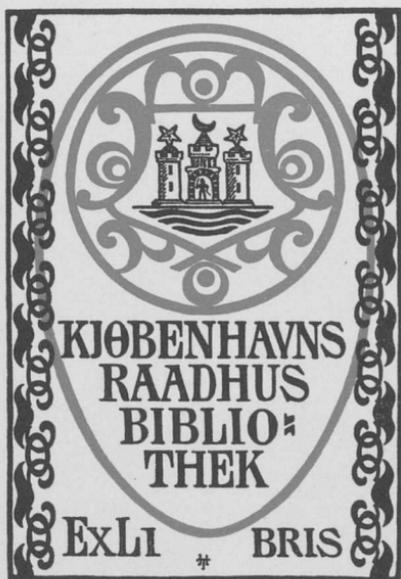

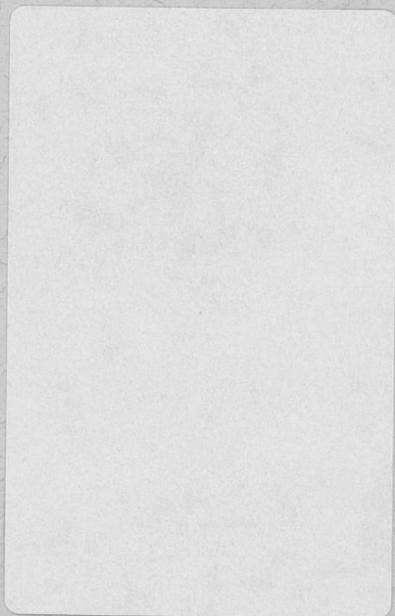
09.6557 Me

09.6557

Me

MEDDELELSER
OM
URTE- OG ISENKRÆMMER-
SAMT
SUKKERBAGERLAUGET

1693—1807.

ISENKRÆMMERLAUGET 1807—1862

OG

ISENKRÆMMERFORENINGEN I KJØBENHAVN 1880—1893.

UDGIVET SOM MANUSCRIPT

AF

ISENKRÆMMERFORENINGEN I KJØBENHAVN.

KJØBENHAVN.

LUDVIG JØRGENSENS BOGTRYKKERI, AMAGERTORV 10.

1893.

ILLUSTRATIONERNE UDFØRTE AF GALLE & AAGAARD.

MEDTALM 09.6509

Nr 82

g

8448

FORORD.

Idet vi hermed opfylde det os overdragne Hverv ved at overrække vore ærede Colleger det af os, i Anledning af 200-Aarsdagen for Stiftelsen af det gamle Laug, udarbejdede Skrift, bede vi dem at modtage vort Arbeide med en skaansom Dom.

Det fremkommer ikke med Prætention paa at være noget literairt Værk, dertil har Tiden været for knap, og vore Evner vel ogsaa for ringe.

Vi have efter det os i Hænde komne Materiale søgt, saa godt som os muligt, at give en tro Beretning om de Begivenheder, der ere hændet vor Stand i de hensvundne Tider. Dette have vi søgt at gjøre saa correct som muligt, men der kan jo nok have indsneget sig Feil, da selve vore Kilder (de gamle Protocoller) ei altid have været ganske paalidelige og Arbeidet ofte er udført i sene Nattetimer.

Vi haabe dog, at Bogen for Isenkræmmerforeningens Medlemmer vil indeholde Oplysninger af nogen Værd og Interesse.

Laugets Forhistorie til 1807, Bemærkninger vedrørende Laugene og Raadvaddams Fabrik samt Listen over Isenkræmmere i Kjøbenhavn i de sidste 200 Aar ere udarbejdede af N. Th. Høyer.

Laugets, Raadvaddams Fabriks og Isenkræmmerforeningens Historie ere skrevne af C. F. L. Galle.

Vi skyldte Tak til Dr. phil., Arkivar *O. Nielsen*, fordi han saa velvilligt har stillet sine Arbejder om Laugens Historie til vor Disposition, til Forretningsleder ved genealogisk Institut Hr. *Sofus Elvius* for hans Meddelelser om de gamle Isenkræmmere, til Hr. *Chr. Sæbye* for hans Optegnelser om Raadvad, og endelig ikke mindst til Hr. Inspecteur *Krumhardt*, som foruden at have forskaffet os samtlige Protocoller fra Raadvad og Laugsprotocollerne, har givet os værdifulde Oplysninger.

Kjøbenhavn i Juni 1893.

Ærbødigst

C. F. L. GALLE.

N. TH. HØYER.

INDHOLD.

	Side
LAUGETS FORHISTORIE.	
Det store Danske Kjøbmands Compagni	1
LAUGETS HISTORIE.	
Isenkrammerlauget	70
Bemærkninger vedrørende Laugene og Raadvaddams Fabrik	145
RAADVADDAMS FABRIK	150
ISENKRÆMMERFORENINGEN I KJØBENHAVN	269
ISENKRÆMMERNE I KJØBENHAVN I DE SIDSTE 200 AAR	303

LAUGETS FORHISTORIE.

DET STORE DANSKE KJØBMANDS COMPAGNI.

fterat hele Laugsvæsenet i 1613 var ophævet af Kong Christian IV, oprettedes under efterfølgende Konger igjen Laug; i Aaret 1651 bestod der 4 Handelslaug: Vandschnidernes, Kræmmernes, Bryggernes og Skippernes.

Vandschniderne havde Ret til at handle en detail med Silke-, Klæde- og Lærredsvarer, men forøvrigt en gros med alle andre Handelsvarer.

Kræmmerne maatte en detail sælge alle Varer undtagen Klæde, der var forbeholdt Vandschniderne; de vare altsaa som Detailhandlere, Silke-, Lærreds-, Urte- og Isenkræmmere; en gros handlede de med Hørkram- og Bundtmagervarer.

Disse 2 Laug bleve forenede til ét: »Det store danske Kjøbmands Compagni«, som fik Laugsartikler den 17. December 1651; de udstedes paa Grundlag af, hvad der forud havde været gjældende: „at det skal staa Enhver frit for, at søge sin Fordel i Kjøb og Salg, som han bedst kan“.

Det bestemtes, at der skulde være 2 Oldermænd og 4 Bisiddere, Halvdelen Kjøbmænd og Halvdelen Kræmmere, som med Magistratens Samtykke skulde udvælges blandt „de bekvemste og dygtigste Laugsbrødre“. Ingen maatte indgaa i

Compagni („drive Madstabs-handel“) med Nogen, der ikke var Medlem af Lauget, og Ingen maatte have mere end én aaben Bod med Kram eller andre Varer, uden i det Hus han beboede, hvor han kunde indrette saa mange Boder han vilde, eller paa Børsen, hvor det tillodes ham at have flere Udsalg: Kramboder ovenpaa og Boder med grove Varer i Børsens Underrum.

Uberettigede Handlende som Bissekræmmere og fremmede „Liggere“ passede man særlig paa, og det bestemtes, at fremmede Varer, der skulde sælges imod Provision, først skulde tilbydes Lauget og Brødrene og siden sælges en gros, men ikke maatte udhækres.

Laugsskraaen fastsætter en daglig Børstid, for at Fremmede, der komme til Byen med deres Varer, kunne „vide Njebmænd og Kræmmere at antræffe og disse sig selv indbyrdes“.

Børstiden var om Formiddagen Kl. 10—11 og om Eftermiddagen Kl. 5—6 om Sommeren, og Kl. 3—4 om Vinteren.

Der tales ogsaa om Mæglere, der skulde have fast Salair, indtil de kunde leve af deres Courtage, „med mindre der skulde findes Nogen dertil bekvem, som vil tjene uden Løn“.

Kjøbmanden og Kræmmerne havde deres egen Gaard (Compagnihus) ved Stranden (den sydligere Del af det senere Hôtel Royal), i denne Gaard var der 12 Kram-Kæmmerser, Pakrum, Loft og Kjælder, endvidere en Privatbolig for Compagniets Skriver, samt den store Forsamlingsstue, hvor de ugentlige Møder holdtes, og hvor der var anbragt Borde og Bænke for Brødrene, saaledes at hver havde sin bestemte Plads (sé iøvrigt udførligere Beskrivelse i Manufakturhandlernes Festskrift af 6. Februar 1887, hvori dette Laugs Historie er udarbejdet af Dr. phil., Arkivar O. Nielsen).

Dette Compagni hævdedes ligesom alle andre Laug ved Forordningen af 23. December 1681, men Laugene fik snart igjen Kgl. Stadfæstelse paa nye Laugsartikler, saaledes: Silke-

Ulden- og Lærredskræmmerne den 7. Juli 1688, og den 10. Juni 1693 udstedtes Laugsartikler for:

Urtekræmmer-, Isenkræmmer- og Sukkerbager-Lauget.

1693—1807.

Den lette Adgang til Handelsnæring, som Laugenes Ophævelse 1681 havde fremkaldt, bevirkede da ogsaa for Urtekræmmerne, Isenkræmmerne og Sukkerbagernes Vedkommende en saa betydelig Tilgang i disse Fag, at det blev vanskeligt og besværligt, navnlig for de Ældre at bestaa ved deres Næring; man blev derfor enige om at indgaa til Kongen med følgende Andragende:

„Saa som vi E. K. Majestæts tro Underfaatter af Krydenerere, Sukkerbagere og Isenkræmmere her udi Staden, dagligen udi vor Handel og Næring sfer store Afbræk af en Del Juskere og Omløbere, som løbe her omkring i Husene med allehaande Varer at sælge, som vi med handle, saa og af en stor Del unge Mennecker, som sig her nedfat have og endnu dagligen nedfætte, saa at Byen bliver saa fuld af saadanne Folk, at den Ene ikke kan have Brødet for den Anden, og dog omfider maa forlade deres Kram og gaa derfra, som, Gud bedre det, allerede sfer er, saa at vi E. K. Majestæts gamle Skatteborgere tilligemed dem Dag efter Dag vorde ruinerede og udi Armød maa forgaa, saa man fast ikke mere kan have sit daglige Brød eller og svare til E. K. Majestæt Skatter og andre Kontributioner, hvorfore vi hermed udi allerstørste Underdanighed indfly til E. K. Majestæt udi den visse Forhaabning, at E. K. Majestæt allernaadigst lader sig behage og bevise os den store Naade, som E. K. Majestæt for nogen Tid siden haver bevist Silke-, Ulden- og Lærredskræmmerne, et Kompagni under dem at slutte. Altsaa er vores allerunderdanigste Ansøgning og Begæring, at E. K. Majestæt af sær Rgl. Naade vilde forunde os Krydenerere, Sukkerbagere og Isenkræmmere, at vi og maatte slutte et Kompagni under os, som i forrige Tider været har, om vi derved kunde blive frelst, at vi ikke sfer ganske skulle forgaa og omkomme, hvorom vi nogle

Punkter have opfat, som derhos følge, om det allernaadigst maatte behage G. N. Majestæt dem at lade igjennemse og os arme betrængte Undersaatter af den Profession dermed allernaadigst benaade vilde.

Saadan G. N. Majestæts store Gunst og Naade imod os vil den Allerhøjeste Gud igjen rigeligen belønne, og vi forbliver stedse G. N. Majestæts tro Arve

Undersaatter og Skatteborgere
ind til Døden.

Paa samtlige Interessenternes Begne

Lyder Ortman.

Anders Kellinghusen.

Johan Numan.

Hans Hinrich Bechell."

Paa denne Ansøgning gav Kongen følgende Privilegier:

„Vi Christian Dend Femte o. s. v. Gjøre alle vitterligt At wi efter Urte- og Ijsen-Kræmmernis Samt Sukker-Bagernis Her i Boris Kongelig Residentz Stad Kiøbenhavn deris allerunderdanigst Gjorde Ansøgning og Begjering Allernaadigst Haver givet og Forundt dennem til deris Handels og Nærings Fortsættelsze Saa og adskillige Misbrugs og inconveniencers Af-schaffelse Effterstrefne Priuilegier og Articler. Huor efter de Sig Allerunderdanigst haver at rette og ey efter denne Dag understaa sig nogen Nye Vedtegt, eller Anordning imellem sig selv at gjøre, saa Fremt de ick derfor ville stande til Rette, som vedbør.“

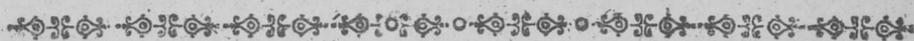
1.

„Nogen maa sig af Urte- eller Ijsen-Kræmmerhandeln saa-velsom Sukker-Bageri ernære eller nogen Kramboed med Speceric, Ijsen-Kram eller Sukkerbageri Holde, Førend hand haver taget sit Borgerstap og er i Lauget indschreven: Forseer sig nogen her imod, da høde Første gang til Lauget Tyve Lod Solf, anden gang Dobbelt og Tredie gang miste alle de Vare, som hand haver med at handle.“

De Kongelige
Laugs-Artikler,

Som til Aarets Udgang 1730. al-
lernaadigst ere udstædte med hosføiede Kon-
gelige Forordninger, som enten i Særdeles-
hed vedkommer en Deel af Laugene i Kjø-
benhavn, eller i Almindelighed samtlige
Laugene i Danmark og Norge.

Med derover forfattede og hosføiede Register.

KJØBENHAVN,

Trykt udi Hans Kongel. Mayests privilegerede Bogtrykkerie
Med Kongel. Mayests allernaadigste Frihed.

Laugs- Articler for Urte- og Iſen-Kræmerne ſampt Sukker-Bagerne i Kiøbenhavn.

Si Christian den Femte, af Guds Naade, Konge til Danmark og Norge &c. Giøre alle vitterligt, at Vi efter Urte- og Iſen-Kræmernes ſamt Sukker-Bagerne her i Borens Kongelig Reſidens-Stad Kiøbenhavn, deres allerunderdanigſt giørde Anſøgning og Begiøring, allernaadigſt haver givet og forundt den nem, til deres Handels og Nærings Fortſættelſe, ſaa og adſkillige Misbruks og Inconvenientiers Afſkaffelſe efterſkrevne Privilegier og Artikler, hvorefter de ſig allerunderdanigſt haver at rette, og ey efter denne Dag underſtaaе ſig, nogen nye Vedtøgt eller anden Anordning imellem ſig ſelv at giøre, ſaa fremt de ikke derfor ville ſtande til rette, ſom vedbør.

1.

Ingen maa ſig af Urte- eller Iſen-Kræmer-Handelen ſaabet- ſom Sukker-Bagerie ernære, eller nogen Kramboed med Spece- rie, Iſen-Kram eller Sukker-Bagerie holde, ſørend hand haver taget ſit Borgerſkab, og er i Lauget indſkreven; Forſeer ſig nogen herimod, bøde forſte gang til Lauget Tive Lod Solv, anden gang dobbelt, tredie gang miſte alle de Vare, ſom hand haver med at handle.

2.

Urte-Kræmerne og Sukker-Bagerne maae og ſkal handle med efterſkrevne Vare, Næmlig:

Aqvaviter

af

Alant, Angelica, Anniſ, Calmuſ, Citron, Enebær, Fønikel, Malurt, Kummen, Pomerantſer, Roſmarin, Simpel Roſen.

Deſtillerede Bande.

Balſom-Band, Jordbær-Band, Krufe-mynte-Band, Lavens del-Band, Pomerantſ-Band, Roſen-Band.

Conditer og indſyltede Vare.

Alant-Roed, Apricoſer, Berberis med Stilke og uden Stilke, Calmuſ, Cichore-Rødder, Citroner, Citron-Blomſter og Skaller, Citrinat eller Sukkat, Deſmer-Pærer, Ebler, Hindbær, Hyben, Ingefær gemeen, og af China, Kirſebær, Lemoner, Mandeler, Morbær, Muſkater af Indien, Perſiker, Plumer, Dvæder, Riib, Spanſk Lactufe, Stikkelsbær, tørre Cichore-Rødder, Balnødde.

Confecturer og Sukker.

Umbra-Rugler, Annis, buntet Confect, buntet Desmer-Confect, Caneel-Bark, Cardemommer, Coriander, Cubeber, Dansk Kummen, Desmer-Rager, Fænikel, Mandeler, Marsipan, Marsmalade, Neglifer, Nyrnbergske Rager, Paster og Morseller, Pinier, Pitaches, Rosmarin, Spiiskummen, Canari-Sukker, Sukker-Candi brunt og hvidt, Melis-Sukker, Penis-Sukker, Rafin-Sukker, Stert-Sukker.

Brun og hvid Sirup.

Af Berberis, Kirsebær, Lemoner, Nøer, Nibs.

Specier og Frugter.

Annis, Caneel-Bark, Cardemommer, Cassia Lignea, Coccinel, Coriander, Cubeber, Citron-Staller, Dadel, Dansk Kummen, Fænikel-Frøe, Fanium Græcum-Frøe, Fugle-Frøe, Hør og Hantve-Frøe, Jiggen, Gal-Ehle, Jngesær, Koffel-Korn, Korender, Laurbær, Laurbær-Blade, Mandeler, Muskater, Muskate-Blommer, Neglifer, Neglike-Bark, Oliver, Paradis-Korn, Peber, Perle-Gruber, Pinier, Pistaches, Pomerants-Staller, Pruneller, Riis, Rosner, Safran, Spiiskummen, Svedsker, tørre Hyben og andre tørre Frugter.

Mineralier, Jorder og Gummer.

Allun, Umbra, Antimonium, Bentzoin, Bierggrøn, Biergblaa, blaa Farbe, Bligeel, Blihvigt, Cinober, Colnisk Jord, Glasgalle, Gummi Arabicum, Gummi Gotte, Gummi Tacamahac, Gummi Tragacanth, guul Arsenic, guul Jord, guul Svovel, guul Bernstein, Hiorte-Lakke, rood og hvid Bolus, hvid og rood Biisteen, Lakmoes, Ladanum, Marcasir, Massix, Minier, Muscus, Olieblaae, Operment, Oveg-Solv, rood Jord, rood Engelsk Jord, rood Kride, Riisgeel, Salpeter, Sandarach, Smirgel, Søgrøn, Solvgled, Spanskgrøn, Umbre, Vandblaa, Vitriol, Virak, vellugtende Storax, Zibeth.

Træer, Steen og adskilligt andet.

Afke-Træ, Braslien-Træ blaat og rødt, Buxbom-Træ, Cypres-Træ, Ebenholk, Enebær-Træ, Lignum Fossile Islandicum, Kork, Lignum Lenisci, Poffen-Træ, Sandel-Træ, Soedsteen, Marmor-Steen, Tripel, Blek-Pulver, Blas, Borax, Campher, Colophonium, Spansk Negelse, Ablater, Fæe-Theriacgelse, Farver, som bruges til Manufacturer, Florentin Lak, Fugle-Liim, Galange-Rood, Gule-Rood, Harpix, Honning, Huusblas, Kirsebær-Moes, Klæde-Pulver, Krage-Glas, Kugel Lak, Lak at beseigle med, Jasmin-Olie, Lisbon-Olie, Lin-Olie, Mandel-O-

lie, Rød-Olie, Peter-Olie, Rosen-Olie, Rou-Olie, Spik-Olie, Terpentin-Olie, Nyse-Pulver, Biin og El-Edike, Paris-Røed, Pot-Afke, Rosmarin, Røgelse-Pulver, Røgelse-Lak, Røddug, Skee-Band, Salarmoniac, Sæbe-hvid og grøn, Luftendrank, Lemonade, Chocolate, Thee og Caffe, Terpentin, Boy, Vernix, Regenogen, Anchois, Rikkebytter, syltet Østers og Muslinger, syltet Lemoner, Laurker, Capris og Oliver, Uzia, Sona, Savear, Champignons, Morkeler, Muldebær og Tyttebær, syltet Portulac, Indianiske Fugle-Neder, Engelske-Sprut, Engelske-Byfking, fremmet Ost, friske Citroner Pomeranker og Apel de Chiner, Elephants-Tænder, Hiorte-Taffer, Carent Steelhorn, Hvalfindsbeene eller Fiskebeene raae og u-forarbeidet, Papiir, Kort, Tran, Glas og Flasker med Skruer og foruden Skruer, Kruse og Steen-Løn, Liim, Stivelse hvidt og blaat, Rotgieter og Guldsmed Degler, Krucker, Tobak og Tobaks-Piber, Bomuld og Bomulds Garn, bleget Nyse-Garn, Lær-Kemmer, Skoe-Kemmer og Snøre-Kemmer, Pentfeler, Svamper, Hysfing og Seigl-Garn, Penne-Fedre, Bleg, Marmorter, Skotteler, Bolde og Rokke-Snorer.

Jsen-Kræmere maa og skal falholde ^{3.} efterskrevne Vare, nemlig: Alle slags Kram-Vare af Jern, Staal, Messing, Sink, Malm og Blik, alle slags Papiir, Skriv, Median, Post, Real, Cardus og Tryk-Papiir, Kort og Lak, Skriv-Tavler, Brev-Taffer, Bogbinder-Spaan, Elyfenbeens-Tænder, Skielspade, Bog og Mose-Guld, Kamme, Kamfoder, Dukke-Løn, Boddiker, Bleg-horne, Naale-Huuse, Masker eller Stabilke Hoveder, Tobaks-Doser og Stopperer, Rør og Stokker, Skoe-Svender Tin og Messing-Knapper, Gevær, af Byffer, Carbiner, Pistoler, Pufferter, Kaarde-Klinger, Patron-Taffer, Kofferter, Flaske Foder, Skatoller, Bleg- og Urte-Skrine, Natstole, Spenle, Esker, Messing-Kiedler og Bekner, støbt og dreven Messing Arbejnde, Messing og Jern-Traad, Hegter og Maller, Sperlagens Ringe, Uld-Karder og Pustere, Jern-Kakelovne, Stang-Jern, Jern-Grønder, Jern-

2.

„Fortegnelse over de Varer som Urte-Kræmmere og Suffer-Bagere maa og skal handle med.“

Indeholder et ganske betydeligt Antal Artikler, deriblandt „Peter=Olie“ og Rariteter som „Indianiske Fugle=Reder.“

3.

„Iren-Kræmmerne maa og Skal Falholde Efterskrefne Vare, Næmlig: Alle slags Kram-Vare af Jern, Staal, Messing, Sink, Malm og Blik, alle Slags Papiere, Skrif=Median=Post=Real=Cardus= og Trøf=Papiere, Kort og Lact, Skrif=Tauler, Brev=Taster, Bogbinder=Spaaen, Elfenbeens=Tænder, Skielpade, Bog= og Mojel=Guld, Kamme, Kamfoder, Duffe=Tøj, Boddikter, Bles=Horne, Naale=Huse, Maister eller Skabelke Hoveder, Tobaks=Dojer og Stoppere, Rør og Stoffer, Skoe=Spender, Tin og Messing=Knapper, Gevær af Byszer, Carbiner, Pistoler, Pufferter, Kaarde=Ringer, Patron=Taster, Koffertter, Flaske=Foder, Skattolter, Bles= og Urte=Skrine, Natstole, Speyle, Effer, Messing=Arbeyder, Messing= og Jern=Traad, Hegter og Maller, Sperlagens=Ringe, Uld=Rarder og Pustere, Jern=Raffelovne, Stang=Jern, Jern=Gryder, Jern=Plader, Sorte og fortinnede Blik=Plader, Klump= og Kulle=Vly, Krud, Lunte, Hagel og Kugler, Flinter og Fyrstene, Eye=Knappe= og Seyl=Naale, Stomager Pinde, Knive, Syler og des tilbehor Redskab, Fiol= og Lutten=Strenger, Kofke=Snore, Finger=bolle, Eye=Ringe, Seyl=Plader, Knif=Skæder, Seyl=Garn, Hyszing, Arid=Snore, Sadel=Gjorder, Børster, Brænde=Glas, Rikertter og Brilller, Kord og Krud=Horne, Krud=Flaske og Bøsse=Spender, Haar= eller Sigte=Dug, Søm eller Spiger, Hammere, Knibtænger, Hovel= og Hugge=Jern, Filer, Baand=Knive, Sauge og Sauge=Blader, Samt allehaande Smaat, som af Jern, Staal, Tin, Træ eller Deslige er gjort.

4.

Disse skall hafve Een OIdermand, som sit Embede i Toe Aar skal Forrestaa, og naar dend afgaar, da skal de samtlige ved

Fleeste Stemmer Forestille Magistraten paa Raadstuen Tre af deres Midler, af huilke de een til OIdermænd igjen udi Den andens Stæd haver at anordne, som dennem slynis dertil best og Dygtigst at være, de maa og have en Skriver, som imellem dennem sielf skal udvælgis, Huilken Lauget skal betiene og derfor Lønns, som de med hannem kand Accordere.

5.

OIdermænden skal hafve alle de gamle og unge Kræmmere og Sukker=Bagere, som nu ere og herefter i Lauget indkommer, ved deris Nafne indtegnet, saa vel som hvor de boer, Paa det hand Disbedre kand vide dennem at Finde, naar Noget Forefalder at For Rette eller og de nogen vil efterføge, som dennem gjør Indpas udi deris Næring, Og Paa det slikt dis bedre Raad Exsequeris, da skal det være OIdermænden Tilladt aarligen Tre af Kræmmerne at udnæfne, Som skal være Berettiget ved Politie=Mesterens Assistentz ofvenskrefue, Enten de ere Mænds= eller Quindes=Persohnere, at undersøge og af dennem oppebære den ovenbemelte Straf, men hvis de den ikke strag befaler, maa de uden nogen Henseende til deris Jurisdiction, hvor de antræffis, Lade dennem Hensføre udi Stadens Arrest=Huus og med Samme Arrest forholde sig efter Politie=Mesters Instruxis 6 Articiel.

6.

Ngen af dennem, som her Effter vil Drive denne Handel eller Offentlig Kramboed Holde, maa i Lauget antagis Forend Hand er over sine fulde Fem og Tyve Aar gammel. Dernæst skal hand af OIdermænden og Nogle af de ældste Kræmmere Examineris udi en af Magistratens Deputeredis overværelse, om hand forstaar den Handel, som hand vil Bruge, Desligeste beviise, at hand samme Handel Lært Haver, og derpaa sine Aar for Dreng og Euend ærligen Udtient. Saa skal og saadan een, som her efter i saa maader indkommer, give til Indgangs=Penge Fem og Tyve Rixdaler, foruden Huis Hand til de Fattige godwilligen vil give.

7.

Det skall og Albelis være Forbudet, at nogen Omløber, det være sig enten Mands- eller Quiendes=Person, maa med nogen Kram eller Vare, Som Urte- og Hsenkræmerne Samt Sukker=Bagerne Handle med, omløbe at sælge under Varenis Forbrydelse, og desforuden En Rixdaller straf første gang, anden gang To Rixdaller, Tredie Dobbelt, naar de dermed betrædis. Desligeste at ey Heller nogen Ligger eller andre maa Varene udi deris Huuse Paa deris Kammere eller anden=stedes udi Smaat udselge eller betiene dennem af nogen Omløber under Straf, Første Gang Ti Rixdaler til Lauget og de Fattige, anden gang Dobbelt og Tredie Gang at have alle de Vare Forbrudt, som hos dennem findes, og maa Laugets Brøderne enhver for sig, naar de saadanne Personer kunde opspørge eller og nogen Omløber paa Gaden med nogen Vare antræffe, Søge alle Loulige nærmeste Midler til at føre Beviis derpaa, og siden ikke alleniste saadanne Personer antaste og det Voris Politie=Mester Strax tilkiende give, Som uden nogen Henseelse til deris Jurisdiction skal lade dennem forvare i Stadens Arrest=Huus, som før er meldt, men end og Varene, under Eyerændenis og Politie=Mesters Forseigling udi Politie=Cammeret indsette, Huor de Til Sagens Uddrag skal forblive. Og paa det ey nogen Ligger sig skal undskyldte, at Hand med saadan Vare Handler udi Grosz, da skal ingen derfor agtis, uden de som sig før saadan Næring og Handel paa Raadstuen Haver angivet, eller og Tre Uger efter denne Voris Forordnings Publications datum angiver, Mens derjom nogen Laugs=Broder skulle understaa sig self at holde Omløbere eller Liggere, da skal hand give til Straf Fem og Tyve Rixdaller.

8.

Ovenbemeldte Kræmere skal tilforpligtede være af al Flid og uuelighed derhen at tragte, at saa vel Manufacturerne som Haandverks=Folkene kunde forhielpes til at gjøre og at forarbejde Vare, som de Handle med, og dennem saa forsiune med al huis

her kand gjøres og til deres Handel Hører, og skal Iszen=Kræmerne til saadan deris Handels desto bedre Fortjættelse Lade dennem være angelegen og Beflitte dennem paa, at lade indrette Poleer= og Slibe=Møller Paa Bequemme Stæder her i Landet. Desligeste skal de med forsvarlige Keene u=Forfalskede og ufor=dervede Vare Handle, under ved=hørlig Straf, Staden, Lauget og de Fattige til lige Deeling. Saa skal de og selge deris Vare for den billigste Pris, som de kand.

9.

Ingen Kræmer eller Sukker=Bager maa Her udi Staden have meere end en aaben Boed, under Ti Rixdallers Straf Første gang, at han dermed betrædis, anden gang Dobbelt og Tredie gang Boen ganske at tillukkes, og Stände under Politie=Mesterens forseigling. Dog skal det herved ikke være Formeent, at de jo Tillige maa have en Boed Paa eller under Børsen.

10.

Ingen Kiøbmand, som handler udi Grofs og som ey Tillige med ude Dette Laug er indskrevet, maa nogle deris Vare udi Smaat udjelge eller Forhandle, førend de det OIdermanden paa ald Laugets Vegne haver tilbudet, som det siden alle Laugs Brøderne skal tilkiende give. Naar og nogen Fremmed her sine Vare vil selge, skal hand sig for OIdermanden angive og sine Vare udi Kræmmernis Compagnie Huus oplegge, og der Tvende gange om Ugen, Næmlig Mandag og Torsdag til Kræmerne deraf forhandle, men udi de andre Dage skal Varene tillige med staa under OIdermandens Luffe, Paa det imidlertid ey noget til andre end Kræmerne deraf vorder Forhandlet. Forseer sig nogen Herimod, da miste ey allene Varene, men endog der foruden give Tyve Rixdaller til Straf, Staden Lauget og de Fattige til lige deeling.

11.

Kræmerne skal sig Flittig om Dagen paa Børszen paa Ordinaire Børsz Tid lade finde og da forrette Huis de med

Sinanden kand have at handle, og maa de ingen andensteds nogen Forsamling have, uden at Fornødenheden det højt udkræver, da de det Magistraten skal Tilkiende give, som saadan deris Sammenkomst skal for godt Befinde, Hvor en af dennem skal være overværendis, saa længe sliq forsamling varer, og skal da udi deres Nærværelse til Bogs føris alt huis imidlertid forrettis. Skulle nogen understaa sig herimod at giøre, da give hver, som mødt haver, Fyrgethyve Rixdaller til Straf, Huilke Bøder Staden skal være tilfalden.

12.

Naar nogen Kræmer ved Døden afgaar, da skal det Hans Efterladte Hustru uforment være Handelen at drive, Saa Længe hun Sidder ugift og sig ærligen forholder.

13.

Naar Nogen Kræmer Reyser herfra Staden, og Tager sin Boepæl udi en anden Bye eller paa Landet og bliver Nar og Dag borte, og hand før hans Bort-Reyse ikke haver det med Magistratens og Laugets Minde, da maa hand ick, naar hand igienkommer, søge sit Stæd i Lauget, uden Hand Magistraten og Lauget tilfreds stiller.

14.

Hidkommer Nogen Fremmed Kræmer eller Sukker-Bager, som sig her vil nedsette og beviser sig andensteds Handelen virkeligen at have drevet, da maa hand, naar hand sit Borgerskab haver Taget, udi Lauget indskrivis, hvorfor hand ey skal give videre end hans Indgangs-Penge udi Laugs-Cassen, Saa og Tre Rixdaler til OIdermanden for Indskrivelsen.

15.

Naar nogen Kræmmer, Hans Hustru eller Børn ved Døden afgaar, da skal deris Liig af Laugs-Brødrene, saa mange som dertil fornøden eragtis, Til Jorden henbæris; Sidder nogen OIdermanden overhørig, naar de i saa Maader vorder tilfagt,

Da bøde Hver gang til Straf To Rixdaler, den Gene til Lauget og den anden til Fattige, er der nogen, som for Alder eller Svagheds Skyld ikke kan bære, da maa de forbigaaes.

16.

Naar Nogen sig till nogen Kræmmer Begiver, nogen Handel at lære, da skal hand sig hos OIdermanden lade Indskrive, og naar nogen Kræmmer saadan Dreng antager, da skal der skriftlig Contract med Drengens Venner og Paa Rørende oprættes, Huorudi de særdelis skal borge for hans Trost, og skal samme Contract indføres Ord fra Ord udi en Bog, som OIdermanden til den ende alene skal holde, for huilcken Indskrivelse OIdermanden til den ende alene skal holde, for huilcken Indskrivelse OIdermanden skal Nyde Een Rixdaler. Forsømmer Husbunden hannem at lade indskrive, efterat hand hos hannem paa Forsøg haver været i Tre Maaneder, da bøde Husbonden i Laugets Casja Fire Rixdaller.

17.

Jungen maa tiene Ringere For Dreng end udi Syv Aar, dog skal ikke hermed forstaaes Kræmmernis Sonner, huilcke, dersom de ville blive ved den Handel, som deris Foreldre haver drevet, og de Stedse haver været i deris Huus indtil Attende Aar og haver lært Handelen, da maa de strax der Efter for Suenne indskrives og siden, naar de dygtige ere befundne, da udi Lauget at indtages, om endskiont de ikke enda haver naaet deris Fem og Tyve Aar.

18.

Naar nogen saaledes sine Dren=Aar haver udtient, da skal hand af OIdermanden i en dertil ind=Kettet Bog for Suennd indskrives, hvorfor hand skal give To Rixdaler til OIdermanden, og maa hannem ikke af Husbund Afkæd veigris, huorledis hand sig i sin Tieniste haver forholdet, mens dersom Husbunden hannem dette uden louslig Aarsag ville forholde, da skal OIdermanden til=

lige med Fjere af Laugs=Brødrene, naar det for hannem klagis, Derpaa kiende, og dersom nogen af Parterne derpaa skader, da give det Politie=Mesteren til kiende, som dennem Efter Sagens Bestafenhed uden Proces skal imellem sig, og hvis det ikke i saa maader kand affhandlis, da det siden ved Lands Lov og Ræt at forblive, Og paa det ald Stridighed herudinden kand forekommis med de Svenne, som allerede i Tieneste ere, da skal samme Suenne inden Hjorten Dagis Forløb efter denne Boris Forordnings Publication dennem Self hos Oldermænden lade indskrive, huor længe de Een Hver for Suend haver Tient, og for saadan Indskrivelse Betalle til Oldermænden To Rixdaler.

19.

Naar nogen For Svend er indskreven, da skal hand førend hand i Lauget maa indtagis, nogen Handel at drive eller aaben Kramboed holde, endnu Tienne for Suend i Fjere Aar, huoraf hand i det Ringeste skal Tienne Toe Aar hos hans forige Husbond fremfor nogen anden, om Husbunden det begierer, for en billig Lon, som de imellem sig kunde forenis om, dog skal de Suenne, som i nest foregaaende 17 Articul ommeldis, gotgioris de Aar, som de allerede for Suenne haver tient udi.

20.

Hidkommer nogen Fremmed Svend her at vil Tienne og dette Lands handel lære og hand ey af nogen særdeles er forskreven, da give sig an hos Oldermænden, Paa det hand hannem efter muelighed til en Tieniste kand forhjelpe.

21.

Hverken Svend eller Dreng maa nogen Tid deris Husbunds Handel eller Sager for nogen aabenbare, men alt, hvad dennem bliver betroet, med Taushed hos sig holde, med mindre det kunde være noget, Som imod Boris Allernaadigste udgangne Love og Forordninger kunde stride. Befindes nogen Herimod at handle, da skal samme Suend eller Dreng ey derefter tilstædis her i Bore

Riger og Lande nogen Handel enten udi Stort eller Smaat at drive eller udi i noget Laug tages, Samme Straf skal de og være undergivne, Som udi nogen Utrofskab eller Tyveri betrædis.

22.

Svenne og Drengne skulle for alting vel udi agt have deris Husbonds Nytte, Gasn og Profit, den i alle Maader vide og Ramme og befordre, i særdelighed skulle de ogsaa goed agt og tilsiun have med de Vare som de handle, at de ey formedelst deris Nagtjomhed og ilde medhandling blive fordervede, saa fremt de ey till Skaden ville suare.

23.

Hverken Svend eller Dreng, saa længe de ere uden nogens Dieniste, maa med noget for sig sielf handle, ey heller maa de, foruden deres Husbonds Vidskab eller samtykke noget enten for Ind- eller Udlandste tage i Commission at forhandle, under samme Voris Confiscation, og desforuden betalle Tre dobbelt saa mæget til Husbunden og Lauget, som hand i saa Maader betrædis med. Dog skal det hermed ingen formeent være udi deris Husbonds handel, ligesom de med dennem kand Contrahere, noget at indskyde og Participere.

24.

Ingen maa den andens Svenne og Drengne affpendig giøre eller ude Dieniste tage, førend hand med hans forige Husbonds Afseed og Pas beviiser sig med hans Villie og Vensteb fra hannem at være kommen. Forseer sig nogen herimod, da bøde Husbunden derfor til Laugets Cassa Ti Rixdaller og Suennen for hver Maanet, han ey udtiener, Fire Rixdaller, der foruden miste sin Løn.

25.

De Bøder, som i nest Foregaaende Artiuler forbrydes og Staden tilkommer, skal af OIdermændene oppebæris og Ræmneren leveris, som derfor skal quiteere og siden det til Regenskab

føre, men de som Lauget skulle have, skal leggis udi Laugets Casfa, hvortil OIdermanden og Tvende af Lauget, som dertil hver Aar udvælgis, skal have deris sær Røgler huilken Casfa Fjorten Dage efter Hver Nytt Aars Dag skal aabnis og for dens Indkomst af OIdermanden til Lauget givris Regnskab, da deraf skal tagis hvis til Laugets nødvendige Udgifter behovis, huorpaar Rigtig Bog af dennom, som Røglerne haver, skal holdes.

Og skal Voris Politie-Mester over disse af os Allernaadigst forundte Privilegium og Articler alvorligen holde og hvad Forseelse, derimod begaais, hos de Skyldige paa forskrefne Maade lade Gesequere, Huorefter alle og enhver Bedkommende sig aller underdanigst haver at rette. Og byde og Befale Vi hermed Os Elskelige Præsident, Borgemestere og Raad i bemelte Voris Kongl. Residents Stad Kiøbenhavn saa og alle andre, som disse Articler under Voris Cancellie-Seigl tilskiftet vorder, at de dennem paa behørige Stæder til alles Efterretning strax lader læse og forkynde.

Givet paa vort Slot Kiøbenhavn den 10 Junii Anno 1693.
Under Vor Kongelige Haand, og Signet

Christian."

Disse Artikler ere her meddelte med den oprindelige Ret-skrivning; det fremgaar af dem, at Kongen vil have Indseende i Alt, hvad der foregaar i Lauget, idet intet Laugsmøde tør afholdes uden under Overværelse af en Magistratsperson; Børsen og Industrien ligger Kongen særlig paa Sinde — det paalægges flittig at indfinde sig paa Børsen, at fremme indenlandske Manufakturer og Haandværk, ja endog at anlægge Poler- og Slibemøller; forøvrigt er det høje Bøder, der fastsættes for enhver ulovlig Indgriben i Laugets Rettigheder, men ofte omgaaes disse ved Kgl. Privilegier til Folk, som ikke ad lovlig Vej kunde faa Adgang til Lauget, til Skade for Laugsbrødrene; paafaldende ere saadanne vage Bestem-melser som: „at Kræmmerne skulle følge deres Vare til billigste

Pris", at den udlærte Svend endnu i 2 Aar skal tjene hos sin Hosbunde „for en billig Løn“, o. s. v.

Den besværlige Adgang til at blive Laugsbroder, navnlig de 7 Aars Læretid og 4 Aars Tjeneste som Svend har man dog faaet dispenseret for egne Sønners Vedkommende, idet disse allerede i 18 Aars Alderen maatte blive indskrevne som Svende, og „fiden naar de dygtige ere befundne, udi Lauget indtages“; Tilgangen til Lauget var da ogsaa kun ringe, Antalet 1699 var 67, 1739: 80, 1759: 88, deraf circa 12 Isenkræmmere; først fra Slutningen af forrige Aarhundrede er Tilgangen mærkelig stigende.

I Spidsen for Lauget sattes en Oldermænd, denne blev valgt af Magistraten blandt 3 Laugsbrødre, som paa det i den Anledning afholdte Laugsmøde havde opnaaet de fleste Stemmer; da Urtekræmmerne udgjorde det langt overvejende Antal af Laugsbrødrene, faldt de fleste Stemmer sædvanlig paa Urtekræmmerne, men desuagtet valgtes dog Magistraten af Hensyn til Isenkræmmerne undertiden en af disse til Oldermænd; efterat Isenkræmmerne havde overtaget Raadvaddams Fabrik, indhentede Oldermænd en sædvanlig Erklæring fra dennes Directeur i Sager, der særlig vedkom Isenkræmmerne.

Ved Oldermændens Side sattes to „Ældste“, der vare Bidsidere ved Laugsmøderne og havde Nøglen til Laugskassen tilligemed Oldermænd. Nogle Brødre, som valgtes for kortere Tid, havde det Hverv, i Forening med Politibetjentene at gjøre Undersøgelser om ulovlig Handlende, de benævntes „Inkvistitionen“; da det var en ubehagelig Bestilling, modtoges Valget dertil sædvanlig kun modvillig. Paa Laugsmødet d. 31. Marts 1699 bleve fire Brødre valgt til, i Forening med Oldermænd at afsige Kjendelser, men denne Commission ophørte at virke; først den 7de Decbr. 1729 blev det vedtaget at vælge 2 af de ældste, 2 af de mellemste og 2 af de yngste Medlemmer til i Forening med de 2 „Ældste“ og Oldermænd at samles i Compagnihuset den første Torsdag i hver Maaned, for at

overveje de Sager, der for Øjeblikket forelaa; disse Personer kaldes Assistenten og deres Forsamling: Sessionen. Det var væsentlig Sessionen der afgjorde Laugets Anliggender; Oldermændene tilligemed Sessionen blev saaledes Laugets egentlige Bestyrelse.

1698 beskikkedes 2 Commissionairer, der skulde have Tilsyn med de fremmede Kræmmere; den 12. April 1699 fik de følgende Instrux:

I.

De to Commissairer „hvem det tilfalder hos de Fremmede at opvarde“, skulde have Tilsyn med, at ingen Andre købe af disse end Kræmmerne i Compagniet og de 4 Apothekere; de skulde fungere i 1 Maaned og i den Tid være tilstede, naar Varerne bringes ind og ud, ved deres Udpakning og Indpakning, og naar de Fremmede gaa bort, lukke af og levere Nøglerne til Oldermændene. De skulde lukke op om Sommeren Kl. 8 og om Vinteren Kl. 8 $\frac{1}{2}$ men lukke Kl. 12, derpaa atter lukke op Kl. 1 $\frac{1}{2}$, og lukke om Sommeren Kl. 7, om Vinteren Kl. 5.

Det skal være de Fremmede tilladt at udsælge Mandag og Torsdag, paa disse 2 „Tønnedage“ skulde Commissairerne være tilstede og desuden naar Oldermændene bevilger en anden Dag, hvis der skulde indtræffe en Helligdag paa en af de fastsatte Dage. Naar der ere flere Fremmede, skal den ene Commissairus være paa Kamrene, den anden paa Pakhusene, hvor de skulde optegne Navnene paa dem, der købe af de Fremmede.

2.

De Fremmede, der komme til Staden med Varer, skulde melde sig hos Oldermændene, og derpaa bringe Varerne op paa Compagnihuset, hvor de kun maa forhandle de 2 „Tønnedage“. Hvis nogen Fremmed sælger til Nogen udenfor Lauget, har han forbrudt sin Frihed til at handle, og de Arbejdskarle, der bortbærer Godset, bliver afskedigede. Hvis nogen Com-

pagnibroder fordrister sig til at medtage Nogen, som er udenfor Compagniet, skal han straffes efter fire Brødres Kjendelse. Naar nogen Fremmed ikke tager sine tiloversblevne Varer med sig bort fra Byen, skal han lade dem forblive paa Compagnihuset, hvis han ikke vil have Varerne forbrudt og yderligere straffes.

3.

Laugsbudet skal hver Tønnedag i rette Tid hente Nøglerne hos Oldemanden og bringe dem tilbage om Aftenen; han maa ikke lukke op for nogen Fremmed, førend begge eller een af Commissairerne er tilstede, han skal forblive begge Tønnedagene hos Commissairerne for det Tilfælde, at der kunde forefalde noget.

Af lønnede Functionairer var Laugsskriveren. Den første hed C. Krick, han lønnedes 1694 med 100 Sletdaler aarlig, senere fik han højere Løn; endvidere var Laugsbudet sædvanlig en forhenværende Laugsbroder; den første hed Bernt thor Bühren, hvis Portrait længe hængte i Laugets Forsamlingssal; han havde i aarlig Løn 75 Rdl. og fik senere Fribolig i Compagnihuset; da dette blev solgt, fik han Huslejegodtgørelse, desuden efterhaanden højere Løn.

Den første Oldemand var Eilert Stuhr (1693-1699).

Ved den første Laugssamling den 10. August 1693, var Politimester Klavs Rasch nærværende; ved den Lejlighed blev Urtekræmmer Chr. Krich anordnet til Laugsskriver og Urtekræmmer Johan Auman og Isenkræmmer Hans Hinrich Bechell til „Wibste“, der skulde have Nøglerne til Kassen. Det vedtoges, at tilbyde dem, der havde været Medlemmer af det gamle Kræmmerlaug, men nu havde forladt Handelen, de Penge, de havde indskudt i det gamle Laug, derimod at opfordre dem, der vedblev med Handelen, til snarest mulig at lade sig indskrive.

Der var allerede 31 indskrevne Laugsmedlemmer, der hver havde betalt 25 Rdl. i Indskrivningspenge, desuden 9, der ikke havde været i det gamle Laug, men Andre vare „gansse vrangvillige og formente Compagniets Rettighed for Sintet at nyde“. Oldermændene lod da disse kalde for sig, en efter anden, men derover klagede en Del til Magistraten, hvorved de bemærkede, at intet Magistratsmedlem havde været tilstede, at Oldermændene og de to „Ælste“ havde strengelig foreholdt dem, enten at lade sig indskrive eller at regnes for Fuskere og lade deres Boder lukke; de havde været Borgere i flere Aar og formente sig ikke forpligtede til at betale 25 Rdl. i Indskrivningspenge.

Oldermændene svarede, at han ikke havde holdt nogen Laugssamling, men bedet Kræmmerne, naar deres Vej faldt forbi, at se op i Compagnihuset; fremdeles bemærkede han, at Hus og Husværelser til Oplag, Indretning, Vedligeholdelse o. s. v. ikke kan gjøres med tomme Hænder, ja at i andre Laug endog tilskydes Noget udover de i Artiklerne bemeldte 25 Rdl., endelig bad han om, at Magistraten vilde sætte Hans Jørgen Holst til Rette, fordi han paa Compagnihuset utilbørlig havde begejnet Oldermændene. Sagen endte med et Kgl. Rescript af 6. Marts 1694, der paapegede de gjenstridige at udrede de 25 Rdlr. uden videre Udflugter, derpaa faldt de tilføje, og de fleste indtraadte efterhaanden i Lauget.

I Juni 1694 opfordredes Knivsmedene ved Politibetjentene til at sælge deres Knive til Isenkræmmerne, det forbødes dem at omløbe eller at udstaa paa Torvene dermed, de lovede at rette sig derefter; det samme var Tilfældet med Tøj- og Børsmedene samt med Børstenbinderne.

I Juni 1694 blev der ved Hjælp af Politibetjentene hos Claude Rossel ved Stranden forefundet en stor Del Urte- og Isenkramvarer, som bleve forseglede. Hans Hustru Louise klagede derover til Kongen, hvorved hun navnlig paaberaabte sig, at hun d. 28. Mai 1690 af Magistraten havde faaet Bevilling

til at omgaa i Staden og handle med: parfumerede Handsker, Haarpudder, Lak, alle Slags Kamme, uægte Perler, Vifter, smaa Krystal-Flasker, Brillen, Blyantspenne, Tandbørster, Snustobaks-Æsker og Sæbeballer, dog paa den Betingelse „at hun sig paa Gader og Stræder, saavel som udi Husene, udi sin Tale, Ord og Sager skifter og forholder sømmeligen, finligen og kristeligen“.

Oldermanden paastod imidlertid, at hun baade hjemme i hendes Hus saa vel som med Omløben udi Vinhusene og hos fornemme Herrer og hos andre Godtfolk, hvor hun kan vide, at noget kjøbes, betager Kræmmerne en stor Del af deres Næring. For nogle Aar siden havde Isenkræmmerne maattet afkjøbe hendes Kram paa den Betingelse, at hun herefter ikke skulde have noget at bestille med, hvad de handlede med; det blev hende derfor ogsaa kun tilladt imod en Afgift at handle i sit Hus med visse Varer, men Omløben blev hende forbudt. Senere fik Claude Rosset Kgl. Privilegium paa Galanterihandel, og blev en anset Handlende, endnu mere hans Søn af samme Navn.

Som fastsat i Privilegierne maatte Laugets Medlemmer efter en vis Omgang bære Laugsbrødrenes og deres Familiers Lig til Jorden, (herfor fritoges 1699 Oldermanden og Laugets Functionairer baade „de nuværende og de førrige“.) De inddeltes i 6 Classer, hver Classe havde sin Formand, som inddelte Bæerne til højre og til venstre; Udeblivelse straffedes med Bøder; det bestemtes at Oldermanden og de to Ældste skulde gaa bagefter Liget foran Sørgefolkene; det vides ikke, om Laugsbrødrene, i Lighed med Silke- Ulden- og Lærredskræmmerne, for Betaling have baaret Standspersoner til Jorden.

December 1694 lod Oldermanden foretage Undersøgelse paa Torvene efter dem, der handlede med Børstenbinder-Varer og Dukketoj (Legetøj); af de sidste fandtes 3 paa Ulfeldts Plads, 3 paa Amagertorv og 1 ved Stranden, hvis Varer førtes til Politikamret. Oldermanden forestillede Politimesteren, at det var nødvendigt at skride ind, „da det nu er den Tid imod

Sul, som Kræmmerne deraf noget løse skal og siden saa godt som et ganste Aar ligger stille igjen“.

December 1695 udlaaente Lauget sine 24 nye sorte Læderstole til Slottet i Anledning af Festlighederne ved Kronprinds Frederiks Bryllup.

1696 klagede Oldermændene over en Nürnberger, der i Bygmesterens Gaard i Stormgade paa Salen holdt en offentlig Krambod og solgte til Alle og Enhver: Speile, Knive, Saxe, Lysestager, Vægtskaaler, Tobaksdaaser, Regnepenge, Krudtflasker, Syskrin, Skrivetaler, Snustobaksdaaser, Kamme af Horn, Buxbom, Elfenben og Skildpadde; alt imod Isenkræmmerens Privilegier. I Mai greb man en Jødedreng, der løb om og solgte Lak og Knive i et broget Tørklæde.

29. Juni 1696 klagedes over, at en Laugsbroder ved Marcus Kurtzes Begravelse var saa drukken, at to af Compagnibrødrene maatte føre ham ind i en Port, han blev derfor idømt 1 Rdl. i Bøde.

Da det gamle Compagnihus 1790 var overtaget af Silke-Ulden- og Lærredskræmmerne, lejede Lauget Forsamlingssal og Pakrum i en Ejendom ved Stranden, Pakrummene vare navnlig bestemte for de Varer, som de fremmede Liggere førte hertil, og som skulde være under Oldermændens Værge, kun 2 Gange ugentlig var Adgang til Pakrummene for de Laugsbrødre, som vilde købe af Varerne. Ved Laugets Begyndelse var de Fremmedes Tal stort, saaledes opgives 1693: en Kjøbmand fra Salingen med Isenkram, en ditto fra Amsterdam med Urtekram, en Guldsmed fra Bremen, der bevilgedes 3 Tønnedage til 3 Tydskere mod en Afgift af 1 Rdl. om Ugen, en Tydsker med Kram; 1894 lejede en Kjøbmand fra Sonnenberg 2 Værelser paa et Aar for 40 Rdl., indtraf en Danziger med Flasker og forgyldte Glas, en Glassnider med forgyldte og skjaarne Glas, en Mand fra Schlesien med 6 Kister fine skjaarne Glas, en Bøhmer med skjaarne Glas, atter en Mand fra Schlesien, en Bøhmer og en Stettiner med Glas

o. s. v.; der kom ogsaa Nürnbergere, men efterhaanden indskrænkede de fremmede Kræmmere sig til Glashandlere.

1698 købte Lauget Søbotchers Gaard paa Østergade (nuværende Nr. 55, lille Kongensgade 46 og 48 og langs St. Jørgens Gade) til Compagnihus for 4,000 Rdlr.; dette Kjøb anbefales af Oldermændene saaledes:

„Dette Hus er bekvemt og indrettet, som noget Hus her i Staden findes kan, baade med mange Kammerer som er ovenpaa 18 Allen med fri Fortov (Svalegang) saa hver Kammer har sin egen Indgang fra Fortovet. Neden udi Huset 5 skønne Stuer alle i en Rad, med Kjøkken og Spisekammer hos, Stuerne alle med Jernkaffelovne, saa der findes 12 tilsammen; under det ganske Hus er gehvelte Kjældere. Ud til Kirkegaarden er en ganske ny Bygning med Portrum til Indkjørsel, derudi Staldrum med 4 Spiltove, Løfter og Kammerer over den ganske Bygning og Kjælder under. 6 Jagt Hus til Gaarden, som er opdelt udi 3 Bærelser til Kul= Spise= og Ølkjælder“.

I Huset var Compagnisalene, hvori Laugsmøderne holdtes; dens Inventarium beskrives d. 3. Januar 1731 saaledes:

„En Jern Kaffelovn med 20 Messing Knopper. En Grøn- lænder med Vaad, et stort ovalt Fyrrebord, et udtruffet Egebord med Fyrre Dæffel, et Skilderi med Trojas Erobring, Compagniets Maal, hvorefter Inddeling af Højde udi visse Klasser stier til Ligbæren, et stort sort Spejl med tre Messing=Skruer, en Messing Lysekrone med 8 Arme, en ditto af Træ, en Jern Ildskuffe, en Karitetscalender og to Landkort. En indlagt Dragkiste, hvorudi findes Compagniets store Ligklæde med Sølv= og Silkefrrynser, et ditto Underklæde paa Børen og et ditto til Skamlen under Liget, et mindre Ligklæde, med Sølv= og Silkefrrynser, to dertil hørende Underklæder; et grønt Klædes, Bordklæde med hvide og grønne Crepiner, 13 brogede Katuns Vin= duesgardiner med Kapper, meget gamle, to ditto Overtræk til samme Dragkiste og Compagniets Cassa, 3 Par Tin=Vjseftager med Dupper, 3 Messing Vjsefage, et Fire Time Glas“.

Endvidere var der i Laugsbudets Værelse Frederiks IV's og Dronning Lovises Portraiter, Portrait af forrige Laugsbudthor Bühren og et Skilderi med Frugter og et med Landskab; endelig 34 store Lænestole.

Foruden Compagnisalen og Laugsbudets Lejlighed fandtes Kammere og Kjældere til Oplag, desuden udlejedes Stueetagen; her havde fra 1704 den bekjendte Vinhandler og Restaurateur Klavs Bihl sine Localer; fra 1709—1713 var den udlejet til Jacob Lercke og Postdirecteur Pop, da var her Postcontoir; senere blev den atter udlejet til en Vinhandler.

Ved et Laugsmøde den 4. April 1698 indfandt sig to Raadmænd med en Collect og et kgl. Brev, hvori opfordredes til at yde Bidrag til de Fattige; der indkom 115 Rdl. 1698 blev en Dreng hos Isenkræmmer Herman Vinberg jaget af Tjenesten for en Tjenestepiges Skyld; Drengen foregav, at hun satte ondt for ham hos Husbonden, hvorfor han gav hende et Ørefigen „døg hun igjentøg“, hun klagede til Husbonden som derpaa ville slaa ham i Hovedet, hvilket han ikke kunde taale da han var svag i Hovedet, han havde da sagt til Husbonden, at „paa denne Maade kunde han ingenlunde tjene ham“, hvorpaa denne bad ham at gaa „Tanden i Vold“.

Drengen klagede over Husbondens Gnavenhed og Mistænksomhed, Begyndelsen til det hele var at han havde nægtet at bære ud med Pigen af Secretet paa Gaden „hvilket ingen Kræmmer begjærer af sin Dreng“. Han led af Tandpine, „men Gud hjælpe den, som i hans Tjeneste nogen Svaghed tilkommer, for havde han givet En Klæder paa Kroppen, som duede noget for Frost og Kulde, saa havde man vel været samme Sygdom foruden; han skulde ej kunde nægte, at det var jo 1½ Mar siden han havde givet mig et Par Høser, han ingen Tider havde givet mig noget Par Sko andre end hans afstædede Tingester, som jeg har maattet gaa og sluffe udi“, fremdeles klagede han over intet Lintøi at have faaet, ja at have været helt „nødslidende“ for Skjorter, alt hvad han skulde have „lidt

følfelig" af Fodtøi smaat Lintøi og andet havde Forældrene maattet forsyne ham med „som han sig dog havde forskrevet til“ af andre Klæder havde han aldrig faaet andet end det Husbonden først havde taget den bedste Styrke af paa begge Sider.

Vindberg klagede derimod blandt andet over, at naar han var ude havde Drengen „indviflet sig i overflødig Dm-gængelse med andre Dreng, den ene at opvarte ham med sit Haar at skjære og opsætte som Svindebørster, en anden med Rytten og Bytten, med Spender og hvis andet mig uvidende“. Kytten og Bytten maa være et Spil ligesom „Spend“ der nu i Kjøbenhavn hedder Klink.

Samme Isenkræmmer Herman Vinberg havde forøvrigt i Novbr. 1799 atter en Sag med en Dreng, som han pryglede; Drengen forlangte at fritages for længere at tjene Vinberg, hvilket ogsaa bevilgedes af Oldermænden.

1698 d. 8. April sammenkaldtes Compagniet hos Politimesteren, som foreholdt Medlemmerne hans kgl. Majestæts Befaling, at holde Boderne lukkede og ej at sælge om Søn- og Helligdagene, hvem derimod handlede vilde uden Persons Anseelse blive straffede; men allerede d. 6. Juni vedtoges det, at Oldermænden og „nogle gode Mænd“ skulde tale med Politimesteren om Tilladelse til Handel om Søndagen før og imellem Prædiken og efter Aftensang „ligesaa vel som Vintapperne gjøre“; man fik paa gjentagen Andragende den ønskede Tilladelse, men Politiet lagde dog jævnlig Hindringer i Vejen for Handelen om Helligdagene.

I. Februar 1699 skrev Oldermænden følgende Brev til Magistraten:

„Saasom jeg min Oldermænds Tid efter vores allernaadigste Laugsartikler har udtjent og end langt derover, da som min Lejlighed for en og anden, mine egne Affairs saadant ej længere tilsteder, at jeg det kan opvarte, er jeg ydmygeligst begjærende, at den velædle og velbyrdige Magistrat mig derfor vilde entledige

og videre allerydmygst ombedende, at det højgunstigst maatte behage Dem at forunde mig efter de velædle og velbyrdige Herrer's gode Behag at forsamle det ganske Laugs Interresserende til at votere efter den 4de Artikels Indhold 3 Mænd, som siden den velædle og velbyrdige Magistrat paa Raadstuen allerydmygst kunne forestille, at, den Person, som dertil dygtigst eragtes, ved de velædle og velbyrdige Herrer's høje Gunst, Compagniet til Oldermænd ordineres, som det udi min Sted skal forvalte og mig afløse. Herpaa jeg allerydmygst de velædle og velbyrdige Herrer's Resolution begjærende, naar det højgunstigst Dem maatte behage, at det ske kunde. Jeg forbliver stedse Højædle og velbyrdige Her Statsraad og Præsidents samt velædle og velbyrdige Herrer Borgmestere og Raads allerydmygst og tjenstfyldige Tjener

Eilert Stuhr."

Ifølge denne Begjæring bestemte Magistraten, at Laugs-samling maatte finde Sted Torsdagen d. 16. Februar Kl. 2 paa Compagnihuset; her mødte paa Magistratens Vegne „velædle Her Raadmand Lavrids Andersen“; til de, formedelst Sygdom og lovlig Forfald fraværende, som ogsaa til Enker var der blevet sendt Stemmesedler, som skulde tilbagesendes forseglede; ved den endelige Optælling valgtes følgende 3 Mænd til at bringes i Forslag for Magistraten, hvoraf denne da skulde bestemme en til Oldermænd istedetfor Eilert Stuhr, nemlig: Hans Hendrik Beckel med 28 Stemmer, Hendrik Schrøder med 24 og Henrik Røbe med 4.

Herman Henrik Beckel (1699—1704) blev da bestemt til Oldermænd af Magistraten; da Hans Hendrik Beckel, som foranmeldt, ved Valget havde de fleste Stemmer, er det vel den samme som her har Herman til Fornavn; ved Andragendet til Kongen om Laugets Oprettelse er den ene af de tre Underskrivere Hans Hinrich Bechell, og blandt de første „Ældste“ nævnes Isenkræmmer Hans Henrik Bechel, det er

sandsynligvis den samme Person, som forekommer med forskjellig Bogstavering af Navnet.

Det første Laugsmøde under den nye Oldermænd afholdtes d. 31. Marts 1699, paa dette Møde blev „heldigt sluttet og fantyft“, at man skulde holde over Laugsartiklerne, navnlig den 27de Artikel, som omhandler Fuskere og Omløbere „saasom herved os vores daglige Brød betages, og hvis her udi Tide ikke raades Bød fore, vi alle herover fordærves og ruineres.“ Det vedtoges mod en Bøde af 25 Rdl., at Ingen maatte sælge Varer til Fuskere og Omløbere.

12. April samme Aar, vedtoges det, at anskaffe et Laugsegl „udi Størrelse som en Tomark udi Oval og derudi et Justitsbillede med den Overskrift: Urte- og Isenkræmmerne, samt Sufferbagernes Compagniets Seigl.“

26. Mai indbragte Monsieur Drewsen paa Papirmøllen 50 Ris graat Papir, med Tilsagn om, at han vilde indsende mere, som skulde staa paa Compagnihuset Aaret igjennem, saa at Kræmmerne kunde blive forsynede derfra, d. 15de December gav Lauget ham Attest for, at hans Papir er lige saa godt som det fra Lübeck; han forpligtede sig til, altid at forfærdige godt og forsvarligt graat Papir eller „Machestuhr“ og, ikke at lade Prisen stige højere end 28 β Riset.

Februar 1700 klagede Sværdfejerne over, at Isenkræmmerne faltholdt Klinger og Kaardefæster; hvad deraf fandtes hos Isenkræmmerne blev ført op paa Politikamret, hvor Oldermænd klagede over dette grove Overgreb, idet Isenkræmmerne ifølge Privilegierne vare berettigede til at handle med saadanne Varer; efter lang Tids Forhandling blevne Varerne tilbagegivne dog imod at der betaltes $\frac{1}{3}$ at disses Værdi; i Fremtiden maatte Isenkræmmerne kun sælge disse Varer en gros. (Ifølge Sværdfejerns Laugsartikler var det forbudt Kræmmerne at handle med udenlandske Sværdfejerarbejder.)

17. Marts samme Aar klagedes til Politimesteren over, at nogle Augsburgere og Sachsere, foregivende at de handle

med Kobberstik og Bøger, hvormed de gaa om i Husene, dog samtidig falholde „Duffetøi ud af Mabaft, Saft og Moseifarver“; ligeledes gaa Nogle om med „adskillige Slags Tøi, gjort af Serpentin-Sten, sorte og forgyldte og med andre Farver formengede Krus, adskillige smaa Væsker og Trætøi, som ikke saa egentlig alt kan specificeres“.

26. Juni klagedes til Politiet over den vedvarende Tiltagen med Omløbere og Fuskere „saa at fast ingen af os noget udi vore Boder haver at bestille, og hos mangen En Næringen er saa ringe, at han ej Brødet til Hustru og Børn fortjene kan“. Politimesteren svarede d. 10. August, at han havde befalet 3 Politibetjente at være Oldemanden behjælpelig med at anholde Omløbere og Fuskere.

1702 oprettede Regimentsquartermester C. F. Wodroff en Slibe- og Polermølle udenfor Byen paa det Sted, der efter ham fik Navn af Vodrofsgaard.

Samme Aar foretog Kandestøberne Undersøgelse hos Isenkræmmerne efter Tinskeer og borttog, hvad de fandt; disse mente sig berettigede til at forhandle udenlandske Varer af Tin, hvilket dog var imod Kandestøbernes Laugsartikler; man enedes om, at Isenkræmmerne fremtidig skulde købe Tinskeer for Kandestøberne, imod at disse forpligtede sig til kun at sælge Tinskeer Dussinvis.

Noget før Jul confiskerede man „Duffetøi“ som forskellige Kvinder og Mænd sade med ved Stranden og paa Torvene; der var: Kvindedukker af Papir, Dukker af Ler, Træheste, smaa Spinderokke forskellige Dyr af Ler saasom: Hjorte, Gjæs, Enhjørninger, Lam, Ænder, Ællinger, Høns, Hunde, en Kone med Lam, en Kone paa en Stol, o. s. v. endvidere malede Æsker, Ranglebøsser, en Fændrik, en Amager, en Vugge med Barn, smaa Spejle, Fioler, Basuner, Pipfugle, Jægerhorn, Bondepiber, nøgne Papdukker, Kridtbilleder og Børne-Mangelfjæle.

29. Februar 1704 holdtes Laugsmøde i Anledning af Valg til Oldermænd, da kun en af de tre, som fik de fleste Stemmer, samt Oldermænden, efterkom Ordren om at møde paa Raadstuen d. 3. Marts, beordrede Magistraten en ny Laugssamling afholdt for at foretage nyt Valg; her fik de samme tre som ved foregaaende Valg de fleste Stemmer, Henrik Bekman fik 35, Herman Vinberg 5 og Rasmus Jensen 4; Magistraten valgte dog Rasmus Jensen paa Christianshavn (1704—1608) til Oldermænd.

14. October klagede Oldermænden atter over de mange Omløbere, saa vi med Vemodighed maa se, at „Kendekjællinger gaa Hus fra Hus med adskillige Kramvarer, en Del som de sig tilforhandle af vore egne Laugsbrødre, og en Del af andre Personer, som slig Kram paa adskillige Maader indpractiserer, hvorom vores forrige Oldermænd Sr. Hans Henrik Beckel (altsaa Hans og ikke Herman!) vel for nogle Aar siden har anmodet eders Velbaarenhed og har erlanget en god Fortrøstning med al mulig Assistentz af Politibetjentene, men maa dog beklage, at den gode Mand har selv være forsjømmelig, hvorover alt er blevet værre og ikke bedre“; Oldermænden bemærker at Grunden er, at naar Omløbere antræffes, mangler enten Politibetjentene eller Kræmmerne, han anmoder derfor om, at hine maa faa Ordre til selv at anholde Omløbere, hvor de træffe dem, saa vil han befale Laugsbrødrene, at de nærmest boende skulde være dem „assisterlige“. Politiet henviser til tidligere Resolution.

27. April 1705 fremsendte Oldermænden et nyt Andragende til Politimester O. Rømer, der havde efterfulgt Etatsraad C. Rasch; heri gjentoges Klagerne over Omløberne; det bemærkedes, at disse vel kunde tjene deres Brød paa anden Maade, men at det nu var kommet saa vidt, at de uden Frygt satte sig offentlig paa Gader, Torve og Broer, „hvorover vi fattige Folk, som dertil af Hs. Majestæt allernaadigst ere beretigede, tage ubodelig Skade“.

O. Rømer var ikke som Rasch den skarpe Haandhæver af Laugsprivilegierne, han henviste Oldermænden til sin Fuldmægtig Oluf Klavsen; denne bevilgede, at Politibetjentene skulle møde nogle Dage efter, til samme Tid tilsagde Oldermænden 9 Laugsbrødre; Inquisitionen blev holdt, men mislykkedes; Oldermænden beretter, at Grunden var, „at vi vare forspjædede“, thi naar Inquisitionen kom paa Torvene og ved Stranden vare alle Fuskere og Omløbere forsvundne.

3. Mai 1706 beskikkedes 6 nye Personer til at betjene Inquisitionen. Oldermænden omtalte ved den Lejlighed den Forandring, der var foregaaet siden sal. Hr. Etatsraad og Politimester Claus Raschs dødelige Afgang, idet den nuværende Politimester ikke var saa tilbøjelig til at assistere dem, „førend nu vi ham dertil, have formaact“; skjønt Inquisitionen nu kun valgtes for $\frac{1}{2}$ Aar (tidligere 1 Aar) blev der dog allerede i September valgt 6 nye Inquisitorer, men der mærkedes kun liden Frugt af deres Virksomhed. Oldermænden stævnedes dem derfor, at de for de „Ældste“ kunde gjøre Rede, de bleve idømte Bøder, og 6 Andre valgtes. Senere valgtes Inquisitorerne for 3 Maaneder ad Gangen; i Begyndelsen viste de nye Functionairer nogen Iver, men man var ikke saa ihærdig som tidligere.

25. Mai 1707 ved en Laugssamling, hvor Politimesteren selv var nærværende, opfordrede han Laugsbrødrene til indbyrdes, med Underskrift, at forpligte sig til ikke at sælge Varer til Omløbere, han vilde da yde dem al den Assistents, som man kunde forlange; dernæst opfordrede han til at yde Bidrag til de Fattige, han vilde da forhindre Tiggeri ved Dørene; de Fleste gavede et Bidrag.

Oldermænden og de Ældste klagede dog senere til Politimesteren over, at nogle af Laugsbrødrene, tvært imod Laugsartiklerne, solgte til Omløbere og Fuskere. Politimesteren lod da hver enkelt i Lauget forkynde, at saadanne Overtrædelser vilde blive straffede efter Lovens Bydende.

1708 24. April klagede Oldermænden atter over de store Misbrug, der nu mere end forhen fandt Sted, der klages over, at Fuldmægtigen forbigaaer Hs. K. Majestæts os givne Laugsartikler saavelsom den indbyrdes Forpligtelse, som paa „*Hr. Øtatsraads eget Raad og Befaling*“ blev oprettet den 3. November 1707, og lader Omløbere og deres Principaler gaa fri.

11. October 1708 blev paa en Laugssamling foretaget Valg paa en ny Oldermænd, og den, der fik de fleste Stemmer: Christian Paulsen, blev godkendt af Magistraten (1708—1713); d. 19. October blev han paa Compagnihuset indsat af Raadmand Hans Carstensen, han begyndte med at oplæse Laugsartiklerne; han var Isenkræmmer.

Christian Paulsen fandt ved sin Tiltrædelse Laugskassen tom, uagtet der havde været gode Indtægter i Formanden, Rasmus Jensens Tid, denne havde ogsaa været eneraadig over Kassen, idet han tværtimod Laugsbestemmelserne ikke havde givet de Ældste Nøglerne dertil; trods gjentagen Opfordring vilde han ikke afgive Regnskab, saa Christian Paulsen saa sig nødsaget til at klage til Magistraten d. 28. Januar 1709. Det viste sig da, at Rasmus Jensen skyldte 116 Rdl. 5 $\frac{1}{2}$ 12 β ; de 15 Rdl. 1 $\frac{1}{2}$ eftergav man ham, men de andre Penge, som tilhørte Fremmede og Fattige, maatte han udrede til Juni Termin.

Paa Forespørgsel fra Commercecollegiet, svarede man den 3. April 1709 angaaende italienske Papirer, at de alle ere tynde og fine Sorter som Postpapirer, de franske Papirer ere stærke og tykke og er den rette „*Gødning*“ (hvad man synes om) her, saa og de norske Papirer som udi Hs. Majestæts egne Lande fabrikeres.

20. October samme Aar opfordrede Kongen alle Kjøbmænd og Kræmmere til at yde et Laan til 6%. I dette Laug ydedes 1225 Rdl., Andreas Kellinghusen gav 100 Rdl., Johan Finckelhagen 70 Rdl., ellers ydedes fra 10—50 Rdl.

1711 blev Strange Helmer, der havde været i det gamle Kjøbmandscompagni, optaget i Lauget, for at han kunde blive

baaret til Jorden af Laugsbrødrene. Samme Aar understøttede Laugets Enken efter afdøde Laugsbroder Christian Krich med 20 Sletdaler.

Christian Paulsen døde 1713.

Hans Bøckman (1713—1716) blev valgt og bekræftet af Magistraten til Oldemand.

7. August 1713 fik Torvemester C. C. Nagel og 3 Politibetjente Ordre af Politimester Ernst til at opbringe Omløbere og Torvesiddere, der handlede imod Laugets Privilegier, paa Politikamrene.

1715 blev man ved Geheime-Conseillet gennem Magistraten tvunget til at optage Chr. Fuhrman i Laugets. 7. August anmodede Magistraten Laugets om at levere 20 Par gamle Lagener til „H. S. Kongl. Majestæts Tjeneste og Flaadens Fornødenhed“, det var under den store nordiske Krig, og der ventedes hver Dag Søslag med Svensken.

Hans Bøchman døde 1716 og Didrik Dressing (1716—1730) blev valgt til Oldemand, og Valget stadfæstedes af Magistraten d. 14. Marts.

1718 gjorde Løgtemagerne Undersøgelse hos 4 Isenkræmmere, som handlede med Blikvarer; uagtet Oldemandens Protest fik han Ordre fra Magistraten d. 19. December til at sammenkalde Laugets og alvorlig paalægge dets Medlemmer at afholde sig fra at sælge Blikarbejde, „saafremt de ikke vilde forvente, at de skyldige ej alene skulle blive ansættede efter Løgtemagerne Laugsartikler 5. Post, men endog videre for Modvillighed aparte afstraffede“. Herover klagede Oldemanden til Kongen 27. September 1719.

Laugsbroder Pop døde 1719. Paa Forespørgsel til Enken om, hvor mange Laugsbrødre, der skulde bære, svarede hun, at hun vilde have Studenterne til at bære; herover klagede Oldemanden til Politimesteren, som derpaa d. 27. Februar tilskrev Enken saaledes: „Enfemadame Pops condoleres over hendes fæl. Mandes Afgang, og anmeldes at baade efter Urtefræmmer-

Compagniets Artifler saavel som efter de til Studenterne allernaadigt givne ikke kan betages Urtekrammerlauget deres Rettighed, naar det ifkun efter Kgl. Forordning om Begravelser sfer uden Tractement og Afgift, undtagen hvad Laugsbudet kan tilkomme for sin Tilfigelse, saa at Mad. sal. Pops hermed formanæs at lade hendes sal. Mands Lig bortbære ved Laugsbrødre“.

Enken svarede, at hendes Mand paa sit Yderste havde forlangt, at hans Laugsbrødre ikke skulde bære ham, hvorfor hun mente, at Ingen kunde forbyde hende at tage dertil, hvem hun vilde, men Bedemanden tilholdt hende at følge Politimesterens Formaning, ligesom Formanden for Studenterne udtalte, at han ikke vilde overtræde Studenternes Privilegier.

I December 1719 gjordes Undersøgelser efter ulovlig Handlende, blandt Andre hos en Silke- og Klædekræmmer Heuserich i Naboløs, hvor man fandt en Mængde Urtekramvarer. Efter langvarig Proces slap han dog for Tiltale, paa Grund af, at man havde været ham for nærgaaende, men han blev dog advaret mod herefter at sælge Urtekramvarer i smaa Partier. I Anledning af denne Sag indgik Lauget d. 24. April 1720 med en Ansøgning, hvori der klages over, at mange uberettede Personer, endog nogle uden Borgerskab, gaar Lauget i Næringen ved at sælge baade i Stort og Smaat; der bemærkes, at Svende og Dreng, som have lært Professionen, afskrækkes fra at nedsætte sig som Borgere, da de maa vente sig at blive ruinerede, og geraade i armelig Tilstand, „hvilket os andre som ere tilbage vil møde dersom de os meddelte Privilegier ej allernaadigt vorter maintenerede“; man bad sluttelig om, at de af Christian V. udstedte Privilegier maatte blive confirmerede.

Den i Ansøgningen udtalte Ømhed for Dreng og Svende har dog neppe været oprigtig ment, thi senere søger man netop om strengere Bestemmelser for disses Optagelse i Lauget.

I Anledning af en Rentekammerresolution, der bestemte at dersom Tolden ikke blev betalt i Sølv skulde der gives

„Lagie“ af 24 % paa Species og 12 % paa Kroner, indgik Oldermændene 29. November 1721 med Andragende om Toldens Nedsættelse, hvorved han bemærkede: at „Mesteparten af vore Varer, særdeles Sjenframvarer, iffe koster os saa meget, som Tolden i saa Maade skulde blive“, han paaberaabte sig den store Skade, Standen havde lidt ved Krigen, Pesten og de derved fremkaldte Debitorers Død, derfor den store Pengemangel „ej allene paa Species og Kroner, men ogsaa paa Kurant“.

1728 efter den store Ildebrand i October, blev Compagniets Sal taget i Brug til Politikammer, uden at der for Brugen deraf blev ydet nogen Godtgjørelse.

1729 23. Marts besværede Oldermændene sig over, at navnlig de, som havde Kgl. Privilegium, ikke overholdt Bestemmelserne om Bodernes Lukning om Søn- og Helligdage, hvorfor han androg om Tilladelse til at holde aabent Kl. 6—8 om Morgenen, endvidere fra 10—1 og 4—10; hvis dette ikke fandt Bifald, at Bestemmelserne da maatte blive lige for Alle.

1729 d. 21. Juli indgik Lauget med en Ansøgning til Kongen, hvori der klages over de Privilegerede, som navnlig føles nu efter Branden paa Grund af „Negatiens flette Tilstand i denne Nummerfulde og bedrøvede Tid“, dersom Priviligier blive uddelte til deslige, som hverken have tjent Dreng- eller Svendear maaskee Compagniets Medlemmer gaa til Grunde „meget mindre kunne 28 afbrændte i dette Compani tænke til at naa deres Utraa, som er at rejse Bygt paa deres øde Pladser og etablere deres Velfærd til deres Husfrues og Børns Conservation“. Kræmmerne bade derfor om, at i Fremtiden ingen særlige Bevillinger maatte blive udstedte, førend Compagniets Erklæring var indhentet.

1730 gik Oldermændene Didrik Dressing fallit, og flygtede; det viste sig da, at Compagniet var i en Gjæld af 600 Rdlr. foruden Prioritet paa Compagnihuset 3,200 Rdlr. Det bestemtes nu, at $\frac{1}{4}$ af de 1105 Daler, hvormed Lauget i sin Tid havde

förstrakt Kongen, skulde anvendes til Gjældens Afbetaling, desuden at hvert Medlem skulde yde 8 Rdl., hvorved der indkom 360 Rdlr., senere vedtoges det, at hver Compagnibroder aarlig ydede 1 Rdl. til Gjældens Afbetaling.

Didrik Dressing kom dog samme Aar tilbage, og anmodede om, da han nu i 15 Aar havde forestaaet Compagniet at en anden maatte blive beskikket i hans Sted.

Johan Walbohm, der i nogen Tid havde fungeret i hans Sted, fik de fleste Stemmer, men bad sig fritaget, Magistraten valgte da den 27. November.

Nicolai von Hütten (1730—1733) til Oldermænd, denne vægrede sig ogsaa, men Magistraten tvang ham til strax at „gjøre Æd og Haaandsræfning“, han var Isenkræmmer.

En Lærling hos Isenkræmmer Hegelund klagede over slet Behandling, navnlig at „Husbond vilde prygle ham nøgen“ han forlod derfor Tjenesten.

I Anledning af den nye Oldermands Tiltrædelse, vedtog man „udi Raadstuen at gjøre lige Udgift som ved hans Formands Tiltrædelse“; man ønskede nemlig af forskjellige Grunde at have „Talsmænd og Recomandation“; der blev derfor givet Magistraten 10 Rdl., Raadhusskriveren 4 Rdl. og Betjentene 2 Rdl., hvilke Penge førtes til Udgift uden Bevis.

Da der var bleven nedsat en Laugscommisson, til hvilken Laugene kunde indsende deres Besværinger, indgik dette Laug den 24. Januar 1731 med en Ansøgning til Kongen, hvori man besværede sig over, at Laugsartiklerne i Tidernes Løb vare blevne svækkede ved kgl. Benaadninger og Befalinger om at indtage „ulærte og uberettigede Personer“ i Lauget; for at hjælpe paa „dette forhen anjelige og nu fast meget nødblidende Laug“ bad man Kongen om Laugsartiklernes Stadfæstelse, blandt andre med følgende Forandringer: at de nu Privilegerede bleve forpligtede til at underkaste sig samme Bestemmelser som Laugsbrødrene og at give Bøder, hvis de solgte til

Omløbere, at Ingen herefter maatte benaades med Priviligier, og at det blev alle andre end Groshandlerne paalagt at oplægge deres Varer paa Compagnihuset; førend Nogen fik Tilladelse til at indføre Varer fra Toldboden, burde han derfor have Oldermændens Seddel, at han var berettiget til at handle dermed; at alle Stridigheder mellem Husbonde, Svende og Drengene maatte kjendes og dømmes i første Instans af Oldermænden med tiltagne Mænd. Der var paa den Tid 21 Personer udenfor Lauget, som handlede med de Varer, dette var eneberegtiget til at handle med, af disse havde 12 kgl. Privilegium.

1731 15. August, forespurgte Oldermænden Drewsen paa Strandmøllen, om han vilde forsyne Compagniet fremfor Andre med Papir; man fandt det Uret, at Andre havde større Adgang til Forsyning end Compagniet, som dog var berettiget til den Handel.

1731 22. November tilkjendegav Politimester E. I. Torm Oldermænden, at da baade Urte- og Isenboder jævnlig holdtes aabne paa Søn- og Helligdage mellem Højmesse og Aftensangs Prædiken, saa paabød han, at ingen Boder maa holdes aabne eller noget derfra sælges fra Kl. 8 Morgen til 4 slet; de, som herimod handlede vilde blive straffede med 2 Rdlr. Paa en Samling d. 27. November som overværedes af Politimesteren, blev det tilladt, at naar Isenkræmmerne om Søn- og Helligdagene holdt deres Boder lukkede til efter Aftensang, saa maatte Urtekræmmerne og Sukkerbagerne oplukke deres Boder paa halv fra 6 Morgen til det ringede sammen, om Middagen fra 12—2 slet, og efter Aftensang til 10 Aften, dog vilde Politimesteren først indhente Commercecollegiets Aprobation.

Da Compagnihuset 1731 trængte til en Hovedreparation, besluttede man at sælge det til Vinhandler Johannes Henninger for 5,000 Rdlr., hvoraf de 3,000 bleve staaende; Politikamret og de andre Ejere opsagdes derfor til Mikkelsdag; Laugsbudet

skulde dog beholde sin Lejlighed og Salen fremdeles være indrømmet til Laugssamlingen imod en Godtgjørelse af 60 Rdlr. aarlig. Oplaget for Fremmede holdt man paa Bjørns Plads (nuværende Wilders Plads).

Da det den 8. September 1730 var blevet forordnet, at Jern-Støbegods ikke maatte indføres fra Udlandet, saa ansøgte Lauget 6. Marts 1732 Rentekamret om at tilholde de norske Jernværker at levere Jerngryder af samme Godhed som fra Udlandet og til samme Pris.

1733 November 23. erklærede v. Hütten, der nu havde været Oldermænd i 3 Aar, at han ønskede at fratæde, hans Eftermand blev

Povl Munchgaard Liunge (1734—1740).

1734 12. August blev hele Lauget samlet i Anledning af en Skrivelse fra Toldinspecteurerne, hvori indskjærpedes, rigtigt at angive og nøjagtigt at iagttage den mellem dansk og fremmed Maal og Vægt værende Difference; i Tilfælde af for ringe Angivelse eller Udeladelse af Maal og Vægt, vilde Varerne blive confiskerede; der blev derfor nedsat et Udvalg til at forhandle med Toldinspecteurerne, da visse Varer ikke nøjagtig kunde opgives i Netto.

Samme Aar søgte en Grosserer, Christian Wolfram, Kongen om Tilladelse til at sælge Urtekram inden lukte Døre; Oldermændene mener, at det er bedst han bliver ved Gros-handelen, hvad han nærmere begrunder. At dette Andragende blev fremsendt til Oldermændens Betænkning viser, at man paa højere Steder dog nu tog Hensyn til den Kongen d. 24. Januar 1731 indsendte Ansøgning, omendskjøndt man aldrig fik noget Svar paa den.

1735 31. Marts søgte man paa ny om Stadfæstelse og Fornyelse af Laugsartiklerne og modtog nu det Svar, at Stadfæstelse ikke behøvedes; man gjorde da opmærksom paa det ældre Andragende om visse Forandringer.

1737 tilsagdes Isenkræmmerne til d. 7. og 8. Januar at deltage i Licitation over Leverancer til Søtaten. Samme Aar 12. Februar bleve nogle Isenkræmmere dømte af Politiretten, fordi de havde falholdt indført Blikarbejde, hvilken Dom Lauget besluttede som en Fællessag at appellere til Højesteret; Sagen blev tabt, de forefundne Blikvarer confiskerede og enhver, hos hvem disse vare fundne, idømtes 20 Rdlr. Bøde; Oldermændene advarede derfor mod i Fremtiden at drive denne Handel, da Laugets Kasse ikke mere kunde udrede Udgifter til saadanne Processer.

Da Naalemagerne samme Aar beklagede sig over, at Laugets Medlemmer ikke købte af dem, svarede Oldermændene, at Varerne ikke vare gode eller vel sorterede, desuden havde Naalemagerne ikke tilstrækkelig Forraad, dertil vilde 100,000 Dus. være nødvendig, og de kunde neppe forpligte sig til at levere 10,000 Dus. som alene Kjøbenhavn forbrugte aarlig; ogsaa Hægter og Maller vare „fløt Gøds“, man enedes dog om at købe hos Naalemagerne, imod at disse forpligtede sig til, kun at sælge til Kræmmerne, og ikke at holde Omløbere, som „paa Hjørner og Stræder udraabe deres Naale“.

1737 d. 11. August sluttede Lauget Contract med Povl Badstuber; han forpligtede sig til, fra sin Messingfabrik ikke at sælge ringere end 50 τ til Nogen udenfor Lauget; han forfærdigede: Kjedler, Bækkener, blank og sort Latun og Messingtraad; der blev fastsat en vis Pris for Pundet.

1738 14. Juli tilskrev Laugsbrødrene N. Titchen og J. Simonsen Oldermændene med Anmodning om at virke hen til, at Compagniet kunde enes om at holde Boderne lukkede Søn- og Helligdagene.

1839 17. og 18. Februar tegnede Laugets Medlemmer sig for 6,500 Rdlr. i Forstrækning til Kongen, hvorfor de fik kgl. Obligationer.

Samme Aar 14. August sluttede Isenkræmmerne Overenskomst med Karl Wilder, der havde en Spaanfabrik i

Kjøbenhavn, hvori han forpligtede sig til, kun at sælge sit Fabrikat til Isenkræmmerne, imod at disse forpligtede sig til kun hos ham at købe Spaaner.

Smed Johan Peter Stochter havde 1734 faaet kgl. Privilegium til at oprette en Værktøjsfabrik; han søgte nu Overenskomst med Isenkræmmerne om Afsætning; disse erklærede at Stochter paa Grund af for faa Midler ikke kunde have Forraad, og at hans Varer ifølge en af Snedkerne foretaget Synsforretning ikke fandtes at være af tilbørlig Godhed; da Magistraten vilde hævde Stochters Eneret, gik Sessionen dog ind paa (1740) at overtale Isenkræmmerne til at købe Varer hos ham for mindst 800 Rdlr. aarlig, dog mod Nedsættelse i Priserne, og at han udelukkende kun maatte sælge til Isenkræmmerne.

28. Marts 1740 forhandles i Lauget om at købe det danske Fiskecompagnihus paa Hjørnet af Knabrostræde og Stranden til Compagnihus, men Stemningen var imod at købe Hus.

1741 klagede Spaanfabrikant C. Wilder over, at man i Jylland og Fyn vilde søge Kongen om fri Indførsel af Spaan i Jylland, med mindre man kunde faa saadanne fra hans Fabrik, uden at behøve at tage dem gennem Isenkræmmerne i Kjøbenhavn. Isenkræmmerne indvilgede da i, at han selv holdt Oplag, men ikke solgte til lavere Priser, end hans Overenskomst med Lauget paabød.

Efter indhentede Betænkninger fra Lauget, udkom d. 4. August 1742 en Forordning „om Comercien for Danmark og Norge til sammes desto bedre Befordring og bestandige Fremgang, samt for god Orden og Skif derved at holde“; heri bestemmes blandt andet; at Grosserere saavelsom Detailhandlere skulde tage Varerne fra de Steder, hvor de forarbejdes og første Gang falholdes, ellers skulde der erlægges højere Told; Groshandelen bestemtes ved denne Forordning, Grossererne maatte sælge deres Varer ved Auction „i store Partier“ efter

først at have budt dem til vedkommende Laug; kun ældre Grosserere og disses Enker maatte ifølge Forordningen af 16. April 1681 holde aabne Boder; Fabrikanter maatte, kun naar de Handlende ikke vilde kjøbe hos dem, sælge i smaa Partier.

27. April 1742 afholdtes den første Isenkræmmerexamen; 1740 var det nemlig blevet vedtaget, at en saadan skulde aflægges af den Svend, der ønskede at optages i Lauget; Forfatteren af de Spørgsmaal, der skulde besvares, var Peter Baadh; ogsaa de rigtige og udførlige Besvarelser vare af ham; man ser af disse de daværende Handelsforbindelser, hvoraf mange for de nævnte Varers Vedkommende kunne passe endnu i vore Dage.

Den første Examinand var

Peter Mikkelsen Lund.

Isenkræmmervarer fik man fra:

1. Kjøbenhavn: Gjørtler- og Rotgjeter-Arbejder, nemlig: Mortere, Strygejern, Lysestager, ordinaire Metal- og Messing-Skospænder og Knapper; alle Sorter Lak, Uldkarter, Hornkamme, Pustere, Hægter og Maller, Spærlagenringe, Fiskekroge, Knappenaale af Jern og Messing, Spigere og Søm, Hyssing, Kridt- og Rokkesnore, Sadelgjorde, Børster, Kufferter, Patron-tasker og Krudthorn, Rullebly og Kugler.

2. Sjælland: fra Messingfabrikken: Messing Kjedler og Bækkener, Traad, blank og sort Latun Messing; fra Lefabrikken: Høleer og Skæreknive; alle Slags Tømmermands- Snedker-Hjulmands- og Drejer-Redskaber; adskillige Sorter Papir.

3. Jylland: Bogbinder- og Skomager-Spaan.

4. Norge: Stangjern, Jern-Kakkelovne, Jern-Gryder og Skrivepapir. Fra Norge var Fragten af et Skippund Jernvarer 2 Mark om Sommeren.

5. Frankrig: franske Saxe, Horn, Snustobaksdaaser; men de kunde ikke forskrives directe, fordi der ingen Skibslejlighed

var til de Steder, hvor de Varer vare at faa, hvorfor de indkjøbtes bedst i Leipziger Messe eller i Hamborg.

6. England: Klumpebly og Rullebly, Tin i Blokke og Stænger, Hagel, Bordknive, Foldeknive, Penneknive og Rageknive; mange Sorter Saxe, File og Raspe; adskillige Sorter Værktøj for Guldsmede, Uhrmagere og andre Haandværkere; fint Staalarbejde; hvidt og gult Metalarbejde, nemlig: alle Slags Knapper, Sko og Gehæng-Spænder, Ridesporer o. s. v.; Lygtehorn, Ride- og Jagt-Pidske, Sadelgjorde eller Gartgarn.

Bly indkjøbtes i Fodervis (et Foder = 7 Skippund og 2—3 Lispund); Hagel i Centnervis. Fragten fra England med Toldudgifter beløb sig til 10—12 0/0.

7. Lyck (Lüttich): smaa Jernsøm og Dykker, Jerngrimeskafter eller Hestekjæder, Heste-Søller eller Snaller, Jern-Pander og Støbeskeer, Filkløve, Balancer, Flinte, Pistoler, Pufferter m. m. Fra Lyck til Amsterdam er Fragten 40 Styver pr. 100 Pund.

8. Amsterdam: Messing Vægtskaale, The- og Kaffe-kander, Thekjedler og Messing-Tobaksdaaser, Messing-Vinhaner, Ølhaner, Messing Cirkler, alle Slags Papir, Synaale, Sejlnaale, Knappenaale og Sejlplader, Ballast-Skuffer, Digtehamre og Klaphamre, lakerede The- og Slagborde, Elefanttænder, Skildpadde, Rør og Stokke. Fragt og Told fra Amsterdam, 16—18 0/0.

9. Litard og Salingen (Solvingen) og andre Steder i Westphalen: Kaardeklinger, alle Sorter Staal, Hængelaase, Lyse-saxe, Skrædersaxe og Væversaxe, Cirkler, ordinaire Knive og Saxe, Jern- og Rulletraad, Hestesøller, Fingebøller og Syringe, Caffemøller; Værktøj for Tømmermænd, Snedkere, Hjulmænd og Drejere; Havematerialier. De tunge Varer gaa over Amsterdam, de lettere over Lybæk.

10. Bergtolsgraden og Skellenberg: mange Sorter af Trævarer, Dukketøj samt Æsker.

11. Steyermark: alle Sorter File og Raspe, Bogbinder-

Beskærejern, Uldsaxe, Garver- og Feldberederjern, mange Sorter Bor og Fritbor.

12. Augsburg og Nürnberg: Metalguld, Metalsølv og Moseguld; fine Barbersaxe med krusede Stænger; Guldsmede- og Uhrmager-Værktøj; Messingsøm, store og smaa Spejle og Spejlglas, Brillen og Brillefoder, Messing-Lycestager og Lyse-saxe, Messing-Strygejern, Messing-, Gardin- og Sparlagens-Ringe, Messing-Klokker, Messing-Tridsruller og Bakkelseruller Messing-Bjelder, Regnepenge, Flag- eller Knitterguld, gult og hvidt; Knopper af Messing og Tin, Elfenbenskamme og Hornkamme, Messing-Vægtskaaler med Balancer, File og Raspe, Waldhorn og Posthorn, Trompeter og mange andre musikalske Instrumenter, extra fint Dukketøj som af Alabast, Ben og Træ; uægte Sølv og Guld, rundt og fladt, paa Ruller, ditto Cantiller, glatte og krusede, Citarstrænge af Messing og Staal, smaa Fiskekroge, mange Sorter Blyantspenne, samt mange flere Sorter Nürnberger Isenkramvarer. Fragten til Lybæk var 8—8½ Rdl. pr. Skippund.

13. Sonnenberg: Æsker, store og smaa, malede og hvide, Trækander, Regnetavler, Skrivetavler med Sten- og Papirs-Blade, ordinaire Spejlrammer, ordinaire Fløjter, Blæskrin og Urteskrin, Grifler, Oliestene og Hvæsstene, Børnefioler og andet Dukketøj, fortinnede og sorte Søm, Fragt til Lybæk 6—6½ Rdl. for Skippundet.

14. Fortinnede og sorte Blikplader forskrives med bedste Avantage fra Sonnenberg, Auneberg, Adorff eller Dyringen, og fra adskillige Steder i Sachsen.

15. Schmalkolden: alle Slags Skomager Redskaber som: Syle, Tænger, Pinde, Staal og Knive; mange Sorter Bordknive, ordinaire Foldeknive, mange Sorter Hængelaase, ordinaire Saxe, ordinaire Bor og Fritbor, Saugblade, Baandknive, Lysesaxe, File og Raspe, Hestesøller, sorte og fortinnede Knibetænger, Hestekjæder eller Grimskafter, Hakkeknive; fint,

middel og groft Staal. Fragten til Lybæk 6—6½ Rdlr. for Skippundet.

16. Hamborg: støbte Messingsøm, Kamme af Elbenben og Horn, Knapper af Messing og Tin.

17. Lybæk: Messing-Fyrbækkener, Kridthuse af Messing og Blik, Messing-Harpetraad, Knappenaale, Knivskeder og Kamfoder, Peberqværne.

18. Danzig: Kufferter, Flaskefoder, Staal, Bogbinder-spænder, Fioler.

19. Stockholm: dobbelte og enkelte Jernplader, runde og lange Stegepander, Vaffel-, Krumkage- og Goderaads-Jern, sorte og fortinnede Blikplader.

Det svenske Blik er bedre end det sachsiske, men dyrere. Varerne føres bedst hertil med Skibe, der tilhøre danske Undersaatter, og med engelske og hollandske Skibe, men ikke saa godt med andre Magters Skibe, formedelst den Kommerce-tractat eller Forening, som er oprettet mellem Danmark, Holland og England. Med andre Skibe maa her betales $\frac{1}{3}$ mere i Told.

1743 22. Januar anmodede Politimesteren om Bidrag til de Fattige i Norge, Lauget ydede 200 Rdl. 7. Marts s. Aar erklærede Laugsskriver Balling ikke at ville forestaa Undersøgelser om lovstridig Handel, med mindre man ved tvende Kjøbere som Vidner kunde bevise saadan; han anmodede om, at Compagniet vilde kræve en Anden i hans Sted; da Lauget rettede sig efter ham, frafaldt han dog sin Anmodning og forblev i sin Post som Laugsskriver.

Samme Aar lejede Lauget en Sal med to Kamre til Laugsmøder og et Pakhus til Oplag for fremmede Glashandlere i Norgesgade (der hvor nuværende Nr. 4 ligger).

Lauget klagede over, at Antallet af Urtekræmmere og Isenkræmmere var i saadan Tiltagen, at Standen derved blev haardt trykket; man androg derfor Kongen om at maatte blive et „sluttet Laug“, saaledes at der kun maatte være 48 Urte-

kræmmere og Sukkerbagere, og 12 Isenkræmmere; Adgang til Lauget vilde derefter kun være at opnaa, naar Nogen nedlagde Handelen eller ved Dødsfald; foretrækkes skulde da Kræmmer-Enker og Børn, samt de Svende, som „bleve forsynede“ med en Kræmmers Enke eller Datter. Man bemærkede, at „det er bedre at 60 Familier kunne leve, end at 100 skulle søge Brødet i Armød og Fattigdom“. Andragendet blev ikke bevilget, derimod opnaaedes en Indskrænkning af Tilgang til Lauget; det bestemtes nemlig d. 11. September samme Aar ved kgl. Privilegium, at ingen Kræmmer maatte holde mere end en Drengen ad Gangen; havde han to eller flere Dreng, maatte ingen ny antages, førend disse vare udlærte; endvidere maatte ingen optages i Lauget, førend han i 7 Aar havde tjent som Svend og da kunde paavise at være Ejer af 1000 Rdlr.; Regeringen fandt dog senere, at disse Bestemmelser vare for haarde for Svendene; ofte bleve derfor Privilegier og Bevillinger til tidligere Optagelse i Lauget givne.

Oldermanden P. Liunge gik fallit, Laugsbrødrene gav ham et smukt Vidnesbyrd og anbefalede ham hos Creditorerne til Accord; Lauget nøjedes med 15% af den Sum, det havde tilgode hos ham, senere gav det ham et rentefrit Laan paa 100 Rdlr.

Paa Laugsmødet d. 17. Juli 1744 blev

Niels Titchen (1744—1749)

valgt til Oldermænd.

I foran nævnte kgl. Privilegium af 11. September 1744 vare endvidere følgende Bestemmelser:

Kræmmeres Sønner, som med 18 Aars Alderen kunde blive Svende, skulde ogsaa tjene 7 Aar som saadanne, førend de maatte optages i Lauget; Svendene skulde meddele Oldermænd, naar de skiftede Tjeneste; ingen Svend maatte drive Handel, han tabte derved sin Ret til nogensinde at blive optaget i Lauget; ingen Laugsbroder maatte lade en Svend føre Handel under sit Navn, de mistede da begge deres Laugs-

rettigheder; de, som maatte erholde Privilegier paa Urte- eller Isenkramhandel, skulde forevise samme for Oldermænden og meddele ham en Gjenpart deraf, det forbødes saadanne at holde Omløbere eller Liggere, hvorved de som andre Kræmmere vilde blive idømte Mulct; der fastsattes Mulcter for Udeblivelse fra Møder i Laugets Ærende, som af Oldermænden var tilsagt.

1745 8. Januar blev Zacarias Meinertsen Laugsskriver istedetfor Procurator Balling med 50 Rdlr. Løn og $\frac{1}{4}$ af de ved Confiscation faldende Bøder.

Da Studenterne søgte om at blive eneberettigede til Ligbærere, svarede Oldermænden d. 21. Januar 1745, at da Lauget nu en Gang havde bekostet Ligklæder ctr., ligesom de fleste Brødre havde anskaffet sig Kapper, saa fastholdt han Laugsartiklerne angaaende Ligbæren; desuden, bemærkede han, blev der ved Jordfæstelser af dem, som dertil havde Evne, givet „noget til de fattige Ligs Befordring, for at et saadant fattigt Lig paa en sømmelig og stiftelig Maade kan blive befordret af og ved Lauget selv“, hvilket han mente vilde bortfalde, naar Bortbærelsen skulde ske ved Lauget Uvedkommende.

1745 Marts 13. klagede Gjørtlerne over, at Isenkræmmerne havde indført fremmed Gjørtlerarbejde og kjøbt af Fuskere; derfor havde nogle Gjørtlere solgt deres Varer til fattige Folk, som falbød dem paa Gaden til „Bønder, Matroser, Soldater og saadanne ordinaire fattige og ringe Folk“; Isenkræmmerne havde ved Politiet frataget disse Folk deres Varer; i den Anledning tilbød Gjørtlerne at sælge deres Varer til Isenkræmmerne til en vis Taxt. Vilde Isenkræmmerne ikke indgaa herpaa, vilde de sælge deres Varer, som de bedst kunde, og til hvem de lystede; det endte med, at Isenkræmmerne forpligtede sig til kun at købe Gjørtlerware af Gjørtlerlaugets Medlemmer.

1746 2. Juni vilde Titchen nedlægge sit Oldermændsembede paa Grund af Svagelighed; han lod sig dog overtale til at ved-

blive til Aarets Udgang, idet han fik Hans Kilman til Medhjælper.

1741 21. November søgte Lauget om Forandring af to Poster i dets Privilegier; man forlangte, at naar en falleret Kræmmer atter var i Stand til at begynde, han da skulde nedsætte sig i det District, som Oldermænd og Sessionen bestemte; endvidere, at naar en Kræmmer eller Enke solgte sin Ejendom, det da skulde formenes dem fremdeles at handle med den Kram, hvori deres Næring havde bestaaet; desuden ønskede man, at den Svend, der ægtede en Kræmmerdatter, som havde arvet Forældrenes Hus, hvori disse havde drevet deres Handel, skulde nyde lige Ret med den, der ægtede en Kræmmerenke.

Billedhuggerne søgte Kongen om Forbud mod Indførsel af Billedhuggerarbejde; man antog, at de mange fremmede Billedhuggere, der havde haft Arbejde ved Christiansborg Slots Opførelse, som nu vare bortrejste, betjente sig af deres Bekjendtskab her til at lade indføre adskilligt af deres Arbejder. Oldermænd erklærede d. 7. April 1747, at Isenkræmmerne her kjøbte, hvad de kunde afsætte af herværende Billedhuggeres Arbejder, men visse Sorter Spejlrammer, engelske, ægte forgyldte, som de indførte med Glassene i, vare de tvungne til at tage udefra, da de som her gjøres ere af saa slet og vaadt Træ, at samme efter nogen Tid ved Indtørrelse og Bukning foraarsager, at Glassene springe.

1747 September 5. stadfæstede Kong Frederik V. Privilegierne af 11. September 1744.

Ved Aarets Udgang vilde Titchen afgaa som Oldermænd. Ved Assistance af Raadmand, Justitsraad Valeur, formaaede Laugsbrødrene ham dog til endnu at vedblive i 2 Aar.

1748 Juni 17. enedes Laugsbrødrene om en Vedtægt, der bestemte, at Ingen maatte handle om Søn- og Helligdagene førend efter Aftensang, som regnedes til Klokken var slagen 4.

1749 blev Hans Kilman Oldermænd (1749—1755). Den 14.

April udgik et kgl. Rescript om, at naar en Svend vilde ned-sætte sig, og ikke nøjagtig kunde føre Bevis for, ved Arv, Testamente eller fra sine Forældre at have faaet de 1000 Rdlr., der var en Betingelse for Optagelse i Lauget, saa maatte Magistraten tage ham i Ed for, at han virkelig ejede den Sum.

Grossererne søgte om at maatte holde aabne Boder i Kjælderne, men Oldermænden afgav d. 3. November 1749 en velmotiveret Erklæring imod en saadan Bevilling.

1751 tegnede Lauget paa Opfordring af Magistraten 192 Rdl. 3 $\frac{1}{2}$ aarlig til Fattigvæsenet, dette opholdt paa den Tid over 2500 Nødlidende, foruden de Løsgængere og Tiggere, der førtes til Børnehuset.

12. Marts 1651 tilskrev Oldermænden Politimesteren, at han og Sessionen havde bestemt, at de Varer, som Betjentene uden Kræmmernes Ledsagelse maatte confiscere hos Fuskere og Liggere, saavel som de deraf følgende Bøder, skulde være Politibetjentene hjemfaldne; dog at saadanne Tilfælde meddeltes Oldermænden, for at han kunde erfare, hvem der holdt slige Liggere og Omløbere.

Da Oldermænden erfarede, at adskillige Personer, som havde Bevilling paa Handel med Galanterivarer, søgte om Tilladelse til ogsaa at handle med Isenkram, gjorde han opmærksom paa, at „mange honette Familier af Hs. Majestæts brave Borgere derved ej alene vilde blive svækkede, men endog ruinerede“.

1. Mai klagede Isenkræmmerne over Fornærmelse i deres Næring af Folk, der solgte Spejle, Lampetter og løse Glas.

Grossererne søgte Kongen om Eneret til Oplagsfrihed, og at Detailhandlerne ikke maatte sælge i store Partier; ogsaa ansøgte de om, at det skulde være enhver Grosserer tilladt, naar han ønskede det, at indtræde i ethvert Laug, der handlede en detail; herimod protesterede Lauget d. 26. Juli 1753 paa det kraftigste.

1755 20. Februar valgtes

Andreas Bundsen (1755—1757)

til Oldermænd.

1756 gave Laugsbrødrene 63 Rdl. 1 $\frac{1}{2}$ til Opfostringshusets Oprettelse; samtlige Laug bleve opfordrede til at yde Bidrag dertil.

1757 valgte Magistraten

Christian Poul Freese (1757—1761)

til Oldermænd, uagtet fire Andre havde flere Stemmer; han var Isenkræmmer.

1757 opfordrede Magistraten Lauget til at yde Bidrag til Frederiks Hospital; den foreslog ogsaa Oprettelse af en Sygekasse for Lærlinge, som da kunde komme paa Hospitalet, uden at det blev for bekostelig for Principalen; Lauget vilde dog ikke forbinde sig til noget.

Da Smedene vilde formene Isenkræmmerne at foreskrive Smedearbejde fra Udlandet, erklærede Oldermændene d. 18. Juli 1757:

„I hvorvel Smedene, i forrige Tider da de fik deres allernaadigste Laugsartikler, som tillige tillader Isenkræmmerne at sælge alle Slags Jern i Arbejde, vare ligesaa gode og vel mere habile, end de nu ere, hvilket det gammeldags Arbejde endnu kan udvise, lade Isenkræmmerne dog hos Smedene forfærdige adskilligt groft og ordinært Smedearbejde, som er muligt her at faa og Smedene ville have Umage at gjøre, nemlig: grove Ildstuffer og Tænger, Jern- og Fyrstade, Ben til Pander og Komfurbeslag med videre, som dog alt ikke er Arbejde for de rige men for de fattige Smede, der ikke have Evne eller Forlag til at paatage sig store Bygnings- eller andet Arbejde, fordi de strax kunne faa Skillingen derfor. Vinduesbeslag ved jeg ej, at nogen Kræmmer nogen Tid har haft tilfals, men om høje Herstaber og fornemme Standspersoner have ladet noget slikt komme til eget Brug, saa har vel Narfagen dertil været, at de ej hos Smedene have kunnet faa det af saadan Sirlighed, som de ville have det. Isenkræmmerne sælge smaa Skuffe-

og Ladelaase, som mange af Smedene endog selv kjøbe med For-
 undring over det gode Kjøb og Arbejde, saa og Taskelaase, som
 er mig bekendt at en eneste Smed har kjøbt 16—20 og flere
 Stykker ad Gangen for 24—28 β Stykket og igjen har solgt
 dem med Fordel. Af fine polerede Ildskuffer og Tænger kjøbe
 Smedene og en Del for 4 $\mathcal{L}$ til 6 $\mathcal{L}$ Parret og igjen sælge dem for
 10—14 $\mathcal{L}$ Parret, hvilke ere saa godt og vel gjorte, at næppe
 nogen Smed her kan gjøre dem efter, uden at han i det mindste
 maa saa 3 dobbelt højere Betaling derfor. Stegeristerne ere ikke
 alene slebne og meget bedre end de, her gjøres, men endog meget
 lettere Kjøb, og de fleste forsendes til Vestindien. Jernskruer
 eller de saakaldte Holzskruer ere ikke alene vel gjorte, saa at næppe
 nogen Smed her kan gjøre dem efter, men de sælges endog Dusinet
 for 5—6 β ; af disse kjøbe Smedene ogsaa selv en stor Del, og
 ifald de selv skulde gjøre dem, vilde vel Dusinet komme til at
 koste 24 β ". Det samme omtales nu med Hensyn til Stænger
 og Træsebed, Jern-Grimskafter, Skruestikker, Ambolte o. s. v.
 at Smedene kjøbe dem billigere, end de selv kan forfærdige dem.

„Hvad Flinter, Carabiner og Pistoler betræffer, da er der
 med liden eller ingen Handling hos Ijenkræmmerne, undtagen
 hvad der behøves til Grønland og Guenedien; derimod foreskrive
 Bøssjemagerne her, baade Laase og Piber udenlands fra og alene
 faa det, og det som de gjøre Leverancer med til Guenedien,
 foreskrive de helt færdigt. Jern-Strygejern er et betydeligt In-
 strument for Fruentimmer, særdeles af den Façon og Arbejde,
 der nu bruges, som næppe af nogen Smed her kan gjøres saa-
 ledes, som nogen kunde være tjent med, og ikke heller uden at
 det skulde koste 3 Gange saa meget som de fremmede. Hvad Hus-
 og Stibstømmermands- samt Hjulmandsredskab, Borer eller saa-
 kaldet Tøjsmedearbejde, Krumknive og Koffeknive angaar, da er
 dette hverken Grov- eller Kleinmedearbejde, men alene Tøjsmede-
 arbejde, hvilke have lært at gjøre det og deslige skjærende Værktøj,
 og skal her i Byen alene være to“.

„Det eneste Middel, som skal tvinge Haandsværkmanden til

at gjøre godt Arbejde for taalelige Priser, er, at Indførsel er til-
 ladet, omendstjøndt den ikke maatte anses for at være en redelig
 Patriot, som vilde kjøbe udenlandske Varer, naar han kunde faa
 indenlandske gode Varer for samme Pris, men naar Forbud er
 fset, saa blive almindelig Arbejderne commode og forhøje Priserne
 paa deres Varer, i hvor slette de endog ere“.

„Smedene have desuden nu fremfor i forrige Tider nok at
 fortjene ved. Naar var Staten saa folkerig, som den nu er?
 Naar byggedes mere end der nu bygges? Naar holdtes her flere
 Ride- og Vognheste, Vogne, Carosjer og Phaetons, end her nu
 holdes? ved hvilket alt Smedene have daglig overflødig at arbejde
 og leve af“.

1757 klagedes over, at Marschandiserne solgte Knapper,
 Spænder og Stokke; de bleve da advarede af Politiet. Paa
 samme Tid maatte Isenkræmmerne opgive, hvilke Varer af
 Pretiosa, de handlede med; disse vare: Uhrkjæder, Knapper,
 Daaser, Spænder og Knive med Sølvskafter; Guldsmedene
 havde gjort Indsigelse mod den Handel, og Isenkræmmerne
 fik Ordre til at udsælge deres Guldsmedevarer inden Nytaar.

I November samme Aar indgik Lauget til Kongen om,
 at Isenkræmmerne maatte faa Krudtmøllerne ved Jægersborg
 Dyrehave til Gave for der at anlægge de Polér- og Slibe-
 møller, som man i Laugsartiklerne havde forpligtet sig til at
 anlægge; stjøndt dette halvvejs blev lovet, saa fik Isenkræm-
 merne dog ikke Møllerne; disse bleve skjænkede til Kong
 Frederik V.'s Kammertjener Nicolaj Jacob Jessen.

1758 indgik Lauget med Bønskrift til Kongen om, at der
 ikke maatte blive udstedt Privilegier til Nogen, som ikke op-
 fyldte Betingelserne i Laugsartiklerne; dette Bønskrift blev
 henvist til Generalprocureur Stampe, for at han kunde afgive
 sit Skjøn i Sagen; Stampe tog Anledning til at udtale sig
 skarpt imod Laugsvæsenet i det Hele taget, men særlig imod
 Handelslaugene, der, som han mente, allerede havde altfor
 beskyttende Artikler og Privilegier, og dog nu søgte om

yderligere Beskyttelse; han bemærkede, at omhandlede Bønskrift kun gik ud paa at gjøre Næringen til et Slags Fideicommiss eller Stamhus for Laugsbrødrene, deres Børn og Decendenter; fra den Tid synes Regjeringen at opstille helt nye Principper for Laugsvæsenet i det Hele; hvorom der den 10. April 1761 fremkom et Rescript. Deri spørges ligeoverfor Isenkræmmerne: „Hvor ligge de Slibe- og Polermøller, som de ifølge Laugsartiklerne ere pligtige at anlægge“; og paalægges det Magistraten at tilholde Isenkræmmerne om at efterkomme denne Post, saafremt de ikke vil have deres Laugsartikler forbrudt. Isenkræmmerne skyndte sig nu at fremkomme med Andragende om at maatte anlægge en Kartefabrik, dette bevilgedes 31. Mai 1762 med Toldfrihed for de Materialier, som Fabrikken maatte bruge.

1761 d. 5. Marts, var Niels Titchen atter blevet valgt til Oldermann.

Som Svar paa foran omtalte Rescript af 10. April bemærkede Oldermannen for Isenkræmmernes Vedkommende, at de „soutenere og favorisere det herværende Haandværk med at tage af, hvis de her af Jern- og Staalarbejde forfærdige, og ej forskrive det mindste, af hvis her af dem kan produceres og fabrikeres“; der fremhævedes, at de købte hos den franske Kammager, hos Knapmagerne o. s. v.; selv havde de oprettet en Spejlfabrik, som fabrikerede Spejle, Lampetter m. m. bedre og billigere end fremmede Varer, hvortil de for at kunne vedligeholde Haandværkerne, maatte holde et anseligt Forraad af Træ og Glas; endvidere havde de optaget den Spaanfabrik, som Carl Wilder havde drevet i Jylland, „saa at de ogsaa i dette Fald gjøre sig Umage for at spare de Penge i Landet, som ellers for Spaan udgif“. Isenkræmmerne havde ejheller ladet det mangle paa god Villie til at lade oprette Hammer-, Slibe- og Polermøller i hvilken Anledning de havde ansøgt om den Grund i Dyrehaven, hvor Krudtmøllen stod, men skjøndt „højsøvlige General Land-Oeconomi- og

Commerſe-Collegium ved deres Foreſtilling var dem favorabelt, faldt dog denne Grund udi andre Hænder"; det bemærkedes, at det der anlagte Værk var ſaa stort og bekosteligt anlagt, at det kun til dobbelt Pris vilde kunde levere Varer; Isenkræmmerne, om de havde faaet Grunden, vilde have anlagt et Værk efter tydſk Mønſter til højſt 2000 Rdl., ſom de forment vilde være blevet stort nok til at forſyne dem med, hvad de kunde afsætte.

Laug^{et} lod Sr. Titchens Portræt ophænge paa Compagnihuset ſom en Erkjendtlighed for hans Virksomhed ſom Olderm^{and}; han var Medlem af Commercecollegiet 1749 og en af Stadens 32 Mænd fra 1745—61. Han gik af ſom Olderm^{and} med Titel af Comm^{erceraad}.

1762 14. Januar blev Johan Hallesen Olderm^{and}.

Gjennem Magistraten anmodedes Laug^{et} om Forſtrækning til Kongen paa Grund af „nærværende Tider og deres Omſtændighedens Beſtaffenhed“ (Kri^{gen} med Ruſland); der blev tegnet 7750 Rdl. Da Hallesen havde abſenteret ſig og „overladt ſit Bo til R^{ettens} Midler“, blev

Svend Købke (1762—1764)

Olderm^{and}, uagtet han ikke havde de fleſte Stemmer.

1764 Juni 28. sluttede Isenkræmmerne Overenſkomſt om den oprettede Kartefabrik.

J. N. Jessen, ſom havde anlagt Raadvaddams-Fabrik eller Fileværket, ſom den blev kaldet, tilbød Andel i Fabriken for de $\frac{2}{3}$, ſaaledes at denne ansattes til 150,000 Rdl. Værdi. Isenkræmmerne vilde fornuftigviſ ikke indlade ſig paa den Handel, men tilbød at forhandle Værkets Varer baade i Staden og til Provindserne og Skaane, ſaaledes ſom de allerede gjorde det med tydſke Varer. Man ſer heraf, at Isenkræmmerne allerede dengang ogsaa ſolgte en gros.

1764 Oktober 24. blev

Henrik Carstensen Høyer (1764—1768)

Olderm^{and}; han havde ej heller de fleſte Stemmer. Da han

erfarede, at de 32 Mænd vilde ansøge Kongen om en og anden Forandring ved Kjøbmandslaugene, indgav han 2. Oktober 1765 en Beklagelse over Laugets Tilstand, han klagede over Misligholdelse af Laugsartiklerne, særlig paa Grund af de mange Bevillinger, der udstedtes til alle Slags Folk; Svendene, som skulde tjene i 7 Aar som Svend, fik ofte, naar de havde tjent et Par Aar, Tilladelse til at nedsætte sig o. s. v.

Ved Chr. VII's Regjerings Tiltrædelse opnaaedes Stadfæstelse paa Laugsartiklerne, dog bortfaldt den Bestemmelse, at en Svend skulde eje 1000 Rdl., førend han kunde komme i Lauget, ligesom Svendeaarene nedsattes til fem, og det tillodes at holde to Drengene. Regjeringen tog sig dog kun lidt af Laugets Rettigheder, snarere bleve disse svækkede ved forskjellige Rescripter til Magistraten.

1767 d. 15. April købte Isenkræmmerne Raadvaddams-Fabrik, hvilket senere udførlig omtales.

1768 blev

Andreas Thomsen (1768—1772)

Oldermand, uagtet Hans Kjerumgaard havde de fleste Stemmer. Lauget fraraadede en af Grossererne til Kongen indgivet Ansøgning om Handelslaugenes Ophævelse og Tilladelse til fri Handel.

1772 Februar 21. blev

Hans Kjerumgaard (1772—1776)

valgt til Oldermand.

8. Mai fremkom fra Magistraten Forespørgsel om, hvad hvert Medlem vilde betale til de ved Opløbet (d. 17. og 18. Januar), der fremkaldtes efter Struenses Fængsling, paa Huse og Effecter skadelidte Indbyggere.

Juli 21. s. Aar meddelte Oldermanden, at Compagniets Samlingssted hos Guse var opsagt til Mikkelsdag; han tilbød Lejlighed for samme Betaling i sit eget Hus; fra den Tid afholdtes Laugssamlingerne sædvanlig i Oldermandens Hus.

1773 Juli 19. indgav Lauget en Beklagelse over Indgreb i Rettighederne, Isenkræmmerne besværede sig særlig over følgende:

„En stor Mængde Jøder, Sveitære og Bøhmere, som Tid efter anden have indfneget sig i Sjælland og omliggende Der, og stryge Landene om fra en Herre- og Præstegaard til anden, fra en Bondeby til en anden, med mange Slags Ijenframvarer, største Delen uførtoldet, og om de højst en Gang om Aaret fortolde lidt, benytte og fremvise saadan Toldseddel, hvorefter de ville forhandle 10 Gange mere end samme Seddel indeholder, og ventelig de, som skulle efterse dette, kunne være ganske ukyndige om, hvorledes Varerne bør fortoldes. En og anden eller faa af dem tage i en af de mindste Kjøbstæder Borgerstab uden at holde Dug eller Dist, have Kone og Børn, uden at det vides hvorfra de ere komne; under Navn af saadan Skyttsborger, holde de mange Knægte, der som meldt stryge Landene om og frequentere alle Markeder, hvorved ikke alene de mindre Kjøbstæder lide og betages deres Næring, men især Ijenkræmmerne her i Kjøbenhavn, som ved deres egen Fabrik forfærdige mange Slags Varer, og hvad mere behøves, lade fra første Haand komme, men de Fremmede vide at practisere Varerne ind; i hvorvel de kjøbe dem fra anden Haand, kunne de dog sælge lige med Ijenkræmmerne, for medelst Toldens Tilsnigelse“.

En privilegeret Jernstøber, Thomas Potter, søgte om Tilladelse til at anlægge Nagelsmederi samt alt andet smaat og stort Jernsmederi og Messing- og Metalstøberi. Isenkræmmerne bemærkede i den Anledning, at han havde anselig Fortjeneste ved sit Jernstøberi, han gav 2 Rdl. for et Skippund gammelt Jern og tog 8—15 Rdl. igjen, han havde ingen Kundskab til Smede- og Gjørtlerarbejde, da han aldrig havde lært noget i den Retning; da saadanne nye Anlæg ej heller tiltrængtes, idet der var nok af disse Arbejdere, fremkom man med en Forestilling derimod; Isenkræmmerne bleve da ogsaa glædede med en allern. kgl. Resolution, som blev communiceret ved

Struense 23. Februar 1771, hvori det hed: „Hs. Majestæt vil, at herudi intet skal ske, som kunde være imod Supplecanternes Interesse“; desuagtet fik Potter dog sin Ansøgning bevilget inden 2 Maaneder derefter. Paa samme Tid klagedes over nogle Tydskere, hjemmehørende i Aachen, som rejste rundt paa Landet og solgte Hø- og Meieleer, Skjæreknive og Messingkjedler, „saa de have tilfueget sig denne hele Handel“.

1776. Octavius Hollmann Baadh (1776—1783) blev af Magistraten valgt til Oldermænd, uagtet han kun havde 4 Stemmer; han var Isenkræmmer.

Da Jøden Joseph Gugenheim søgte om Handelsprivilegium, afgav Oldermændene 6. September 1782 en Erklæring, hvori han stærk drager tilfælts imod begjærte Privilegium, som vilde blive til Skade for 4 Laug; det vilde nemlig hjemle Ret til at handle med Klæde- og Silkevarer, alt Guldsmede og Juvelarbejde saa og Uhre, Galanterivarer og Metal- og Staalarbejde, der er Isenkram; han beklagede sig over Jøderne, særlig over Agent Henriques, der skadede Isenkræmmerne ved at handle med Kjole- og Ærmeknapper, Spænder, Tobaksdaaser, Knive og Saxe; disse Varer solgte de ikke alene i deres Huse og Boder, men mange Jøder og Jødedrenge løb om dermed fra Hus til Hus, animerede og paanødte Høje og Lave at købe af dem, hvorved Isenkræmmerne bleve betagne deres bedste „Handling“; han beraabte sig paa, at Isenkræmmerne nu med stor Bekostning dreve Raadvaddams-Fabrik, og at i Henhold til Privilegium af 21. Marts 1769 Ingen maatte handle med Isenkram, med mindre han er Kræmmer i Lauget og Interessent i Raadvaddams-Fabrik; han bad om, at det maatte formenes Jøderne at handle med Isenkram, og navnlig da ikke med ovennævnte Artikler; han bemærkede, at de øvrige Ting, Jøderne handlede med, vare fremmede, kostbare og contrabande Varer, som de tildels indpractiserede, som vare unødvendige og kun tjente til Overdaadighed, hvorved mange Penge udførtes af Landet; han anbefalede at forbyde Jøderne

at handle med andre end her fabrikerede Varer, hvorved Fabrikkerne og Andre vilde vinde anseligt.

Da det 1783 blev befaleet, at Knapper til Mandfolkeklæder herefter kun maatte være af Tøj eller Silke eller Kamelhaar, søgte Lauget om, at Kongen vilde afkjøbe Laugsmedlemmerne deres store Oplag af (Metal) Knapper, hvormed de efter Laugsartiklerne „fulde“ være forsynet.

1783. Carsten Casse (1783—1784)

valgtes af Magistraten til Oldermænd, en Anden havde dog flere Stemmer.

1784 1. April valgtes til Oldermænd

Lorentz Bertelsen (1784—1794).

26. Juni indgik man med Ansøgning til Kongen, hvori man klagede over daglig at blive „præjudicerede“, saavel af de Privilegerede som af Andre, der handlede uden Tilladelse; der opgaves at være 94 Kræmmere (deraf 16—20 Isenkræmmere), desuden var der ved Lauget 164 Svende og Dreng, som havde haabet ved de Lauget allernaadigst forundte Artikler og Privilegier at kunne erhverve deres Levebrød, men dette Haab aftog bestandigt, da de Handlendes Tal, som vare udenfor Lauget, stadig blev forøget; bemeldte privilegerede Handlende vare Størstedelen Tjenere, Kudske og Gaardskarle at Bondestanden samt Folk, som havde anden borgerlig Næring, og som kun havde liden og slet ingen Indsigt i Handelen, de kjøbte ofte deres Varer for dyrt, solgte dem under Indkjøbspris for at faa Penge og bleve derved yderligere gjældbundne, hvorpaa der var mange Exempler.

Iblandt de privilegerede Handlende bleve Jøderne betragtede som de skadeligste, da de ikke alene selv, „men endog deres Karle og Dreng, ja endog fra deres 7—8 Aar løbe om med al Slags Kram, især Isenram og Galanterier, som tildels ere indpractiserede, og kun Ting der tjene at forøge Overdaadighed“; de Privilegeredes Tal ansloges til 6—700, som umuligt kunde leve uden at være „Contrabandister eller af Credit“; man ansøgte

derfor om, at det maatte befales, at Ingen maatte handle med andre Varer end dem, der udtrykkelig vare nævnte i deres Privilegier.

1791 klagede nogle Personer over, at det var bleven dem nægtet, paa Grund af Isenkræmmernes Laugsartikler, at indclarere Nürnbergervarer paa Toldboden; de bemærkede, at deres Forfædre for 100 Aar siden her havde etableret den Handel, som stedse havde været upaataalt af Isenkræmmerne; først 1785 havde Lauget klaget til Politimesteren, denne henviste Sagen til Hof- og Statsretten, der atter viste den tilbage til Politikamret, og derved forblev det; de mente saaledes at have bevist, at de og deres Forfædre i over 100 Aar, uden Paa-tale fra Isenkræmmerne, havde handlet med disse Varer; Isenkræmmerne bemærkede, at Vedkommende tidligere kun havde handlet med Kobberstik, Dukketøj og Landkort; i de sidste Tider havde de derimod udvidet Handelen til Varer, der stred imod Isenkræmmernes Laugsartikler.

1791 Mai 12. meddelte Rentekamret, at Sværdfejerne nu havde Ret til selv at forskrive Sabel- og Kaardeklinger.

Samme Aar indkom fra 102 Borgere og priviligerede Handlende en Ansøgning til Kongen om fri Handel, man tilbød deri hver at stille 1,000 Rdlr. til Kongens Raadighed; Ansøgningen var holdt i en saa slavisk krybende Stil, at Oldermænden i sin Erklæring herom 2. December tør kalde den vanvittig Smiger; Kancelliet resolverede da ogsaa 11. Februar 1792 „at det bør forblive ved Anordningerne og de Supplicanterne meddelte Bevillinger“.

1792 9. Januar modtog Oldermænden Lorentz Bertelsen, som havde faaet Titel af Agent, en af samtlige Laugsbrødre underskrevet Anerkjendelse af, og Tak for hans Nidkærhed som Oldermænd, man udbad sig i Skrivelsen Tilladelse til at maatte pryde Forsamlingssalen med hans Portrait „malet af Hr. Professor Suæl“.

1794 i Januar tiltraadte

Jens Friborg (1794—1805)

som Oldermænd; han var en særdeles energisk og dygtig Mand, som ogsaa højt agtet; paa en fyndig og undertiden lidt skarp Maade søgte han altid at hævde Laugets Rettigheder.

Lauget tegnede 409 Rdlr. til de i Slaget d. 2. April 1801 saarede og faldnes Efterladte.

1803 31. Mai ansøgte Isenkræmmerne Kongen om at maatte blive et særligt Laug, der var skilt fra Urtekræmmerne; de vare forhen for faa til at danne et Laug for sig, men deres Antal var nu blevet meget forøget; med Urtekræmmerne havde de kun det tilfælles, at de vare Detailhandlere, men baade Varerne, de handlede med, og Interesserne vare forskjellige; Oldermænd, der valgtes ved Stemmeferlighed, var i Reglen en Urtekræmmer, der ikke forstod sig paa Isenkram; de maatte betale de samme Laugsudgifter som Urtekræmmerne, hvis Tal var tre Gange saa stort.

Oldermænd erklærede hertil, at Adskillelsen var ham ligegyldig, men adskillige Isenkræmmerne havde dog været Oldermænd, saaledes Baath og Freese, hver i mange Aar; Agent Bertelsen og han havde aldrig afgivet nogen Erklæring af Vigtighed for Isenkræmmerne uden først at have indhentet Erklæring fra Direktionen for Raadvaddams Fabrik; heller ikke Bemærkningen om Udgifterne til Lauget var rigtig, thi der svarede kun 3 Rdl. for hver aaben Bod, og saaledes, at to Compagnoner kun regnedes for en Bidragydende. Hvis Laugene bleve adskilte, anmodede Oldermænd om at visse Ting som: Sy- og Knappenaale, Grifler, Blyantspenne, Søm og Fingerbøl, der ikke vare indførte i Laugsartiklerne, men som hidtil havde været fælles Handel, ikke maatte blive en særlig Handel for Isenkræmmerne.

Kancelliet erklærede 10. September 1803, at man ingen Anledning fandt til at gjøre Hs. Majestæt Forestillinger om den ansøgte Adskillelse.

1805 13. Marts valgtes Capt. senere Major J. M. Aagaard til Oldemand.

1807 20. Juni adskiltes Isenkræmmerne som et særligt Laug, med Laugsartikler af 5. Juni s. Aar; disse lyde som følger:

Vi Christian den Syvende, af Guds Naade Konge til Danmark og Norge= de Benders og Gothers, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken og Oldenburg, Giøre vitterligt: At da Vi allernaadigst have fundet for godt, efter derom allerunderdanigst giorte Ansøgning, at ophæve den hidtil værende Forbindelse imellem Urte= og Isenkræmmerne, samt Sukkerbagerne, i Vor Kongelige Residens=Stad Kiøbenhavn, og at tillade Isenkræmmerne at udgiøre et særskildt Laug: Saa ville Vi herved foreskrive dette Laug de Regler, efter hvilke det sig i Fremtiden haver at rette, og hvorved Laugs=Artiklerne af 10de Junii 1693, forjaavidt Isenkræmmerne angaaer, sættes ud af Kraft.

§ 1.

Engen maa drive Isenframhandel i Kiøbenhavn, eller der holde nogen Krambod med Varer, som henhøre til denne Handel, med mindre han derved er oplært, og paa den Naade, som i det følgende befales, er bleven antaget til Interessent i Isenkræmmer=Laugets, samt derhos har aflagt Borger=Ged.

Førseer nogen sig herimod, da bøder han første Gang 10 Rdlr.; anden Gang 20 Rdlr.; og tredie Gang forbyder han de Isenfram=Varer, som hos ham maatte forefindes.

§ 2.

Det skal være Pligt for samtlige Laugets Interessentere, til alle Tider at have et tilstrækkeligt Forraad af gode og brugbare Varer, fornemmeligen af saadanne, som Haandværkerne til deres Profesioners Drift, og Landmanden til sit Agerbrug, behøve; og at udsælge disse Varer til billigste Priis. Fremdeles bør de være omhyggelige for, at anskaffe sig Handelsvarerne fra første

Haand, og saameget som mueligt fra indenlandske Fabriker og Haandværkere.

§ 3.

Med Hensyn hertil, paalægges det Ijenkræmmerne, at holde den i Søgersborg Dyrhauge anlagte Raadvads=Dams Fabrik, som er Laugets Eiendom, i forsvarlig Drift. Og ligesom Vi, under saadant Vilkaar, fremdeles forsikre Lauget de bemeldte Fabrik under 5te May 1759 allernaadigst forundte, og ved Privilegierne af 21de Martii 1769 udvidede Friheder og Rettigheder; saaledes vil det ogsaa være Os kiært, at denne gavnlige Fabrik, til Laugets og det Almindeliges Bedste, bringes til den mulig største Fuldkommenhed.

§ 4.

Bemeldte Fabrik bør derfor stedse være en Gienstand for Laugets særdeles Omhu. Vi paalægge de Mænd, til hvis Bestyrelse den anbetroes, at vaage over, at ei alene de Anlæg til Ijenframvarers Forfærdigelse, som allerede ere giorte, vedligeholdes og forbedres; men at ogsaa flere af lignende Art, naar Leiligheden dertil maatte indbyde, efterhaanden vorde indrettede; samt at drage Omhu for, at alt, hvad der fra denne Fabrik leveres, kan i Godhed og Priis staae ved Siden af Fremmedes Arbejde.

§ 5.

Ijenkræmmerne maae og bør falkholde alle Sorter og Slags af efterskrevne Varer:

Karelade=Fern og Snepperter, samt Lancetter, med og uden Futteraler. Ablater. Ambolter og Spærhorn.

Baadshager. Bakker, lakerede, pletterede og forgylde, saasom: Bakker til Lysesage, Glas, Flasfer, Themasliner, samt Præfenteerbakker o. d. l. Barber=Strygere. Besfiere=Fern, til Bogbinderes og Sadelmageres Brug. Beslager af Fern, fortinnede og ufortinnede; af Messing, Kobber, pletterede,

- forgylbte og emallerede. Biedler, Blik=Plader, fortinnede og ufortinnede. Blikkenslager=Arbeide. Blyant, samt rodt og sort Kride, saavel heelt som skaaret og stødt. Blyants= og Nødkrids=Penne. Blye, i Kuller og Klumper, samt Blæk= og Sand=Huse. Bolde og Fieder=Bolde, samt Ketsjere dertil. Borer. Brifker af Straae. Brændeglas. Børsten=binder=Arbeide. Bøsfemager=Arbeide.
- Caffekander, af Messing, Kobber eller Blik, saavel som lakerede og pletterede. Caffemøller. Cantiller, Pailletter, spanske Kiæder o. d. l., samt Lahn.
- Daajer af Papiir og anden Materie. Dambrætter med Tilbehør. Digler, til alle Slags Smeltninger. Dreier=Arbeide, af Been, Horn, Træe, Jern og Messing. Duffetoi, af Messing, Blik, Tin og Træe o. d. l. Dunkrafter.
- Elefant=Tænder.
- Farvelader, leedige, eller med Farver, samt Pastel=Farver. Fise og Kasper. Fisee=Struer, Naale, Pinde og hvad dertil hører. Fingerboller. Fiskefroge og Fiskerredskaber. Fiskebeen, raat og forarbeidet. Flaskefoder, med og uden Glaster. Former af Træe og Been, til Knapper. Fuglebure. Futteraler. Fyrstaal. Fyrfade, af Jern og Messing. Fyrtoier,
- Galanteri=Bare. Gardinstruer, Tridser og Gæjser, med Tilbehør. Giordgarn og Giorder, uldne og linnede. Grifler. Gryder, samt alle andre Slags støbte Jernvare.
- Haar= og Dyre=Filt. Haar= eller Sigte=Dug. Hagel og Kugler af Blye. Haiiskind og Skavgræs. Haner til Biin og Vl. Hegler. Hierter til Spænder, af Jern og Messing. Horn, raat og forarbeidet. Hægter og Maller, af Messing og Jern.
- Jern, Stang= og Baand=Jern. Jern= og Staal=Arbejde, saavel slebet og poleret, upoleret. Jern=Plader, smeddede og valtsjede, fortinnede og ufortinnede, saavel fremmede som indenlandste.
- Kaarde= og Sabel=Klinger. Kaffelovne af Jern. Kammager=Arbeide. Karter. Kiæbler og Bækkener af Messing. Kiffertter og Brillen. Klokker. Knapper, af Staal eller anden Metal,

af Horn, Been og Træ. Knive til forskjelligt Brug, saasom Bord-Knive, Jolde-Knive o. s. v. Kradsborster, til Guldsmeddes og Giørtlers Brug. Krudt; (Den Forsigtighed som derved bør iagttages, foreskrives i Brand-Anordningen af 1ste November 1805 § 28.) Krudthorn. Krølhaar. Kufferter. Lak. Liim. Linealer. Lunter.

Malm og Messing, raat eller forarbejdet, saavel drevet, valtfet, støbt og smeddet, som pletteret, fortinnet, forgyldt eller emaillet; samt gammelt Malm og Messing. Masfer og Duffe-Ansigter. Mathematiske Instrumenter. Messingtraad, sort og blank. Metal-Guld, Sølv og Kobber, i Blade; samt Knitter-Messing. Mufferter og Riler. Mundharper. Musicaliske Instrumenter, af Træ, Messing o. d. l., samt alt dertil hørende, saasom Stemgasser, Stemhamre, Resonants-Bræder og andet mere. Muur-Stifter og Hager.

Naalehuje. Naalemager-Arbejde. Nitnagler, Myrnerger-Barer. Optiske Instrumenter. Overfald med Kremper, af Jern og Messing. Pander, af Jern eller anden Metal, med og uden Beslag. Pap-Papiir. Carduus- og alt andet Papiir, det være hvidt, farvet, malet, linieret, forgyldt eller forsolvet. Peberqværne. Pergament-Blade. Perler, af Glas eller anden Composition. Pibehoveder og Piberør, samt dertil hørende Beslager, Lænker, Hytter og Kradsjere. Pidske, saavel ordinaire som fine. Pinde til Skomageres Brug Poler-Staal. Poser af Skind og Læder, saasom til Hagel, Gnavspil, Puder o. d. l. Proptrækkere. Pustere til Puder og Ild. Pusterør. Rammer til Skilderier, og Silhouetter, af Træ eller Messing, samt pletterede og forgyldte. Regnepenge og Settons. Ringe til Meubler, Fingerringe, Syeringe, o. d. l. Rokkesnore. Rotte- og Muse- samt Muldvarpe og andre Fælder. Rottinger og Spanstrør. Ruller til Senge, med Tilbehør.

Sadelmager-Arbejde med og uden Beslag. Sauge og Saugblade. Saug-Udløggere. Sage. Seilplader. Seilgarn og Hysing. Sigter og Solde. Sirkler, eller Pasjere. Skeer, af Træ,

- Horn, Jern, Blik, Messing, Tin, lakerede, forjølvede og pletterede o. d. l. Skildpadde. Skriverlader, saavel af Træe og Messing, som af lakeret og pletteret Blik, med alt hvad dertil hører; samt Reise=Chatoller. Snore til Gardiner, Kridsnore, Uhr=, Dreier=, Kofke=, Kabus= og Stegevender= Snore. Skøyter. Snorebaand. Soelvisere. Spaan til Bogbindere, Skomagere og Sufferfogere. Spadserestofke. Speile. Speil=Folio. Sparemager=Arbeide. Sprøiter. Spænder. Staal, saavel raat som forarbeidet. Staal= og Jerntraad. Staal til Skomageres, Garveres og Slagteres Brug. Stegevendere med Tilbehør. Stene, saasom Bryne=, Hved=, Olie=, Mølle=, Slibe=, Flinte= og Fyrstene, o. s. v. Strikkpinde af Staal, Jern, Messing, Træe og Fiskebeen. Strygjern, af Messing, Malm og Jern, med og uden Bolte, samt Gløde= og Pressjern. Strænge til Instrumenter, saasom af Tarme, Silke, Metal, Staal, og overspundne. Svabere til Skibsbrug. Svamp, saavel Vafte= som Ildsvamp, Sværdfæger=Arbeide. Sjeskrine. Syle og andre Redskaber for Skoe= og Sadelmagere. Som, Dykkerter og Stifter. Tavler, samt Tavlebøger. Tegnebøger og Brevtaster, med og uden Instrumenter. Theemaskiner, af Kobber, Messing, Blik, lakerede eller pletterede, o. s. v. Theepotter, af Tin, Messing, Blik lakerede, pletterede, o. s. v. Theeskrine, med og uden Daaser. Timeglas. Tin, saavel i Stænger og Blokke, som forarbeidet; ligeledes gammelt Tin. Tobaks=Punge. Tomme= og Maalestofke. Træe, couleurt, saasom Bugbom, Poffenholt, Ibenholt, o. a. fl. Tusk, sort og couleurt.
- Uhre til Børn, af Tin eller Messing, forgyldte eller pletterede. Uhr=Fiedre, Nøgler, Glas, Visere, Ræder, Baand og Skiver, samt alt Uhrmager=Redskab.
- Vaffel= og Goderaads=, samt andre Røgejern. Virke=Jern til Heste. Vægstabler og Vægstabelstager, af Messing og Jern,

pletterede og forgyldte. Vægt til Medicin og Dufater. Vægtfkaaler, med og uden Balancer.

Zink.

Øfter og Skuflader, af Papiir, Træe, Straac, o. d. l.

Drenringe og Bendeloqver, af Bly, Jern, Messing, Tombak (med eller uden Forgyldning); samt andet smaat Arbeide af forommeldte Metaller.

Dog skal det tillige være Urtefræmmerne tilladt, fremdeles som hidtil, i deres Boder at udsælge følgende blandt ovennævnte Varer, nemlig: Ablater, Blyant; Rødkridt; Blyantspenne og Grifler; røde Leer-Digler til Guldsmeddenes Brug; Fiskebeen, raat og forarbeidet; Snørebaand; Vassefvampe; Kort; Lak; Liim; Pensler, som ikke ere Borstenbinder- Arbeide; Koffesnøre; Seilgarn og Hysfing; Skriv- og Postpapiir, Median- Real- Tryk- Maculatur- og Carduus-Papiir; Syenaale; Knappenale; Fingerbøller; endelig: alle de Sorter Træe, som nævnes i Laugs- Artiklerne af 10de Junii 1693.

§ 6.

Laugets Forretninger skulle bestyres af en OIdermand, som vedbliver denne Bestilling i 2 Aar. Han vælges af Laugets Interessentere ved fleste Stemmer, og stadfæstes af Magistraten, saafremt der ikke fra dens Side maatte have noget mod det skeete Valg at erindre. OIdermandens Pligt bliver det: at paasee den nødvendige Orden i alt til Lauget henhørende; at vaage over, at Lovene og de til Lauget udgangne Befalinger kundgiøres og overholdes; at hemme og paatale Misbrug, som i Lauget maatte indsnige sig, eller Forurettelser, som af andre tilføies samme; at forberede og derefter i Laugets Samlinger fremsætte alt, hvorom dettes Beslutning bør indhentes; at afgive de Erklæringer og Betænkninger, som af Collegierne, Retterne eller Øvrigheden blive fordrede; og endelig: at aflægge vedbørlig Rigtighed til Lauget for alt, hvad der, paa dets Begue, af ham er bleven foretaget.

§ 7.

Oldermannen skal tilforordnes tvende Bisiddere, hvilke skulde være pligtige at gaae ham til Haande, i hvad der vedkommer Lauget. De vælges paa lige Maade blant Laugets Interessentere, og vedblive deres Forretninger i 2 Aar; dog saaledes, at den ældste hvert Aar afgaaer, og en anden vælges i hans Sted. Derjom Valget atter falder paa den Fratrædende, bliver han efter Ordenen den yngste. § Oldermannens Forfald paaligger det den ældste af Bisiddere, at overtage de af hans Forretninger, som ikke kunde taale Udsættelse.

§ 8.

Naar Oldermann eller Bisiddere vælges, bør det stedse iagttages, at i det mindste een af de 3 Interessentere, til hvem Bestyrelsen af Raadvaad-Dams Fabrik er betroet, tillige kan deeltage i Laugets almindelige Bestyrelse.

§ 9.

Laugets Skriver antages og affediges, efter Oldermannens Forslag, af ham og Bisidderne. Hans Løn bestemmes af Interessentterne, og udbetales ham af Laugets Kasse.

§ 10.

Til Interessent i Lauget maae ingen antages, forinden han har fyldt sit 25de Aar, eller har erholdt Myndigheds Bevilling.

Desuden bør han have aflagt Prøve paa, at han, med den nødvendige Indsigt i Handelsvidenskaberne og ordentlig Regnskabsføring, forener nogle Bekjendtskab til de Varer, hvilke hos Isekræmmerne bør faltholdes, saa at han ei alene veed, fra hvilke Steder disse Varer faaes, og hvortil de fornemmeligen bruges; men ogsaa retteligen kan bedømme deres Fortrin eller Mangler, og derefter beregne deres sande Værdie, samt gjøre Rede for Maaden, paa hvilken de bør behandles og giemmes.

§ 11.

Saadan Prøve foretages, i een af Magistrats-Personernes Overværelse, af Oldermænden og flere sagkundige Mænd, hvoriblandt ogsaa en bekjendt Mechanicus eller Kunstner. Og bør den, som har fremstillet sig til Prøven, ikke af fornævnte Examinatorer meddeles Attest om, at han har afslagt samme, med mindre han er befunden kyndig i det, som enhver Handlende i Almindelighed, og den, der agter at handle med Sjensfram i Særdeleshed, bør vide, af Regustabsføring, Kiøbmands Correspondence, behørig Omgang med Buxler, Handels-Geographic, samt Technologic; og derhos over Varer, som forevises ham i et Dplag eller en Boutik, har afgivet et saadant Skion, at han maae erkiendes for at besidde tilstrækkelig Kundskab om de Varer, med hvilke en Sjenskrammer bør være forsynet.

§ 12.

Enhver tiltrædende Interessent bør, paa den i Conventionen af 9de Martii 1768 forestkrevne Maade, tage Deel i Raadvads-Dams Fabrik, og til behørig Tid indfri de 2de Actier i samme, hvilke, i Følge bemeldte Convention, og den derpaa meddeelte allernaadigste Stadsfæstelse af 21de Martii 1769, til ham blive at udstæde. Derhos erlægges han til Laugets Kasse 25 Rdlr., til Oldermænden 5 Rdlr., og til Laugsfriveren 2 Rdlr.

§ 13.

Ingen Sjenskrammer, hvad enten han handler alene eller i Compagnie, maae have mere end een aaben Bod, under 25 Rdlr. Straf, for første Gang han saaledes forseer sig. Gjør han sig anden Gang skyldig i lige Bøde, da bøder han dobbelt, og forseer han sig tredje Gang, bør han ei allene bøde 100 Rdlr., men Bøden og deri befindende Varer tillige, paa Oldermændens Requisition, tages under Politiets Forsegling, indtil Lauget er givet Sikkerhed for, at lige Overtrædelse ikke oftere af ham skal worde begaaet.

§ 14.

Nogen Interessent i Lauget maae antage nogen til Compagnon i Sjenfram-Handelen, under hvad Firma det end maatte være, med mindre den, som vil træde i Compagnie med ham, godtgjør, at han er oplært ved Sjenfram-Handelen, og paa den i §§ 10 og 11 foreskrevne Maade har aflagt Prøve paa sin Duellighed til selv at forestaae en lige Handel.

§ 15.

Ophæves et saadant, efter foregaaende 14de §. lovlig indgaaet, Compagnie, og enhver af de forhen associerede agter at handle for sig selv, da bør den, som udtræder af Fælledsskabet, og ikke allerede er Interessent i Lauget, opfylde hvad i 1ste og 12te §§. er foreskrevet, førend det kan tilstædes ham at begynde en egen Handel.

§ 16.

Derjom nogen Interessent rejser bort fra Staden, og tager Boepæl andetsteds, da bør han enten strag, eller i det seneste inden Aar og Dags Forløb, udmelde sig af Lauget, og afgjøre hvad han til samme og til Raadvads=Dams Fabrik maatte være skyldig; i hvilket Fald ham forbeholdes Ret til, uden videre, igien at indtræde i de forrige Rettigheder, naar han kommer tilbage. Men forsømmer han saadant, ansees han, efter sidstnævnte Tids Forløb, som udgaaet af Lauget; og dersom han siden skulde ønske at antages paa nye deri, efterat have afgjort, hvad han til Fabrikken og Lauget maatte være skyldig, da forholdes med ham, som med enhver nye Interessent.

§ 17.

Naar nogen Sjenkræmmer ved Døden afgaaer, da skal det være hans esterladte Enke usorment, at fortsætte Handelen, saalænge hun forbliver ugift; dog under Vilkaar, at hun lader Handelen bestyre af en saadan Mand, der selv, i Følge §§. 10 og 11, kunde antages som Interessent i Lauget; og at hun i

øvrigt efterkommer de Pligter, som i disse Artikler foreskrives. Kan Enken selv ei paa denne Maade faae sin Handel bestyret, da skal Lauget drage Omsorg for, at den bliver forestaaet af en Mand, om hvis Duellighed der haves tilstrækkelig Visshed.

§ 18.

Det skal aldeles være forbudet saavel Mandss- som Qvindes- Personer, at omløbe med nogen saadan Vare, som af Sfenkræmmerne bør falholdes, eller dermed at drive Handel paa offentlige Steder, under Varernes Forbrydelse, og desforuden 1 Rdlr. Mulet for første Gang, anden Gang dobbelt, og saa fremdeles for hver Gang de oftere i lige Forseelse betreffes. Ei heller maae nogen fremmed Tilrejsende eller anden udenbyes Mand, her i Staden, paa sine egne Værelser eller andensteds, udsælge Sfenframvarer, eller betiene sig af Omløbere til at forhandle disse, under 50 Rdlr. Straf for første Gang, anden Gang dobbelt; og den, som tredie Gang begaaer sliq Brøde, forbryder alle de Varer, som hos ham maatte forefindes.

Skulde nogen af Laugets Interessentere befindes at holde Omløbere, bør han bøde 25 Rdlr.

§ 19.

Forældre eller Værger, som ønske deres Sønner eller Myndlinger oplærte til Sfenframhandlen, have derom at melde sig hos Laugets OIdermand, eller hos den af Interessenterne, til hvem de ville sætte Barnet i Være. Naar nogen antager en saadan Dreng, da skal derom oprettes skriftlig Contract, hvori saavel Være-Marene, som alle andre Vilkaar, nøie bestemmes. Denne Contract, tilligemed med en bekræftet Gienpart af samme, bør uopholdelingen indleveres til OIdermanden, som antegner saadant i Laugets Protocoll, og meddeler sin Attest derom paa den ham foreviiste originale Contract. For Antegnelsen og Attesten erlægges til OIdermanden 4 Mk. Naar Værlingen siden erklæres for Svend, betales for hans Indskrivning i Lauget ligeledes

4 Mk., og for det Vidnesbyrd ham derom meddeles, i alt 2 Rdlr. 3 Mk.

§ 20.

Naar den ved Contracten bestemte Læretid er udløben, bør Lærlingens Fremgang prøves, af de i § 11. ommeldte Examinatorer, forinden han maae erklæres for Svend. Ved denne Prøve undersøges:

- a) om Lærlingen besidder fuldstændig Kundskab i Regning, Regelregning, og den Deel af Bogholderiet, som udfordres i Detail-Handelen;
- b) om han kan forklare sig skriftligen, saavel paa dansk som paa tydsk, over en ham opgiven passende Materie;
- c) om han skriver en god Haand.

Befindes han at mangle saadan Kundskab og Færdighed, bør Husbonden godtgjøre, at Drengens Underviisning ikke fra hans Side er bleven forsømt. Bevises dette, skal Husbonden være angerløs, og Drengen maae da tilregne sig selv, at han ikke vorder antagen og indskreven som Svend. I modsat Fald bør Oldermændene sørge for, at Drengen andensteds, paa Husbondens Bekostning, gives den ham endnu manglende Underviisning. Og dersom hvad dertil medgaaer, ikke af Husbonden til bestemt Tid erlægges, bør dette ved Politiets Foranstaltning paa lovlig Maade inddrives.

§ 21.

Naar nogen er indskreven som Svend, staaer det ham frit for at antage Tjeneste som saadan, hos hvilken af Laugets Interessentere, der maatte behøve en Svend; og at forenes med denne om Tiden og Vilkaarene, under hvilke han forbliver i hans Tjeneste. Er ingen Opsigelsestid udtrykkelig bestemt, da ansees begge Contrahenterne at have forbeholdt sig at hæve den indgangne Forbindelse, efter foregaaende 3 Maaneders Opsigelse, til næstpaafølgende 1ste May eller 1ste November.

§ 22.

Svende og Dreng skulde med Trostfab og Nøiagtighed stræbe for, at fremme deres Husbondes Gavn; og i Særdeleshed vel omgaaes med de Varer, de have at behandle, saa at disse ikke ved deres Skjødesløshed eller Uagtsomhed fordærves eller beskadiges. Tilføies det, som dem er anbetroet, nogen Skade ved deres Efterladenhed, da bør de, eller deres Cautionister, svare dertil. Forbryde de sig ved Utrofast eller andre grove Forseelser, da straffes de efter Lovene, og Husbonden er i saa Fald tillige berettiget til strax at paastaae den indgaaede Contract ophævet.

§ 23.

Ingen Svend eller Dreng maae, saalænge han staaer i Være eller Tjeneste, handle med noget for egen Regning; ei heller maae de, uden deres Husbondes Vidende og Samtykke, modtage noget i Commission for andre at forhandle; alt under Straf af Varernes Forbrydelse, og det tredobbelte af disses Værdie i Bøder.

§ 24.

Ingen Ijenkræmmer maae forlede den andens Svende eller Dreng til at tage Tjeneste hos sig selv eller andre. Forseer nogen sig herimod, da bøder Husbonden 10 Rdlr., og Svenden, for hver Maaned han før Tiden forlader sin Tjeneste, 4 Rdlr.; hvorhos han har forbrudt den ham for denne Tid ellers tilkommende Løn.

§ 25.

Ligesom det er Pligt for Oldermænden at vaage for Laugets Bedste, saa skal han og være berettiget til, med Politiets Assjstence, ved 2 dertil af ham udnævnte Laugs=Interessentere, at lade eftersøge dem, som med uberettiget Handel fornærme Lauget, og at indkalde disse, hvad enten de paa denne Maade, eller ved ubstædte Dwitteringer, eller ved Vidner, overbevises at have solgt Ijenfram, til Strafs Videlse, for Politie=Ketten.

§ 26.

Alle ved disse Artikler fastsatte Bøder, saavel som hvad der indkommer for de Varer, som i Følge samme forbyrdes, bør tilfalde Laugets Kasse, og anvendes til Understøttelse for dettes Pensionister og øvrige Trængende.

Hvorefter alle Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette. Givet paa Vort Slot Frederichsberg, den 5te Junii 1807.

Under Vor Kongelige Haand og Seigl.

Christian K.

(L. S.)

Kaas.

Cold. Knudsen. Bülow. Monrad. Schack.

LAUGETS HISTORIE.

ISENKRÆMMERLAUGET.

1807.
Laugets første Medlemmer vare: Baadh & Winther,
H. C. Bechmann, C. Ebbesens Enke, P. Faber,
H. Hansen, M. A. Heegaard, Schebel & Heining,
G. Klein, H. R. Kruse, A. Lassen, C. F. Lund, S. F.
Liunge, B. Mossin & Søn, J. Mørck, P. A. Seerup & Co.,
C. Schiøtt's Enke og J. Winsløw.

A. G. Kruse, Hans Christian Ebbesen og Gustav Adolf Selmer havde aabnet Boutik 1807 uden Borgherskab mod at underkaste sig Laugsartiklernes Bydende, naar disse udkom i Trykken med kongelig Confirmation.

Laugsartiklerne bleve udfærdigede den 5. Juni 1807 og til Oldermænd valgtes:

Major Andreas Lassen 1807—1817

og til Bisiddere: Jacob Winsløw og Ole Heinning

(Der findes ingen Brevbog for Lauget fra 1807—1816; enten er denne bortkommen, eller ogsaa har der ikke existeret nogen saadan, hvorfor Oplysningerne om denne Periode, der rimeligvis har været den interessanteste, ere meget sparsomme; de have maattet søges i Laugs-protocollen, der desværre ikke er meget udtømmende).

Tvist med det gamle Laug. Laug et kom strax i Strid med Oldermænden for det tidligere fælles Laug, Just M. Aagaard, fordi at Isenkræmmerne i en mellem dem selv afholdt Samling havde udvalgt Major Lassen, Jacob Winsløw og O. Heining til Laugets Bestyrere, uden at der havde været nogen Magistrats-Person nærværende, eller var afholdt fælles Laugs-Samling med Urtekræmmerne.

Magistraten meddelte sin Betænkning herom den 12. August 1807 til det kgl. Danske Cancellie; men paa Grund af at Krigsurolighederne allerede da vare begyndte, standsede Sagens endelige Afgjørelse. Først 14. Juni 1808 resolverede Cancelliet, (meddelt ved Magistratens Skrivelse af 20. Juni 1808) at det af Isenkræmmerne foretagne Oldermændsvalg ei behøvede at stadfæstes af Magistraten; men at det var tilstrækkeligt, at den valgte Oldermænd opkaldtes for at aflægge den sædvanlige

Oldermænds Ed.

Oldermænds Ed.

1808.

Den 30. Juni 1808 afleverede Oldermænden for Urtekræmmerne til Isenkræmmerlaugets Oldermænd den Isenkræmmerne tilkommende Del af det gamle Laugs Eiendele.

De Laug et tilkommende Effecter overleveres.

Af Capital. . . . . 416 Rdl. 3 $\frac{1}{2}$ 10 β

1 Aars Rente fra 11. Juni

1807—1808. . . . . 16 » 3 » 15 »

August 8.

Interessant:

Andel i Inventariet . . . . . 16 »

J. A. Ebbesen

(paa hans

Moders 2

Actier).

Tilsammen 419 Rdl. 0 $\frac{1}{2}$ 9 β

herfor modtog Oldermænden

En Brandkasse Obligation Nr. 4768 af

11. December 1798 stor . . . . . 300 Rdl.

og Contant . . . . . 149 » 9 β

449 Rdl. 9 β

Endvidere: Afskrift af Contracter med Isenkræmmerdrengene fra 1800—1807. Liste over Svendene fra 1787—1807.

Kgl. Confirmation af 19. Mai 1866 paa Oprettelsen af en Kartefabrik.

2 Afskrifter af Joh. Bauer's Privilegium. Saavel Raadvaddams Fabriks Privilegier som Laugssartiklerne vare indsendte til kongelig Confirmation.

Dette bekjendtgjordes Interessenterne i den første Laugssamling den 28. Juli 1808, og det bestemtes samtidigt, at Udeblivelse fra Laugsmøderne skulde mulkteres med 1 Rdl. Første Laugsmøde.

I Laugssamlingen den 8. August 1808 blev forhenværende Inspecteur paa Raadvad Engelstrup valgt til Laugsskriver med en aarlig Løn af 100 Rdl. samt 2 Rdl. af hver 10 Rdl. indtil 20 Rdl. og derover 10% af hvert 100 Rdl., som han for Eftertiden maatte inddrive fra uberettiget Handlende. Man vedtog, ifølge en Begjæring fra Lieutenant Conradt, at bidrage af Laugets Kasse aarlig 20 Rdl. til Haandværkerstandens Fremme i Metalforædlingen. Laugsskriverens Løn.

Fra Laugssamlingen den 11. April 1810 udebleve H. R. Kruse og G. A. Kruse. De forlangte en Beretning om de Poster, der vare forhandlede, for at de kunde give deres Mening tilkjende. 1809.
December 28.
Interessant:
Thomas Lind.

Dette Andragende blev kraftigt tilbagevist i Samlingen, og der protocolleredes Udtalelser som: »Naar en Interessent kan udblive fra Samlinger efter Behag for at spille Gjæk med de øvrige Interessenter, og der desuagtet skulde reflecteres paa hans Udeblivelse, kan ingen Afgjørelse finde Sted o. s. v.« December 13.
Interessenter:
Frederik Christian Schiøtt.
Johan Erik Møller.
(Examinator i
Technologi
var
Prof. Smidt
R. af D.)

Man mulkterede da de Udeblevne, som foruden ovennævnte vare: Hansen, Beckmann, Ebbesens Enke, Lind Seerup og J. Mørck, men mærkværdigt nok, kun med 4 Ƴ hver, skjøndt man havde vedtaget at Mulkten skulde være 1 Rdl.

1811. I Samlingen af 17. December 1811, stadfæstede man December 17. Vedtægten af 28. Juli 1808 saaledes, at udeblev en Interessent: teressent fra Samlinger mere end $\frac{1}{2}$ Time udover den Hans de Hemmert med faststatte Tid, skulde han bøde 1 Rdl.

H. Hansens I Laugsmødet 17. Juni 1813 fremlagde Oldermænden Actier. Skrivelse fra Magistraten om, at det havde behaget 1813. Hs. kgl. Majestet under 9. s. M. at tillade, at de daværende April 13. Niels Peter Nürnbergerhandlende heri Staden maatte indgaa i Isenkræmmerlauget i samme Byrder og Rettigheder som Interessenterne mod at betale 1,000 Rdl. D. C. til saadant offentligt Brug, som Hans Majestet allernaadigst maatte bestemme (se forøvrigt denne Sag betræffende under Raadvads Historie).

Jacob Hois. Tirsdagen den 6. Juli 1813 holdtes den første Svende- Jean Baptist Svendep prøve. examen hos Oldermænden for Claus W. Ebbesen, der var udlært hos H. & A. Kruse.

Examens- Hertil gaves følgende Opgaver:

opgaver.

Regning.

1. 1 Stk. koster 246 Rdl. 5 $\frac{1}{2}$ 14 β , hvad koster da $\frac{7}{10}$ π .
2. naar 1 Gros koster 36 Rdl. 2 $\frac{1}{2}$ $2\frac{3}{4}$ β hvad koster da $1\frac{5}{12}$ Dusin.

Vexelregning.

3. naar i Schmalkalden godtgjøres mig 1 Louisdor med 6 Rdl., denne gjælder i Hamborg 10 $\frac{1}{2}$ $7\frac{3}{87}$ β , og Coursen paa Kjøbenhavn er 1565 $\frac{0}{100}$, hvad er da en Schmalkalder Rdl. i Dansk Courant.
4. naar Coursen mellem Nürnberg og Hamborg er 165 $\frac{0}{100}$ og mellem Hamborg og Kjøbenhavn 1675 $\frac{0}{100}$, hvad er da 1 β Nürnberger i Dansk Courant.

Brevskrivning.

Dansk.

»En Mand har forlangt Varer fra mig med første Skipper. Disse ere sendt ham ifølge udstedt Connossement.

Andföret : Sjunde nummer af *Arbete*
Sjunde nummer af *Arbete* pag 151 den 16^{de}
Septembris 1829

Läst vid 10de April 1835 J. C. Bauer
p. l. O. O. O. O. O.

Beløbet sees af den indlagte Regning, Varerne ere dyrere, end de pleie, formedelst Coursens Stigning, nogle af Varerne kan ikke sendes ham, fordi de ere forbudne at passere den franske Toldgrændse.»

Tydsck.

»Man vil etablere sig, Forespørges derfor, om Vedkommende vil inlade sig i Handel med Een og derpaa Vilkaarene. De Anbefalinger man har, de Grunde man har til at forsikkre Manden, at han intet skal risqvære hos sig. De Vilkaar man fra sin Side anser fornødent at betinge sig.«

Som man seer, vare Opgaverne ikke svære, og de bleve endnu lettere at besvare, derved at de Aar til andet under denne Oldermænd vare aldeles nøjagtigt de Samme.

Marts 19. Oldermænden gjorde Protest hos Oldermænden for Klædekræmmerne mod at disse drev Handel med Knapper, Uhrkjæder og Signeter. 1814. Februar 16. Interessent: Hans Smith og Jens Møller Smith (i Compagni med N. P. Svane).

19. April. Svendeprøve for Jochum Hagenstrøm med samme Opgaver som tidligere.

Til Oldermændens Erklæring kom:

Januar 22. Ansøgning fra Helene Margrethe Møller, om Tilladelse til at handle med Legetøj paa Markederne. 1816.

Februar 19. Ansøgning fra Gjørtler Gerber om at handle med Pibetøier, Tobakspunge og Pibekradsere. Han søgte igjen under 20. Marts 1817 og atter under 17. April 1817.

Februar 21. Ansøgning fra Bogtrykker Oettinger om at handle med Pibetøjer; han har tidligere faaet Tilladelse til at handle med Merskumspibehoveder, skaarne af ham selv. Oldermænden protesterede, men under 24. Septembær gives der ham Tilladelse alligevel.

Marts 1. Ansøgning fra Pibehandler Johan Daniel Frey med Borgerskab siden 1810 om at handle med

Kunstdrejerarbejder. Oldermænden havde ikke i de sidste Aar befundet nogen Ansøgning mere uforskammet end denne. F. havde 3 Gange maatte give Mulkt for Indgreb i Isenkrammernes Rettigheder, og Oldermænden viste i kraftige Udtryk hans Begjæring tilbage.

Marts 12. Svendeexamen for Hans Christian Dohler og Otto Peter Henriksen. Begge havde lært hos Thomas Lind. Examensopgaverne vare de Samme som tidligere kun forøgede med efterfølgende 2de Opgaver:

5. Naar i Sohligen en Louisdor godtgjøres med 16 fl , denne gjælder i Hamborg 11 fl $10^{\frac{3}{4}}$ β Banco, og Coursen paa Kjøbenhavn er 1850%, hvad er da en Sohliger Mfl i D. C.
6. Naar Coursen mellem Amsterdam og Hamborg er 106% og mellem Hamborg og Kjøbenhavn 2000%, hvad er da 1 fl. Holl. i D. C.

Samme Brev i Dansk med faa Udeladelser.

I Tydsk ordret den tidligere Opgave.

Til Laugsskriver antoges Auditør With med aarlig Gage af 100 Rdl. og 5 Rdl. for hver Retssag, han førte for Lauget.

Marts 20. ansøgte Birgithe Magarethe Bondorff om Tilladelse til at handle med Børne-Legetøj.

Silke- og Klædekræmmer Egerod ansøgte 5. April om at falholde Galanterivarer paa Børsen. Oldermænden vilde have, at han skulde tage 2 Actier i Raadvad for 600 Rdl. S. V. og svare 200 Rdl. aarlig. Egerod fik dog alligevel kgl. Privilegium herpaa 19. April 1816.

April 10. Ansøgning fra C. G. Bentzen tidl. Kjøbmand i Vordingborg om Tilladelse til at anlægge en Kartefabrik. Han havde været engageret paa Raadvad, men afskedigedes da han, som en Virtuos, der kann alles machen, lavede gule Støvlekraver af de Skind, han fik udleveret til Fabriken. Han paastaar fejlagtig, at Raadvad har nedlagt

sin Kartefabrik. Oldermænden forlanger, at hans Ansøgning skal afslaaes.

April 19. søger Marchandiser Hermann Jensen Thorup om at handle paa Børsen med Nürnbergervarer. I 56 Aar have Md. Frick, Md. Bonpair, Jørgen Serup og Degn & Søn falbudt Isenkramvarer paa Børsen, men Oldermænden protesterer mod, at nogen Anden faar Privilegium til at handle der med Isenkram. Blev dog bevilget af Kongen den 9. August 1816.

April 30. Svendeprøve for Hans Peter Grønbeck, udlært hos A. Kruse. De samme Opgaver som forud.

Mai 31. Knappenaalemager Hjort ansøger om Tilladelse til at handle med Sy- og Stoppenaale, Strikkepinde, Fingerbøller og Messingtraad. Han har forgjæves ansøgt derom under 14. Juli 1815 og har været indklaget for Politiretten for Indgreb i Laugsrettighederne. Oldermænden beskylder ham for at fare med Usandhed og Pral og protesterer i en længere Skrivelse mod hans Ansøgning. »Vil H. M. give Bevillingen, bør han ogsaa afkjøbe Interessenterne Raadvaddams Fabrik«.

Juni 8. Guldsmedemester A. J. Gumpart søger Bevilling til at handle med Galanteri og Bijotteri i Arbejde. Oldermænden betoner, at Indførselen af fremmede pletterede Varer er til Skade for Landet og Aarsag til den ringe Cours. Interessenterne kjøbte for faa Aar siden pletteret Arbejde, som havde kostet 50,000 Rdl. til Omsmelting for 5,000 Rdl. Dette havde altsaa kostet Landet 45,000 Rdl. Han gjør Udfald mod Jøderne og protesterer mod at Ansøgningen bevilgedes.

April 22. Stentrykker Venzler, Instrumentmager Richter og Bechmann ville oprette en Kunst-Instrument og Musikhandel. Oldermænden beklager, at allerede 4 uberettigede Personer i Staden have faaet Tilladelse til at handle med Fiolstrænge og Kunstsager, uagtet han

hvergang har protesteret derimod og anseer det som sin Pligt som Oldermænd at holde paa Ruinerne af Isenkræmmernes autoriserede Rettigheder og Privilegier og mener, at der vilde begaaes en himmelraabende Uretfærdighed mod Lauget, hvis ovenstaaende Tilladelse blev givet.

(Oldermænden paaberaaber sig stadigt i sine Protester, at Isenkræmmerne maa tage Actier i Raadvad for 600 Rdl. og aarlig betale 200 Rdl. til Driften samt staa i svære Forskud, og at han ikke kan finde sig i, at den ene Varesort af Isenkram efter den anden bliver privilegeret til andre. Isenkræmmerne med deres 24 Familier og 70 Familier paa Raadvad maa derved gaa til Grunde).

Juni 15. Svendeproeve for Lars Larsen fra Ebbesen & Selmer.

Juni 24. Kammager N. P. Hasselberg vil have Lov til at sælge sit Arbejde udenfor sin Bopæl til Andre end Isenkræmmerne. Oldermænden protesterer herimod.

Juli 18. Instrumentmager Hans Adolph Petersen vil handle med Streng. Faar Bevilling 15. April 1818.

August 20. Silke- og Klædekræmmer Hans Richter vil handle paa Børsen med Papir og indbundne Skrivebøger. Han paastaar siden 1797 at have handlet med Papir.

August 12. Adskillige The- og Porcelainshandlere ansøge om at maatte handle med Seglgarn, Papir og Lak.

August 21. Wenzler, Richter og Bechmann ansøge igjen (paa Tysk) om at maatte oprette en Musikhandel. Oldermænden protesterer igjen kraftigt; men under 20. December faa de alligevel Bevillingen.

De søge under 14. August 1817 og 27. September 1817 om Tilladelse til at handle med Streng. Tilladelsen gives dem 1. Februar 1818.

September 12. Ansøgning fra Oldermændene til Kongen om at Jerntraad ej maa fortoldes som Staaltraad, men som hidtil i de forløbne 19 Aar som upoleret Jernarbejde. Toldforordningen er af 1797.

September 13. Ane Kirstine Engstrøm vil falholde i Bønderbyerne, paa Markederne og i Smaa-Kjøbstæderne, Syæsker, Fingerberger og Syringe. Oldermændene gjør opmærksom paa, at Ansøgningen strider mod H. M. Anordninger, der forbyde Bissekramhandel.

Under 17. April gives Naalemagersvend J. W. Messmann Privilegium paa at forfærdige og faldholde Strømpenaale af alle Slags.

Under 9. Juli faar Frederick Plum Bevilling paa at forfærdige og faldholde alle Slags marmorerede og couleurte Papirer.

October 16. ansøger afsk. spansk Officer Bonnaventuro Argeloch om at anlægge en Galanteri-Boutique saaledes som Henriques og Brødrene Jacobsen. Han har forskrevet 8 Taffel Uhre 24 forgyldte Lysstager 46 pletterede Lysstager 5 Dus. Blækplader. Oldermændene protesterer mod at en Aventyrie, efterat han med Naade er tilladt at opholde sig i de danske Stater, vil berøve Landets gamle Borgere deres Rettigheder, og mener at han vil blive Omløber, da han ikke skal have synderlig Formue, og til en Galanteri-Boutiques Anlæggelse i det mindste udfordres en Capital af 200,000 Rdl. Han faar dog under 23. November Lov til at handle i 6 Maaneder.

October 25. Bogbinder Emanuel Ferdinand Møller ansøger om Tilladelse til at anlægge en Bog- og Galanterihandel. Oldermændene protesterer.

November 4. Casper Melazzi, Borger i Odense, søger Tilladelse til at anlægge en Galanterihandel. Oldermændene haaber i Slutningen af sin Protest, at slige ufor-skammede Ansøgninger afvises med tilbørlig Foragt.

December 20. Cirkulaire om at Interessenterne skulle

opgive, hvormange Svende og Drengene de beskæftige. Der opgaves at være 24 Interessenter med 12 Svende og 27 Drengene.

1817. Januar 28. Forlanger Oldermændene i Skrivelse til Horenbeck (formodentlig Auctionsholderen) at forskjellige Isenkramvarer, Strigler, Knive og engelske File, ikke bortsælges i ringere Quantiteter.

Februar 27. Afskediget spansk Officer Pierre Perego vil nedsætte sig som Nürnberger. Oldermændene véd af Erfaring, at Nürnbergerne aldrig holde sig Rescriptet af 20. Juli 1812 efterretteligt, saa at han ideligt maa hævde Laugets Rettigheder ved Domstolene og protesterer mod at der gives Perego Bevilling. Han faar dog under 17. Marts 1817 Bevilling mod at betale 300 Rdl. r. S. til Politikassen.

Februar 19. Klage til Politidirekteuren over de mange Omløbere. Politidirekteuren svarer under 20. Februar 1817, at Oldermændene maa angive Omløberne, ellers bliver der intet gjort derved.

Oldermændene klager over, at Instrumentmager A. Petersen i Adresseavisen faldbyder romanske Strænge. Han har faaet Bevilling dertil 1. October 1816.

Februar 28. Hosekræmmer Wulff Judasson vil have sit Borgerskab forandret til Galanterihandel. Oldermændene protesterer som sædvanlig og klager over, at Tiden er frugtbar paa Ansøgninger om Galanterihandel, en Handel der er til stor Skade for Landet.

6. Marts sender Oldermændene til Archivarius Wissing Fortegnelse over Galanterihandlerne, de ere:

Henriques, Jacobsen, Moses Levin, Cantor, Egerod, Korfitsen og Jensen paa Børsen; desuden er der vist dobbelt saa mange, som handle uden Privilegium.

7. Marts. Afskediget Musketeer Christian Frederik Gilbert ansøger om Tilladelse til at handle paa Markederne med Nürnbergvarer. Faar Bevilling d. 10. April 1818.

Mai 8. Chokolade-, Lak- og Pennefabrikant Kristian Børsing ansøger om Tilladelse til at handle med Papir, Blyanter og Skrivematerialer.

Juni 25. J. V. Granos, Schmalkalden ansøger 1) om han maa tage Varer paa Oplag i sit Logis, 2) om han maa udsælge dem en gros til Handelsberettigede, 3) om hvor lidet Parti han maa udsælge en gros. Oldermændene protesterer mod, at han udsælger sine Varer, og kan dette ikke forhindres, maa Interessenterne ansøge Hans Majestæt om at afkjøbe dem Fabriken, som i de sidste 3 Aar har kostet dem over 100,000 Rdl.

Cancelliet giver ham dog Lov til for denne Gang i 2 Maaneder at udsælge sine Varer til Handelsberettigede.

September 20. Niels Serup ansøger om at handle med Dukketoj paa Markederne. — Herimod protesteres.

Oktober 13. Fuldmægtig ved Glasmageriet, Herlov Andersen Høyer, ansøger om at handle med Skrivematerialier i Lighed med Bogbinder Bergmann, Handelsmændene Christiani & Grison og Boghandler Steen.

I Følge Skrivelse af 16. Juli 1817 fra Kjøbenhavns Raadstue ere de Urtekræmmere, der have faaet Børgerskab efter Juni 1812, uberettigede til at handle med Isenkram, og beder Oldermændene for Isenkræmmerlauget i Skrivelse af 17. Juli 1817 hos Oldermændene for Urtekræmmerlauget om en specificeret Fortegnelse over de Urtekræmmere, der have taget Børgerskab efter denne Tid.

Indført Bevilling af 26. November 1800 for Søren Nielsen Gade til at handle med musikalske Instrumenter, som han selv forfærdiger.

21. Maj 1817 har Chokoladefabrikant Reimer Thimotheus Kehlet faaet Ret til at handle med Gryn, Ost, Lys, Sæbe, Olie, Edike, Blaafarve, Stivelse, Papir og Peber.

December 3. Agent og Glassliber Hans Poulsen Ruder ansøger om Bevilling til paa Landet og i Kjøbstæderne at forhandle Barberknive, Brillen og Lak.
 December 10. Tobakspinder Christian Hartvig Borch om de til Tobaksrøgningen hørende Ting.

December 8. Oldermænd Lassen forespørger, om Nodehandler Friberg har Bevilling til at handle med Streng.

December 27. Musik- og Instrumenthandler E. O. Friling om Ret til at handle med Streng. Dette bevilges ham 20. Februar 1818.

December 31. ansøger Nodehandler L. Lassen om Ret til at sælge linieret og ulinieret Nodepapir. Oldermænd protesterer kraftigt. Han faar under 9. Februar 1818 Lov til at handle med linieret Nodepapir.

Han ansøger endvidere under 15. September om at handle med musikalske Instrumenter og Streng.

1818. 21. Januar afgik Major A. Lassen og afleverede den 31. Januar 1 Brandkasse-Obligation paa 300 Rdl. S. V., afskrev de Laugskassen tilhørende 706 Rdl. 3 $\frac{1}{2}$ 10 $\frac{1}{6}$ β N. V. paa hans Obligationer i Raadvad af 16. Februar 1813, lydende paa 800 Rdl. S. V., som omskrevs til 1500 Rdl. N. V. Interessenterne i Raadvad skulde successive til 11. December betale ham de resterende 793 Rdl. 2 $\frac{1}{2}$ 6 β N. V., og Fabriken gav til Laugets Kasse en Obligation paa 706 Rdl. 3 $\frac{1}{2}$ 10 β N. V.

Til Oldermænd valgtes

J. G. Blankensteinsteiner (1818—1823)

Han og M. A. Heegaard havde lige mange Stemmer og ligeledes ved Omvalget; Valget skete da ved Lodtrækning.

Til Assistance ved Politiets Undersøgelser og andre Lejligheder Lauget betræffende valgtes til Formand M. A. Heegaard og til Medhjælper J. E. Møller og H. de

Hemmert. Budet Ole Jensen fik for 11 Aars Tjeneste et Gratiale af 50 Rdl. N. V. Bertel Mosins Enke fik fremdeles en Understøttelse aarligt af 50 Rdl. N. V. I Fattiggassen indkom 11 Rdl. N. V.

Februar 8. Oldermænd J. G. Blankensteiner meldte til Politidirecteur Hvidberg

Klædekræmmer Lund, Hj. af Østergade og Christenbernikovstræde, som handlede med Perlemoders Knapper. Mulkt 5 Rdl. N. V.

Klædehandler Waadt, St. Kjøbmagergade 21, som for en solgt Uhrnøgle fik en Mulkt af 5 Rdl. N. V. Høyer, Østergade 11, for Salg af Perlemoders Knapper, og Klædehandler Poulsen, Østergade 70, for do. og 2den Gang Indgreb i Isenkræmmernes Rettigheder. 20 Rdl. S. V. i Mulkt.

Alle 4 vare anmeldte ved Fuldmægtig Schmidt.

Februar 12 fik Klædekræmmer Primon, Tugthusporten 129 for $\frac{1}{2}$ Dus. Knapper 10 Rdl. R. S. i Mulkt.

Februar 16 ansøgte Capitain Conradt om at aabne Udsalgssted for de paa Institutet for Metalarbejdere forfærdigede Ting. — Oldermænden havde ikke noget herimod at erindre.

Februar 25. beder Oldermænden Politidirecteuren om at udsætte Sagerne mod K. Lund, F. Høyer og Waadt indtil videre.

Februar 27. Følgende ere anklagede:

Marchandiser Strambøl, Gothersgade 348, for Salg af lakerede Bakker, Perlemoders Knapper og Bordknive.

Marschandiser Holst, Fortunstræde 148, for $\frac{1}{2}$ Dus. Knive, 3 Foldeknive, 2 Tobaksdaaser. — Mulkt 10 Rdl. N. V. —

Marschandiser Bastrup, St. Kjøbmagergade 49, for Manchetjern. — Mulkt 10 Rdl. S. V.

Fiskebløder Feilskou, Borgergade 124, for 1 Sax, 2

Piberør, 6 Tinskeer, 1 Lyseplade. — Mulkt 10 Rdl. N. V. —

Marschandiser Salomonsen, Borgergade 87, 2 Pibe-
hover, 1 Uhrkjæde. — Mulkt 10 Rdl. N. V.

Marschandiser Barnick, St. Grønnegade 86, 1 Lyse-
sax, 1 Dus. Knapper, 1 Par Bordknive. Sagen hævet
i Mangel af Vidner.

Marschandiser Hoffmeyer, Klareboderne 4, 2 Dus.
Knapper, 3 Tinskeer. — Mulkt 5 Rdl. N. V.

Marschandiser Jersløv, St. Kjøbmagergade 56, 2 Par
Bordknive. Frikjendt.

Marschandiser Nielsen, Adelgade 276, 2 Dus. Knapper
og 1 Signet, Frikjendt.

Grosserer Bendixen & Davidsen, Kronprinsensgade
37, 6 Barberknive. — Mulkt 10 Rdl. N. V.

Marschandiser Starup, Hyskenstræde 144, en Uhr-
kjæde. Frikjendt.

Hosekræmmer Ravn, Kongens Nytorv 353, en Uhr-
kjæde og Signet. 10 Rdl. rede Sølv.

Marschandiser Jensen, Vimmelskafte 35, en Uhr-
kjæde. Sagen hævet.

Marschandiser Bøglund, St. Kjøbmagergade 25, en
Uhrkjæde og Signet.

Marts 13. P. N. Olsen ansøger om at handle med
musikalske Instrumenter i Lighed med C. C. Lose.

Den 16. Marts aflagde Ole Høfling Zoffmann Svende-
prøve.

Regneopgaverne vare de samme som tidligere.

Vexelregning:

»1. Naar fra Schmalkalden indløber Factura stor 356
Rdl. 12 gr., hvad kommer da 1 Rdl. i Rbp. N. V., naar 1
Louisdor er 6 M. i Schmalkalden og 11 ½ Bco. i
Hamborg, naar Coursen til Hamborg her staar 350 0/0.

2. Fra Nürnberg udgaar Factura fl. 2312, spørges

hvad i fl. kommer her i Kjøbenhavn til at staa, naar der remideres til Nürnberg i Hamborg Bco., hvor Banco gjælder 145 og 20 0/0, naar Banco kjøbes her à 380 0/0«.

Dansk og Tydsk som tidligere Opgaver.

Marts 24. Oldermændene har gennem Oldermændene for Urtekræmmerlauget advaret Risting og Svenstrup mod at handle med hollandske Malerpensler og ved Oldermændene for Guldsmedelaugene Guldsmeden Østergade 14 mod at handle med Theater-Kikkerter.

April 14. Oldermændene beder hos Politidirektøren om Assistance for Hemmert og Møller, der have lovet at jage Omløberne. — Politidirektøren svarer 22. April, at han ikke kan give Assistance, da det vil forvolde Opløb.

April. Uhrmager H. L. Montandon, L. Kongensgade 73, maa give 10 Rdl. N. V. i Mulkt for Handel med File, Uhrfjedre og Uhrnøgler.

Mai 8. Svendeproe for Jens Dahl og Christian Foght, de fik 10 Regneopgaver, de gamle lidt varierede og 5 nye, hvoraf den ene Nr. 5 var ren Arbitrageregning og Nr. 6 Kjæderegning; de fritoges dog begge for disse Opgaver, da de ej havde lært saadant.

Nr. 7 kaldes Vexelregning men er Calculation.

I Dansk lignende Opgaver som tidligere men med den Forandring, at Varerne ere billigere paa Grund af Coursens Forandring.

Tydsk med nogen Forandring.

Opgaverne vare blevne endel sværere, men de vedbleve ogsaa at være de samme i mange Aar.

Maj 29. Marschandiser Jens Bøgelund ansøger om at handle med uægte Perler og Signeter.

Juni 1. Grosserer, Papirhandler Christian Mathiesen ansøger om at udsælge en detail Papirer, Protocoller, Lak, Blyanter, Oblater, Linealer og Skrivematerialier.

Han faar 1. Februar 1819 Tilladelse til at sælge en gros & en detail alle Sorter Papirer, men ej andet.

Juni 5. Pibehandler Oettinger, Østergade 36, maa give 10 Rdl. N. V. for at have solgt en Tobaksdaase med Fyrstaal og Læderpung.

Juli 17. Svendeprøve for

Andreas Ludvig Ferdinand Hartmann hos Winsløv,

Axelius Michael Thorsøe hos M. A. Heegaard,

Hans Heegaard » »

og Carl Wilhelm Møller hos Winsløv.

Juli 2. Oldermænden advarer mundtligt Guldsmeden i Sværtegade 120, mod at sælge forgyldte Gardinskruer.

Juli 22. C. F. Helming ansøger om at handle med Pibehoveder og Rør, Tobaksdaaser og hollandske Kridtpiber, da han opgiver at liggende Søfolk ikke kunne faa disse i Byen. — Oldermænden gjør opmærksom paa, at Isenkræmmer Kruse boer i Brogaden Nr. 4, faa Huse fra Helmings Nr. 13, og er med slige Varer tilstrækkeligt forsynet.

Juli 26. Regning til C. W. Møller for Udlæg ved hans Examen:

Til Conditoren betalt	10 Rdl. 0 ½ 0 β N. V.
» Budet	0 » 1 » 8 »
» Borgerskab	86 » 1 » 8 »
» Fattigbøssen	4 » 0 » 0 »
» Raadstue-Betjentene.	8 » 0 » 0 »
» Fyrbøderen	3 » 0 » 0 »
» Laugs-Cassen R. S. 25 Rdl.	
» Oldermænden » 5 »	
» Laugsskriveren » 2 »	
» Laugsbudet	4 » 0 » 0 »
» Laugs-Fattigkassen	2 » 0 » 0 »

R. Sølv 32 Rdl. 117 Rdl. 3 ½ 0 β N. V.

Anm. Om den Skik ved Interessentexamen at give Konditorkager hidrørte fra den Tid, Isenkrammerne vare i Laug med Sukkerbagerne véd man ikke, men den vedligeholdtes i mange Aar. — Kagerne kom ind paa store Fade, hver af de Tilstedeværende havde en Tallerken foran sig, som han fyldte af Fadene, naar de gik rundt, og havde Poser i Beredskab til deri at transportere Kagerne hjem.

Juli 20. E. Møller og Blankensteiner have venkabeligt udvaret Kunstdreier Schwartz, Grønnegade 266, Silke- og Klædekræmmer Primon, Beckman og Gamel Østergade 20, samt 10 forskjellige Andre mod at handle med Isenkramartikler.

August 10. Kunstdreier J. A. Schwartz ansøger om at handle med Kamme.

August 11. I Anledning af Egerods, Korfitsens og H. Jensens Handel paa Børsen med Galanterivarer beder Oldermændene Magistraten om nærmere at præcisere, hvad der skal henregnes under Galanterivarer, og at der derimellem ej maa findes de nødvendige og gavnlige Varer, som ere til Hvermands Nytte og Brug.

August 13. Oldermændene sender Politidirekteur Hvidberg Concept til et Avertissement om Omløbere, hvorefter der skal loves Douceur til dem, som angive slige Omløbere og de, der forsyne dem med Varer.

August 19. Snedkermester S. N. Gade ansøger om at handle med udenlandske Instrumenter og romanske Streng.

August 19. Uhrmager H. L. Montandons Ansøgning om at handle med Uhrmager Varer.

August 21. ansøger P. C. Petersen om Handel med Dukketoj, og August 25. K. M. A. Richmann om Handel med Træknappeforme, Sy- og Knappenaale.

Inger Cathrine Kiölner søger om det Samme.

September 8. Til Politiet meldes Nagelsmed Purlieh, L. Amagergade, for at have solgt svenske Søm og Mitchell, Østergade 74, 3 Breve Synaale.

September 15. L. Lassen ansøger om at handle med musikalske Instrumenter og Strenge.

Bevilling for The- og Porcelainshandler Niels Christensen Thorsen til at sælge de af ham selv forfærdigede musikalske Instrumenter.

September 29. Smed Caspersen, Strandgade, maa give 10 Rdl. i Sølv à 250 % for at have handlet med Søm.

Ifølge Rescript af 3. Maj 1755 maa Grov- & Ankersmede forfærdige alle Slags Søm fra 7 " og derover samt Skibssøm.

A. Mitchell søger om at maatte forhandle Synaale, Strømpenaale og Strikkepinde i Lighed med Warburg. Oldermænden svarer, at Warburg har i 1809 tilsneget sig Bevilling. Mitchell faar Bevilling 10. November 1818.

November 18. Frøken Bielke, Hotel du Nord, har solgt Plet, Kobber, Jernplader og Søm. Hun maatte give 10 Rdl. S. i Mulkt.

December 1. Naalemager H. Hjort, Vimmelskafte 22, der 3 Gange har været mulkteret, sælger fremmede Synaale og skal nu i Følge Laugsartiklerne hans hele Forraad af fremmede Synaale confiskeres.

Han blev frikjendt, da Naalene vare fabrikerede heri Staden efter hans Opgave.

1819. Januar 14. Oldermænden foreslaar paa Forespørgsel af Magistraten, at Confiskationen ved 3die Gangs Overtrædelse bortfalder, og at der i Stedet for sættes en Mulkt fra 50—200 Rdl. Sølv. For anden Gang er Mulkten 20 Rdl.

Marts 22. Knapfabrikant D. F. Rudolphie ansøger om at handle med udenlandske Knapper, Nürnbergervarer og Legetøj. April 14. Strømpfabrikant C. Knudsen om at handle med Staalstrikkepinde, lig Warburg og

Mitchell. — Oldermænden bemærkede, at Mitchell ikke havde Tilladelse. Han faar Bevilling den 14. Juni 1819.

April 29. Meyer & Marius Levin søge om at handle med Plet, lakerede og broncerede Varer.

April 27. Mitchell meldes 2. Gang for Handel med Synaale og Strikkepinde. — Mitchell har faaet Bevilling 10. November 1818.

April 26. Joh. Chr. Wunderlich, Læderstræde 27, søger om Handel med Pibehoveder og Rør.

April 28. Til Politiet meldes en Mand af den mosaiske Tro, Larsbjørnsstræde 176, 3. Sal, som sælger alle Slags Isenkramvarer.

Juni 10. meldes Juveler N. Stenstrøm, Østergade 14, for Handel med pletterede Varer og Sykasser, og Abraham Israel, Gl. Mønt 162, med Knapper. Oldermænden beder om Assistance for Møller og Heegaard til at ransage hos disse 2.

21. Juli. Søren Nielsen Gade ansøger igjen.

23. Juli. Boghandler J. Deichmann ansøger om Bevilling til at handle med Trykpapir. 28. Juli. Bing om Handel med Skrive- og Tegnematerialier, Landkort og Skolebøger.

August 20. Oldermænden beder Politidirekteuren, at Politibetjentene maa eftersøge Omløberne.

Dette blev afslaaet.

August 30. Modehandlerinde, Md. Montrechous meldes for at handle med Tandbørster.

Søren Niels Gade meldes for Salg af Violinstrænge, og Oktober 4. Marschandiseren i Skindergade 8 for Salg af Jerngryder. November 1. Marschandiser Rimmelhoff, Vimmelskaftet 139, for Salg af 1 Thebakke.

Joh. Georg Rapp har faaet Bevilling til at sælge musikalske Instrumenter, Fortepianoer og Orgeler.

Secretair og Boghandler Deichmann søger om Handel en gros & en detail med Papirer.

November 3. Silke- og Klædemkræmer Weel, Østergade 70, meldes for Salg af Fingerbøller og Tandbørster.

December 18. Oldermænden sender en lang Skrivelse til Magistraten, hvori han betoner, at Laugets Medlemmer have holdt sig den kgl. Befaling efterrettelig om at holde deres Svende, Dreng, Børn og Tjenestefolk fra at deltage i de Optøjer, der ere begaaede mod Bekjendere af den mosaiske Tro, men beklager samtidigt, at der med kgl. Bevilling er gjort saa mange Indgreb i Laugsrettighederne; han nævner 18 Bevillinger, der ere givne fra 1808—1819 paa Handel med forskjellige Isenkramartikler. Han anfører, at Raadvad har kostet Isenkrammerne til Dato 8000 Rdl. pr. Actie og beder om Beskyttelse for Lauget. Han har forgjæves søgt den hos Politiet. Samtidig hermed sendes Ansøgning derom til Kongen. Der svares 27. September 1720 fra Cancelliet, at der ved Ansøgninger om Bevillinger skal blive taget tilbørligt Hensyn til Laugets Tarv, og at han skal henvende sig til Politiet i Overtrædelsestilfælde.

1820. Januar 13. Naalemagerlauget ansøger om Tilladelse til at faldholde, som i tidligere Tid, Naale, Strikkepinde, Fingerbøl, Syringe, Snørebaand og Jerntraad.

Tilladelse hertil gives ved kgl. Resolution af 1. Marts 1820.

Januar 18. Abraham Hertz Wolff meldes til Politiet for at have solgt Messing-Signeter paa Gaden. Han har kjøbt dem af Wolff Heimann Joseph, Østergade 67.

Januar 26. Mathilde Nordgren ansøger om at handle med Sy- og Knappenaale.

Januar 31. Svendeprøve for:

Jacob Winsløv, Søn af og i Lære hos J. Winsløv,
og Jørgen Holstebro hos H. de Hemmert.

Opgaverne ere de samme som 8. Maj 1818.

Februar 22. Sophie Bendtsen har paa Gaden solgt Saxe, købte hos Meyer i Naboløs.

Marts 14. J. C. Wunderlich har solgt 2 Saxe.

Højesteretsassessor Kjerulff er nu Politidirekteur.

Hedevig Wilhelmine Bruun søger om at handle med Naale, Virer, Staaltraad, Hægter og Maller. April 4. Capelmusikus Daniel Milde om Handel med Musikalier og Strænge.

Maj 13. Christiane Dorthea Berg søger om Bevilling paa Handel med Naale, Fingerbøl og Knapforme.

Juni 13. Silke- og Klædekræmmer Høyer meldes for Salg af forgyldte Signeter.

Ved Bauers Indtrædelse i Isenkræmmerlauget betalte han foruden tidligere opgivne Afgifter til Lauget 32 Rdl., endvidere ved Examen Halvdelen af følgende Udgifter:

16 Fl. Rødvin. . .	13 Rdl. 0 $\mathcal{F}$ 0 β
8 » hvid Vin . . .	9 » 4 » 0 »
2 » Rom.	1 » 2 » 0 »

Brød, The, Sukker,

Fløde 4 » 2 » 10 »

Drikkepenge . . . 0 » 2 » 8 »

---

32 Rdl. 5 $\mathcal{F}$ 2 β med 16 Rdl. 2 $\mathcal{F}$ 9 β .

Juni 27. Svendepøve for:

Christian Ludvig Knudsen hos N. Svane,

og Poul Jacob Bøving hos M. A. Heegaard.

Interessentexamen for

Johan Christian Bauer

og Hans Jørgen Holstebroec.

Interessenter:

Johan

Christian

Bauer.

Denne Examen overværedes af Directionen for Raad- Hans Jørgen
vad og 4 Laugsbrødre. Holstebroec.

Juli 20. meldes M. Levy for Salg af Lommebøger og Sykasser.

August 9. meldes Marschandiser C. N. Kraarup for Ridepidske og lakerede Thebakker,

Marschandiser Jacobsen for Pibehoveder,

» Dørie » »

Kunstdrejer Schwartz » » og Kamme,

» Gerke » »

og » Solberg » »

August 14. Bevilges at afdøde Jean Francois de Jonquieres Isenkramhandel, trods Oldermændens Protest, fortsættes for Familiens Regning i 20 Aar under Bestyrelse af den Afdødes Svend Andreas Willingrod.

August 25. Skrivelse til Politidirekteur Kjærulff om at tage sig af Omløberne.

August 25. Oldermænden udbeder sig hos Magistraten Navnene paa de nuværende Medlemmer af Naalemagerlauget, da Bevillingen kun gjælder disse, og forlanger, at de skulle tage Del i Byrderne ved Fabriken Raadvaddam.

August 28. meldes Silke- og Klædekræmmer Harischou for Salg af Uhrbaand, Uhrnøgler og Signeter.

September 9. meldes Marschandiser Bøgelund for Tobakspiber,

Marschandiser Henrik Nielsen for pletterede Lysestager,

Moses Bendix for Bordknive,

Drejer Dam for Pibehoveder,

» Schwartz » » 2. Gang,

» Hansen » »

» Gerke » » 2. Gang,

og September 26. Marschandiser C. Spang for pletterede Lysestager.

September 28. Oldermænden har erfaret, at flere Omløbere ere optagne. De confiskerede Varer skulde

tilfalde Lauget, men han foreslaaer, at de tilfalde de Betjente, som have anholdt Omløberne.

September 30. Oldermænden foreslaar Magistraten, at de som faa Bevilling til at handle med enkelte Isenkramartikler, ikke skulle tage Aktier i Raadvad, men svare 200 Rdlr. S. aarlig til Fabriken. Heri er Magistraten under 16. October ikke enig med ham.

Samme Dag forlanger Oldermænden, at Mitchel Knudsen, Warburg, Naalemagerlauget, Bing og Jacobsen, skulle aarlig tilsvare 200 Rdl. til Raadvad og truer i modsat Fald med Domstolene.

Paparbejder J. Birch søger om at maatte forsyne de af ham forfærdigede Etuier og Brevtasker med Instrumenter, Jens Reiersen Fjeldsted om Handel med Pibehoveder, Frederik Døhne om det Samme, J. A. Schwartz ligeledes.

October 9. Meldes til Politidirektøren Falck Valentin, for ulovlig Handel med File, Raspe, forgyldte Vesteknapper og Spejlglas, Bendix Hartvigsen, Kronprindsensgade, med Uhrbaand, forgyldte Ringe og Dupper, H. J. Goldschmidt, Højbroplads 52, for Salg af 1 Gros Vesteknapper, Parfumeur Nellencourt, Holmens Canal 262, for 1 Negle- og Tandbørste, A. C. Gamel, Østergade 26, for 3 smaa Børster, October 10. S. L. Trier, Højbroplads 52, 10 Stykker Spejlglas, M. Isak Phillipsen, Pilestræde 85, 1 Pakke Metalknapper, J. B. Wildt, Pilestræde 85, en Pakke smaa Perler, Marschandiser Jensen, Gothersgade 346, en ny lakeret Præsenterbakke, October 11. Vexelerer R. Henriques jun., Amagertorv 3, 1 Gros forgyldte Knapper, 1 Dusin forgyldte Uhrkjæder, Abraham Israel, Gl. Mønt 162, 300 Gros pletterede Knapper, Brevtasker, Kikkerter m. m. 2. Gang mulkteret, October 11. Marschandiser Barau, Vimmelskafte 15, en forgyldt Uhrkjæde, Marschandiser B. Meyer, Snaregade 3, 6 Par

Bordknive, Marschandiser Kolsbach, Kronprindsensgade, i forgyldt Uhrkjæde, og October 16. Marschandiser M. S. Cohens Enke, Gl. Torv 98, i Par Lysesaxe med Bakker.

October 19. Betænkning fra Oldermænden til Magistraten om en Interessentskabs Contract mellem Grosserer Hviid og H. de Hemmert angaaende Handel med norske Søm og Gryder. Oldermænden betoner, at der maa være Handel en gros dermed og ej Detailudsalg deraf.

October 31. En Kjøbmand fra Sverrig meldes for i Nyhavn at udsælge en gros & en detail et betydeligt Kvantum Varer.

November 8. meldes

Marschandiser Jacobsen	} For Handel med forgyldte Uhrkjæder.
» Hansen	
» Bøgelund	

Cancelliet resolverer under 2. November, at det skal være de nuværende Kunstdrejere uforment fremdeles at handle med Pibehoveder.

November 17. Skrivelse fra Oldermænden til Cancelliet om at Korfitzen, Egerod, Brødrene Jacobsen, H. Jensen og Thorup handle med Isenkramvarer, udover hvad der er dem bevilget.

Oldermænden opfordrer Directionen for Raadvaddams Fabrik til at anlægge Sag mod Naalemagerlauget og de Personer, der have faaet Bevilling til at handle med forskjellige Isenkramartikler, for at faa dem til at deltage i Fabrikens Udgifter.

Magistraten er i Skrivelse af 16. October 1820 ikke enig med Oldermænden i, at ovennævnte skulle bidrage til Fabriken.

November 16. Oldermænden faar til Erklæring en Ansøgning fra Naalemagerlauget, om at Indførsel af Knappenaale skulde forbydes eller Tolden derpaa for-

højes. Oldermænden protesterer herimod, da Naalemagerne, trods at de faa Raamaterialierne toldfrit indført, tage i Mark mere for Bundtet, end Isenkræmmerne kunne sælge det for.

December 12. Smedelaugget ansøger om Forbud mod Indførelse af fremmed Smedearbejde eller Forhøjelse af Tolden derpaa. Oldermænden beklager Smedenens ulykkelige Stilling, men kan ikke anbefale Ansøgningen.

Januar 19. Grosserer Bügel meldes for Handel med 1821.
Dukketøj.

Februar 14. Svendeprøve for:

Frederich Genrich med Tilnavn Krarup hos Baadh & Winther

og Joh. Christian Richter hos Hois.

Stadigt de samme Opgaver.

Februar 16. Oldermænden meddeler til Svar paa en Skrivelse fra Magistraten, at følgende Bøger bør føres:

En Memorial, en Hovedbog, en Facturabog, en Ordinationsbog, en Brevkopibog, en Kassebog, og en Acceptbog.

Februar 20. Oldermænden svarer Oldermænden for Urtekræmmerlauget paa en Besværing over, at forskellige Isenkræmmere handle med Eau de Cologne, Riga Balsam, lugtende Sæber, Olier og Essentser, at disse Varer som Galanterivarer ogsaa høre til Isenkramartikler.

Februar 2. Oldermænden har ikke noget imod, at Johan Mathias Schoulund fritages for den technologiske Examen, da han har været Svend i 30 Aar.

Marts 12. Christian Conrad Strunch ansøger om Handel med Spejle.

Parfumeur Nellingcourt ansøger om Handel med Astral-Lamper.

April 27. Interessentexamen for:

Andreas Henrik Willingrod.

Interessent:
Andreas
Henrik
Willingrod.

Mai 4. Magistraten tilmelder, at Oldermænden maa ej give Undervisning ved Forberedelsen til Svende- eller Interessentexamen, da han selv examinerer.

Juni 27. Oldermænden beretter til Magistraten, at siden 1812 har der været indskrevet 46 Dreng, hvoraf 29 ere blevne indskrevne som Svende.

Juli 16. En omløbende Dreng af den mosaiske Tro, Amsel Meyer, er bleven anholdt med Isenkramvarer, og Oldermænden beder, at disse maa blive confiskerede til Fordel for Politibetjentene.

August 11. Skipper Simonsen meldes for at have fra sit Skib ved Gl. Strand averteret med ca. 300 Ringe Staaltraad. Oldermænden anmoder om, at der maa blive lagt Beslag paa dette Parti.

August 17. En Armenier, som logerer hos Knirsch paa Kongens Nytorv, meldes for Handel med Piber og Rør.

September 10. Kartemager Jansen meldes for at holde Udsalg med Karter.

September 27. Nürnbergerfabrikant A. T. Holsts Ansøgning om at maatte flytte fra Fredericia til Kjøbenhavn anbefales af Oldermænden, dog mod at hans Varer faa et Stempel for at forhindre Misbrug.

Oktober 30. Md. Waad, Kjøbmagergade, meldes for Handel med Dukker.

November 29. Marschandiseren, Østergade 54, meldes for Handel med forgyldte Syposelaase og Skildpaddekamme. Silke- og Klædekræmmer Enna for forgyldte Syposelaase, Modehaandler Glassing for Staal-Laase, Kamme og Perler, Guldsmed Levy for pletterede Sager og Safians Etuier med Instrumenter og December 4. Juvelerer Heinstrøm, Østergade, for do. Brevtasker, Kikkerter etc. (maatte for 2. Gang meldt betale 20 Rdl.)

December 10. Jødedrengen Simonsen, der bor paa Kongens Nytorv, faldholder Signeter og Uhrnøgler.

December 15. Laugsmøde.

Isenkræmmer Schoulund andrager om Udsættelse med at gjøre Indskud til Raadvad. Det vedtoges, at Oldermænden skulde correspondere derom med Directionen. Oldermænd og Bisiddere gjenvalgtes. Til at have Tilsyn med uberettiget Handel valgtes Kruse, J. Schjødt og Holstebro. Til Laugsskriver valgtes Hof- og Statsretsprocurator C. M. Hansen.

I Fattigbøssen indkom 16 Rdl. Sølv.

22. December. Der er af Politiet anholdt 12—14 Dreng og Fruentimmere, som omløb paa Gaden. Ved Politiforhøret havde Fruentimmerne enstemmigt bekjendt at have kjøbt deres Varer af Isenkræmmerne. — Jødedrengen vilde ikke bekjende. — Oldermænden vil ikke nævne Navne, men vil have, at Interessentskabet indbyrdes sætter en Mulkt fra 10—20 Rdl. for den Isenkræmmer, der har solgt Varer til Omløberne.

Januar 14. Oldermænden beder Politidirekteuren at svare »Politivennen«, der i Nr. 315 har bebrejdet Oldermænden, at han trods Anmeldelse ej har gjort noget imod Omløbere og Bønhaser. Politimesteren maa bedst vide, hvor mange der er meldt af Oldermænden.

1822.

Januar 21. Georg Frederik Weesch søger om Handel med musikalske Instrumenter. — Oldermænden vil have, at han, hvis han faar Bevilling, skal tilskyde aarlig til Raadvad 50—100 Rdl. r. S.

Januar 30. Silke- og Klædekræmmer Høyer, Østergade anklages for 2. Gang for Handel med Uhrbaand med forgyldte Ringe, Kunstdrejer Schwartz for Salg af Galanterivarer af Perlemoder, Kamme m. m., Februar 4. Berends, Naboløs 13, for 8 Dusin Bordknive og Weel og Simonsen for 2 Penneknive.

Februar 9. Giver Oldermændene i Anledning af en Skrivelse fra Magistraten om den høje Pris paa Actier i Raadvad — foranlediget ved, at Schoulund skal være Interessent — en Erklæring med Bilag af Skrivelse fra Directeurerne for Raadvad, hvori forekommer følgende Beregning.

	Sedler.
Tilskud 1816 til Fabrikens Drift	2205 Rdl. 0 ½.
do. til Gjældens Fordeling	3336 » 0 »
do. til Particulair Obligationer	353 » 3 »
og de gamle Actiers Værdi	600 » 0 »
	6494 Rdl. 3 ½.

Desforuden lide de ældre Interessenter Tab ved, at Actierne ere blevne ansatte til 3000 Rdl. rede Sølv. Han beregner Fabrikens Ejendomme saaledes:

Assurancesummen er 126000 Rdl. Sølv,	
men Værdien af faste Ejendomme anslaaes til 100000 Rdl.	
forarbejdede Varer	20000 »
	120000 »
Fabrikken er skyldig	88000 »

Igjen 32000 Rdl.

fordelt paa 21 Interessenter giver 1525 Rdl. r. Sølv for hver. Følger man Assurancesummen bliver det 2762 Rdl.

Februar 12. Kørner, Pilestræde, meldes for Handel med Synaale og maa give 5 Rdl. Sedler i Mulkt for 1. Gang,

- Chr. Lund, Strandstræde, for Jernplader og Søm.
- 2 Hosekræmmere for Uhrbaand.
- 5 Klædekræmmere » »

Februar 21. Karen Andersen søger om at handle med Sy- og Knappenaale.

Marts 7. Silke- og Klædekræmmer Weel vil have sit Borgerskab forandret til Handel med Galanterivarer.

Marts 8. Skrivelse fra Raadvaddams Directeurer som Svar paa Oldermændens Skrivelse til Magistraten, hvori de udtale, at det vilde være upassende ligefrem at erklære, at hans Beregning af Actiernes Værdi var intetsigende, fordi han først blev Isenkræmmer 1813 paa en Tid, da Pengene vare slette. De ansætte Værdien til:

Bygningerne	126000 Rdl. r. S.
Fabrikerede Varer og Materialier . . .	20000 » »

146000 Rdl. r. S.

herpaa skyldes paa 1. Prioritet 9000 Rdl.

til Kongens Kasse paa 2. do. 63750 »

til Particulaire uden Prioritet 5250 » 78000 Rdl.

Igjen 68000 Rdl.

giver for hver Interessent 3238 Rdl. 9 β r. S.

Marts 12. Oldermænden sætter i sit Svar til Magistraten, efterat have indrømmet at have i sin forrige Skrivelse anført Gjælden 1000 Rdl. for stor, Actiernes Værdi til 2000 Rdl.

Marts 21. Traadhandler Kørner ansøger om Ret til at handle med Sy- og Knappenaale.

Marts 26. Skipper Wildt ansøger om at hans Hustru maa handle med Piber og Piberør.

Oldermænden ønsker, at om Bevilling gives, han da maa forpligtes til at svare 25 Specier til Fabrikens Drift.

For ulovlig Handel er meldt Md. Levin, Østergade, 2 Modehandlere under Weel og Simonsen, Brumer, Østergade og Bing, Pilestræde, og Md. Huffelsieder, Østergade.

Marts 29. Laugssamling.

Svendeprøve for:

Friedr. Ferd. Thrane hos Willingrod,

Marcus Jacob Wichmann hos Svane & Co.,

Christian Wilhelm Withusen hos Steenberg og
Bendt Bøgild hos J. Aug. Ebbesen.

Det var blevet almindeligt, at Klæde- og Hosekræmmerne faldholdt Paraplyer, Redikuler med Beslag, Uhrbaand med forgyldte Dupper, Perler og Bandeloquer; nogle af dem vare under Tiltale ved Politiretten; men Klædekræmmerens Oldermænd mente, at denne Handel ligesaavel tilkom hans Laug. Da dette ikke kunde antages, vedtog man, at Sagerne skulde forfølges.

Professor
Schmidt død.

Professor Doktor Schmidt, som underviste og overhørte i Technologie ved Examinerne, døde, og det overlodes Oldermændene og Bisidderne at vælge hans Eftermand.

Christian Lassen, som for 3 Aar siden var Directeur for Raadvad, havde endnu ikke aflagt Regnskab. Denne Sag ansaaes uvedkommende for Lauget.

Juli 19. Søren Nielsen Gade ansøger for 3. Gang om at maatte sælge musikalske Strenge.

Juli 22. Magistraten samtykker i, at 2de Actier i Raadvad sættes til Værdi 3000 Rdl. r. Sølv.

August 10. Oldermændene melder til Magistraten, at Knud P. Svane, J. Schmidt og H. de Hemmert handle en gros.

August 29. A. S. og W. S. Jacobsen ansøge om at handle med Galanterivarer.

I Striden om Handels-Artikler mellem Silke- og Klædekræmmerlauget og Isenkræmmerlauget beder Oldermændene, at en Magistrats-Person maa overvære en Laugsamling.

October 11. Laugssamling.

Capitain Lassen havde i længere Tid boet i en Provindsby og da Schoulund saaledes ikke kunde handle paa hans Navn, bestemtes det, at han skulde tage Examen og Borgerskab.

I Professor Schmidts Sted valgtes Møntmester Gjerlach.

Directionen for Raadvad mente, at det var i Strid med Laugets Interesse, at Laugsskriver Hansen ogsaa var Laugsskriver for Urtekræmmerlauget. Man vedtog at lade ham vedblive, til Posten kunde slaas sammen med Fuldmægtigposten paa Raadvad.

Weel & Simonsen ansøgte om Privilegium paa Galanterihandel. Dette blev nægtet.

October 17. Til Oldermændens Erklæring kom en Ansøgning fra 33 Urtekræmmere, som have vundet Borgerkab, efterat Forordningen af 23. April 1817 er udkommet, om at § 20, som forbyder de derefter vordende Urtekræmmere at handle med Isenkramvarer, maa bortfalde; de paaberaabte sig Forordningen af 16. April 1681, Anordningen af 19. November 1687 og Laugsartiklerne af 10. Juni 1693. — Oldermænden mener, at den Urtekræmmerne tilforn tilkommende Handelsret maa være forandret ved Bestemmelserne i Anordningen af 23. April 1817 § 20, uden at enten Rescriptet af 19. Juli 1761 eller den Omstændighed, at Varerne tildels i Anordningen af 1687 først og i Artiklerne af 1763 samtidigt ere benævnte Urtekramvarer, kan komme i Betragtning.

October 17. Brødrene A. & W. Jacobsen tilbyde at ville bidrage til Fabrikken, naar deres Ansøgning af 27. August, om at Privilegiet maa udvides til at gjælde begge Navne (det lyder paa den Ældste) maa komme i Betragtning. Oldermænden vil dog alligevel ikke anbefale Ansøgningen.

November 1. Oldermænden forlanger Oldermænden for Silke- og Klædekræmmerlauget indkaldt for Politiretten til at høre Dom for, at dette Laug er uberettiget til at handle med:

Uhrbaand med forgyldte Ringe, Sirater, Perler, Øreringe og Bandeloquer, Paraplyer, Parasoller, Rediculer, uægte Guld og Sølvtrædser, Snore og Galloner.

Oldermanden beder Politiet at anholde de mange Omløbere af den mosaiske Tro.

November 11. Glashandlernes Formand Fritsche spørger, om de privilegerede Galanterihandlere maa handle med Glasvarer.

November 21. Hosekræmmer Søren Jacobsen meldes for Handel med Jern, Blikplader og Søm.

1823.

Januar 17. Svendeprøve for:

Theodor Bechmann hos Winsløv,

C. F. Møller hos J. E. Møller,

Hans Peter Møller hos Steenberg og

J. A. Harboe hos H. C. Ebbesen.

Samme Opgaver som tidligere.

Oldermanden fremlagde Regnskab for sidste Aar med en Beholdning af 11 Rdl. 5 $\frac{1}{2}$ 15 β S. og T.

Der oplæstes det kgl. danske Cancellies Resolution af 24. December 1822 angaaende det Søgmaal, der maatte indstatueres mod vedkommende Husbond, saafremt hans Svende og Drengene ej maatte findes duelige ved den anordnede Prøve. Dog skulde dette ej være Gjenstand for offentlig Paatale, men et aldeles privat Søgmaal.

Obligationen fra Raadvaddams Fabrik af 30. Januar 1818 til Lauget stor 706 Rdl. 3 $\frac{1}{2}$ 10 β , hvorpaa Renter vare afskrevne til 1823, annulleredes efter Forsamlingens Beslutning.

Procurator B. W. Dahl antoges til Laugsskriver med en aarlig Gage af 100 Rdl.

Januar 20. Christian Lipke ansøger om Handel med Papir.

Februar 13. Oldermanden besvarer en Forespørgsel gjennem Magistraten fra Oldermand Capt. Launy om en nøjere Grændselinie mellem Silke-, Ulden- og Lærredskræmmerlauget og Isenkræmmerlaugets Handel med en

længere Udvikling om de Varer, det tilkommer Isenkræmmerne at handle med.

Marts 7. Var der Samling hos Oldermænden med Oldermænden for Silke-, Ulden- og Lærredskræmmerlauget, Capitain Launy og flere Laugsmedlemmer fra disse Laug for at bilægge Striden og enedes man om at:

Uhrbaand med og uden Ringe og Sirater skulde være fælles for begge Laug.

Perler og Berloquer af Flus ligeledes, hvorimod disse af ethvert Slags Metal og Glas skulde være Enehandel for Isenkræmmerlauget.

Parapluier og Parasoller fælles.

Redikuler af Læder og Safian ene for Isenkræmmerne og saadanne af Manufakturvarer med Laase fælles, uden Laase Enehandel for Silke-, Ulden- og Lærredskræmmerlauget.

Guld- og Sølvfredser, Fryndser, Snore og Epailleter, ægte og uægte, skulde være fælles Handel for begge Laug.

April 23. Interessentexamen for
Hans Christian Dohler.

Interessent :
Hans Christian
Dohler.

28. April. Thehandler Lauritz Christensen ansøger om at handle med Pennefjer, Papir, Blyanter, Blæk og Lak.

Juni 23. Svendep prøve for:

Christian Harboe hos Kruse,

Wilhelm Aarestrup hos Lassen og

Niels Peter Krogtved hos Thomsen.

De tidligere Opgaver.

Juli 1. Strømpfabrikant A. Sørensen søger om at handle med Synaale og Strikkepinde; Juli 24. Bogholder A. Levinsen med Kontorrekvisiter og August 21. Tobakspinder J. W. Schiøtt med Tobakspiber.

September 2. Flautraversist i det kgl. Capel C. D. Milde ansøger om Handel med Instrumenter og Streng. 30. Juni 1826 søger han igjen.

October 25. Paraplui-Fabrikkerne Fleury & Co., Altona, ville flytte Fabriken til Kjøbenhavn. Oldermændene har ikke noget herimod, naar de kun sælge, hvad de selv fabrikere.

Interessenter: November 9. Interessentexamen for
 Hans Heegaard hos M. A. Heegaard
 Heegaard. og Poul Jacob Bøving » »
 Poul Jacob Bøving. November 18. Oldermændene anmoder Magistraten om, at ingen Indskrænkning maa finde Sted med Hensyn til Isenkræmmernes Ret til at sælge Varer en gros.

December 16. Naalemager Johan Nielsen Becher søger om at handle med udenlandske Synaale etc.

1824. Januar 16. Laugssamling med Svendeproeve for:
 Heinrich Preben Stein hos Hans Schmidt,
 Frederich Simmelkjær » »
 Carl Staal » Niels Svane og
 Johan Christian Klyvert hos Blankensteiner & Søn.
 De sædvanlige Opgaver.

Til at føre Sagerne mod Boghandler Bing og Hørkræmmer Søren Jacobsen, der vare idømte Bøder ved Politiretten for Indgreb i Isenkræmmernes Næring, men havde appelleret til Højesteret, enedes man om at engagere Conferentsraad Schönheyder.

Mulkt for ej I Anledning af, at Christian Hee og Frederik Simmelrettidigt at kjær havde været i Lære hos Hans Schmidt uden at være lade Lærlinge indskrevne i Laugsprotocollen, resolverede man, at de indskrive i Laugsprotocollen. Dato, og Schmidt betalte 2 Rdl. Sølv i Mulkt.

Til Jægere efter uberettigede Handlende valgtes M. A. Heegaard og H. C. Dohler.

Til Oldermænd valgtes:

G. A. Selmer (1824—31. December 1825),
og til Bisidder H. de Hemmert.

Januar 29. Thor Straten ansøger om at sælge
Kobber og Messingvarer stykkevis ved Commissionairer.

Februar 14. Nagelsmedene ansøge om forhøjet Told
paa Søm.

Februar 27. Oldermænd vil have Læretiden sat
igjen til 7 Aar og tilskriver i den Anledning Magistraten.

Marts 29. Ritmester Lindstrøm søger Bevilling for
sin Hustru til at handle med Galanterivarer.

Marts 31. Hertz i Laxegade meldes for Handel
med Isenkram.

April 9. Borgercapitain Hans Richters Enke ansøger
om at handle med nogle Isenkramvarer.

Mai 17. The- og Porcelainshandler J. W. Gjobert
søger om at handle med udenlandske Dreierartikler og
Pibehoveder.

Marts 24. Nogle Snedkermestre have købt Isen-
kramvarer paa Auction og oplagt dem paa deres Laugs-
hus, hvorfra de udsælger til Laugsmestrene; Oldermænd
paakalder i den Anledning Politiets Assistance.

Juni 10. Skipper Lund fra Stettin meldes for at
have solgt et Bundt Spaan.

September 9. Dreier Niels Johansen søger om at
handle med Pibehoveder.

September 26. Interessentexamen for
Hans Frederik Gennerich Krarup.

Interessant:
Hans Frederik
Gennerich
Krarup.

November 27. Isenkræmmersvend Andreas Ludvig
Ferdinand Hartmann ansøger om at handle med Isenkram
uden at holde Boutik.

Oldermænd protesterer, saa meget mere som der
nu kun skal betales 600 Rdl. r. S. strax, Resten i

lempelige Afdrag, og hver Actie i Raadvad er nedsat fra 3247 Rdlr. Sedler til 1500 Rdl. r. S.

Februar 12. Møller Niels Iversen vil afbenytte Raadvaddams Privilegium til at bygge Veirmølle. Oldermændene tilbyder ham det mod aarlig Afgift af 200 Rdl. r. S. og haaber, at Mølleretten fortiden maa fritages for alle Skatter og Afgifter ifølge Conventionen af 5. Mai 1759, fornyet 12. Mai 1767.

Marts 16. Ritmester Lindstrøm har fornyet sin Ansøgning.

April 16. Oldermændene tilskriver den autoriserede Session for Urtekræmmerlauget, at han ej finder der bør gjøres Indskrænkninger i Retten for Detailhandlere til at holde Auction.

Juni 17. Grosserer Jens Krogh Schou ansøger om at handle med Papir- og Skrivematerialier.

Skrivelse til Directeuren for Statsgjælden og den synkende Fond om Fritagelse for at svare Afdrag paa Gjælden til den kongelige Kasse i Anledning af, at Assurancen paa Varerne paa Raadvad er nedsat fra 1800 Rdl. til 6300 Rdl.

Juni 4. Jacob Moses Friedlænder ansøger om at handle med Spaan for Bogbindere.

September 7. Blikkenslager-Frimester Johan Frederik Szykronosky ansøger om at handle med udenlandske Blikvarer.

1825. November 2. Svendeprove for:

Johannes Karmach hos Heegaard og

Severin Føns Benzon hos J. E. Møllers Enke.

Til Oldermænd valgtes:

H. de Hemmert (1. Januar 1826—ult. November 1833),
og til Bisiddere: N. P. Stenberg og M. A. Heegaard.

1826. Januar 2. Silke- og Klædekræmmer J. S. Bøggild

søger Handel med Hægter, Naale, Strikkepinde, Fingerbøller etc.

Januar 6. Fuldmægtig og Fiskebensfabrikant Østergaard søger om Tilladelse til at forfærdige alle Fabrikata, hvortil forbruges Fiskeben, og holde Udsalg dermed.

Februar 8. Traadfabrikur J. Korner gjentager sin Ansøgning af 21. Marts 1822 og fornyer denne den 10. December 1829.

Marts 6. Sophie Adolphine Kjerulff søger om at handle med Hægter, Naale, Strikkepinde, Fingerbøl etc.

Forhenværende Compagnichirurg A. H. Schaltz ansøger om Papirhandel.

Marts 15. Svendeproeve for:

David Salomonsen hos Winsløv

og Christian Hee hos Hans Schmidt.

Stadig de samme Opgaver.

September 26. Hosekræmmer Hartvig Mendel vil bytte sit Borgerskab og blive Paraplumager.

October 3. C. C. Gustmeier ansøger om at handle med Tegne- og Skrivematerialier. Oldemanden protesterer og henviser til den Skade, som Bing gjør, og at man ved Højesteret har tilkjendt Bing Ret til at handle med marmoreret Papir, som der dog notorisk hverken kan skrives eller tegnes paa.

November 3. Interessentexamen for:

Jacob Adolph Harboe. Som Tilsynshavende fra

Interessent:
Jacob Adolph
Harboe.

Magistraten var Justitsraad Skibsted tilstede.

Februar 8. Dorthea Cutzau søger om Handel med 1827.
forskjellige Isenkramvarer.

Februar 12. Svendeproeve for

Peter Carl Frederik Eegholm hos M. A. Heegaard,

Poul Heegaard hos Harboe,

Christian Frederik Beha hos Hois,

og Christian Hornbeck hos Jens Schmidts Enke.

Man vedtog at realisere Brandkasseobligationen for at dække et Laan paa 300 Rdl., hvorfor den var sat i Pant. Der tilstodes J. W. Lynge en halvaarlig Understøttelse paa 15 Rdl.

Johan Mathias
Schoulund.

November 6. Johan Mathias Schoulund aflagde praktisk Prøve som Interessent, da han allernaadigst var blevet fritaget for den theoretiske.

Marts 20. Rebekka Friedländer søger om Handel med Strikkepinde, Naale, Hægter, Knapper og Knapforme.

April 9. Boghandler Deichmann, Gyldendalske Boghandel, ansøger om at handle med Skrive- og Tegne-materialier, da han savner den Indtægt, som en saadan Bevilling vilde medføre. — Oldermænden protesterer og betoner, at det kan ikke være af Trang, at denne vel-situerede Mand søger.

September 22. Sproglærer Ruben Abraham Meyer ansøger om en lignende Bevilling.

December 11. J. N. Gade søger om Tilladelse til at handle med romanske Streng.

Isenkræmmer M. A. Heegaard ansøger om paa Blaagaard at anlægge en Kuppelovn til Jernstøberi. — Naar han blot vil drive Støberi, har Lauget Intet derimod at erindre, men vil han i Forbindelse med Støberi holde saadanne Haandværkere, som han til enhver Tid maatte anse fornødent, saa er det i Strid med Raadvad-dams Interesse og med Extensionsprivilegiet af 21. Marts 1769; Oldermænden modsætter sig derfor den sidste Del af Ansøgningen.

1828.

Februar 1. Oldermænden udvikler i en lang Skrivelse til Magistraten, at det ikke er gavnligt i Almindelighed at tilstede en let Adgang til Handelslaugene, og at Ingen bør indtræde i Lauget, førend han har været Dreng og Svend i 12 Aar og er fyldt 25 Aars Alderen. Han siger

at Svende og Drengene have det i Almindelighed saa godt, at det ikke kan anses som en Byrde at maatte blive i en saadan Stilling i længere Tid, og beder han, at den ved Anordningen af 23. April 1817 skete Forandring i Lære og Svendetiden maa hæves og disse bestemmes til respective 7 og 5 Aar.

December 14. Laugssamling.

H. de Hemmert gjenvalgtes til Oldermænd, til Bisiddere valgtes Steenberg og Selmer. Til Jægere Harboe og Krarup og til Revisorer Hans Heegaard og P. J. Bøving. Hagedorns Datter tilstodes $\frac{1}{4}$ Aars Understøttelse med 10 Rdl. Sedler. Revisorer.

Marts 5. Heymann Jacob Bings Ansøgning om at det maa forundes hans Søn, Meyer Heymann Bing at drive samme Næringsvej som ham selv, tilbageviser Oldermændene paa det Kraftigste og paastaar, at Bing har udvidet sin Handel langt udover det Privilegium, der er givet ham, og at han ikke kan tale om tiltagende Svækkelse, naar han kan gjøre Rejser til Paris og Tydskland. Han paaviser, at Bing har været fritaget for at være Dreng og Svend paa Lauget og for at tage Del i Byrderne ved Raadvaddams Fabrik

Juni 23. Porcelainshandler David Foght, der har været Guide og i Isenkræmmerlære, søger Tilladelse til at handle med Isenkram. Oldermændene svarer, at det kan ske, naar han tager Examen og Actier i Raadvad.

November 18. Svendeprøve for:

Mathias Frederik Octavius Winther hos Baadh & Winther,

Louis Christopher Baron hos H. de Hemmert
og Niels Thomas Seerup hos Adam Kruse.

Opgaver som tidligere.

Januar 23. Oldermændene støtter Capitain Launys 1829.

Anmodning til Magistraten om, at der maa tages andre Bestemmelser for at hæmme Omløberne.

Mai 6. Svendeprøve for:

Herman Ferdinand Hassert hos H. de Hemmert,

Peter Heinrich Muus hos P. J. Bøving,

Henrik Jacobsen hos Holstebro,

Jørgen Severin Aaby hos H. C. Dohler

og Carl Dominicus Creemers hos Baadh & Winther.

Mai 29. Boghandler Soldenfeld ansøger om at handle med Tegne- og Skrivematerialier.

Juni 18. Porcellainshandler Maadsin ansøger om Handel med Papir og Juli 26. Moses Seligmann Trier om Handel med Skrivematerialier. Han fornyer sin Ansøgning den 31. Marts 1830. Portrætmaler Walther ansøger om Handel med enkelte Isenkramvarer. September 16. J. G. Blankensteiner ansøger om, at han efter Udtrædelsen af Isenkramlauget maa handle med Kunst- og Galanterivarer. Han faar Tilladelse til at udtræde af Lauget og træde tilbage i de Rettigheder, han havde som Nürnbergerhandlende. Oldermændene mener, at det er det bedste Bevis paa, hvor slet det staar sig med Isenkramhandelen, naar Interessenterne selv søge at trække sig ud deraf, og at ej blot Supplicanten, men ogsaa hans Compagnon (Sønnen) vil nyde Gavn af det Ansøgte, idet de kunne holde Udsalg paa 2 Steder paa 2 istedetfor paa 4 Actier.

Capitain og Grosserer Mathiesens Enke vil handle med Skrive- og Tegnematerialier.

November 13. Laugsmøde.

Interessent:

Peter Carl
Frederik
Eegholm.

Interessentexamen for:

Peter Carl Frederik Eegholm.

Gjenvalg af Oldermænd og Bisiddere. Til Revisorer valgtes Ebbesen og Krarup.

April 23. Tobaksfabrikeur A. M. Hirschsprung søger 1830.
om at handle med Piberør. October 5. Isenkræmmersvend
Christian Frederik Beha ansøger om at handle med
Skrive og Tegnematerialier.

November 22. Svendeprøve for:

Hans Christian Georg Lorentzen hos J. A. Ebbesen,

Julius Bernhard Jordening hos J. E. Møllers Enke,

Jørgen Frederik Sorterup hos N. P. Steenberg,

Niels Christian Jørgensen hos Hans Schmidt

og Jens Sørensen hos Winsløvs Enke.

Februar 23. Isenkræmmer Hois søger om at udtræde 1831.
af Lauget og faa Tilladelse til at handle med Skrive-
og Tegnematerialier. Oldermændene protesterer kraftigt.

Marts 22. Interessentexamen for:

Jacob Winsløw hos Winsløvs Enke

og Christian Frederik Møller hos J. E. Møllers Enke.

Interessent:
Jacob Winsløw
og Christian
Frederik
Møller.

Tilstede vare casseførende Directeur for Raadvad A.
Kruse og cand phil. J. Dyssel, som examinerede sammen
med Oldermændene.

Juli 13. Christian Frederik Beha søger nu om at
blive Nürnbergerhandler; men ogsaa dette modsætter
Oldermændene sig.

September 14. Interessentexamen for:

Christian Hornbeck hos Schmidts Enke.

Januar 26. Interessentexamen i Silkegade 17 for
Mathias Frederik Octavius Winther.

Christian
Hornbeck.
1832.
Mathias
Frederik
Octavius
Winther.

Juni 22. Svendeprøve, Amagertorv 28, for:

Christian August Heegaard hos M. A. Heegaard,

Frederik Thorbjørnsen Dalberg hos N. P. Steenberg,

Thor Hjalmar Oscar Roed hos Hornbeck,

Rasmus Christian Schiøtt Bisserup hos G. A. Selmer,

og Interessentexamen for: Hendrik Jacobsen hos Holstebro.

Professor J. Dyssel examinerede.

Hendrik
Jacobsen.

October 16. Contorist W. Wanscher søger om at handle med udenlandske Papirer.

Musiklærer P. W. Olsen søger om at handle med Papir i Almindelighed.

October 23. Svendepøve hos Oldermænden for Marius Ludvig Kruse hos A. Kruse.

November 19. Handelsbetjent Schougaard vil overtage Mitchels Handel med Sy- og Stoppenaale.

1833. Januar 22. Da Wanscher vil afholde sig fra at handle med Papper og couleürte Papirer og kun handle med Papir i store Quantiteter, anbefaler Oldermænden hans Ansøgning,

Januar 28. Oldermænden opgiver til Magistraten følgende om den Gjæld, der hæfter paa Raadvaddams Fabrik.

Til Kongens Kasse . . . . . 63950 Rd. r. S.

foruden paadragne Renter

Forskjellige Creditorer . . . 18391 »

For udstedte Actier. . . . . 59000 »

Ialt 141341 Rd. r. S.

Marts 26. J. G. Blankensteiner sen. søger om Ret til at handle med forskjellige Isenkramartikler.

Juni 9. Andr. Christ. Hjorth søger om Handel med Streng og musikalske Instrumenter.

Interessent: Juni 28. Interessentexamen for

Herman

Hassert.

Herman Ferdinand Hassert hos H. de Hemmert.

November 30. Laugssamling, Vestergade 43, i Anledning af H. de Hemmerts Død.

Der valgtes til Oldermænd:

J. C. Bauer (30. November 1833—31. December 1837)
og til Bisiddere J. A. Ebbesen og H. C. Dohler.

December 10. Auctionsholder Lemcke maatte ved en Auction over Isenkramvarer, der tilhørte Grosserer Eibeschutz give Erklæring for, at der ikke solgtes flere

Sorter Isenkram under ét Nr., og at intet Nr. solgtes under 20 Rdl. Sølv.

December 17. Indberetning til Politiet, at Lauget havde 17 Interessenter, 14 Svende og 20 Drenge.

Januar 23. Marschandiser Herman Jensen Thorup har havt Bevilling til at handle med Galanterivarer i Boutiken Nr. 6 paa Børsen; da han nu har Handel i Nr. 14 paa Børsen, indkaldes han ved Politiet til at have sin Bevilling forbrudt. 1834.

Januar 30. Oldermænden erindrer i en Skrivelse til Oldermænden for Urtekræmmerlauget, Agent J. A. Top, om, at Forordningen af 23. April 1817 § 20 forbyder de Urtekræmmere, der have vundet Borgerskab siden Juni 1817, at handle med Isenkramvarer, at Handel med Lunter og Sats aldrig har været tilladt Urtekræmmerne, beder ham advare sine Laugsbrødre og truer med at lade ethvert fremtidigt uberettiget Salg paatale efter Anordningen.

Februar 14. Legetøjsfabrikant L. T. Nyegaard søger om at handle med alle Sorter udenlandsk Legetøj, Kunst- og Galanterivarer og cosmetiske Sager. Oldermænden protesterer og bemærker, at »ethvert Skaar i Laugets dyrt erhvervede Rettigheder bringer det sin totale Opløsning meer og meer imøde«.

Februar 26. Oldermænden forlanger, at Auctions-holder, Capitain Hornbech, skal opgive, hvem de Isenkramvarer tilhøre, som ere avertererede til Auction. — De tilhørte Naalemager Hjort og Gjørtler Wigel.

Marts 1. Oldermænden tilskriver igjen Urtekræmmerlauget og fastslaar, at de Isenkrammerne forbeholdte Artikler ere: Knappenaale, Blyantspenne, Grifler, Synaale, Fingerbøl og forarbejdede Fiskeben.

April 1. Oldermænden tilskriver »Administrationen for Frederiksværk«, at der i Antoniestræde er et Udsalg

af Bordknive og Gaffler, som ifølge gjentagne Avertissementer ere forfærdigede paa Frederiksværk. Da Frederiksværk allerede i længere Tid har havt Udsalg paa Børsen af dets forskjellige Fabrikata formodes det, at Værket ikke har nogen Del i Udsalget i Antoniestræde, og spørger han med hvilken Ret bemeldte Krigsraad Petersen, som saavidt vides er Mester paa Værket, kan holde Udsalg her i Staden.

Marts 31. I en Sag mellem Blikkenslagerlauget og Kobbersmedelaugget for Højesteret spørges, hvad der efter sædvanlig Talebrug i Handel og Vandel regnes til Bliktøj, der medfølger 4 Kasseroller. Oldermænden svarer, at Kasserollerne ere forfærdigede: Nr. 1 af Kobber, Nr. 2 af Messing, Nr. 3 af Jern, Nr. 4 af Jern, som er fortinnet; kun den sidste kan henregnes til Bliktøj.

Mai 13. Svendeprove for:

Just Emil Mariager hos H. C. Dohler,

Ole Peter Lind hos H. de Hemmert og

Ferdinand Jonathan Thaarup hos P. J. Bøving.

Mai 13. Handelsagent C. F. Thorning i Kokkegade meldes for at handle med Isenkramvarer.

Juni 25. Oldermænden tilmelder Magistraten, at der ikke findes nogen Mesterlade; forsaavidt Laugget har Indtægter og Udgifter, kan en Laugskasse vel antages at existere, men Fond ejer Kassen ikke. Indtægterne bestaar af de 25 Rdl. Sølv, som hver tiltrædende Interessent maa erlægge og af Bøderne for uberettiget Handel. Udgifterne bestaar af Løn til Laugskriveren, Laugsbudet, nogle Pensioner, Bidrag til Institutet for Metalarbejdere, Nytaar til Forskjellige og Omkostningerne ved Højesteretsager. Hvad der ikke kan dækkes af Indtægterne, opkræves, naar fornødent gjøres, hos samtlige Interessenter.

1835.

Januar 8. A. J. A. Borum søger om at holde Udsalg af Papirer fra Maglekilde Fabrik ved Roskilde.

Oldermanden fastholder, at der kun maa sælges i hele Ris og ei couleurve Papirer.

Januar 31. Boghandler Chr. Theod. Seidelin ansøger om at handle med Tegne- og Skrivematerialier.

Juni 4. Interessentexamen hos Oldermanden, J. C. Bauer, Nygade 92 for:

Carl Dominicus Creemers
og Svendeprøve for:

Interessent:
Carl
Dominicus
Creemers.

Ernst Nicolai Foxøe hos P. J. Bøving.

Ved denne Examen overhørtes for første Gang tilige i Bogholderi for Detailhandel.

Juli 16. Lauget bestod af 17 Interessenter, 3 Medhjælpere, 11 Svende og 22 Drengene.

August 22. Betænkning over Agent og Oldemand J. A. Tops Forslag til en ny Examenstabel for Svende og Drengene ved Urtekræmmerlauget. — Oldermanden finder dette Isenkræmmerlauget uvedkommende; han undrer sig kun over, at der ej fordres Prøve i Tydsk.

Musikhandler S. W. Olsen ansøger om at handle med Strengene og musikalske Instrumenter.

September 10. Bogtrykkersvend B. N. Hindenburg ansøger om at handle med Kunst- og Malerisager og Papir.

October 16. Skrivelse til Deputeret ved Provindsialstænderne, Vinhandler H. P. Hansen, i Anledning af Forslag om Udvidelsen af Grosserernes Handelsret. Oldermanden protesterer navnlig med Hensyn til Isenkram herimod og henviser til den Byrde, Raadvad er for Interessenterne, og de Laugsrettigheder de i den Anledning have.

Skrivelse til Politidirecteuren om de ved Retten hestaaende Sager, hvoraf de fleste ere 1½ Aar gamle. Oldermanden truer med at henvende sig til Collegiet, for at Laugets Sager »maa forundes en Retspleje, der

mere end den, der er blevet nysnævnte til Del, kan fortjene Navn af den hurtige«.

November 26. Lauget bestaar af 17 Interessenter, 11 Svende og 23 Drengene.

December 4. Laugsmøde. Procurator Dahls Gage som Laugsskriver forhøjedes til 200 Rdl. r. S., Laugsbudet Ole Jensens Gage til 20 Rdl. Sedler. Understøttelse til Ljunge og Thomas Linds Enke sættes som hidtil til 30 Rdl. Sedler. Til Revisor valgtes Winther. Man bad Oldermændene om at forhindre, at de Forslag, som ifølge Stændertidenden, vare fremkomne om Forandring i Grosserernes Handelsberettigelse toges tilfølgende, ved at indgaa til Hs. kgl. Majestæt med en Forestilling.

December 11. Oldermændene for Sværdfejerne besværer sig over, at Isenkræmmerne gjøre Indgreb i deres Rettigheder. Oldermændene henviser ham til Domstolene og paaberaaber sig forøvrigt Laugsartiklernes § 5, der ikke blot berettiger, men ogsaa forpligter Isenkræmmerne til at handle med Sværdfejerarbejde.

December 16. Lauget bestaar af 17 Interessenter (hvoraf 1 falleret), 11 Svende og 24 Drengene.

December 19. Oldermændene tilmelder Magistraten, at kun 1 Interessent, H. F. Hassert, har særskilt Bevilling til at handle en gros; men at det, ifølge Rescript af 21. September 1810 og Placat af 1. October 1810, ei anses fornødent for Laugets Interessenter at have en saadan Bevilling for ogsaa at kunne handle en gros.

1836. Januar 9. Ansøgning til Kongen i Anledning af Stænderforsamlingens Betænkning om Grosserernes Handelsret. Isenkræmmerne have med Bekymring sét, at det er paatænkt, at Minimum for Grosserernes Handelsret skal være 20 Rdl. S., og at Grossererne efterat have været etableret i 5 Aar skulle kunne indtræde i hvilket som helst Handelslaug.

Januar 22. Boghandler Andreas Frederik Høst søger Bevilling til at handle med Papir, Skrive- og Tegne-materialier.

April 22. Interessentexamen for:

Johannes Karmark hos M. A. Heegaard,

og Svendeexamen for:

Johan Christian Theodor Petersen hos N. P. Steenberg,

Carl Frederik Jørgensen hos Peter Eegholm,

Poul Andersen Rindom hos do.

Jens Emil Bechgaard hos H. J. Holstebro,

Hans Jacob Titzel hos J. M. Schoulund og

Johannes Christian Petersen hos H. de Hemmert.

Der overhørtes i Regning, Vexelregning, Bogholderi og Conjureren i Dansk og Tydsk.

Mai 31. Informator M. N. Melchior ansøger om at handle med couleurt Papir, Skrivpapir og Skrivematerialier.

Lauget bestaar af 16 Interessenter, 16 Svende, 27 Dreng og 4 Handelsbetjente udenfor Lauget.

Juni 21. Oldermænden beder Politidirecteuren, da der er truffet Overenskomst med Silke-, Ulden- og Lærredskræmmerlauget, om at hæve Sagerne mod Nielsen, Bugge Schmidt, Fønnesbecks Enke, Melbye, Brandes, Agerskov, Richter og Bloch; ligeledes hæves Sagen mod Paraplumager Natrin, naar han fremviser Bevilling til at forfærdige Spadserestokke. Der er indført en Overenskomst af 26. Mai mellem Lauget og Silke-, Ulden- og Lærredskræmmerlauget angaaende Forstaaelse af Raadstueplacat af 12. Mai 1823, som omtrent er enslydende med Overenskomsten af 7. Mai 1823.

Juni 28. Oldermænden har ikke noget at erindre mod, at H. C. Zahlmann forfærdiger lakerede Kasket-skygger af Pap.

Juli 5. Oldermænden bifalder ogsaa, at der tildeles

Interessent:
Johannes
Karmark.

Enken efter Skibscapitain H. B. Møller Tilladelse til at handle med udenlandske Skrivpapirer.

August 23. Til Magistraten meldes J. A. Stoppani for at handle med Kobberstykker.

November 20. reklamerer Oldermændene nogle Varer, der, som købte hos M. J. Goldschmidt, vare fremlagte i Retten i Sagen mod ham, men som Politiretssassessor Selmer sandsynligvis har udleveret forkert, da Sagen sluttedes.

1837. Februar 3. Paa Subscriptionsplanen om et Museum for Thorvaldsens Arbejder have F. Winther, H. C. Dohler, Peter Eegholm, C. F. Møller, M. A. Heegaard og N. P. Steenberg tegnet sig hver for 2 Rdl. Sedler aarlig i 3 Aar.

Marts 9. Peter August Gleiss ansøger om at have Udsalg af Masker. Oldermændene betoner, at han maa have Udsalg paa eet Sted, det Sted, hvor han forfærdiger dem.

Marts 31. Endel Kunstdreiere, der have vundet Borgerskab efter 2. November 1820, ansøge om at handle med alle Slags Pibehoveder.

Lauget bestaar af 17 Interessenter, 16 Svende og 28 Drengene, hvoraf de 8 ikke ere indskrevne, og 4 Handelsbetjente udenfor Lauget.

Interessenter: April 6. Interessentexamen for:
Peter Heinrich Muus. Peter Heinrich Muus hos P. J. Bøving.

Christian August Heegaard. Mai 18. Interessentexamen for:
Christian August Heegaard

og Svendeprøve for:
Stephen Anker Heegaard. Stephen Peter Anker Heegaard, som umiddelbart derpaa tog Interessentexamen.

Svende- og Interessentexamen paa én Gang. December 20. Laugsmøde. Bauer vilde fratræde, men gjenvalgtes; da han alligevel ikke vilde modtage Posten, valgtes til Oldermænd:

H. C. Dohler. 1. Januar 1838— 31. December 1839.

Til Bisiddere: valgtes Peter Eegholm og F. Winther.

Jfr. Hagedorn fik 10 Rdl. engang for alle.

Juli 13. Isenkræmmer Chr. Aug. Heegaard ansøger om at anlægge et Messingstøberi. Oldermændene modsætter sig dette. Mod Jernstøberiet paa Blaagaard har han intet at indvende. Samme Dag ansøger Heegaard om at fortsætte den af hans Fader anlagte Fabrik af Tarmstrænge. Oldermændene giver sit Samtykke dertil.

August 10. Johannes Hjort søger Tilladelse til at handle med romanske Streng, og faar Bevilling 3. October 1837.

August 26. Handelsfuldmægtig Sally Friedländer søger om Handel med Papirer en detail og Skrivematerialier.

September 30. Johan Daniel Freys Enke søger Bevilling for sine 3 Døtre til i Fællesskab at drive den Handel, hun nu driver med de til Tobaksrøgning henhørende Ting.

Lauget bestaar af 17 Interessenter, 14 Svende og 27 Dreng, hvoraf de 7 ei ere indskrevne, og 5 Handelsbetjente udenfor Lauget.

November 17. Johannes Hjort handler med Streng. Oldermændene forespørger Magistraten om han har Bevilling. Denne er ham meddelt under 3. October 1837.

Februar 4. Heymann Jacob Bing ansøger om paa sin og Hustrus Levetid at optage sin ældste Søn, Meyer Herman Bing som Medinteressent. Oldermændene protesterer kraftigt herimod og omtaler den Skade, Bings Privilegium har gjort Lauget.

Marts 16. Jomfru Andrea Christine Mathiesens Ansøgning om at fortsætte sin Moders Papirhandel, som Oldermændene ikke har noget imod.

April 6. Sally Friedländer søger nu om Ret til at handle med Kobberstik, Lithografier og lignende Kunstsager. Oldermændene besværer sig over, at Friedländer

ikke kan nøjes med Bevillingen til at handle med Papir og bemærker, at Kobberstykker og Skilderier ere Nürnbergervarer.

Lauget bestaar af 17 Interessenter, 14 Svende og 20 Dreng.

Interessent: Mai 3. Interessentexamen for:

Just Emil Mariager hos Dohler

Mariager.

og Svendeprøve for:

Carl Theodor Taagerup hos Hend. Jacobsen.

Juni 12. Svar til Magistraten i Anledning af, at Raadvaddams Interessenter ville sælge 4000 Rdlr. i Nationalbankactier.

Juni 29. Carl August Speerschneider søger om Bevilling til at etablere Musik-, Kunst- og Instrumenthandel, samt Handel med alle Slags Skrive- og Tegnematerialier.

Juli 5. Chr. Carl Wilhelm Christensens Ansøgning om at underkaste sig Svendeprøven. Han har været 5 Aar Dreng og 2 Aar Svend hos Kjøbmand Zoffmann i Kjøge. Lauget har ikke noget imod, at dette sker i. November, da han til den Tid har været 5 Aar hos Steenberg.

Juli 16. Grosserer Jean Frederik de Conninck søger om at anlægge en Kunst- og Papirhandel, samt Handel med Skrive- og Tegnematerialier.

Juli 20. Oldermænden svarer Magistraten, at Enker ikke personlig have Adgang til Laugssamlingerne, men Stemmeret paa disse ved de af dem befuldmægtigede Personer, som bestyre deres Handel.

September 11. Boghandler Andr. Fr. Høst søger atter om Ret til Papirhandel.

1839.

Januar 30. Bogtrykkersvend Anthon Strøm ansøger atter om at handle med Papir og Skrivematerialier.

Januar 31. Oldermænden svarer Magistraten i Anledning af projecterede nærmere Bestemmelser om Lærlinge- og Svendeexaminerne ved Laugene, at der bør ikke være for mange Formaliteter; Medhjælperne skulle

ikke opdrages til at være Embedsmænd i Staten, der bør ikke lægges for megen Vægt paa den skriftlige Prøve. Examinatorerne ere ikke Lærere eller vante til at anstille Prøver, og Examinerne ere sjældent Beviser paa den sande Dygtighed.

Marts 21. Kunstdreier C. A. Schwartz og J. D. Frei m. fl. ansøge om at handle med Porcellains Pibe-hoveder. Malermester, Oldemand, Weinckes Ansøgning om, at Malerne maa handle med forskjellige malede, lakerede og forgyldte Ting.

Marts 22. L. W. Petersen ansøger om at handle med ostindiske, chinesiske og vestindiske Varer. Oldemanden fastholder, at lakerede chinesiske Træsager, chinesiske Arbejder i Horn og Elfenben og Jalousier ere forbeholdte Isenkræmmerne.

Mai 2. Interessentexamen for:

Peter Severin Føns Benzon

og Svendepøve for:

Anthon Thomas Faith hos Heegaard,

Christian Carl Wilhelm Christensen hos Steenberg,

Jens Jacob Feilberg hos Winther,

Holger Jørgen Wilhelm Schoulund hos Schoulund,

Adolph Emil Ebbesen hos Capitain Ebbesen,

Jens Christian Mathiesen hos Hemmert & Co.

og Carl Julius Kjærboe hos Kruse.

Sidstnævnte fik Lov til at tage Examen, men indskreves først som Svend næste Efteraar, da han ikke havde udstaaet sin Læretid.

Juli 11. Enke efter Porcellains- og Thehandler Christiani ansøger om Rettighed for sin Datter Augusta til at faldholde alle Slags Papirer m. v.

August 14. Handelsbogholder Frederik Christian Giedes Ansøgning af 16. Mai 1835 om Bevilling som Papir- og Boghandler. Oldemanden undrer sig over, at

Interessant:
Peter Severin
Føns Benzon.

denne 4 Aar gamle Ansøgning først nu kommer til hans Erklæring, Suplicanten har i 4 Aar været i Vinhandlerlære hos Etatsraad Waagepetersen.

September 15. Forslag til Magistraten om at lade opføre et Krudtmagasin udenfor Nørreport (Den nuværende Beholdning er paa Amager), der vilde Isenkræmmerne da holde en Mand til at udsælge Krudt og selv holde sig fra al Handel dermed, Schoulund og Holstebro samstemmede dog ikke hermed.

Interessent: December 6. Interessentexamen for:

Jens Emil
Bechgaard. Jens Emil Bechgaard hos Holstebro.

December 27. Laugssamling. Der valgtes til
Oldermand:

Mathias Frederik Octavius Winther.

1. Januar 1840— 31. December 1841,
og til Bisiddere: Bauer og Eegholm.

1840. Januar 16. Oldermændene protesterede mod en Ansøgning fra en Del Tobaksfabrikanter om at handle med Pibetøier, Tobakspunge, Snusdaaser, Fyrtoier m. m.

Januar 28. Augusta Christianis Ansøgning anbefales naar hun udelukkes fra at handle med Papper, couleurede Papirer, samt Skrive- og Tegnematerialier. Hun fik kgl. Tilladelse til at handle dermed i 3 Aar.

Februar 9. Robert Mitchel og William Mitchel ansøge om at fortsætte deres afdøde Faders Forretning. Oldermændene protesterer mod at de faa Lov til at handle med Synaale og Strikkepinde.

Marts 25. Musikhandler Christian Schouby ansøger om at handle med musikalske Instrumenter og Streng.

Interessenter: April 15. Interessentexamen for:

Frederik
Thorbjørnsen Frederik Thorbjørnsen Dalberg

Dalberg. og Julius Bernhard Jordening.

Julius
Bernhard Svendeprove for:

Jordening. Nicolai Bittfeld Adolph.

September 28. Svendeprøve for:

Gothardt Farrer hos J. C. Bauer.

Hans Wilhelm Hartvig hos P. J. Bøving,

Jens Julius Bjerregaard hos do.

Hans Virgil Moreau Amundin hos H. J. Holstebro
og Thomas Cortes hos H. de Hemmert.

Mai 12. Svendeprøve for:

1841.

Georg Ludvig Primon hos Hendr. Jacobsen,

Claudius Benjamin Wilhelm Møller

og Frants Ludvig Hastrup, med Tilnavnet Høeg hos
P. J. Bøving, if. kgl. Bevilling.

Oldermanden har erfaret, at en Kjøbmand i det kgl. grønl. Handels Tjeneste har faaet Bevilling til at handle med alle Artikler til Skibsequipering. Oldermanden haaber i Skrivelse til det kgl. danske Cancelli, at der maa sættes Grændser for Benyttelsen af Bevillingen, da han ellers vil kunne handle med alle Slags Isenkram uden at bære de Lauget paahvilende Byrder.

August 7. S. Friedländer søger Bevilling til at handle med Papirer uden Hensyn til Quantitet samt med Skrive- og Tegnematerialier.

Septemher 6. Typograf Hartvig Meyer Siesby søger om at handle med Tegne- og Skrivematerialier. Grosserer Brandt Amsel Meyer om Skrive- og Tegnematerialier.

October 10. Cand. phil. Edward Schouboe søger Bevilling til Bog og Papirhandel, naar coul. Papirer, Papper, Skrive- og Tegnematerialier undtages bifalder Oldermanden Sagen.

October 16. Cand. phil. J. A. Baadstrup ansøger om det Samme.

December 7. Laugsmøde. Til Oldermann valgtes: H. C. Dohler 2. Gang, 1. Januar 1842—31. December 1843.

Til Bisiddere: J. C. Bauer og Peter Eegholm.

1842. April 19. Kammerassessor C. H. Jørgensen ansøger om at oprette en Handel lig Bings.

April 21. Papirhandler Lipke søger Tilladelse til at handle med Skrive- og Tegnematerialier.

April 21. Kunst og Papirhandler Ludvigsen Nestved ansøger om at oprette en lignende Handel i Kjøbenhavn.

April 27. Svendeprøve for:

Hans Frederik Berg hos Heegaard indskrevet 1. September 1830,

Carl Theodor Risting hos Heegaard.

Frederik Julius Hartmann hos J. E. Møllers Enke og Andreas Wilhelm Gram hos J. E. Bechgaard.

Mai 18. Oldermændene opgiver paa Forespørgsel til Magistraten, at Udgifterne ere: ved Antagelsen af en Lærekontrakt 4 $\frac{1}{2}$ til Oldermændene, ved Indskrivning i Lauget som Svend 4 $\frac{1}{2}$ og 2 Rdl. 3 $\frac{1}{2}$ for det Vidnesbyrd, som derom meddeles. Naar nogen indtræder som Interessent, 25 Rdl. til Laugets Kasse, 5 Rdl. til Oldermændene og 2 Rdl. til Laugsskriveren. Vedkommende maa da tage 2 Actier i Raadvad. Hver Actie betales med 1500 Rdl. Af denne Sum betales 600 Rdl. r. S. ved Actiebrevens Modtagelse. For Resten 2,400 Rdl. udstedes 4⁰/₁₀₀ rentebærende Obligation, som indfries successivt.

Mai 24. Strømpefabrikant Benny Jacobsen søger om at handle med Strikkepinde og Naale.

Juli. 18. exam. jur. C. S. Liplau ansøger om at handle med Papir, Penne, Blyanter, Gummielastikum og Lak.

November 2. Interessentexamen med Tilladelse efter

Interessent: Ansøgning for:

Hans Frederik Berg. Hans Frederik Berg.

Berg. Svendeprøve for:

Peter Johannes Ibsen, der havde tjent som Svend siden 1. November 1837 men nu underkastede sig Prøven for at blive Svend paa Lauget.

Marts 27. Frederik Benjamin Schythe søger om at handle med Speile. 1843.

Mai 10. Svendeprøve for:

Otto Emil Hendrik Hendriksen hos J. E. Møllers Enke,
Frederik Stoud Nielsen hos Baadh & Winther
og Jacob Johan Frederik Lemvig hos do.

Juli 20. Jfr. A. J. M. Christiani søger om Forlængelse af sit Privilegium. Oldermændene har ikke noget derimod, naar det indskrænkes til Tegne- og Skrivepapir, især da hun har Classelottericollection foruden.

Juli 28. M. N. Melchior ønsker at handle med Papirer, indbundne Bøger og Kobberstik.

Juli 28. Isidor Rosenfeldt søger om at etablere en Musik-, Kunst- og Instrumenthandel.

October 13. Guiseppo Barsugli søger om at sælge Alabastarbejder, som Lyseslager, Uhrfouteraler og Vaser.

October 26. Svendeprøve for:

Andreas Ferdinand Bagger hos P. Eegholm.

December 8. Surmont & Robers ansøge om at handle med Conchyliarbejder. Oldermændene véd ikke med hvad Ret de have solgt slige Sager i Dyrehaugen og paa Tivoli.

December 27. Laugssamling. Der valgtes til Oldermænd:

J. C. Bauer, 2 Gang, 1. Januar 1844— 31. December 1848.
og til Bisiddere: H. C. Dohler og Peter Eegholm.

Januar 13. C. A. Blankensteiner og L. C. Geronzin ansøge om at oprette en Navigationshandel, ved Toldboden og Blankensteiner vil forpligte sig til i hans nu, havende Udsalg, ei at forhandle de Gjenstande, som ville blive forhandlede i det nye Udsalg. Oldermændene 1844.

protesterer og skriver bl. A., at paa den Maade vilde Blankensteiner faa 2 Udsalgssteder. De faa dog mod alle Regler Bevilling se herom sènere.

Marts 7. Naalemager P. C. Hjort jun. søger om at handle med udenlandske Artikler, der staa i Forbindelse med hans Fabrikata.

Marts 15. Søren Julius Rohdes Ansøgning om at underkaste sig Svendeexamen afslaaes af Oldermænden, da R. kun har tjent C. F. Møller i 3 Aar som Lærling og ei har været indskrevet paa Lauget. Magistraten giver ham dog Lov til at tage Examen; men han maa først indskrives som Svend, naar han har været Lærling i 5 Aar.

Marts 21. Svendeprøve for:

Adam Wilhelm Buch hos Hendrik Jacobsen

Interessent: og Interessentexamen for:

Carl Theodor
Taagerup.

Carl Theodor Taagerup.

April 3. Adam Elias Hartmann ansøger om udelukkende Privilegium til Anlæggelsen af en Fabrik for chemisk elastiske Strygeremme. Oldermænden tilraader Bevillingen, naar kun Privilegiet ikke bliver udelukkende.

April 30. Malermester E. L. Ernst ansøger om at anlægge en Farvehandel, (søger 17. October 1849 om Handel med Tegne- og Malerekvisitter). Oldermænden modsætter sig, at han handler med Blyanter og Pensler.

Lauget bestaar af: 18 Interessenter, 22 Svende, 23 Dreng og 8 Handelsbetjente udenfor Lauget.

Juni 29. Meyer Bing ansøger om Bevilling lig Faderens eller ialtfald Lov til at fortsætte Faderens Handel efter Moderens Død, Oldermænden protesterer kraftigt herimod.

Juli 18. Major v. Huidingburg ansøger om at handle med Tegne- og Skrivepapirer, Staalpenne, Lak og Oblater.

October 12. C. A. Blankensteiner, Kjøbmagergade 68 meldes til Politiet for at have 2 Udsalgssteder. Sagen bortfalder da C. A. Blankensteiner foreviser sin Bevilling.

November 21. Oldermænden vil intervenere i den Sag, der af Glas- og Porcellainshandlerne er anlagt mod P. Eegholm, H. Jacobsen og F. Benson for at sælge Flacons til lugtende Vande.

Lauget har 18 Interessenter, 21 Svende, 23 Drengene, og 8 Handelsbetjente.

Januar 24. J. C. T. Petersen ansøger om Handel med Papir, Skrive- og Tegnematerialier. 1845.

Februar 6. L. Levison ansøger om Handel med Papir og Skrivebøger. Oldermænden bemærker, at Handelen med Papir Risvis og Skrivebøger nu for største Delen er gaaet tabt for Lauget ved de mange Bevillinger.

Februar 7. Cand. phil. C. A. Plenge søger om at handle med Musicalier, Strenge, og Kunstsager.

April 24. Svendeprøve for:

Jens Frederik Hinnerup-Kron hos P. F. S. Benson,
Alexander Ohlsen hos J. E. Mariager,

Emil Theodor Petersen hos Heegaards Sønner
og Christian Riddermand Rohding hos H. F. Berg.

Juni 3. Oldermænden advarer Hørkræmmerne Aarestrup, From, Tvermoes m. fl. mod at handle med svenske 3 og 4" Søm.

August 30. Niels Frederik Wilhelm Hegel ansøger om at overtage Deichmanns Papirhandel, Oldermænden bifalder dette.

September 2. F. H. Eibe ansøger om at handle med Papir, Tegne- samt Skrivematerialier.

October 21. Commerceraad Hof-Musikhandler P. W. Olsen ansøger om at maatte for egen Regning drive

Handel med musikalske Instrumenter og Strenge, efterat han er udtraadt af Forbindelsen med Loses Enke.

October 23. Svendepøve for:

Johan Peter Braasch hos H. C. Dohler,

og Julius August Schiøtz hos Holstebro.

Interessenter:

Interessentexamen for:

Gothardt

Gothardt Farrer og

Farrer.

Carl Theodor Risting.

Carl Theodor

Risting.

December 9. Musikhandler Loses Enke ansøger om at hendes Bevilling maa overdrages hendes Søn C. C. Lose.

Lauget har 18 Interessenter, 22 Svende og 23 Dreng.

1846.

Marts 24. Oldermænden forlanger af Handelsgartner

J. A. Batzke, at han skal bevise sin Berettigelse til at handle med Haveredskaber.

April 24. Svendepøve for:

Søren Julius Rohde, der har tjent hos J. E. Møllers Enke

i 5 Aar uden at være indskreven paa Lauget,

Jacob Emanuel Bjørnsen hos Hendrik Jacobsen,

William Theobald Cäsar Lutz hos P. J. Bøving,

Jørgen Christian Patermann hos J. E. Mariager,

Ferdinand Jensen hos H. F. Hassert,

Carl Frederik Starcke hos C. D. Creemers,

Ernst Christian Engelbrecht Jacobsen hos Hendrik

Jacobsen,

og Carl Lauritz Kongsted hos F. T. Dalberg.

De to Sidste bestode ikke Prøven.

Interessentexamen for:

Christian Carl Wilhelm Christensen, der ei har været etableret,

Carl Julius

Carl Julius Kierboe og

Kierboe.

Frederik Julius Hartmann.

Frederik

Julius

October 22. Svendepøve for:

Hartmann.

Carl Lauritz Kongsted, der nu indskrives som Svend.

November 21. Papirmagersvend Eiler Hagerup Kempe
Høyer søger om Papirhandel.

Laugget har 20 Interessenter, 27 Svende og 21 Dreng.

Januar 21. Josephus Levin søger om Papirhandel. 1847.

April 16. Med Justitsraad Driefer som Magistratens

Tilsynshavende afholdtes Interessentexamen for:

Hans Wilhelm Hartvig,

Hans Wilhelm
Hartvig.

Hans Virgil Moreau Amundin,

Hans Virgil
Moreau

Georg Ludvig Primon,

Amundin.

Frants Ludvig Høeg,

Georg Ludvig
Primon.

Jens Frederik Hinnerup, Kron og

Frants Ludvig

Jacob Emanuel Bjørnson.

Hastrup Høeg.

Svendeprøve for:

Jens Frederik

Frederik Ludvig Engelstrup hos J. C. Bauer.

Hinnerup

Ernst Christian Engelbrecht Jacobsen hos Hendrik
Jacobsen,

Kron.

Jacob

Emanuel

Bjørnson.

Gustav Adolph Selmer hos do.

Hans de Hemmert Ebbesen hos J. E. Møllers Enke
og Carl Johan Ludvig Wrisberg hos Baadh & Winther.
Examinator var Cand. phil. Holten.

J. C. Schiøtts Enke tilstodes en Understøttelse af
20 Rdl.

Juni 5. Assistent Hansen søger om Handel med
Papir, Skrive- og Tegnematerialier.

Juli 31. Thomas Jacobsen søger om Handel med
Instrumenter og Streng.

August 14. Skrivelse til Magistraten om, at Isen-
kræmmerne ønske, at Handelen med exploderende Bomuld
maa forbeholdes dem.

August 18. G. N. Melchior søger om Papirhandel.

August 21. Urtekræmmer Ludvig Richter søger om
at forhandle Papir, Penne, Blæk, Lak, Oblater, etc.

October 21. Svendeprøve for:

Ferdinand Schrøder hos H. F. Hassert og

Hans Andreas Johannes Isak Andersen hos J. E. Bechgaard.

Magistratens Tilsynshavende var Raadmand Grosserer Meinert.

Laugsbudets Gage forhøiedes til 28 Rdl. aarligt.

November 12. Betænkning til Toldinspecteuken efter Opfordring fra denne om Forandring i Toldsatserne og foreslaas:

Blyantspenne i hvidt Træ, som ere ansatte til 20 Rdl. 80 β $\%$ $\mathcal{W}$ nedsatte til 2 Rdl. 64 β $\%$ $\mathcal{W}$,

Brevtasker af Læder, som indeholde hvide Blade til $\frac{1}{3}$ af Tolden. Fløiter af ordinairt Træ bør ansættes til 48 β Dussin, de bedre af Buxbom etc. som hidtil i Rdl. 48 β pr. Dussin.

Finere smedet Jernarbeide, derunder findes anført »andre Saxe end Uldsaxe« bør omredigeres, da herunder ellers kommer Havesaxe, Bloksaxe, Overskjærersaxe og Skræddersaxe.

Poleret Messingararbeide, herunder findes Lyseplader ansatte til 16 Rdl. 6 β $\%$ $\mathcal{W}$; bør være 8 Rdl. 32 β .

Tinstøberarbeide. Herunder bør henføres malet Arbeide til Lamper, Skrivematerialer, Uhrfouteraler, etc., naar Hovedbestandelene ere Tin, Bly eller Zink.

December 16. Oldermænden giver Responsum til Procurator C. Alberti, som forgjæves har søgt dette hos Grosserersocietetets Comité i Anledning af, at en Sending engelske Plader ikke have holdt nøjagtigt Maal. Oldermænden bemærker i den Anledning, at der ikke er nogen Coutume herfor, men at i Almindelighed holde Pladerne ei nøjagtigt Maal, og man plejer ei at gjøres Indsigelser for ubetydelige Differencer.

Lauget har 22 Interessenter, 26 Svende og 22 Dreng.

December 22. Carl Christ. Gustmeier søger om Handel med Zinkplader.

Februar 17. Oldermændene finder i Skrivelse til Urtekræmmerlauget ingen Anledning til at foretage noget med Hensyn til at forhindre daglig Tilgivt, Jule- og Nytaarsgaver, da saadant enten ikke eller kun i ringe Grad finder Sted blandt Isenkræmmerlaugets Interessenter. Oldermændene bifalder, at S. J. Rohde eftergives et Svendeaar for at overtage Baadh & Winthers Forretning. 1848.

April 17. Svendeprove for:

Ignatius Andreas Gold hos J. E. Møllers Enke,

Peter Johan Adolph Holstebro hos H. J. Holstebro,

Interessentexamen med Magistratens Tilladelse for:

Søren Julius Rohde, der ei havde staaet den befalede Interessenter:

Tid som Svend,

S. J. Rohde,

og for Emil Theodor Petersen.

E. Th.

Petersen.

August 21. Oldermændene, Schaldemose, f. Urtekr. Lauget, J. C. Bauer, f. Isenkr. Lauget, Carl Bocher, f. Vinhdl. Lauget og Caspar Møller, f. Hørkr. Lauget ansøge Communalbestyrelsen om dens kraftigste Beskyttelse imod Faren ved de udfærdigede Creditbeviser, et Betalingsmiddel, som fra de kongelige Kasser udgaar til Communens Beboere, uden at det igjen modtages i Betaling, hverken hvor det er udgaaet fra, eller i Banken eller de store Oppebørselssteder, naar det er over 5 Rdl., og er denne Regel gaaet over i Forretnings og Næringslivet. De ere som Følge deraf underkastede Cours, som Detailhandlerne ei kunne beregne deres Kunder, hvilket giver store Tab.

November 15. W. C. Jacobsen søger om at overtage A. S. Jacobsens Enkes Forretning.

December 8. Papirhandler Jens P. Henrichsen søger om at overtage Handelen efter Jomfru Christiani.

December 9. Malermester Geisler, Medinteressent i et Etablissement for Farverivning og Fernistilberedning, søger om at handle med Malerrekvisitter.

Lauget har 21 Interessenter (foruden i fallit) 19 Svende, 22 Drengene og 9 Handelsbetjente udenfor Lauget.

December 27. H. N. Mannheimer søger om at oprette en Bog-, Papir- og Kunsthandel.

December 27. Laugssamling. Til Oldermænd valgtes: Peter Eegholm 1849—1853.

til Bisiddere: H. C. Dohler og C. D. Creemers.

1849. Januar 5. Lieutenant, Silke- og Klædekræmmer E. Henriques søger om at handle med danske Industri-frembringelser og Kunstsager.

Februar 9. Handelsagent W. E. Frølich søger om at handle med Nürnbergervarer, mekaniske og optiske Instrumenter og under 21. Mai om Handel med Legetøi. Han fik Tilladelse til at handle med Papir og gik i Compagni med C. A. Blankensteiner om Nürnbergerhandel under Firma B. & F., hvorfor han sagsøgte af Lauget.

Marts 22. Cand. phil. C. A. Meyer søger om Handel en gros & en detail med Skrivematerialier og Maler-rekvisitter.

April 13. Svendeprøve for:

Preben Niels Christian Bøving hos P. J. Bøving og Georg Wilhelm Henningsen hos P. Eegholm.

April 20. I den patriotiske Forening indmeldes: H. C. Dohler, F. T. Dalberg, C. D. Creemers, H. F. Berg, J. Rohde, C. F. Møller og Peter Eegholm.

September 8. G. A. Selmer søger om at tage Interessentexamen. Dette kan tilstaa ham; men da han ei er fuldmyndig og ei har tjent den anordnede Tid paa Lauget, kan han ikke nu blive Interessent.

September 25. Portraitmaler J. F. Møller søger om Handel med Materialier og Redskaber for Malere, Kobberstikkere og Billedhuggere.

October 10. Uhrmagersvend Andreas Stephanus Weber søger om at etablere sig som Uhr-Fourniturhandler.

October 17. Malermester E. L. Ernst ansøger nu om, at hans Bevilling som Farvehandler maa ombyttes med Handel med Male- og Tegnerekvisitter.

October 17. Svendeprøve for:

Christian Emil Benzon hos H. F. Berg og

Johannes Nicolai Bøttsauw hos Taagerup.

samt Interessentexamen for:

Interessant:

Gustav Adolp Selmer ifølge Tilladelse fra Magistraten. G. A. Selmer.

November 24. Naalemager Johan Peter Capito søger om at handle med udenlandske Naale, Strikkepinde, Fingerbølle, Snørebaand og Jerntraad.

December 8. Skomagersvend Andreas Nicolai Andreasen søger om Forfærdigelse af og Handel med Skomagerværktøi.

Laugtet har 21 Interessenter, 23 Svende, 26 Dreng og 6 Handelsbetjente.

April 15. W. E. Frølich søger om, at hans Bevilling paa Papirhandel maa ombyttes med Ret til i Forening med C. A. Blankensteiner at drive Nürnbergerhandel. 1850.

Mai 8. Svendeprøve for:

Johan Siegfred Becher hos C. D. Creemers.

Juni 26. Agatsliber A. Vollmann fra Hessen søger om i 6 Uger at forhandle Agatarbeider.

Laugtet har 21 Interessenter, 22 Svende, 27 Dreng og 7 Handelsbetjente.

October 10. Svendeprøve for:

Hans Edvard Halberg hos C. D. Creemers,

Frederik Christian Hvilsom hos P. J. Bøving og

Interessantexamen for:

Interessant:

Peter Johannes Ibsen hos M. A. Heegaards Sønner. Peter Ibsen.

December 5. Oldemand og Bisiddere gjenvalgte.

Værsthusholder Jeppe Christensen vil have sit Borgerbrev byttet med et paa Handel med Kakkellovne.

Marts 28. Handelsagent Peter Christian Christiansen 1851.

søger om at handle med Papir og Daguerreotyp Utensilier.

April 23. Svendeprøve for:

Jens Wilhelm Schou hos P. J. Bøving,

Mathias Peter Bryndum hos H. F. Hassert,

Frederik Viggo Bastian hos P. H. Muus og

Theodor Marius Werner hos J. E. Møllers Enke & Co.

Juni 18. Interessentexamen for:

Anthon Thomas Faith hos M. A. Heegaards Sønner.

Maj 9. Blikkenslager Frederik P. Juncker søger om at handle med fremmed Bliktøi.

October 22. Oldermænden tilskriver Oldermænden for Silke-, Klæde- og Lærredskræmmerlauget, Assessor Primon, om at advare sine Laugsbrødre mod at handle med Cigarrør, Portemonnais og Brevtasker. Herpaa Svar 3. December.

Lauget har 22 Interessenter, 25 Svende, 33 Dreng og 7 Handelsbetjente.

December 13. Amsel Jacob Mayer søger Bevilling som Nürnbergerhandlende.

1852. Marts 2. Louis Petersen søger Bevilling til Galanterihandel.

April 15. Svendeprøve for:

Jens Sophus Bøggild hos Benzon og

Johannes Peter Anderskov hos H. F. Hassert.

Juni 12. L. C. Møller søger om Handel med Billeder og Legetøi.

November 13. Jomfru Catharine Frey ansøger om at overdrages hendes afdøde Forældres Handel med Meerskums Pibehoveder og Tobaksrøgningsrekvisitter.

Lauget har 22 Interessenter, 24 Svende, 36 Dreng og 7 Handelsbetjente.

December 16. Til Oldermænd valgtes:

Hendrik Jacobsen 1853—1857.

til Bisiddere: H. C. Dohler og C. D. Creemers.

Februar 12. Oldermænden spørger Magistraten med 1853.
hvilken Bevilling M. H. Bing og J. H. Bing handle under
Firma H. J. Bing & Søn.

Marts 16. C. A. Rames og Mekanikus J. F. Hansen
søge om ved Siden af deres Fabrikvirksomhed at drive
Handel med Jernplader og Baandjern.

Lauget har 22 Interessenter, 23 Svende, 28 Dreng
og 11 Handelsbetjente.

April 28 Interessentexamen for:

Hans de Hemmert Ebbesen og
Adam Wilhelm Buch.

Svendeprøve for:

Christian Wilhelm Jørgensen hos F. T. Dalberg,
Herman Tolstrup hos H. F. Hassert.

Lauritz Dahl, der ikke havde tjent paa Lauget, men
fik Bevilling til at tage Examen,

Julius Moritz Capito hos S. J. Rohde,

Johan Andreas Julius Hartvig hos P. J. Bøving.

William Andresen (Rantzau, den senere Visedigter)
hos Hendrik Jacobsen og

Julius Johansen hos C. T. Risting.

August 20. Interessentexamen for:

Julius August Schiøttz hos H. J. Holstebro,

Peter Johan Adolph Holstebro hos do., og

Svendeprøve for:

Johan Georg Preisler hos P. F. S. Benzon,

Willas Theodor Berg,

Hans Seidelin Benzon og

Christoph Rudolph Thorvald Piper hos C. Kierboe.

December 8. Interessentexamen for:

Preben Niels Christian Bøving og

Jørgen Christian Patermann.

Interessenter:

H. de H.
Ebbesen.
Adam
Wilhelm
Buch.

Julius August
Schiøttz.
P. J. A.
Holstebro.

Preben Niels
Christian
Bøving.
Jørgen
Christian
Patermann.

1854. Januar 16. Oldermænden spørges af Magistraten, om Dreierne have solgt Porcellainspibehoveder, fra den Tid disse kom i Brug. Han skriver, at det maaske har været Tilfældet, men da ialtfald uberettiget.

Januar 17. H. C. Dohler død, i hans Sted valgtes til Bisidder: S. J. Rohde.

Marts 3. Meyer Bing søger om i Forening med den ham meddelte Tilladelse til at handle med Skrive- og Tegnmateriale, Bøger og Landkort at faa Bevilling til at forhandle Galanteri- og Luxus-Gjenstande af Bronze, Staal, Træ, Glas og Læder. Oldermænden protesterer paa det kraftigste, da det Bingske Etablissement har gjort Lauget uberegnelig Skade.

April 11. Svendeproe for:

Hans Anker Eegholm hos Peter Eegholm,

Marinius Cornelius Hansen,

Thorvald Emil Warming og

Johannes Dominico Borello.

April 15. Commerceraad Svéné Langkjær søger om at handle med lakerede, broncerede og pletterede Varer.

September 18. Wilhelmine Christine Fischer søger om at handle med Børnelegetøj.

September 30. Johan Carl Petersen søger om at handle med musikalske Instrumenter og Strenger.

Lauget har 22 Interessenter, 29 Svende, 30 Drenger og 9 Handelsbetjente.

Interessant:
Gustav Adolf
Selmer.

October 29. Gustav Adolf Selmer, Dannebrogsmænd, har kun tjent som Svend i 2 Aar, men da han, hjemkommen fra Krigen, ingen Plads kan faa, anbefaler Oldermænden, at han efter Examen optages som Interessent.

November 2. Svendeproe for:

Andreas Christian Emil Raun hos Hend. Jacobsen og

Sophus Andreas Julius Hoffmeyer.

December 27. Oldermænden gjenvalgte og til Bissidder valgte F. T. Dalberg.

Januar 20. Musikhandlerne Hornemann & Erslev ansøge om at handle med Kunst- og Galanterivarer samt Nips. De ansøge igjen den 23. November 1855.

Februar 3. Julius Moritz Capitos Ansøgning om at blive Interessent modarbejdes af Oldermænden, da Søgeren endnu ikke er myndig, og der er Isenkræmmere nok. — Det anbefales dog den 17. August 1855, da Capito skal overtage Dalbergs Forretning.

Marts 6. Antiquitetshandler L. T. Petersen søger om at etablere Galanterihandel. Han ansøger igjen den 23. November 1855.

Marts 12. Isenkræmmersvend Theodor Marius Werners Ansøgning om Myndighedsbevilling støttes af Oldermænden i Betragtning af, at han skal overtage Rohdes Enkes Forretning; dette blev dog ikke til noget; thi Werner overtog senere Ristings Forretning.

Marts 16. Grosserer F. Schythe ansøger om at handle med Galanterivarer. Han har været indklaget for Indgreb i Laugets Rettigheder. — Handelsfuldmægtig Amsel Jacob Meyer søger om Galanterihandel.

April 11. Interessentexamen for:
Theodor Marius Werner og
Christoffer Rudolph Thorvald Piper.

Interessenter:
T. M. Werner.
Thorvald
Piper.

Professor Holten examinerede.

Mai 1. Svendeprøve for:
Theodor Hjorth Friderichsen,
Carl Sophus Damberg og
Johan Christian Farrer med Magistratens Tilladelse.

Mai 18. Interessentexamen for:
Claudius Benjamin Wilhelm Møller hos C. D. Creemers.

C. B. W.
Møller.

Juli 16. Grosserer F. Schythe er for 3. Gang begaaet Indgreb i Laugets Rettigheder idømt en Mulkt af

30 Rdl. og, skjøndt Grosserer, holder han aaben Bod.
Han gjentager sin Ansøgning den 30. Januar 1856.

September 21. Oldermændene kan ikke anbefale
Grosserer J. G. Rohdes Ansøgning om at blive Interessent.

Interessenter: October 31. Interessentexamen for:

J. M. Capito. Julius Moritz Capito og

Svendeprøve for:

Jacob Martin Alexander Hüttenrauch.

November 5. Guldbrand Poulsen Enger ansøger om
Strengehandelen.

Lauget har 23 Interessenter, 29 Svende, 34 Dreng
og 11 Handelsbetjente.

1856. Marts 8. F. T. Dalberg udtraadte af Lauget efter at
have solgt sin Forretning til J. M. Capito.

Interessentexamen for:

J. G. Rohde. Grosserer Johan Gudman Rohde efter allerhøjeste
Bevilling af 16. November 1855.

Mai 19. Svendeprøve for:

Georg Sønderberg hos P. J. Bøving,

Nicolai Frederik Harald Satterup,

Søren Peter Lund og

Sophus Oluf Waldemar Jensen.

August 5. Carl August Stahlmann vil nedsætte sig
som Papir- og Navigationshandler. Har været passiv
Interessent hos C. A. Blankensteiner.

Lauget har 23 Interessenter, 29 Svende, 34 Dreng
og 10 Handelsbetjente.

October 27. valgte J. G. Rohde til Bisidder.

October 30. Svendeprøve for:

Edvard Reglius Sophus Braasch,

Edvard Theobald Christensen og

Lauritz Waldemar Græbert Aagesen.

December 27. valgte til Oldermænd:

A. Th. Faith. 1857—20. Marts 1860.

N. P. Svanes Enke tilstodes en Understøttelse af 20 Rdl. aarlig.

Februar 10. Mekaniker og Galvanoplastiker C. Møller ansøger om at handle med Kunstsager. 1857.

Februar 20. Sømfabrikanterne C. H. Kaalund og J. B. Muhle søge om at lade endel af deres Fabrikata ud-sælge i Commission hos Stadens Urtekræmmere.

April 2. Oldermænden erfarer først nu, at Grosserer F. Schythe allerede under 5. Marts f. Aar har faaet kgl. Bevilling til at handle med Galanterivarer, under Vilkaar at han, om forlanges, skal tage 2 Actier i Raadvaddams Fabrik. Oldermænden andrager paa, at det maa paa-lægges Schythe, i Lighed med hvad der er paalagt Bing og J. A. Meyer, uopholdeligen at tage 2 Actier i Fabriken à 1500 Rdl., uden derfor at blive Isenkræmmer eller faa Lov til at handle med noget udover Bevillingen.

Mai 14. Malermester Sally Henriques søger Bevilling til Antikvitetshandel og Salg af Kunst- og Galanterivarer. Oldermænden protesterer og forlanger, at han saa ialt-fald skal tage 2 Actier i Raadvad.

Bødkermeister A. H. Thorngren søger om at handle med Legetøj.

Lauget har 23 Interessenter, 29 Svende, 37 Dreng og 14 Handelsbetjente.

October 29. Svendeprøve for:

Jens Peter Hansen,

Johan Christian Hansen,

Carl Christian Holst,

Ludvig Ferdinand Hvilsom,

Adolf Andreas Jordan,

Johan Peter Rasmus Muus og

Niels Ferdinand Rasmussen.

Januar 21. Interessentexamen for:

Georg Wilhelm Henningsen,

1858.

Interessent:

G. W.

Henningsen.

Interessenter: Hans Edvard Halberg og
 H.Ed.Halberg. Frederik Christian Hvilsom.
 F. C. Hvilsom.

April 3. Emil Raun ansøger om at blive Isenkræmmer uden at tage Actier i Raadvad. Guldsmed J. J. Meyer søger om at handle med Guldsmedeværktøj og Materialier for disse.

Mai 1. Commis Johan Heinrich Bernhard Rehder søger om at etablere sig som Galanterihandler. Han har lært i Kiel og heri Staden ulovligt handlet med Lamper og Gasfittings.

August 7. Politidirecteur Bræstrup paalægger Oldermændene at tilkjendegive samtlige Isenkræmmere, at de ophøre med at handle med ujusterede Husholdningsvægte, da de ellers ville blive dragne til Ansvar derfor. Oldermændene protesterer og beder Politidirecteuren opgive med hvilken Lovhjemmel, han gjør dette Forlangende.

August 26. Snedkersvend Anders Christiansen ansøger blandt Andet om at handle med Tegne- og Malerrekvisitter, Nips- og Galanterivarer.

September 10. Wilhelm Theodor Krüger søger om at handle med Gummi- og Guttaperchafabrikata. Jens Christensen ansøger om at fabrikere og forhandle Ren-gjøringsapparater.

Lauget har 23 Interessenter, 28 Svende, 37 Drengene og 8 Handelsbetjente.

October 27. Svendeprøve for:

Ferdinand Adolph Foght hos Ebbesen & Patermann,
 Theodor Gustav Emil Schandorph hos T. M. Werner,
 Viggo Emil Svendsen hos Hend. Jacobsen og
 Christian Ulrik Satterup hos Peter Eegholm.

Tilsynshavende for Magistraten Justitsraad Linnemann.

November 29. Gjenvælg af Oldermænd og Bisiddere.

December 31. Julius Jacobsen søger om at forhandle Kunstværker og Materialier for Kunstnere og Photografer.

Oldermanden forventer, at der kun gives ham Ret til at handle med Malerier, Fotografier og Rekvisiter og Maskiner for Photografer.

Februar 1. The- og Porcelainshandler Carl Lohrer søger om at handle med alle til Lithografi og Stentryk hørende Materialier og Utensilier. Oldermanden indvilliger, naar Bevillingen ikke strækkes udover det Forlangte. H. E. Holst søger Borgerskab som Kunst- og Galanterihandler. 1859.

Februar 14. Til Nationalmindesmærket paa Flensborg Kirkegaard indkom fra Interessenterne 34 Rdl.

Februar 26. Silke- og Klædehandler Theodor Christian Lange søger om at handle med Galanterivarer.

April 15. Svendeprøve for:

Andreas Fritz Harald Andersen hos H. Amundin,

Hendrich Schou hos H. Amundin,

Axel Jacobsen hos H. Jacobsen,

Edvard Ludvig Luxenius hos C. Kjerboe og

Ludvig Eugenius Winding.

September 1. Oldermanden billiger, at Foutermager Christopher Heinrich Hermann Ohm faar Lov til at handle med Glasrammer og Varer til Photografer.

October 20. Svendeprøve for:

Carl Valdemar Raun hos C. Taagerup,

Lauritz Andreas Ryberg Schou hos C. D. Creemers,

Th. Jul. Rousseau Jensen hos J. Schjøttz,

Comino Gottfred Heinrich Gaudenzi hos P. F. S. Benzon,

Waldemar Siegfred Thevis Thaulow hos Ebbesen &

Patermann,

og Interessentexamen (den sidste) for:

Hans Anker Eegholm.

November 11. Frugt- & Vildthandler J. C. Borup vil have Borgerskabet byttet og handle med Papir, Skrive- og Tegnematerialier, Notitsbøger og Nips.

1860. Januar 14. The og Porcellainshandler N. Meyer søger om at handle med Tobaksrøgningsrekvisiter. Enken Caroline Witte søger om Handel med Galanterivarer og Nips.

Januar 14. Isenkræmmer H. Jacobsen vil have sit Borgerskab som Isenkræmmer ombyttet med Bevilling til at handle med Galanterivarer. Oldermændene kalder Ansøgningen højst besynderlig, da han som Isenkræmmer har Ret til at handle med Galanteri.

Marts 20. Ved en Laugssamling med Raadmand Bech som Magistratens Tilsynshavende valgtes til Oldermænd:

Peter Eegholm (2. Gang). 20 Marts 1860—

31. December 1861.

April 25. Svendeprøve for:

Emil Ludvig Havlykke hos P. J. Bøving,
Peter Christian Lund hos Emil Petersen og
Niels Peter Dalberg hos G. Farrer.

Juni 16. Skrivelse til Højesteretsadvokat Liebe, at der Intet er til Hinder for, at Sagerne mod Bing og Meyer overdrages til Prøveprocurator Henrichsen.

September 12. Grosserer Theodor Baagøe søger Tilladelse til at handle med Søkort og Navigationsrekvisiter. Oldermændene modsætter sig ikke.

1861. April 10. Svendeprøve (den sidste) for:

Sophus Bernhardt Hansen hos Rohde,
Charles Wilhelm Olsen hos Hans W. Hartvig og
Thorvald Emil Strøm hos G. Farrer.

October. Oldermændene tilmelder Magistraten, at der ved Laugenes forestaaende Ophævelse, ikke ved Isenkræmmerlauget er nogen anden Kasse end Laugskassen, at denne er uden særegne Indtægter, og at der er Forhandlinger igang om at danne en Forening, naar Lauget ophører.

December 30. tilmelder Oldermænden Magistraten, at Interessenterne i Isenkræmmerlauget have afsluttet en Overenskomst om at fortsætte Ejendomsforholdet til Raadvaddams Fabrik efter 1. Januar 1862, saaledes at Fabriken drives for bestemte Mænds Regning, uden Hensyn til om de fortsætte deres Isenkramhandel. Da Isenkræmmerlauget ikke iøvrigt ejer nogen Formue, finder man ingen Anledning til at danne en anden særegen Forening for Isenkræmmere.

Lauget ophørte 1. Januar 1862 og Understøttelserne til Mariager 50 Rdl. og til Svanes Enke 20 Rdl. bestedes fremtidigt Raadvaddams Fabrik.

Laugets Oldermænd

fra 1693 til Laugets Ophør.

1. Aar 1693—1699. Eilert Stuhr, Urtekræmmer.
2. » 1699—1704. Hans Hinrich Bechell, Isenkr.
3. » 1704—1708. Rasmus Jensen, Urtekræmmer.
4. » 1708—1713. Christian Paulsen, Isenkræmmer.
5. » 1713—1716. Hans Bøckmann, Urtekræmmer.
6. » 1716—1730. Didrik Dressing, Urtekræmmer.
7. » 1730— Slutningen af 1733. Nicolai von Hütten,
Isenkræmmer.
8. » 1734—1744. Povl Munchgaard Liunge, Urtekr.
9. » 1744—1749. Niels Titchen, Urtekræmmer.
10. » 1749—1755. Hans Kilman, Urtekræmmer.
11. » 1755—1757. Andreas Bundsen, Urtekræmmer.
12. » 1757—1761. Christian Poul Freese, Isenkr.
13. » 1761 Marts 15. — 1762. Niels Titchen, Urtekr.,
Commerceraad. 2den Gang.
14. » 1762. Johan Hallesen, Urtekræmmer.
15. » 1762—1764. Svend Købke, Urtekræmmer.
16. » 1764—1768. Henrik Carstensen Høyer, Urtekr.
17. » 1768—1772. Andreas Thomsen, Urtekræmmer.
18. » 1772—1776. Hans Kjerumgaard, Urtekræmmer.

19. Aar 1776—1783. Octavius Hollmann Baadh, Isenkr.
20. » 1783—1784. Carsten Casse, Urtekr.
21. » 1784—1794. Lorenz Bertelsen, Urtekr., Agent.
22. » 1794—1805. Jens Friborg, Urtekr., Capitain.
23. » 1805. J. M. Aagaard, Urtekr., Capitain, senere Major.

Fra 1807 10. Juni danne Isenkræmmerne et særligt Laug, Oldermændene vare:

1. Aar 1807— Slutningen af 1817.
A. Lassen, Major.
2. » 1. Januar 1818— 31. December 1823.
J. G. Blankensteiner.
3. » 1. Januar 1824— 31. December 1825.
G. A. Selmer.
4. » 1. Januar 1826— Slutningen af November 1833.
H. de Hemmert.
5. » 30. November 1833— Udgangen af 1837.
J. C. Bauer.
6. » 1. Januar 1838— 31. December 1839.
H. C. Dohler.
7. » 1. Januar 1840— 31. December 1841.
M. F. O. Winther.
8. » 1. Januar 1842— 31. Februar 1843.
H. C. Dohler, 2den Gang.
9. » 1. Januar 1844— 31. December 1848.
J. C. Bauer, 2den Gang.
10. » 1. Januar 1849— 31. December 1852.
Peter Eegholm.
11. » 1. Januar 1853— 31. December 1856.
Hendrik Jacobsen.
12. » 1. Januar 1857— 20. Marts 1860.
A. Th. Faith.
13. » 23. Marts 1860— 31. December 1861.
Peter Eegholm, 2den Gang.

Hermed slutter Laugets Historie, som vi tildels have gjengivet med Laugs- og Brevbogens egne Ord.

Det har jo ikke altid været lystelige Tider for Laugsbrødrene, navnlig i Aarhundredets Begyndelse, da vort slette Pengevæsen med Pengerepræsentativets stadigt synkende Værdi forvoldte store Tab og vist i den daglige Forretningsgang mange Bryderier, man maatte jo stadigt tage Coursen paa Sedelpengene med i Beregning.

Raadvaddams Fabrik, som var blevet paatvunget Isenkræmmerne, tærede stadigt paa dem, stadig var det Tilskud paa Tilskud, for mange vist over Evne; naar de saa tilmed saa de dem (maaske nok lidt vel rigeligt) tildele Rettigheder ideligt beskaarne, idet der, trods Oldermandens Protester, næsten aldrig gaves Afslag paa nogen Ansøgning om Bevilling til at handle saa med den ene og saa med den anden Isenkramartikel, saa kan man ikke undre sig over, at der avledes Bitterhed, og at Isenkræmmerne fik Ord for at være nogle haarde Halse, haarde som de Varer, de handlede med. Men der har ogsaa været blidere Følelser tilstede; trængende Colleger og Enker bleve altid hjulpne, og kneb det for Enkelte med at udrede Tilskuddene, vistes der al mulig Imødekommenhed.

Det maa meget beklages, at Isenkræmmerne ved Laugets Ophør undlode at danne en Forening i Lighed med Manufacturhandlernes og Urtekræmmernes, det vilde uden Tvivl have gavnet Standen og bevirket bedre Sammenhold; men man maa i den Henseende ikke gaa for strengt i Rette med de daværende Isenkræmmere.

Det Læs, som de havde havt at trække med Fabriken, saa længe Lauget havde bestaaet, og som ofte havde ført til Stridigheder under Samlingerne, havde bevirket en vis Ufordragelighed, hvis Virkninger sporedes længe efter. Man følte det vist som en Lettelse, at man

nu havde mindre med hinanden at gjøre; der fandtes ingen Understøttelsesfond ved Lauget, saa der var heller ikke paa denne Kant noget Baand, der kunde holde dem sammen, og der styredes nu ud i de nye Tilstande, idet enhver søgte at gjøre det saa godt for sig selv som muligt.

Laugene havde trods de Ulemper, der klæbde ved dem, dog ogsaa deres gode Sider. Vore Forfædre førte et mere roligt og vel tildels ogsaa mere tilfreds Liv end det, Nutiden fører med sig med al dens rastløse Higen og Jagen og den Jernbanefart, hvormed Alt skal ske.

Maa man end indrømme, at Laugsbrødrene vare tildele store Rettigheder, saa skulde der dog dengang gjenneemgaas en temmelig lang Forskole i Modsætning til nu tildags, da enhver uden Forkundskaber kan løbe til at etablere sig og spolere Forretningen for sig selv og Andre.

Der rører sig jo ogsaa nu Stemmer for at søge hen til mere regelbundne Forhold; i Tydskland tænker man stærkt paa Gjenindførelsen af Laugene, om end i modificeret Form; vi komme vel saa ogsaa engang med, hvilket maaske nok kunde være heldigt; den megen Frihed kan ogsaa virke skadeligt.

BEMÆRKNINGER VEDRØRENDE LAUGENE

OG RAADVADDAMS FABRIK.

Da Isenkræmmernes Antal i Kjøbenhavn i Aaret 1693 ikke var stort, i al Fald for ringe til at danne et Laug for sig, men de dog ønskede at indvinde de Fordele, som Laugsartikler og Privilegier ydede, navnlig ved at forhindre en ubunden Tilgang til Standen, saa var det jo fornuftigt, at de sammen med Urtekræmmerne og Sukkerbagerne androge Kongen om at maatte danne et Laug; i hvilket dog hvert Fag fik sine Særrettigheder med Hensyn til de Varer, hvormed ethvert af dem maatte handle. Kongen bevilgede da disse 3de Fags Særrettigheder under en fælles Ramme: Urtekræmmer-, Isenkræmmer- og Sukkerbagerlauget.

Isenkræmmernes Antal var 10—11 ved Udgangen af 1693, og Tilgangen var i mange Aar ikke meget større end Afgangen, saa det maa sikkert have været et lønnende Erhverv dengang at være Isenkræmmer i Kjøbenhavn. At Tiderne under og efter den sorte Pest 1711 i adskillige Aar dog maa have været daarlige, ligesaavel for Isenkræmmerne som for alle Næringsdrivende er jo rimeligt; navnlig klagede man over de mange Tab ved Debitorer, som vare blevne bortrevne af Pesten. Fremdeles indtraf jo en daarlig Periode efter den store Ildebrand, som udbrød 20. October 1728; denne Begivenhed har sikkert dog kun i faa Aar været følelig. Fra 1731, hvilket Aar »Kjøbenhavns Brandforsikring« blev oprettet, hvorved der blev lettere Adgang til Laan i Grundejendom, ligesom det samtidig blev tilladt at opbygge Husene af Bindingsværk, begyndte en ivrig Bebyggelse af Brand-

tomterne som ogsaa af andre Grunde i Staden. Fra den Tid maa der rimeligvis i mange Aar til selve Byggeriet have været gode Forretninger at gjøre for Isenkræmmerne, ligesom den uhyre Tilintetgjørelse af Nødvendighedsartikler, baade for Haandværkerne og Andre, som ogsaa de mange nye Hjem, der dannedes efterhaanden, som Staden blev bebygget, maa have fremkaldt Nyanskaffelser i stor Maalestok. Man tør derfor formode, at Isenkræmmerne omkring Midten af det forrige Aarhundrede have været velstillede Borgere, tilmed da deres Antal dengang endnu kun var circa 12; intet Under derfor at man, skjøndt nødtigt, besluttede sig til at opfylde Forpligtelserne i Laugsartiklerne til at anlægge Polér- og Slibemøller, idet man ved Auction købte Raadvaddams Fabrik 1767. Dette Kjøb var sikkert en tvungen Sag, thi man risikerede, at Isenkræmmernes Laugsrettigheder og Priviligier da vare blevne ophævede af Regjeringen, dersom ikke en større Isenkram-Manufactur var bleven paabegyndt. Nu beholdt man dem og opnaaede yderligere at besværliggjøre Tilgangen til Standen derved, at enhver, der vilde være Isenkræmmer i Staden, foruden andre Laugsbetingelser, nu tillige skulde købe Actier i Raadvaddams Fabrik.

I Begyndelsen tilvirkede Fabriken navnlig Nagel-smedearbejde, men Virksomheden udvidedes efterhaanden; saaledes fabrikeredes allerede 1785: Pande-, Klein- og Tøjsmedearbejde, Knivsmedearbejde, Gjørtler- og Klokkestøberarbejde, Legetøj i temmelig stort Udvalg, Horn- og Elfenbens-Kamme. Der var Filehuggeri og Pibedrejeri, o. s. v. Det maa formodes, at der arbejdedes med for ringe Capital; thi det fremgaar af Forhandlingerne, at Interessenterne stadigt maatte gjøre Forskud, hvorfor de senere fik Varer fra Fabriken; Directeurerne stode i Reglen i stort Forskud, der først længe efter deres Fra-

trædelse blev afviklet; undertiden maatte de endog tage Obligation for deres Tilgodehavende.

Isenkræmmerne kunde nu, ligeoverfor de mange Ansøgninger fra Uberettigede om Privilegium til Handel, foruden selve Laugsartiklerne, paaberaabe sig Forpligtelsen til at tage Actier i, og deltage i Omkomstningerne ved Raadvaddams Fabrik, hvilket de da heller aldrig forsømte at fremhæve i deres Erklæringer.

Efter gjentagen Ansøgning bleve Isenkræmmerne 1807 udskilte fra Urtekræmmerne for at danne et særligt Laug; i Ansøgningen herom paaberaabte man sig blandt Andet, at en Urtekræmmer i Reglen blev Oldermænd i det gamle Laug; dette var en naturlig Følge af, at Urtekræmmerne vare de mange, men det kan vistnok med Rette siges, at disse Oldermænd altid varetog Isenkræmmernes Interesser fuldtud ligesaa godt som Urtekræmmernes.

Isenkræmmernes Laugsbøger indeholde ikke noget særligt udover Indskrivning af Lærlinge, Svende- og Interessent-Prøver, og Betænkninger over det Utaal af Andragender om Bevilling til en eller anden Handel, der stadigt fremkom; derimod concentrere Standens Interesser sig mere om Fabriken, for hvilken der holdes regelmæssige og hyppige Møder, den dannede jo ogsaa en vis Deel af Lauget; man forsømte ikke, ved Andragender om Toldfrihed eller Toldnedsættelse for Materialier til Fabriken, ved Erhvervelse af Præmier o. s. v. at bringe den Fordel. Trods al Anstrengelse arbejdede Fabriken dog tilsyneladende med Tab, omendskjøndt Fabricationen efterhaanden var bleven betydeligt udvidet.

I Aaret 1813 tilvirkedes paa Raadvaddams Fabrik ved 15 Mestere, 25 Svende, 16 Drengene og 8 andre Arbejdere:

70 Dus. Leer, 100 Dus. Skjæreknive, 43 Stk. Stik-

sauge, 329 Stk. Skov- og Langsauge, 4,387 Stk. Pander, 315 Stk. Ballastskuffer, 3,018 Stk. Spader, 739 Stk. engelske ditto, 75 Dus. Huggejern, 107 Dus. Høvljern, 45 Dus. Foldeknive, 600 Stk. Vimmelboer, 1049 Par Ildtøj, 171 Stk. Hængelaase, 1 Million Søm og Dykker, 221 Stk. Skibsskrabere, 820 Stk. Hammere, 426 Stk. Øxer, 30 Stk. Hakker, 236 Stk. Manschetjern, 261 Stk. Kaal-knive, 19 Stk. Brødknive paa Brædt, 188 Dus. Ligkiste-skruer, 54 Dus. Bladhængsler, 5 Stk. Stangskruestikker, 229 Stk. Murskeer, 80 Stk. Ildkister, 18 Stk. Stokmessere, 72 Par Støvletrækkere, 20 Stk. Sukkersaxe, 161 Stk. Hypejern, 100 Stk. River, 60 Stk. Kjødgaffer, 2 Dus. Mejeredstiver, 4 Stk. Kaffebrændere, 6 Dus. Sætern, 4 Dus. Proptænger, 149 Stk. Fyrstaal, 37 Stk. Stegeriste, 63 Stk. Smørsøgere, 2 Dus. Klokkefjedre, 222 Stk. Strigler, 540 Stk. fortinnede ditto, 726 Stk. Trendser, 228 Stk. Kjøre- og Ridestænger, 106 Par Stigbøjler, 238 Stk. Spiseskeer; af Støbegods: 2310 Stk. Gryder og Pander, 183 Stk. Strygejern, 281 Stk. Bolte, 63 Stk. Fyrtojer, 38 Stk. Pressejern, 21 Stk. Mortere, 52 Stk. Portklokker, 2 Stk. Barkmøller; endvidere 2024 Dus. File og Raspe. Det var et ganske anseligt Quantum Varer, men fra nu af begynder det at skorte paa Afsætning, paa Grund af de daarlige Tider, saa at man efterhaanden maatte afskedige de fleste Arbeidere. 1824 var man derfor betænkt paa ganske at ophøre med Driften og at udleje Værket; samtidigt anmodede man Regeringen om at overtage Fabriken for første og anden Prioritet; Fabriken arbejdede dog fremdeles, men med en ringe Omsætning og under trykkende Forhold; Interessenterne maatte stadigt gjøre Tilskud, som nu ikke bleve tilbagebetalte. Fra 1834 blev der under visse Betingelser af Regeringen tilstaaet et Tilskud af 1250 Rdl. aarlig i 10 Aar, samt Eftergivelse af Renterestancer (circa. 18,000 Rdl.)

Fra Begyndelsen af Fyrgerne tager Fabrikationen og Omsætningen et betydeligt Opsving; der sælges 1846 for cirka 50,000 Rdl. og 1853 for cirka 64,000 Rdlr. Efter Laugets Ophør blev Fabriken Drift fortsat af de hidtidige Interessenter, og blev fra den Tid et privat Foretagende, de nye etablerede Isenkræmmere uvedkommende; det skal kun bemærkes, at Fabriken, dens Drift og Omsætning stadig vedblev at gaa fremad.

RAADVADDAMS FABRIK.

1664.

Aaret 1664 forundte Kong Frederik III. sin Ober-tøimester Peter Kalthoff Raadvads Mølle, beliggende i Jægersborg Dyrehave, Gjentofte Sogn, der hidtil havde været Melmølle, til der at anlægge „en Slibemølle til vores Tøjhuses Fornødenheder, saa og en liden Pulvermølle, til at lade forfærdige hvis fint Krudt, som Vi til Vores egen Fornødenhed behøver“, og gav ham dertil Landgildet af 3 Gaarde i Stokkerup (en By i Nærheden af Raadvad, der ikke eksisterer mere). Eiendommen maa senere

1759.

igjen være kommet i Kronens Eie; thi under 5. Mai 1759 tilskjødede Kong Frederik den Femte sin Kammertjener Nicolai Jacob Jessen (senere Justitsraad), den ham Aaret forveien skjænkede Raadvaddams Mølle, „for der et Fjlehuggeri med videre eller andre deslige for Landet nyttige Værker og Fabrikker at anlægge og indrette“, og lyder Skjødet, efter en Afskrift af Chr. Sæbye, saaledes:

„Vi Frederik den Femte osv., Gjøre alle vitterligt, at Vi saavel ved Allernaadigst Befaling af 3. Mai 1758, som Allernaadigst Resolution af 16. Januar indeværende Aar, og denne Dags Dato, Allernaadigst have skjenket og overdraget, ligesom Vi og Allernaadigst hermed skjenker, skjøder og aldeles afstaar fra Os og vore Kongl. Arvs Successores udi Regjeringen til Nicolai Jacob Jessen, Vores Kammer-

Tjener og hans Arvinger, den Ds tilhørte og forhen til et Krudtværk brugte Raadvad Dams Mølle, beliggende udi Borens Province Sædland, Kjøbenhavns Amt, Gjentofte Sogn i Sægersborg Dyrehauge, anført udi Krigs Fordebogen for Kjøbenhavns District for 11 Tdr. 5 Skp. 1 Hjr. 1 Alb. Møllestylds Hartkorn, for der et Filehuggeri med videre eller andre deslige for Landet nyttige Værker og Fabriquer at anlægge og indrette: saa at hand og de samt Efterkommeres Eier: til ansørte Brug, skal og maa have, nyde og beholde, samt som de bedst veed, vil og kan efter Loven, bruge og benytte sig af bemeldte Mølle og dens Tilhørende, der befindtliche Bygninger, Indretninger og Redskaber, saaledes som samme ham af Borens Land-Stats-General-Commisariat den 6. Marts 1758, der foranstaltet overleveret tilligemed Dam og Damsbund, Frihed i Henseende til bemeldte Fabriquer for Contributioner af berørte 11 Tønder 5 Skpr. 1 Jr. 1 Alb. Mølle-Stylds Hartkorn og Rettighed allene at maae fiske udi Mølledammen og Aaen derfra til Stubmøllen, samt ligesom Stædets forrige Beboere, fri Eftergræsning paa Ste Dvægs Hoveder i Dyrehaugen, men iøvrigt ifkun til Tøyerslag eller Høflet, den Græsning hvoraf forrige Beboere, Krudt-Mester David Rose, sig skal have benyttet, saaledes som samme er indpælet og udi et af Borens Cammer-Herre og Amtmand over Kjøbenhavns Amt Ds Elskelig Sæns Juell Wind under Dato 27. Juni 1758 til Borens Rentekammer indsendte Charta og Forretning er aftegnet og beskrevet, dog uden noget af dette Jords-Møne enten at indhægne, eller Bygning og andre Indretning der at opføre og foretage, efter som Grunden med derpaa staaende Skov bliver Ds fremdeles forbeholden.

Thi kjende Vi saaledes for Ds og Borens Kongelige Arvs Successores i Regjeringen aldeles ingen ydermere Lod,

Deel, Ret eller Rettighed at have eller*) udi forommeldte Raadvaddams Mølle og dens Tilhørende, men same skal paa anførte maade til uryffelig og uigjenkaldelig Arv og Eiendom, følge meerbemeldte Bores Cammer-Tjener Nicolai Jacob Jessen og hans Arvinger samt Efterkommere med foranførte Friheder og Tillæg samt Liige Rett og Rettighed, som Vi det Selv hidentil eyet og havt haver. Og ville Vi allernaadigst fri frelst hjemle og fuldkommeligen tilstaae oftbemeldte Bores Cammer-Tjener Jessen, hans Arvinger og Efterkommere denne Eiendom, paa anført maade, fri for Mandts Tiltale, som derpaa med rette Kunde have noget at sige, Dog Os og Bores Kongl. Arvs Successores udi Regjeringen alle Kongl. Regalia og Højheder item Sagten udi Bores Wildtbane aldeles uforkrænket og uforbeholden at forblive.

Forbydende alle og enhver, eftersom forstrevet staaer herudi at hindre eller i nogen Maade forfang at gjøre under vor Hyldest og Naade.

Givet paa vor Slott Fredensborg 5 Mai No. 1759.

Under Vor Kongelige Haand og Segl
Frederik Rex."

Den 5. Mai 1759 gaves Jessen følgende Extensions-Privilegier, knyttede til Raadvad:

- 1) Maac den derværende Meelquærn indrettes til Meel-, Sigte- og Gryn-Mølle og derpaa for Alle og Enhver males og sigtes Meel, samt forarbeides Gryn, fri og uden Afgift deraf til Vor Casse at svare.
- 2) Maac paa Stedet ligeledes fri og uden nogen Afgift saavel brygges som bages, hvad de der boende og ved Værket arbejdende Folk paa samme Sted fortære, saa og tillige for dem falholdes Brændevin, dog at dette

*) Her mangler rimeligvis et Ord i Afskriften.

- sidste tages fra nærmeste Kjøbstad, saasom ingen hverken nu eller herefter, der maa brænde Brændevin.
- 3) De raa Materialier og Vahrer, som behøves til Værkets Drift, og ikke falde udi vore Riger og Lande, maa fra andre Steddr toldfrie indføres.
  - 4) Ligeledes maa de Vahrer, som der forarbeides og til fremmede Steder udgaa være fri for Told Accise og alle andre Paalæg, være sig med hvad Navn nævnes kunde.
  - 5) De af Stedets Betjente og Arbeidere som derved staa udi bestandig Tjeneste og boe paa Stedet, maa for sig dens Familier og holdende Tjenestefolk være fri for Consumtion Familie og Folkeskat at svare.
  - 6) Ingen maa hverve, huse, hæle, i Tjeneste antage eller udaf Landet befordre nogen af de ved Fabriken udi virkelig Tjeneste staaende Folk, førend de med lovlig Afsted og Pas derfra ere forsynede.
  - 7) Naar denne Fabrik kommer udi saadan Stand, at de, der forarbeidede Varer kan have af forsvarlig Godhed for billige Priser og uden nogen Mangel, ville vi aller-naadigst være betænkte paa, deslige Vahrer's Indførsel fra fremmede Steder at forbyde".

Jessen, der nok har været i Compagni med Kabinetssnedker Lehman gik imidlertid fallit i Aaret 1765, og samtlige Isenkræmmere i Kjøbenhavn, der ved kongelig Rescript af 10. April 1761 vare bragte i Erindring om deres Forpligtelser ifølge Laugsartiklernes § 8 til at anlægge „Pøser og Slibemøller“ lode paa Auctionen den 17. Juli 1767 ved Brygger og Borger udi den kgl. Residentstad Sr. Hans Chr. Christian Anchersen gjøre Bud paa Raadvaddams Mølle.

Paa Eiendommen, der var assureret til 70130 Rdl. og vurderet til 26270 Rdl., blev han Højstbydende med 27490 Rdl., herpaa blev givet Aprobation af det „høifølsige

Commer-Collegium." Han opgav som Kjøbere samtlige Isenkræmmere i Kjøbenhavn.

1767. De 14 Isenkræmmere, der paa denne Maade bleve Eiere af Raadvad, vare: Sr. Christian Poul Freese, Lorentz Lorentz Hermany, Carl Friderich Lehmann, Henrich Hansen, Friderich Eberhardt, Olaf Michall Møller, Johan Andreas Meiting, Christian Degn, Jørgen Seerup, Octavius Hollmann Baadh, Berthel Mossin, Peter Lind, Friederich Hansen Lund og Md. sal. Lund.

Freese og Meiting udbetalte Kjøbesummen, som til dels tilvejebragtes ved et Laan i Banken paa 25000 Rdl., contant og Skjødet udstedtes den 10. December 1767. Freese, Mossin og Lund valgtes foreløbig til Directeurer, og man tog strax fat paa Værkets Indrettelse og Forskaffelsen af Materialier.

1768. Man anskaffede en Resolutions Protocol, af hvis Titelblad og Begyndelse hermed følger Faccimile, og er Uddrag af denne væsentligt Grundlag for Efterfølgende:

Den 8. Januar 1768 holdtes den 1ste Samling i Sr. Lorentz Lor. Hermanys Hus ved Stranden. Freese fremlagde en Ansøgning fra Peter Holm i Søllerød om at anlægge en „Fabrique“ til Forfærdigelse af Staal og Søm (han fik denne bevilget, men allerede 1769 tilbød han Interessenterne sit Nagelsmedeværktøi og et Par Spiger Teene for 100 Rdl. i $\text{R} 14 \beta$, da han vilde ophøre). — Man vedtog at ansøge om, at de 2 Nagelsmede ved Værket maatte beholde deres Laugsrettigheder i Kjøbenhavn. Næste Samling holdtes den 9. Februar 1768. Degn stod endnu til Restance med de 240 Rdl., han skulde betale for sin Part. I Samlingen den 9. Marts 1768 fremlagdes Udkast til Conventionen mellem de 14 Interessenter i Raadvad, denne vedtoges og fik kongelig Confirmation den 21. Marts 1769.

Conventionen lyder in extenso saaledes:

Protocoll

over
alt, hvad
af

Interesserne samtlig
udi

Raadvads = Rolle og Betærelser,

Sid efter anden er bleven
afstalt og sluttet,
disse Betærelser
angaaende,
fra

Kæret

1767

„Vi Christian den Syvende, af Guds Raade etc., gjøre Alle vitteligt: at som for os allerunderdanigst have andraget samtlige Tjenkræmmere udi vor kongl. Residence-Stad Kjøbenhavn, hvorledes de have indgaaet følgende Forening og Convention, til at fortsætte, vedligeholde og forøge det dem tilhørende Raadvaddams Værk, udi Jægersborg Dyrehage beliggende, og desaaarsag allerunderdanigst været begjærende om vor allernaadigste Confirmation paa samme, saaledes Ord til andet lydende:

Da vi underskrevne Borgere og Tjenkræmmere her i Staden ere blevne enige om at kjøbe Raadvaddams Mølle, Værker og Bygninger, beliggende udi Jægersborg Dyrehage, for den Summa 27490 RgdL., saa tilstaae vi, at vi ei alene een for alle og alle for een, indestaa for denne Capital, men endog, at vi og efterkommende Tjenkræmmere bestandig ved atournere det fornødne med fornøede Kræfter skal stræbe for at holde disse Værker baade i Stand og Drift, hvad enten der maatte komme Fordel eller Skade ved, saa og at se, at forøge samme med flere Anlæg, som kunde fremvise andre Produkter foruden de, derpaa allerede forfærdiges, til Nationens Vre og Publici Nytte, og til den Ende have vi paa Hs. Kongl. Majest. allernaadigste Confirmation, imellem os fastsat, aftalt og følgende Convention besluttet:

1.

For at holde god Orden og evitere al Confusion, skal for dette Værk udvælges trende Directeurer, hvoraf aarlig een igjen udgaaer, i hvis Sted ved fleste Stemmer, en anden igjen udvælges, dog saafremt den, som skal afgaa, vil forblive, og Interessentskabet dermed er fornøjet, bliver det uforandret, og saafremt det i Tiden skulde hænde sig, at en som forhen har været Directeur skulde blive udvalgt, skal han have den Preference, at han underskriver førstrem for

de tvende andre, saafremt han tillige er ældre Borger end de tvende andre; men forøvrigt forbliver han sin Tid successive i trende Aar. —

2.

En af disse Directeurer eller alle, ligesom Nødvendigheden kunde udkræve, maa, saa ofte fornødent gjøres, se sig om paa Værket og i Værkstederne have Opsyn med Haandværkerne og Arbeiderne, saa og med Varer og Materialier, at Intet deraf forkommes, spoleres eller til Unytte anvendes, besørge Bygningernes og Værkernes Reparation, samt indkjøbe Materialier og Victualier, med hvad videre til Værkets Drift og Arbeidernes Fornødenhed maatte udkræves, alt paa de beleiligste Tider og til de billigste Priser, de skulle efterse de paa Værket gjørende Varer, at alle blive gode og forsvarlige, have Tilsyn med Magasinhuse og Oplag, in Summa, med alt, hvad Op- og Tilsyn behøver, og saaledes i alle Tilfælde søge Værkets og Interessentskabets Fordel og Nytte. De besørge dernæst de Bøgers Indretning, som den ved Værket ellers antagne Fuldmægtig og Pakhusfriver skal holde, og hvergang de sig paa Værket indfinde, lade sig samme forevise, for at se om alle Ting, hvad som indkjøbes til Værket, saa og hvad der forfærdiges, item igjen er udleveret, hver paa sit Sted er annoteret, saa at de om alle Ting kunne have en nøie Kundskab at give Interessentskabet, naar forlanges. Iøvrigt bliver den af Directeurerne, som haver Cassen, ansvarlig for samme, men hvad ulykkelig Hændelse eller ufornødent Skade, som maatte paakomme Bygninger eller Magasin, saa og for det, som Fuldmægtigen og Pakhusfriveren haver under Hænder og Regnskab, derfor fritages han for Ansvar. Hvad Omkostning, som de paa Transport og Reiser for deres egne Personer gjør til Værket, naar samme ikke kan ske ved Værkets egne Heste og Vogne, saa og Fortæring, bliver dem, dog efter al

Billighed, godtgjort, men deres øvrige Umage skeer gratis; dog skal den, der fører Regnskabet, have 1% af indsendte Varer til Interessenterne eller andre, som Interessenterne maatte give Tilladelse til at erholde Varer fra Fabrikken.

3.

Hvad som til Bærkets Kjøbesums Afbetaling, eller Materialiers og Victualiers Indkjøb, til Laans optages og kan anses for Bærkets egentlige og virkelige Gjæld, dertil forblive vi alle ansvarlige, enhver efter den Part, som han haver Actier til, saa at om Skade skulde endstaae, eller og at Creditorerne søge deres Betaling, skal Betalingens Udredning repareres paa enhver Interessent, proportioneret efter den Andel, han haver i Bærket, og saaledes skal det og forstaaes, om nogen af Interessentskabet skulde blive uformuende, at da hans Andel til Betalingen paa lige Maade deles og paalægges imellem de øvrige Interessenter. Skulde ellers nogen Forskrivelse udstædes for Laan med den Clausuel een for alle og alle for en, saa skal det dog forstaaes, som oven er meldt, og Summen at blive repareret paa enhver Interessents Andeel, hvorfor sig ingen maa undslaae.

4.

Og da der foruden det Laan, som paa Bærket optages, behøves nu for Tiden en anseelig Capital, til at holde det i Drift med videre, saa er imellem os aftalt, at inddele det Øvrige paa os selv udi 50 Actier, hver Actie for det første beregnet til 250 Rgd., som i Terminer paa den af os vedtagne Maade prompte betales, og, ligesom ingen nu for Tiden maa frasige sig nogen af de Actier, han haver ladet sig tegne for, men vel tage flere, ifald han vil, indtil det fastsatte Antal af 50 Actier er complet, saa maa og ingen nu eller herefter eie ringere end tvende Actier udi Bærket, og naar Interessenten haver betalt det vedtagne sidste Tilskud paa sin Actie, bliver ham til Bevis om sit Interessent-

skab under Directeurernes Hænder og Interessentskabets Segl meddelt et Actiebrev af saadan Indhold:

Vi underskrevne, som nuværende Directeurer for Sfenkræmmer Lauget tilhørende, og udi Sægersborg Dyrehauge beliggende Raadvads Værk, gjøre hermed vitterlig, at N. N. eller hvem dette Actiebrev med Rette i Hænde haver, udi bemeldte Værker er en virkelig Participant for en Actie eller Portion ansat for det første til den Summa 250 Rgd 1r. og som han samme til Værkets Casse haver erlagt, og han iøvrigt for sin Andeel staaer i lige Ansvar, som enhver Interessent, for den Capital af 25000 Rgd., som til Værkets Kjøbesummes Afbetaling til denne Tid er optagen imod derfor udgivne Panteobligation, og andet gjort og videre gjørende Laan, saa erkjendes han herved for en retmæssig Participant udi bemeldte Værk, ligesom han og desformedelst bliver delagtig pro Rata af denne eller videre tilskydende Capital, udi alle dette Værks Eiendomme og Effecter, havende og bekomvende, saavel som og Privilegier og Herligheder, med deraf flydende Friheder og Fordelse, efter Interessentskabets Convention og Forening, og, ligesom dette Actiebrev ikke maa pantsættes eller med Indførsel og Execution behæftes, saasom samme skal være til Sikkerhed for Interessentskabet, for den Gjæld, som er gjort eller herefter gjøres paa Værket for crediterede Varer, saa maa det ikke heller sælges eller afhændes uden paa den Maade, som Conventionen formelder, og naar det saaledes skeer, betaler den tilkommende Eier for sit Navns Transport i Værkets Bøger, til Bogholderen een Rigsdaler, og tre Mark til Værkets Fattige.

Dette til Bekræftelse have vi dette Actiebrev underskrevet og med Interessentskabets Segl forseglet.

Kjøbenhavn, den

1768.

5.

Da Nationens Vre og Publici Nytte er og har været Drivhjederen til dette Værks Kjøb og Antagelse, som nu af os optages raat og øde, for at producere her fabriquerende Sjenframvarer, hemme de fremmede Varers Indførsel, spare Penge i Landet og at oplære Landets egne Børn til Arbeide, som vil forarsage os megen Hazard og store Bekostninger, og Værkets Interessenter og Ciere først i Fremtiden kunne vente at høste den bedste Frugt af dette Ansæg; saa skal ingen, som enten nu udi Sjenfræmmerlauget er, eller herefter derudi indtages, ei heller skulle de, som kunde være tilladt at handle, eller herefter tillades at handle med Sjenfram, enten i Stort eller Smaat, have Tilladelse, at bruge denne Handel, med mindre de først bevise at være Ciere af tvende Actier i dette Værk, og, for at faae dem, isald ingen vacante Actier paa saadan Tid skulde være, skal af Directeurerne drages Lod om dem, som ere Ciere af de fleste Actier, og hvilke tvende da som Loddet tilfalder, skulle hver afstaae en Actie til den ny indtrædende, som ei skal betales høiere end efter den Værd, som Værket paa den Tid kan eragtes at være værdt, efter Bøgernes Calculation, og saafremt en saadan Indtrædende ikke strax skulde kunne udrede Actiernes hele Summa, gives ham paa det Manglende 2 Aars Dilation imod 4 pro Cento Renters Erlæggelse, men skulde vacante Actier blive formedelst Dødsfald eller Fallit, skal, om ingen Liebhabere dertil findes, samme af Værkets Fond eller Kasse, naar paafordres udbetales, som oven er meldt, efter at først Cierens Debitum til Værket, om nogen er, derfra er afdragen.

Skulde en Interessent eller Enke nedlægge sin Næring og Sjenframhandel, kan de, saalænge de ei paatage sig anden Handel, og ei drage herfra Staden, vedblive deres Actier og Interessentskab om de vil men i Tilfælde af, at de antage anden Handel eller bortreise skal Værkets Casse paa

førommeldte Maade indfri samme, saafremt ingen af Værkets øvrige particulaire Interessentere dennem skulle ville kjøbe. Derjom det og skulde hænde sig at en Interessent, som er Eier af flere end tvende Actier, vilde sælge en eller flere af de øvrige Actier til en anden Interessent eller nyindtrædende Kræmmer, saa maa den Gjæld, som paa slige Actier hæfter, efter den følgende tiende Post, først derfra afdrages med mindre den ny Interessent derfor vil blive ansvarlig.

6.

Inten Arrest, Indførsel eller Execution maa for nogen Interessents Gjæld skee udi Værket, dets Bygninger, Varer eller Materialier, men Creditor skal holde sig til Actie-Eierens øvrige Eiendomme og Effecter. Skulde nogen, som har været Insolvent, igjen komme til Enighed med sine Creditorer, skal hans Indskudde efter Actie-Brevene forblive i Værket, men i vidrigt Fald forholdes dermed som forhen meldt er. Skulde en saadan Interessent siden kunne erhverve Credit og igjen begynde Ijenframhandel, maa det ham ikke nægtes, naar han igjen bliver Interessent i Værket paa forhen ommeldte Maade.

7.

Ved Værket antages og lønnes en Bogholder eller Fuldmægtig, efter Directeurernes Forslag og Interessenternes Samtykke. Han skal holde ordentlige af Directeurerne autoriserede Bøger over alt, hvad som passerer ind og ud ved Værket, holde Regning med Møllemeesteren og hvad af Møllen dependerer, saa og med Smede og andre Professioner, saavel Mestrene som øvrige Arbeidere, hvad de daglig og ugentlig forfærdige, og hvad Materialier, Penges og Victualier de faae, som med de dem hver især leverede Contra-bøger maa være conform, paa det deraf strax kan erfares, hvad enhver skylder eller tilkommer; Hvad Forskud af

Penge dem skeer, maa være med Directeurernes Forevidende, saaledes at Interessentskabet derved ikke hazarderer eller bliver præjudiceret. Han skal og holde Regning med Marquetenteriet, Brygning og Bagning, saafremt Interessentskabet finder for godt at holde det selv og ei samme bortforpagte. Han skal være tilforpligtet, naar Directeurerne, eller en eller flere af Interessenterne til Værket ankommer, og forlanger at see hans Bøger, samme strax at forevise, og give dem al fornøden Oplysning om alt, hvad de forlange at vide. Ligeledes skal han have Tilsyn med Værkets Heste og Vogne, med Regning over Foringen, saa og over Bygningsmaterialier. Skulde han holde noget hemmeligt, som kunde være Interessentskabet til Skade, eller befindes i noget slags Utrofskab, skal hans Tjeneste strax være forbrudt, og en anden i hans Sted, uden Paaanke, antages. Saa antages og en Person, ligeledes ved Værket, imod aarlig Løn, til Pakhuusskriver, hvortil helst skal præfereres den, der har lært Tjenestehandlingen, og dertil maatte eragtes beqvem. Han skal holde Bog over de Varer og Redskaber, som fra Arbejderne i Pakhuset indleveres, saa og naar samme igjen efter Bogholderens Anstalt udleveres, og til hvem, alt ved Dag og Datum rigtig antegnet, og maa komme overeens med Bogholderens derover holdne Bog. Han skal noie iagttage, at Varerne og Redskaberne ordentlig og saaledes i Pakhuset henlægges og opstables, samt forvares, at samme ingen Skade tage. Han skal imodtage og udlevere, hvad af Bogholderen forlanges, uden Ophold, og, ifald han skulde observere, at nogle af Varerne ikke saa vel og forsvarlige vare forfærdigede, som see burde, anmelder han det strax for Directeurerne, som da saa sligt*) at remedere. Iøvrigt forholdes det med ham som med Bogholderen eller Fuldmægtigen, saafremt nogen Utrofskab hos ham skulde befindes.

*) Her mangler rimeligvis „skulle søge“.

8.

Directeurerne besørge Bøgerne hvert Aar sluttede, Beholdningen af alle Ting efterseet og opsummeret, saa at en rigtig Ballance og Regning til Ultimum Mai kan Interessenterne forelægges, saa omstændelig forfattet, at deraf tydelig kan sees, hvad Fordeel eller Tab, der det Aar har været.

9.

Directeurerne conferere med Interessenterne om hvilke Sorter Varer, og hvor mange af hver Sort, Tid efter anden skulle forfærdiges, da vi forbinde os til at lade gjøre saamange Sortementer af Staal, Messing, Jern og andre raae Materialier, som for os muligt være kan, efter vor Formue og den Hjælp, vi kunne vente at faae, hvorover Directeurerne fremlægge Beregning over hvad hver Sort har kostet, og hvorledes samme med nogenlunde Fordeel igjen kan afhændes, alt efter mueligste Billighed, og, om gjorligt, ikke dyrere, end det Fremmede og Udenlandske, og til saadanne Priser at ingen med Føie skal have Aarsag derover at klage. Og, da vi agte at stræbe for at conservere Værkets Vre og Debet; saa forbinde vi os ligesom og tilkommende Interessentere skulle være forbundne til, som ærefjere Mænd og Borgere, ikke at forskrive fra fremmede Steder, nogen af de Slags Varer eller Redskaber, som paa Værket nu eller i Fremtiden kunne gjøres ei heller samme af andre her at kjøbe, alt under vore Actiers og Tilskuddes Forbrydelse til Værket.

10.

Directeurerne maa ikke gjøre noget Laan paa Værket uden Interessenternes Samtykke, men med deres Billie og Vidende, og da skal alle tre Directeurers Underskrift være ligesaa kraftig og gyldig, som alle Interessentere det havde underskrevet, ei heller maae de give nogen Interessent Credit

fra Værket over et hundrede Rigsdaler for hver eiende Actie paa 3 Maaneder, med mindre det af Interessentskabet confereres; skeer det, da bliver det for Directeurernes egen Regning og Risiko, saa at den Credit, som gives, ikke maa komme Actierne til Last eller Afgang, eller derudi at maa decourteres, men bliver en Gjæld, Actierne og Værket uvedkommende, saa at Actieeieren, der tillige er Debitor, bør betale det ham betroede, naar Terminen er udløben, og han derom af Directeurerne erindres, kræves eller søges, siden Actiernes indeholdende Summa er og bliver allene, til at holde Værket i Gang og Drivt med.

11.

Directeurerne antage Mestrene, og accordere med dem paa den billigste Maade, men, førend de beslutte eller contrahere noget vist, bliver det Interessentskabet tilkjendegivet og af dennem approberet, ligesaa opagte de og, at Drengene blive antagne, fornøden underholdes, og tilgavn lærer, saa at de, naar de have udlært, kunne passere for Svende og præstere Svendearbejde. Mestrene skulle og slaae og sætte det Stempel paa Varerne, som ordineres, og dem af Directeurerne gives. At saa fremmede Mestre herind, derfor sørger saavel Directeurer som Interessenterne, dog at alle Ting skeer med den meest muelige Menage, og enhver fremviser sine Regninger derover.

12.

Interessenterne maae ei befatte sig med, at befale eller corrigere noget paa Værket, men skulde de finde nogen Feil og Forseelse, som kan og bør forandres og forbedres, have de det Directeurerne at tilkjendegive, som slikt ufortøvet og efter Muelighed se at remedere.

13.

Directeurerne maae ikke lade gjøre bedre Varer for sig, eller af bedre Materialier, end der i Almindelighed for hele

Interessentskabet forfærdiges, ikke heller maa det skee for nogen Interessent alene, uden det hele Interessentskab derom er vidende, og betales saa meget mere, som det bliver bedre, end ellers og almindeligt, alt under Straf af Fem og Tive Rigsdaler, som den, der benytter sig deraf, til Værkets Fattige og Syge skal betale. Ei heller maa Directeurerne tage visse Sorter Varer til sig, hvoraf ifkun saa blive gjorte, men samme skulle komme hele Interessentskabet til Deling og Nytte. Saa maa og ingen Varer, Materialier eller andet (Møllemalning undtagen) af Fuldmægtigen eller Pakhusfriveren sendes, sælges eller leveres til nogen, enten Interessent eller andre, uden alene efter Directeurernes Ordre. Hvad nogen vil have, enten af færdiggjorte, eller af andre Varer, som først maae færdiggjøres, da bestilles det af Directeurerne, som besørger det strax her indsendt eller udleveret, eller og forderligst forfærdiget. Og naar det saaledes afleveres eller sendes, skal Fuldmægtigen og Pakhusfriveren strax tilmælde den af Directeurerne, som fører Regningen og indkasserer Pengene, hvad og hvormeget, og til hvem er sendt, paa det at Værket eller Interessentskabets Rigtighed kan blive observeret.

14.

Intet Udbytte skeer paa Actierne, førend Værket og dets Indkomster kan styde 6 pro Cento over fra Renter og alle staaende Udgifter, men naar det kan skee, bliver af disse 6 pro Cento paa Actiernes Beløb udbetalt 4 pro Cento, de øvrige 2 pro Cento og, om mere kunde fortjenes, bliver henlagt til Værkets Fond, ligesom om mindre end 6 pro Cento fortjenes, bliver alt henlagt og beregnet til Værkets Fond og Drift. Skulde mere end 6 pro Cento fortjenes, da deles det Halve til Udbytte, saa længe Værket behøver Forandring og Hjælp, men naar det engang i Fremtiden er kommet i fuld Gang og Drift, og kan hjælpe sig selv, skeer Uddelingen efter fleste Stemmer og Værkets Indkomst.

15.

Naar Samlinger angaaende Værket holdes, som skeer efter Directeurernes Foranstaltning, maa een af dem i det mindste, om ikke alle, være tilstede, for at kunne give Oplysning, om hvad Interessentskabet kunde forlange at vide, og for at imodtage Interessentskabets Resolutioner, angaaende hvad ved Værket maatte eragtes fornødent til Forandring eller Forbedring. Men skulde nogle af Interessenterne udeblive, naar de ere tilfagte at møde, skal de være fornøiede med, hvad de Mødende beslutte og vedtage, og ingen Stemmer imodtages, uden af de nærværende. Bliver en Interessent over en halv Time ude, hvorved Samlingen opholdes, betaler han en Mark til Værkets Fattige og Syge, men bliver han aldeles borte, uden antagelig Undskyldning, betaler han fire Mark til samme Brug.

16.

Og paa det at de, som af Værkets Arbeidere kunde blive syge, og ikke have noget at hjælpe sig med, kunne hjælpes, skal der oprettes en Sygekasse til fornøden Understøtning i dette Tilfælde, paa det at de kunne have frit Tilsyn og Medicamenter, indtil de igjen vorde restituerede, hvortil det, som efter forestaaende 4de, 13de og 15de Post indkommer, saavel som hvad Interessenterne ellers godvilligen ved Samlingerne tilskyde, skal emploieres, som alt henlægges i en til den Ende indrettet Bøsse, hvortil enhver af Directeurerne har sin Nøgel.

17.

Alt, hvad Værkerne vedkommer, og som er af Betydning, skal afgjøres imellem Interessentskabet ved fleste Stemmer, og maa ingen af dem, i hvormange Actier, han endog er Eier af, i saa Fald have mere end een Stemme.

Dg da ingen Ting er saa god og fuldkommen, at den jo ved nyttige og tjenlige Forslag kan hjælpes og bringes til en større Fuldkommenhed; saa er det her vedtaget, at alt, hvad som herefter i de holdende Forsamlinger kan blive besluttet til Bærkets Nytte og Fordeel, og ikke er stridigt mod Hans Kongl. Majestæts, Lov og Forordninger skal for samtlige Interessentskab være ligesaa forbindtlig og af lige Kraft, som om det i denne Convention var indrykket. Dets til Stadfæstelse, under vore egne Hænders Underskrift.

Kjøbenhavn, d. 9. March 1768.

L. L. Hermann, C. F. Lehman, Ch. Paul Freeje,
 Henrich Hansen, Johan Andr. Meiting, Duf Mic. Møller,
 Octavius Holmann Baadh, Chr. Degn,
 Jørgen Seerup, Berthel Mosfin, Peter Lind,
 Fried. H. Lund, C. M. Sal. Lunds.

Saa ville Vi ovenstaaende Forening og Convention saaledes i alle dens Ord, Clausuler og Punkter allernaadigst have confirmeret og stadfæstet, ligesom Vi samme hermed confirmere og stadfæste; dog ville Vi, hvad den udi 4de og 6te Articul berørte Indførsel og Arrest for Gjæld angaar, for saavidt have foranførte Artikler forstaaede: At ingen Arrest, Indførsel eller Execution maa for nogen Interessents Gjæld skee udi Bærket, dets Bygninger, Varer eller Materialeer; men derimod skal det være en Interessents Creditor uforment, enten at gjøre Forbud paa det Udbytte, hans Debitor kunde vente af Bærket, eller at gjøre Arrest paa hans Debtors Portion eller Actie i Bærket, og de Penge, som deraf ved Vortjælgelse paa offentlig Auction maatte indkomme.

Ligeledes, da det ei ved et Interessentskabs Forening kan bestemmes, hvilke Varer der maa forskrives eller hvem samme maa lade indføre eller dermed handle, ligesom fore-

gaaende 5te Post ommelder, saa forholdes hermed ifølge de Privilegier, som Vi under Dags Dato allernaadigst have meddeelt. Hvorefter alle og enhver sig allerunderdanigst har at rette. Givet paa vort Slot Christiansborg, udi vor Kongl. Residence-Stad Kjøbenhavn, den 21. May 1769.

Under Vor Kongl. Haand og Segl.

Christian R."

Samtidigt med Confirmationen fik Interessenterne et Extensions Privilegium saalydende:

„Vi Christian den Syvende, af Guds Raade etc. gjøre alle vitterligt, at som for Os allerunderdanigst have andraget, samtlige Hsenfræmmerlauget og dets Interessentere udi Vor Kongl. Residencestad Kjøbenhavn, hvorledes de, for at efterkomme deres allerunderdanigste Skyldighed, og de dem ifølge Laugs=Articlerne og allernaadigste Befaling af 10. April 1761 paalagde Vilkaar, have med anseelig Beføstning tilforhandlet sig det, udi Vor Kongl. Dyrehange Jægersborg beliggende Værk, Raadvaddam kaldet, for sammesteds at at gjøre allehaande Fabriquer og Indretninger til Hsenframs Forfærdigelse, hvorfra de kunne enten nu eller med Tiden erholde alle de til deres Handel fornødne Varer; saa have Vi, saavel i Betragtning af dette Værks Nytte for det Almindelige, som i Forventning af, at Interessentterne med den Flid og Force drive sammen til saadan Fuldkommenhed, efter deres egne givne Forsikringer, at forbemeldte Varer fra Fremmede ei skulle forskrives, Allernaadigst for godt befundet, paa Vor General-Commerce-Colegii derom allerunderdanigst gjorte Forestilling, de, forbemeldte Værk og forrige Giere deraf, under 5. May 1759 forundte Privilegier, at forøge og forbedre, ligesom Vi hermed Allernaadigst anordne, bevilge og tillade:

1.

At de Amtsmestre, som udi Raadvaddamsfabrique og Værkets Arbeide eller Tjeneste sig ville engagere, og sig der ned sætte eller opholde, maa nyde samme Ret, som deres Amtsbødre, udi det Laug, hvor de ere indskrevne, saalænge de svare dertil, hvad Laugsartielne tilholde, og ligesom andre Laugsmestre erlægge.

2.

At de Svende, som fortore under Laugene, og antage Arbeide paa Fabriken, maa nyde og have samme Ret til Lauget og Laden, ligesaa fuldt, som om de arbeide hos en Laugsmester, imod at de svare til Lauget og Laden lige med de andre Laugsvende.

3.

At de paa Fabriken oplærte Drengene maa ind- og udskrives i Laugene som Svende, og nyde samme Rettigheder; dog skal enhveres Lærebrev udstedes af en Mester ved Værket, som selv er Laugsmester, og Drengen efter udstanden Lære enten forfærdige Prøvestykke, i Følge Plakaten af 1. Septbr. 1762, eller paa nogen Tid staae i Forbund i Lauget hos en Mester.

4.

Fabriken og Værkets nuværende eller tilkommende Giere og Interessentere, er det tilladt at lade sammensteds forfærdige alleslags Ijenframvarer, det være sig af Metal, Messing, Malm, Tin, Bly, Staal, Jern, Horn, Been og Træ in Summa, alt, hvad som under Navn af Ijenfram forstaaes, og udi Ijenfræmmernes Laugsartikle opregnes, eller i deres Boutiquer bliver forlangt; dog at herfra undtages efterfølgende Gjørtlerarbeide, nemlig: Dragfiste-Beslag, Spænder til Skoe og Hestetøi, Ridetøi-Beslag, Stænger, Stigbøiler, Knapper og Mortere, naar samme af Lauget,

ligesaa billig og forsvarlig som fra Værket kan have. Ligeledes af Tinstøber=Arbeide, Spiseskeer af Tin, eller i Almindelighed saadanne Sorter Varer, hvorpaa exklusive Privilegier maatte være meddelte.

5.

Ingen uden han er Interessent i bemeldte Værk, og tillige berettiget med Ijenfram at handle, maa her i Staden lade indføre fra fremmede Steder noget Slags Ijenfram, for samme igjen at udsælge men hvad til eget Brug behøves, og forsaavidt Indførselen deraf ikke er forbuden, bliver det uforment enhver at lade forskrive og indføre.

6.

Ingen af Værkets Arbeidere maa antages i Tjeneste hos andre, med mindre han foreviser rigtig Afkfeed og Beviis for, at han ei er anskreven i Værkets Bøger for nogen Gjæld. Hvorimod Interessenterne have at holde sig i Henseende til Militaire, den til Magistraten ergangne og siden bekjendtgjorte Ordre af 21. August 1767, efterrettlige, at ingen Amtsmester maa gjøre nogen af de i Arbeide tagende Frie Folk Forskud uden paa egen Døve og Ansvar.

7.

Værkets Directeurer udi den Tid, de forestaa Directionen maae for alle Stadens personelle Forretninger og Bestillinger være fritagne. Skulde for det øvrige nogen Klage enten i Henseende til dette Privilegii Misbrug eller Misholdelse til vor General-Commerce-Colegium indkomme, da haver de udi samme Sag og forsaavidt Privilegii Ordts Fortolkning angaaer, bemeldte Colegii Decision uden Proces eller Lovmaal sig at underkaste. Hvorefter alle og enhver Bedkommende sig allerunderdanigst har at rette, ei giørende

herimod, efterjom foreskrevet staar, nogen Hinder eller Forfang, under Vor Hyldest og Raade.

Givet paa Vort Slot Christiansborg, udi Vor Kgl. Residence-Stad Kjøbenhavn, d. 21. Marts 1769.

Under Vor Kgl. Haand og Segl.

Christian R."

Der udstedtes 40 Actier, der maa altsaa have været Isenkræmmere, der have taget flere end 2 Actier. Eberhard havde tegnet sig for 4, men vil i 1769 kun have de 2.

Det var betydelige Rettigheder og Privilegier, som Interessenterne dels tilkjøbte sig ved Auction, dels fik confirmeret og dels tildelte ved Extensionsprivilegiet saaledes:

- 1) at Ingen fremtidigt kunde drive Isenkramhandel uden at have taget 2 Actier i Raadvad og tillige forbundet sig til at deltage i Udgifterne ved Værket,
- 2) at Ingen maatte forskrive Isenkramvarer til Salg uden at være Interessent, ja der stilledes jo endogsaa et Indførselsforbud i Udsigt,
- 3) at Raamaterialier og Varer til Værket kunde indføres toldfrit,
- 4) at der kunde males Mel og Gryn og brygges og bages uden Afgift,
- 5) at Værkets Betjente og Arbeidere med Familie og Tjenestefolk vare fritagne for Consumption, Familie og Folkeskat,
- 6) at Værkets Directeurer vare fritagne for alle communale Bestillinger og
- 7) at Mestre og Svende paa Fabriken bibeholdt deres Laugsrettigheder i Kjøbenhavn.

Desuagtet var der ingen Trivsel ved Fabriken; var den vel end kjøbt billigt, saa forefandt Interessenterne

Værket »raadt og øde« og vare vel ogsaa ukyndige i at lede og drive et saadant Anlæg.

Man begyndte hovedsagentlig med Nagelsmedearbejde, men beskæftigede desforuden 2 Kleinsmede, 1 Tøismed, 1 Filehugger, 2 Pandemagere, 1 Kammager, 1 Dreier og 1 Gjørtler.

Kroen udleiedes til Fussing for 300 Rdl. aarlig.

Allerede den 27. Mai 1768 maatte Freese underrette Interessenterne om, at der til 11. Juni behøvedes 3000 Rdl. og i de kommende Tider, blev der, som i det Følgende vil ses, ideligt gjort Krav paa Interessenternes Pung. For at friste Lykken enedes man om at tage et Lod i det kjøbenhavnske Lotteri for Interessentskabets Regning. Den 13. Juni 1768 besluttedes det at oprette et Bryggeri og 8. Juli 1768 ansøgte man om at anlægge et Brændevinsbrænderi; dette bevilgedes den 25. September 1769 mod en aarlig Afgift af 100 Rdl. Den 3. August meddelte Freese, at han havde afbetalt 5,000 Rdl. i Afdrag til Banken og i den Anledning forhøiedes Actierne fra 250 til 300 Rdl. Stk.

September 1. meddelte Freese at han havde ansøgt Krigshospitalskassen om et Laan paa 25,000 Rdl., men faaet Afslag og den 3. October stod han i Forskud (en Skjæbne der senere ramte alle casseførende Directeurer) for Fabrikken med 2,000 Rdl.; man resolverede at der til Dækning heraf skulde optages et Laan.

November 25. Nagelsmed August Daniel fik Afsked paa Grund af Drik og Fylderi.

Ved Samlingen i Marts vedtog man at betale aarlig 25 Rdl. pr. Actie til Værkets Drift. Da det stadig kneb, enedes man om at ansøge om at kunne optage Andre end Isenkræmmere til Interessenter, da de Nuværende ikke kunde magte de store Omkostninger. Man tog nu ogsaa et Lod i det Altonaske Lotteri.

1769.
Optaget som
Interessent:
F. S.
Steinhardt.

September 6. Man slutter Contract med Thomas Potter om at levere Jerngryder til Isenkræmmerne.

November 22. Der behøves 600 Rdl. til Fabriken; man vil hertil betale 15 Rdl. pr. Actie.

1770.

Directeurer: Freese, Mossin og Lund.

Februar 9. Berthel Mossin udtræder af Directionen og Peter Salomon Schmidt træder i hans Sted og gratuleres af de Tilstedeværende.

August 10. Samling i Compagniets »Sahl« i sal. Md. Kilmanns Huus. Der forelægges Brev fra Told-Cammre-Collegium om at Salomon Isachsen vil indføre endel Galanterivarer.

1771.

Directeurer: Freese, Schmidt og Meiting.

Februar 20. Indgiver man Ansøgning om toldfri Indførsel af svensk Jern til Søm. Man erklærer sig over en Ansøgning fra Anna Margrethe Bergmann om Tilbagelevering af 96 Dusin fortinnede Knapper, som Isenkræmmerne paa Toldboden have frataget hende. Karte-fabriken henlægges under Raadvad.

Directeurer: J. Steinhardt, Schmidt og Meiting.

Juli 10. vedtager man, at hver Interessent ugentlig skal betale à Conto Varer 10—20 Rdl. til den regnskabsførende Directeur Steinhardt, da imidlertid Flere vægrede sig ved at betale, frasagde han sig Posten 25. October s. A.; men forblev dog til 19. Februar 1773. Den 20. November var der igjen Pengemangel, man besluttede at optage et Laan paa 1500 Rdl., mod samtlige Interessenters Vexelobligation.

1772.

Juni 12. Enedes man om at stille Møllens For-optagne som pagtning til Auction. Kroen med Brænderi og Bryggeri Interessenter: Th. Thomsen og Chr. Casse. udleiedes for 350 Rdl. aarlig. De ugentlige Tilskud skulle være tilsammen 115 Rdl., hvortil Interessenterne tegnede sig i Forhold til deres Forbrug.

August 28. sattes de aarlige Bidrag til Værkets

Understøttelse og Forbedring til 150 Rdl., og de ugentlige Bidrag til 150 Rdl.

Directeurer: Thomas Thomsen, Schmidt og Seerup. 1773.

April 28. Baadh har tilgode for Jern 894 Rdl. 2 fl 14 β Optaget som Freese har tilgode for Jern 609 Rdl. 0 fl 9 β , man vedtog Interessent: at betale disse Beløb med $37\frac{1}{2}$ Rdl. pr. Actie og afskedigede 1 Nagelsmedemester, Sporemageren og 1 Knivsmid (Reese). S. F. Liunge.

Mai 5. Afskedigedes Fuldmægtig Boye, fordi han vilde gifte sig med et berygtet Fruentimmer „og han og Kjæreste føderligt Fabrikken at forlade“ og 15. Juni antages Rasmus Christensen til Fuldmægtig med en aarlig Gage af 200 Rdl. og for 10 Rdl. af Materialier.

October 8. Faaer Jørgen Lorentzen 2 Actier i Raadvad for 300 Rdl., at betale med 100 Rdl. i 3 Aar uden Renter.

April 8. Da man ikke kan faa nogen Godtgjørelse 1774. for at ophøre med at brænde Brændevin (Ikke saa mærkeligt, da man havde faaet Priviligiet i 1769) opsiger man Brændevinskjedelen ved Cammeret. Optaget som Interessent: Claus Ebbesen.

Juli 4. Borgermester Suhr har tilgode for Kul og Jern 2670 Rdl., hver Interessent betaler hertil 80 Rdl. Forlegenhederne øges og November 2. siger Protocollen: „Paa Grund af de daarlige Tider og Fabrikken's Vahrer finde saa liden Debit, enedes man om at standse Fabrikken og at Haandværkerne skulde efterhaanden affsediges, saa at alle ere borte til førstkommende Paaaste“. Herimod protesterer Poul Chr. Freese (Det kom ei heller til Udførelse).

November 21. Til Betaling for Jern skal der ydes af hver 50 Rdl. Man vil søge Leverance til Holmen, naar der derpaa kan fortjenes 8 à 10%.

Directeurer: Frederik Lund, Thomsen og Seerup. 1775.

Februar 15. For Kul Jern, Messing og Kaaber skyldes 2895 Rdl. 3 fl 11 β . Til Trods for at Interessenterne have meget tilgode for tidligere Forskud, fordeler man

dog denne Gjæld paa de 40 Actier med 72 Rdl. 3 ¼ 8 β pr. Actie.

Marts 9. Fordeltes Hornemanns Fordring Rdl. 1000 med 25 Rdl. pr. Actie og Afbetalingerne til Banken med 25 Rdl. aarlig pr. Actie og Renten, hvorfor skal tages Varer. Man fastsatte en Mulkt af 10 Rdl. for de Interessenter, der forskrive eller af Andre købe Varer af de samme Sorter, som Fabriken laver. Naar Gjældsposterne til Fabriken ere over 3 Md. gl., skulle de inddrives, uanset hvad der er betalt eller skal betales i Forskud pr. Actie.

Juni 8. Interessenternes Tilskud sattes til 16 Rdl. aarlig pr. Actie. Til Betaling af Kul og Jern maa Laan optages. Mølleren Thomas Refdahl forlanger sin Afgift nedsat fra 600 til 400 Rdl. og Kromanden Andreas Bøtler har af sin Afgift fra sidste Michaeli kun betalt 5 Rdl. Vandstuen ved Møllen, Vindueskarme, Rammer og Ruder trænge til Reparation. Der savnes Tømmer til 2 Vandhjul, det er i det Hele taget fortvivlede Forhold; man enes derfor under 18. August om at begjære et Laan paa 10,000 Rdl. hos kgl. Majestæt til derfor at anlægge en Vandhammer og andre Indretninger ved Værket. En Præmie, som man har faaet af Landhusholdningsselskabet for et Par Aar siden, er endnu ei afhentet.

August 24. fordeltes hos Baadh mellem Interessenterne de Varer, som han og Mossin havde havt liggende hos sig, fra den Tid Fabriken blev kjøbt. De bestode af: Jernfyrfade, fortinnede Hestestrigler, Ildpustere, Skibsskrabere, Ildtænger, Ildskuffer, Stikøxer, Skomagerraspe, Uldkarter, Tinknappe, Messingbeslag, glat og durchgebrochen, Redekamme, Accomodiekamme, Nøgleskilte, Messing-Mortere, Skrubber, Fabrique-Karter, Høleer, Skjæreknive og Haugestager; saa der maa da ikke have været saa meget øde paa Fabriken, da den blev kjøbt.

November 2. Frd. H. Lund død, i hans Sted valgtes Baadh. Han overtog Posten som casseførende Directeur, men da han ikke havde modtaget nogen Beholdning paa Magasinet, eller Noget i nogen Maade Fabriken betræffende, hverken Bøger eller Documenter, saa vilde han ikke være ansvarlig for den Tid, han var Directeur; og da nu 3 Directeurer, vare afgaaede uden at aflægge Regnskab, saa ønskede han, at der af disse aflægdes Regnskab og at Documenter og Papirer og Bøger skulde holdes samlede hos den casseførende Directeur. 3,000 Rdl. som han havde faaet af Lunds Enke til Liquidation af Mellemsgning, havde han brugt til at betale Laanet hos Hornemann 2,500 Rdl. + Renter 55 Rdl. 2 $\frac{1}{2}$ 12 β og Kjøbstædernes Brandforsikring med 287 Rdl. 3 $\frac{1}{2}$. Justitsraad Suhr vil kun levere til Værket mod Baadhs Garanti. Messing-Leverancen tages fra Brede. Efter Christensens Calcule er der fortjent paa Kammageren fra Juni—11. September 1 Rdl. 4 $\frac{1}{2}$!!

Directeurer: Baadh, Seerup og Thomsen.

1776.

Januar 29. F. H. Lunds Enke aflægger Regnskab og vil gjerne af med sine Actier. Dette kan ikke tillades, saalænge hun driver Forretning. Som à Conto Betaling af 1744 Rdl. 95 β til Suhr for Materialier lignedes 15 Rdl. pr. Actie.

Februar 10. Entrerede man med en Lieutenant Weber de Thierlinge om at cementere Jern til Staal mod aarlig Gage af 200 Rdl. og Fribolig; men han kom ikke og underskrev Contracten. Under 25. September tilbyder han for 500 Rdl. at lære en Person at cementere, dette bliver dog heller ikke til Noget. (Under 18. Juni 1778 vedtog man derimod at bygge ham en Ovn, hvori han i Løbet af 3—4 Uger skulde cementere 3—4 L π Jern og nogle Bdt. File mod en Douceur af 10 Rdl. uden Forbindtlighed for nogen af Siderne). Man ansøger nu Kongen

om et Laan paa 30,000 Rdl. med et aarligt Afdrag af 1500 Rdl. mod Panteret i alt Fabriken tilhørende.

Mai 30. Sliben paa Fabriken kan ikke bruges, da Bunden i Vandgangen under Stigbordet er bortskyllet. Mølleren forlanger igjen Afslag paa sin Afgift fra 500 til 400 Rdl. Det tilkjendegives Interessenterne, at der findes færdig alle Sorter Tøismede-Arbeide, og at de forsyne sig herfra, „og iffe sig selv og Med-Interessenter sin Tid til Skade tage det Andetsteds fra“.

October 14. Suhr kræver igjen for sin Regning fra 17. August 1774 Stor 1744 Rdl. 95 β (Man har altsaa endnu ikke betalt ham). Det besluttes nu at gjøre Laan for at dække denne Gjæld.

December 23. Laante man hos Nicolay Bennick 1800 Rdl. à 4°/_o mod samtlige Interessenters Obligation og betalte Suhr. En Gjæld til Niels Brock stor 600 Rdl. reparteredes med 15 Rdl. pr. Actie.

1777.

Optaget som
Interessent:
A. Lassen.

Februar 28. Md. Kirstine sal. Lund har overdraget 2 af sine Actier til Andreas Lassen og tilbyder Fabrikken sine 2 andre Actier for 100 Rdl. Stykket. De kjøbes, og der er saaledes nu kun 38 Actier i Fabriken, Renter og Afdrag til Banken reparteres paa disse.

August 18. Fremlagdes Etatsraad Clasens Regning 443 Rdl. 75 β Interessenterne lovede at betale hertil 50 Rdl. pro persona.

October 10. Hans Jürg. Lorentzen, Broder til afdøde Lorentz Lorentzen Hermany, har efter denne 2 Actier i Raadvad, som han tilbyder for 350 Rdl. mod at ophæve Processen ved Hof- og Statsretten angaaende disse Actiers Indfrielse; man indgaar derpaa, og Beløbet udredes pro rata pr. Actie. Der er altsaa nu 36 Actier i Raadvad.

December 16. Knivsmedemester Børre mangler, som saa ofte tidligere, Arbeide man har intet til ham og tilstaar ham 2 Rdl. ugentlig, til der kommer noget til

ham at bestille. Der engageres en fast Murer for 2 Rdl. ugentlig om Sommeren og 9 $\frac{1}{2}$ om Vinteren.

Januar 15. For Sy. og Sejlnaalemager Simony af Aalborg oprettes der et Naalemagerværksted paa Fabriken. 1778.

Marts 3. Baadh har betalt Suhrs Regning og staar i Forskud for 1800 Rdl.; Interessenterne love at betale om kort Tid om ei det fulde Beløb, saa dog en Del af dette. Adskillige Varer ligge færdige, men mangle Slibning, da man ingen Slibe har. Brandassurancen der har kostet 143 Rdl. skal nedsættes for at spare.

Juni 18. Kgl. General Land Øconomi og Commerce-Collegiet spørger hvortil de begjærede 30,000 Rdl. skulle anvendes. Man svarer: »At de skulle bruges til en Vandhammer, en ny Slibe og Poleermølle, og til at betale bortskyldige Capitaler og de Afdrag, som Interessenterne have maattet betale og endnu maa gjøre, og som svækker Interessenterne, saa at istedetfor Fremgang af Fabriken har dennes Virksomhed maattet indskrænkes.« Til Klippert Jern fra Jacob Bünger for 1630 fl. Holl. Cour^t love 11 Interessenter at betale tilsammen 925 Rdl.

September 8. Sluttedes med Høg om en ny Slibe. Kroen udleiedes for 250 Rdl. til Jørgen Pedersen. Baadh beklagede sig over at staa saa meget i Forskud, der loves ham i Samlingerne ofte Betaling; men det efterkommes ikke. Der loves ham nu af 9 Interessenter 390 Rdl. og senere mere. Der tabes ved Sømpriserne, da Kul og Jern ere blevne dyrere, men Interessenterne ville ikke have Sømmene fordyrede udover 2%. Filehuggeren har ikke mere Staal.

November 16. Baadh skal have til Jern ca. 740 Rdl. og staar selv i Forskud for ca. 2,500 Rdl. 11 Interessenter love at betale hertil 1,325 Rdl. De ugentlige Udgifter ere ca. 100 Rdl., der fordres mere Tilskud. 3 Interessenter love at betale tilsammen ugentlig 15 Rdl.

mere. Freese forlanger Quitting for sit Regnskab fra November 1767 ult. Mai 1771. Han vil i Betragtning af Fabrikens nærværende slette Forfatning lade sig nøie med 2,000 Rdl. for sit Tilgodehavende, mod at Interessenterne give ham Quitting for Regnskabet og Obligation for Beløbet at forrente med 4% p. a.

December 29. Grønlund har spurgt paa Lehmans Stervboes Vegne angaaende dettes 3 Actier. 1. Om der var noget Udbytte fra forrige Aar. 2. Om ingen Gjæld til Fabriken hæftede paa disse Actier. 3. Om der var Liebhave-re til Actierne, „hvormeget kan der da af Bærkets Casse for dem betales.“

Man svarede:

1. „Actierne havde intet Udbytte givet, da der ei engang tjentes til Renterne af laante Capitaler endfige til Reparationer, hvorfor Interessenterne aarlig hver have maatte give et Tilskud af 16—25 Rdl. og til de 1,000 Rdl.'s Afbetaling til Banken betales aarlig pr. Actie 28 Rdl. 2 $\frac{1}{2}$.
2. Paa Actierne hæfte 4 Rdl. Tilskud hvert Quartal; til Gjældens Betaling i Banken pro Anno 1777 et Quartal 19 Rdl. 4 $\frac{1}{2}$ 8 β og for Anno 1778 for 3 Actier i 4 Quartaler 79 Rdl., ialt 98 Rdl. 4 $\frac{1}{2}$ 8 β .
3. Bærkets Afregning med Stervboet for Varer indsendes inden næste Nye-Aar.

Bel have Interessenterne forhen til Md. Lund betalt 100 Rdl. pr. Actie, men de ere nu efter Fabrikens Forfatning ei det værd, da der paa Fabriken foruden det Interessenterne have betalt, hæfter omtrent en Gjæld af 34,000 Rdl., som meget overstiger Fabriquens og dens Inventariums Værd, og saa længe Liebhave-re findes, som enten vil give Credit eller noget for Actierne, see vi os ei pligtige, om de end blev os tilbudt uden Betaling, at modtage de 3de afg. Isenfræmmer Lehmans Stervbo tilhørende Actier, der dog efter

Conventionen ei maa sælges til Andre end Interessenter i Sfenkræmmer-Compagniet heri Staden, udi hvilket paa nærværende Tid vist findes Liebhaber til disse Actier, især da 2de agte at indtræde som Interessenter“.

Kroen udleiedes til Peter Michelsen for 250 Rdl. Vandstuen i Slibeværket er forfalden, men Resolution om dens Reparation udsættes indtil videre. Baadh afgaaer som casseførende Directeur i hans Sted vælges Hansen, som ikke vil modtage Valget paa Grund af Alder (han modtog dog Valget paa et Møde 8. Januar 1779). Priserne paa Søm forhøies nu.

Directeurer: H. Hansen, Seerup og T. Thomsen. 1779.

Marts 4. Der behøves større ugentlige Tilskud, Steinhardt lovede ugentlig 10 Rdl. Hermanys Actier ere endnu ikke tilbagebetalte. Man enedes om at overlade Rasmussen disse 2de Actier for ialt 400 Rdl. og saa betale Lorentzen de 350 Rdl. Til Betaling af Regninger til Beløb ca. 1236 Rdl. lovede 8 Interessenter at betale 1050 Rdl. Det ugentlige Tilskud til Reparationer og Renter forhøies fra 4 Rdl. til 6 Rdl. 1 $\frac{1}{2}$ 8 β pr. Actie.

Mai 3. P. T. Rasmussen Falkenberg har betalt 2 Actier med 400 Rdl. og 3 Rdl. i Stempel. F. Lützen tilbyder, hvis han ikke kan faa Lehmans 3 Actier, at kjøbe 2 Interessentskabsactier à 200 Rdl., hvilket Tilbud modtages. Den nye Slibe skal anlægges i Filehuggeriet for at spare Omkostninger.

August 21. 8 Interessenter tegne sig for 850 Rdl. til Betaling af Clasens og Büngers Regninger, der forlængst ere forfaldne. Fabrikens Bygninger ere nu vurderede til 32,000 Rdl. og omassureres for dette Beløb.

September 30. H. Hansen vil ikke længere være casseførende Directeur, da flere Interessenter ikke betale, hvad de have paataget sig. Han staar i For-

Optagne som
Interessenter:
P. F.
Rasmussen
(Falkenberg).
H. M. Lützen
C. Ritter.

Optaget som skud med 4,000 Rdl. og der forestaar flere Udgifter, Interessent: De Tilstedeværende forsikrede, at de vilde vise „Sjæielighed og Promptitude“ Hansen lovede da at blive Aaret ud. Peter Evertsen og Freese har solgt 2 af sine Actier til Peter Evertsen, saa der fallerede at han nu kun har 2 Actier tilbage.

1785 men optog Forretningen igjen i 1786.

December 6. Baadh afleverer sit Regnskab, hvorefter han har 2256 Rdl. 4 fl $\frac{1}{2}$ β tilgode. H. Hansen skal til forskjellige Gjældsposter bruge 2700 Rdl. og til Slibeværket, som bliver færdigt i Januar, 800 Rdl. Interessenterne udsatte denne Sag til næste Samling. Fra Børge forevises som Prøve en Skruestik, hvorfor han forlanger 1 fl for Pundet.

1780. Januar 18. Hansen, der vedblivende er casseførende Directeur, skal bruge til Fabriken 4,000 Rdl., faar han ikke Penge gaar han af. Interessenterne lovede alt muligt hertil at contribuere, dog ikke Baadh som stod formeget i Forskud.

Marts 31. Der oprettes et Blikkenslagerværksted med Fradsch som Mester.

April 17. Man vil udbede sig Grev Schimmelmans formaaende Underskrift paa Ansøgningen til Kongen om de 30,000 Rd. Afd. Gjørtlermester Ramspott har en Gjæld til Fabriken af 810 Rdl. 5 fl $\frac{1}{3}$ β .

Mai 30. Til forskjellige Udgifter tegnedes af 6 Interessenter 550 Rdl. Det blev bestemt, at Interessenterne fremtidigt skulle svare Renter af deres Gjæld til Fabriken.

September 15. Etatsraad Clasen har tilgode for Jern 1643 Rdl. 2 fl 6 β . Det vedtoges, at den casseførende Directeur skulde ved Circulaire søge at samle saameget som muligt hos Interessenterne og bede om Henstand for Resten.

1781. Directeurer: Mossin, Ebbesen og A. Lassen.

Marts 15. Til forfaldne Regninger for 1031 Rdl. 1 fl 11 β lovede 8 Interessenter at betale 650 Rdl. Brev

fra General-Magazinet, at Kgl. General-Oeconomie og Commerce Collegium kan ikke gjøre Indstilling om Laanet paa de 30000 Rdl.

Freese er blevet Raadmand.

Juni 25. A. L. Prom vil etablere sig, han har en Actie og spørger, hvad han skal give for en Actie i Raadvad. Han kan faa denne for 200 Rdl. mod derfor at give 4°/₁₀₀ Obligation.

September 6. Der behøves 1600 Rdl. 6 tilstedeværende Interessenter tegne 600 Rdl., men da dette er utilstrækkeligt, skal Mossin „gjøre Forsøg hos de Fraværende og for det muligt resterende gjøre andre Mesjures“.

November 29. Behøves der igjen 1600 Rdl. 6 Interessenter tegne sig for tilsammen 700 Rdl., Resten skal søges hos de Fraværende.

April 30. Til Chr. Due, som begjærede Lunds 2de Actier, der vare overladte Interessenterne, svaredes der, at han skulde give 140 Rdl. pr. Actie, hvilket var Auctionsbeløbet, samt de derpaa hæftende Tilskud 130 Rdl. og give 4°/₁₀₀ Obligation for 150 Rdl., inden han kunde optages i Lauget.

1782.

Juli 18. Til Jern og Kul behøves 3500 Rdl. 4 Interessenter tilbyde tilsammen 600 Rdl. Vandstuen i Melmøllen er saa forfalden, at den ved Vandfald kan bortskyllles tilligemed Møllen; „Møllebyggeren skal give Overslag“.

September 30. spørger Mossin igjen, hvorledes Udgifterne ved Melmøllen skulle repareres, han selv staar i betydeligt Forskud. Man svarer, at der skal gives Overslag over, hvormeget det vil blive pr. Actie. Fuldmægtig Christensen begjærer mere Løn. „Der fand ingen Tillæg accorderes“. (Her synes at mangle nogle Blade i Protocollen). —

1783. September 15. Til Jern, Messing og Slibesten be-
 Optages som høves 2200 Rdl. 6 Interessenter love tilsammen 750
 Interessent: Rdl. Fuldmægtig Christensen siger op, og Mølleren faar
 Chr. Due. Leien nedsat til 200 Rdl.

Directeurer: A. Lassen, Casse og Ebbesen.

1784. Februar 8. Lassen beder om ugentlige Tilskud, der
 And. skulle godtgjøres i Varer. De tilstedeværende ville give
 Lorentzen 2 $\frac{1}{2}$ Rdl. ugentlig pr. Actie.

H. C. Juli 3. Meiting vil sælge sine 3 Actier à 250 Rdl.
 Bechmann. — Han maa sælge 2 af sine Actier til Bechmann, men
 Interessenterne ville ikke give 250 Rdl. for den Tredie
 og forbeholde sig den Gjæld, der hæfter paa de 3 Actier.
 Meiting mener ingen Gjæld at have, men derimod 6 à
 700 Rdl. tilgode og klager over, at da han ifjor forlangte
 Søm til Afdrag, kunde han ingen faa; Interessenterne for-
 beholde sig deres Ret. Der behøves ca. 1600 Rdl. 11
 Interessenter tilsige at ville betale 1150 Rdl. Nagel-
 smedemester Wæbel afskediges tilligemed sine Svende.

October 12. Kromanden vil nu kun betale 100 Rdl.
 i Leie. Han faar Nedsættelse til 150 Rdl. Til 900 Rdl.
 forfaldne i November tegne 7 Interessenter sig for 625 Rdl.

December 30. Lassen foreslaaer istedetfor den for-
 faldne Melmølle at anlægge en Vandhammer. Mølleren
 opsiges, men iøvrigt tages der ingen Bestemmelse. Der
 antages en Klokkestøber (Kindstrøm) og en Bendreier
 (Halberg). Kgl. Fuldmægtig Kontrup? antages for 25
 Rdl. 1ste Aar og senere 20 Rdl. aarlig til at revidere Fa-
 brikens Regnskaber. Isenkræmmer Ritter indleverer de
 3 Actier, som have tilhørt afdøde Lehmann, og faar til-
 bageleveret Lützens Bevis desangaaende og lovet Trans-
 port paa de 2 Actier. H. Hansen har tilgode ifølge sit
 reviderede Regnskab 1306 Rdl. $7\frac{1}{6}$ β .

1785. Marts 22. Resolveres: „Vandstuen skal behørigt istand-
 C. F. Lind og Peter Faber. sættes, saa at der foruden Mølleværket, som skal repareres

i Sommeren, indrettes et Valje-Værk, hvorpaa kan skjæres eller klippes Jern, naar Penge i Banquen kan erholdes dog tages alting paa det menagerligste". Fuldmægtigen faar sin Løn forhøiet til 250 Rdl. Gjørtler Kindstrøm har borttaget en stor Morter og en stor Hane, som han maa have forfærdiget af Fabrikens Materialier. „Han skal betale 2 Rdl. i Mulkt eller affediges.“

October 25. Samling hos Oldermænden, Agent Bertelsen. Directeuren tilkjendegav, at han paa Børsen ved Auction havde kjøbt Evertsens 2 Actier for 25 Rdl. Stk., for at liquidere de paa dem heftende 84 Rdl. 4 ½. Monsieur Lind og Monsieur Peter Faber ønske hver 2 Actier i Raadvad. De overlades dem à 200 Rdl. Stk. mod strax at betale 100 Rdl. Stk. og give Obligation for Resten. Directeuren foreviste Dom for, at Steinhardt fra 1. Januar 1784 skal betale 5 Rdl. ugentlig eller 2½ Rdl. pr. Actie til Fabrikens Drift og 4 ½ i Mulkt for hver Udeblivelse. Filehugger F. Petersen foreviste Prøver af saakaldte Steuerske File og antoges som Filehugger ved Fabriken. Lassen havde paa Børsen kjøbt 6 Stk. Elefant-Tænder, Vægt 320 Ɔ, til Kammagerbrug. — Monsieur Kloen antoges som Skoleholder; Svendene skulde give ham i Løn 41 Rdl. 4 ½ og Interessenterne aarlig yde ham 1 Rdl. pro persona. — Følgende Mestre beskæftiges paa Fabriken: Mittag og Krag, Tøismede, Lundgreen og Fasting, Gjørtlere, Halberg, Bendrejer, Docke, Tøimager, Hans Olsen og Hengenes, Kleinsmede, Bergmann og Maglin, Kammagere; de vare alle i en Gjæld til Fabriken af 30—40 Rdl. og havde pantsat deres Meubler. Kroen udleies til Kalmes for 320 Rdl. aarlig.

Juni 8. Gjørtlerlauget har besværet sig til Magistraten over, at Isenkræmmerne købe i Udlandet adskillige Varer, som Gjørtlerne kunde forfærdige. Lassen har paataget sig at opgive til Gjørtlerlauget endel Arbeide

1786.

til ca. 2000 Rdl., som hele Lauget skulde modtage, og fordele pro rata, naar Gjørtlerne vilde paatage sig at levere efter fremlagte Modeller, Tegninger og Pris, ellers ikke. — Vandstuen vil koste ca. 2000 Rdl. og 100 Rdl. til Oprensning af Bagaaen. Der behøves ca. 3000 Rdl. Lassen er i Forskud for ca. 3000 Rdl. og Bankens Obligation 11450 Rdl. skal fornyes. „I Banken maa optages et Laan paa 5500 Rdl. mod samtlige Interessenters Obligation“. Lassen fremlagde Interessenternes Obligationer til Banken for 16750 Rdl. og 5500 Rdl, men Liunge, Baadh, Hansen og Prom nægtede at underskrive. Da Lassen erklærede, at hvis dette ikke skete, „maa Fabriken staa for sin egen Sjæbne“, saa underskrev de, mod at de tiloversblivende 1500 Rdl. gjordes frugtbringende, til de skulde bruges. Baadh og Hansen protesterede mod 2de Promemoria, som Lassen havde ladet circulere om Prom og Ritter, som vare indstævnedes.

October 20. Peder Evertsen forlanger 2de Actier for samme Priis, som de bleve solgte for forrige Aar paa Børsen, da han fallerte. „Han skal give 300 Rdl. pr. Actie.“

December 22. Lassen fremlagde Promemoria om, at samtlige Directeurer havde givet Ansøgning til Kongen om et Laan af 30000 Rdl. af Fondet ved det Østersøiske Compagni til Industriens og nyttige Entreprisers Fremme. — Han haaber, da man har Løfte om Laanet, at Interessenterne ikke have noget imod, at der disponeres over 500 Rdl., „hvorover ingen Forflaring eller Regnskab skal aflægges“. Der findes paa Fabriken nu 7000 File og Directeuren ønsker Forbud mod at forskrive File. — Fra 1787 skulde de fordeles mellem Interessenterne à 16 β pr. Stk. I Aaret 1786 er der fabrikeret Varer til Beløb 8657 Rdl. Lassen fratræder og i hans Sted vælges Claus Ebbesen. Casse har overdraget sin Handel til Klein, i

hans Sted vælges Liunge og endelig Rasmussen til 3die Directeur. Lassen mener, at der bør antages en Skriver til den casseførende Directeur. — Interessenterne vil ingen antage.

Januar 26. Directeurer C. Ebbesen, Liunge og Rasmussen. 1787.
Skrivelse fra General-Land-Oeconomie og Commerce Collegium angaaende Ansøgningen om det 30000 Rdl. Optaget som Interessent: P. Klein.
Laan, som besvaredes. Der fremlagdes Overslag over 1 Vandhammer, 1 Holzskruelværk, Filehuggeri med Bygning og Vandstue, et Slibe- og Poleer Værk, Melmøllens Istandsættelse, Aaens Udgravning og et Vaaningshus — tilsammen 25000 Rdl.

November 15. Jensenius har opsagt sin Obligation stor 1788.
1500 Rdl. „Der maa hertil gjøres Laan i Banquen. Til Betaling af Møllebyggeres Hallanders Regning stor 1500 Rdl. skal forsøges Laan i Banquen.“ Lassens Regnskab for 1786—1787 med 229 Bilag fremlægges og Mossin faar Kvittering for sine Regnskaber (reviderede af Degn og Klein) mod at tilsvare 3 %.

April 2. Kammerraad Lorentsen har opsagt en Obliga- 1789.
tion paa 2000 Rdl. Beløbet hertil skal inddrives hos de Interessenter, som skyldte Fabriken Penge, og Resten Optaget som Interessent: A Hagedorn. M. Winther. M. Barslew. E. C. Benzon.
tilskydes af samtlige Interessenter. Sagen ved Høiesteret mod Peter Lind's Bo er tabt. (Angaaer rimeligvis Tilbagebetaling af Actier.)

December 22. Ebbesen gaar af og Liunge vælges til casseførende Directeur, til 3. Directeur vælges Prom. Fuldmægtig Olsen er død, hans Enke faar en Pension af 50 Rdl. Til Fuldmægtig antages Copist ved Rentekammeret Petersen med en Gage af 200 Rdl. og 10 Rdl. til Skrivematerialier mod at stille 1000 Rdl. Caution. (Han kan dog kun stille 500 Rdl., dette antages).

Directeurer: Liunge, Rasmussen og Prom. 1790.

Interessant: Januar 22. Mestrenes Gjæld til Fabriken udgjør
C. Schjøtt. tilsammen ca. 2000 Rdl. Fabricationen i 1789 har været
15732 Rdl.

April 9. Møller tilbyder sine 2 Actier til Fabriken. Man vil give 4—500 Rdl. for dem. Møller vil nok sælge sine Actier for 500 Rdl. men ikke lade 200 Rdl. afdrage for skyldige Quartaler. I Betragtning af at han er en gammel Interessent, vil man give ham 400 Rdl., deraf 300 contant og Obligation for 100 Rdl. Fremtidigt vil man beregne en Avance af 10 % paa alle Varer, der udgaa fra Fabriken. Liunge klager over, at de stipulerede 2¹/₂ Rdl. ugentlig ikke betales af Alle, og hvis han ikke faar Pengene vil han gaa af. „Pengeene skal betales eller inddrives ved Sagfører.“

April 20. Degn & Søn ville ikke underskrive Obligationen til Banquen. — „Saalænge de handle, skulle de holde sig Conventionen efterrettelig.“

Mai 10. Degn & Søn havde indgivet til Kongen en Ansøgning, som Magistraten sender til Interessenternes Erklæring. Directeur Rasmussen dør, i hans Sted vælges Winther. Schjøtt har betalt for 2 Actier 300 Rdl. contant og 300 Rdl. i Obligation. Meelmøller Refdahl skylder paa Obligation 709 Rdl.

Juni 15. Samling hos Oldermændene, Agent Berthelsen. Directeuren beretter at ved sidste Directions Forsamling paa Fabriken kom Gjørtler Fastnig „som et galt Menneſte og med megen Uanstændighed beegnede Directeuren for han ikke fik Penge til Svir og Sværmeri“. Der indstilledes at han skulde afskediges, hvis han ikke forbedrede sig, endskjøndt han er en god Arbejder. Liunge er i Forskud for 900 Rdl. og behøver desuden 830 Rdl. til Jern. Fra Balde-wahn „empresenteredes“ nogle Knivprøver, men Interessenterne fandt Prisen for høi. Commissionair Wipper, der har drevet uberettiget Handel med Sprøiter, mødte

og betalte 10 Rdl. i Mulkt, samt lovede ei oftere at handle dermed. Oldermænden tilkjendegav at Weit paa Børsen bortsolgte Papir og Snustobaksdaaser. — „Da det er Nürnberger Artilleri skal derom ei anlægges Sag.“

September 3. Til den ledige Inspecteurpost var der indkommet 28 Ansøgninger. Schwindt blev valgt med 210 Rdl. Løn mod 1000 Rdl. Caution; men han modtog ikke Pladsen, som saa blev givet til N. C. Lassen. Enkemadame Rasmussen tilbyder sine Actier for 300 Rdl. Stk. Hun bydes 150 Rdl.

November 25. Skrivelse fra General Land Oeconomic og Commerce Collegiet om at Staal- og Jernplader til Fabriken maa indføres uden Told. Skoleholderen har kun 4—5 Elever, da han ikke er lidt af Mestrene. — Han afskediges. Liunge vil ikke forskrive noget Jern eller acceptere nogen Vexel derfor, da ingen Penge faas dertil uden ved Rettens Hjælp. — Han anmodes om at forskrive 50 Sk π Jern.

Directeurer: Liunge, Winther og Prom.

1791.

Februar 11. Liunge fremlægger sit Regnskah for 1790 med 173 Bilag, han har tilgode 1537 Rdl. 1 $\frac{1}{2}$ 15 β , der behøves ialt 3086 Rdl. — Man maa søge at laane 3000 Rdl. i Banquen eller hos Particulaire. Der blev forevist Udlægnings Forretning ifølge Hof- & Statsrettens Dom i Ritters 2 Actier. Procurator Aabye har havt adskillige juridiske Forretninger ved Directionen. — „Han skal have for sin Umage 25 Rdl.“

April 29. Man satte en Mulkt af 30 Rdl. for den Interessent, der fremtidigt fortoldede Varer for Andre end Interessenterne, for at ingen Uvedkommende skulde faa Isenkramvarer indførte. 2. Gang skal Mulkten fordobles.

August 5. Vandhjulet ved Fabriken er forfaldent og kan ikke repareres, et nyt vil koste 400 Rdl. Liunge foreviste en Kjendelse fra Politimester Flindt, hvorefter

Porcellainshandler Weise har Lov til at sælge Søm endog i 100 Stk. Man bad Oldermændene foretage det Fornødne. Inspecteur Lassens Løn forhøies til 400 Rdl.

October 28. L. N. Herforth har betalt for 2 Actier 600 Rdl., deraf 300 Rdl. contant og 300 Rdl. i Obligation.

1792. Januar 19. I Anledning af en contra Ordre fra Optaget som Interessent: L. N. Herforth. General-Toldkammeret til Told Inspecteuren om, at det Forbud, at kun Isenkræmmere kunne fortolde Isenkram, tilbagekaldes, vedtog man at indgaa til Oeconomie og Commerce Collegiet med Ansøgning denne Sag be- træffende. Skrivelse fra Magistraten om at Agent Frølich maa handle med Speile. Wilbech ansøger om Lov til at handle med Speile og Møbler imod at tage een Actie. — »Han skal tage 2 Actier og blive Interessent, ellers ikke.« Magistraten har givet Sværdfejerne Tilladelse til selv at forskrive deres Klinger.

Marts 17. Liunge fremlagde sit Regnskab med 135 Bilag og 4 ved Banquen omvexlede Obligationer. Til Betaling af Regninger behøver han 1931 Rdl. 5 $\frac{1}{2}$ 12 β , har flere Gange erindret herom og staar nu i Forskud for ca. 4000 Rdl. — Lassen tilbød at betale Suhrs Regning med 532 Rdl. 3 $\frac{1}{2}$ 5 β , for Resten maa Liunge holde sig til de Interessenter, der skylder til Fabriken. Mylius, som skylder 220 Rdl. 3 $\frac{1}{2}$ 13 $\frac{1}{3}$ β og ingen Ugepenge „har betalt“, maa man give nogen Dilation; hvorimod Lind, som skylder 111 Rdl. 3 $\frac{1}{2}$ 5 β foruden 200 Rdl. paa Obligation, ingen »Vahrer« maa faa, forinden han har betalt sin gamle Regning. Kammager Beyer's Opførsel har været slet, uagtet han er i en betydelig Gjæld til Fabriken, har han været impertinent mod Inspecteuren og indgivet en Klage, som ved Politi-Forhør i Ballerup viste sig at være bare Digt; Skal han ikke søges ved Lands Lov og Ret? „Han skal tiltales for sin Debet og øvrige Forhold.“

August 7. Directeuren foreviste en Ansøgning fra

Nürnberggerhandlende Hohenleiter, — man gav ham Svar i Henhold til Laugsartiklerne. Directeuren har havt Audients hos Grev Schimmelman paa Sølyst i Anledning af Ansøgningen af 23. Januar d. A. til General-Oeconomie og Commerce Collegiet; og har Greven erklæret, at flere af de Isenkræmmere, som have underskrevet Ansøgningen have til ham (Greven) erklæret, at de vare imod denne Ansøgning, og bebrejdede han Interessenterne, at de ikke vare mere enige indbyrdes. — Han deklarerede ogsaa, at efter Generalprocureurens Erklæring, kunde Isenkræmmerne ikke paastaa, ifølge den paaberaabte Paragraf i Fabrikens Extensions Privilegium, at være eneberegtigede til at fortolde Isenkram. — Directionen bemærker nu: — „Siden den eller de af vore Interessenter, som saaledes mundtlig har erklæret sig for Greven, formodentlig forstaa at bestyre og opbylde Fabrikken uden nogen Understøttelse, saa nedlægge de nuværende Directeurer deres Mandater“ Denne Resolution udsattes dog indtil videre, da de Tilstedeværende, enhver for sig, fralagde sig Beskyldningen, og bad Directeuren om at tilskrive Greven og udbede Resolution paa Ansøgningen. Slibehjulet er forraadnet. — Regimentsquartermester Lund tilbyder sine 2 Actier i Fabrikken. — „Man kan ikke kjøbe Actierne, før man faar Resolution fra vedkommende Collegium. —

October 31. Liunge vil gaa af til Aarets Slutning. Ved Valget fik Winther 6 Stemmer og Prom 4, men Ingen af dem vil modtage dette. Ifølge Conventioen skal Magistraten nu afgjøre, hvem der skal være Directeur. Liunge vil ikke acceptere for et Parti Jern, da han staar formeget i Forskud og mange af Interessenterne ikke betale de lovede Bidrag til Fabrikken. — Man vedtager at give Toldofficerterne Nytaars Douceur.

October 12. Da Ingen af de til casseførende Directeur valgte vil modtage Posten, forlanger Liunge nu Afgjørelse

derpaa. Winther paatog sig nu Posten, naar Interessenterne vilde forpligte sig til at betale. Da Liunge ikke kan vente prompte Betaling fra mere end 10—12 Interessenter, vil han ikke acceptere 1100 Rdl. for Jern. — Interessenterne ville betale 800 Rdl., og Liunge lover da at acceptere. Liunge vil indkalde de Interessenter, hver for sig, der ikke ere at formaa til at afdrage paa deres Gjæld til Fabriken.

1793. Directeurer: M. Winther, H. C. Bechmann og P. Faber.
Fabriken staar nu i ca. 80000 Rdl. og er brandforsikret for 37540 Rdl.

Optages som
Interessenter:
Schebel &
Heining.

April 19. Ritter vil afstaa sine 2 Actier mod den Gjæld, han er i til Fabriken. Dette tilstaaes ham og han udgaaer af Interessentskabet. Winther vil ikke mere være casseførende Directeur, naar han ikke faar Penge. 14 Interessenter love tilsammen maanedlig at betale 480 Rdl. Til Tilbagebetaling af Laanet hos Anker skal hver Interessent betale 50 Rdl. og til Vexlen i Banquen 8 Rdl. pr. Actie. Der er nu 37 Actier, hvoraf dog kun de 33 kunne betale til Banquen. Til Betaling af 1157 Rdl. 5 β Regningskrav vil man optage et Laan paa 1200 Rdl. Der udstedes ny Obligation til Sadelmager Bræmer for 2000 Rdl. og til Urtekræmmerlauget for 1200 Rdl.

Juli 12. Winther har accepteret 1089 Rdl. 86 β for Jern. 14 Interessenter tilbød hertil 900 Rdl. Liunge indleverer sit Regnskab for 1792 og C. Ebbesen sine for 1787—1789.

August 26. Regimentsqvartermester Lund tilbyder sine Actier for 200 Rdl. pr. Stk. Der udstedes en ny Obligation til Jomfru Mathiesen for 1500 Rdl. Lind skylder 490 Rdl. 2 $\mathcal{L}$, hvorfor han skal give Obligation. Tegning til en Vandhammer fremlægges. — Denne skal indsendes til Oeconomie og Commerce Collegiet med Ansøgning om et Laan paa 20000 Rdl., hvis denne afslaaes skal Laanet søges hos Private.

October 1. Messingpriserne fra Brede ere for

Messing Affald	2	ƒ	4	β.
do. Mænge	2	ƒ	2	β.
do. Hart	2	ƒ	4	β.
do. Traad	2	ƒ	12	β.

December 12. Smed Klingenberg er antaget, men han kan ikke arbejde uden Vandhammer. — „Udsættes til der kommer Svar fra Oec. Com. Collegiet“. Winther mangler Penge til Fabriken. — „Der skal søges Laan.“ De Interessenter som skyldte til Nytaar skulle søges ved Lovmaal. Barlews Actier ere indløste med 200 Rdl. Stk.

Mai 22. Samling hos Oldermænd Friborg. Mylius vil sælge sine Actier for 200 Rdl. Stk. — Interessenterne byde 150 Rdl. Der skyldes for Casses 2 Obligationer,

1794.
Interessant:
Jacob
Winsløw.

som ere opsagte	2750	Rdl.
til afd. Hansens Stervboe	1800	»
2 Aars Brandassur. og Brænderiafgift	300	»
Suhr & Søn, Collestrup, Foght, og		
Vexel for Jern	1676	Rdl. 5 ƒ 2 β

6526 Rdl. 5 ƒ 2 β,

og der er underhaanden erfaret, at intet Laan kan faaes ved Oec. Com. Collegiet; Winther kan ikke mere staa i Forskud. — „Denne Bøst udsættes indtil videre.“

Juni 2. Samling hos Winther. Ebbesen lovede at forskaaffe Laan mod Obligation for 1000 Rdl. og for at optage et Laan paa 2000 Rdl. i Specie-Banquen skulle Interessenterne udstede en Vexelobligation til Baadh og Mossin, som da skulle discontere den der.

Juli 10. Vexlen 1080 Rdl. for Jern er forfalden. — Enhver Interessent skal betale „noget vist“ hertil. I Lørdags den 5. Juli Kl. 5^{1/2} Eftm. opkom en ulykkelig Ildebrand i den saakaldte lange „Straa-Længde“, hvorved denne lagdes i Aske og 3 Familier lide derved stor

Skade. Der brændte Inventar og mange Materialier. Bygningen var assureret for 1200 Rdl. Til de Brandlidte skjænkedes 35 Rdl.

September 16. Vexlen i Banquen er forfalden, den kan fornyes mod et Afdrag af 200 Rdl. Species. — Der kan hæves paa Kbhvns Amtstue 1000 Rdl. (rimeligvis Brandassurance), som kunne bruges til Afdrag. Freese bliver at tilskrive om Udlevering af Skjøde og Adkomst-documenter, ellers skulle disse affordres ved Notarial-forretning. De ved Aabye tilbudne 1300 Rdl. (fra Major Roepstorff) kunne modtages til 11. December Termin.

December 18. Der skal gjøres Anstalter til at betale Hansen's Stervboe de 1800 Rdl. til Juni Termin 1795.

1795. Marts 5. Winther indleverer sit Regnskab for 1794 med 95 Bilag, Casses 2 indfrieede Obligationer, 4 Obligationer fra den gamle Banque og 1 fra Species Banquen. Skjødet findes ikke hos Freese og Toxen. — Der skal tages Udskrift fra Ballerup Tings Protocol. (Det viste sig dog senere at Papirerne fandtes hos Freese.)

Marts 25. Sømpriserne forhøies. Der skyldes 1110 Rdl. 1 $\frac{1}{2}$ 9 β , og der er ingen Penge til at reparere Sliben eller bygge for. — Interessenterne lovede at sammenskyde, „hvad de funde afftedkomme med“. De Interessenter, som ikke betale de paabudne nye Bidrag skulle svare til Fabrikken 10 % „Uvange“. Mester Halberg opsiges til Michaeli. Lieutenant Falkenberg har forlangt Afdrag 300 Rdl. Med Gjælden til Hansens Bo og Andre mangler der tilsammen ca. 2500 Rdl. — Ebbesen lovede at forskaffe 1200 Rdl. og paa Obligation skal i Banquen laanes 800 Rdl.

Juni 17. Samling hos Procurator Aabye. Winther har ved den Staden den 5., 6. og 7. Juni overgaaede Ildebrand mistet sit Hus og kan derfor ikke længere være

casseførende Directeur. I hans Sted vælges Faber. Directeurer: P. Faber, A. Lassen og C. Ebbesen.

Juli 27. Samling hos Faber. Mel-Møllen skal forandres til Slibemølle. Ildebranden har sat flere af Interessenterne ud af Stand til at betale deres Contingent til Fabriken, og der mangler Penge. — Man vil betale Gjælden til Hansen med 1800 Rdl., det Andet maa vente. Man enes om at sælge den store Sprøite ved Fabriken.

October 19. Til Specie-Banquen skal betales 800 Rdl. Hertil ville 13 Interessenter bidrage tils. 910 Rdl. og der skal gjøres Laan i Banquen for 2400 Rdl. Spécies.

Februar 4. Paa Laanet 2400 Rdl. Species skal afbetales 280. — Lignes med 8 Rdl. pr. Actie. Til forskellige Regninger og Vexler tils. 3009 Rdl. 5 $\frac{1}{2}$ 10 β love 13 Interessenter at betale tils. 1010 Rdl.

1796.

Marts 16. Love 7 Interessenter at tilskyde 500 Rdl. Hagedorn fritages for at betale 10 % Avance paa sin Gjæld til Fabriken.

Juli 8. Til Etatsraad van Hemmert Bredeværk for Messing, og andre Regninger, beløbende sig til 1781 Rdl. 3 $\frac{1}{2}$ 2 β , love 13 Interessenter at betale tils. 1200 Rdl. Da Brygger Meiting er afgaaet ved Døden, vil Procurator Aabye have Sagen med Boet forligt. — Naar Boet vil betale 400 Rdl. og Sagens Omkostninger, vil man indgaa paa Forlig. Til skyldige 1687 Rdl. 1 $\frac{1}{2}$ 1 β love 5 Interessenter 500 Rdl. Den nye Slibe er assureret for 3000 Rdl.

December 29. Til forskellige Regninger for 769 Rdl. 4 $\frac{1}{2}$ ville 10 Interessenter betale 780 Rdl. Faber truer med at nedlægge Posten, da mange ikke betale, der behøves desuden mere til Fabriken, og han er i betydeligt Forskud. — 17 Interessenter (der synes at have været 21), love at betale tils. maanedlig 430 Rdl.

1797.

Februar 17. Faber fremlægger sit Regnskab fra 1. Juni — 31. December 1796, han har tilgode 1222 Rdl. Interessent: Eischell (eller Eschel) Jensen.

5 ƒ 3 β , andre Regninger ere 1270 Rdl. og Obligationer i Banquen 1800 Rdl. — Der skal gjøres Laan i Banquen for 3200 Rdl. Actierne skulle indleveres for at Numrene kunne eftersés og en Conto derefter indrettes. Fra næste Nytaar skal der beregnes 12 % Avance paa Fabrikens Varer. Man vil modtage Regimentsquartermester Lunds Actier Nr. 34 og 35 i Raadvad som Valuta for hans Gjæld 484 Rdl. til Fabriken. (Gjælden viser sig senere at være 523 Rdl. 9 β , og for dette Beløb liquideres Actierne). Degn & Søn ville sælge deres 2 Actier og fremtidigt kun handle med Speile. — »Udsættes indtil videre.« — Faber behøver 2014 Rdl. foruden sit Forskud. Hertil ville 8 Interessenter betale tilsammen 600 Rdl. Faber vil gaa af, men bliver, da Interessenterne love at betale prompte.

December 7. Bechmann og Lind betale ikke. — »Bechmann skal give Obligation og deponere sine Actier, Lind har ingen Actier at deponere.« Henrik Hansen faar 2 Actier for 600 Rdl. mod 300 Rdl. contant og 300 Rdl. i Obligation. Til Betaling af Gjældsposter tegnede 10 Interessenter sig tilsammen for 425 Rdl.

1798. Februar 15. Faber aflagde sit Regnskab for 1797 og forlangte det revideret i den i Conventionen fastsatte Frist. Hans forrige Regnskab var endnu ei revideret, han fralagde sig alt Ansvar og Revisorerne tildømte en Mulkt. Han har nu tilgode 1597 Rdl. 5 ƒ 11 β med andre Regninger udgjør det 2890 Rdl. 3 ƒ 7 β , og der er ingen Penge i Cassen. Hertil ville 14 Interessenter betale 999 Rdl. Degn & Søns 2de Actier kjøbes for 600 Rdl. ÷ deres Gjæld, 176 Rdl. 4 ƒ 11 β , naar de forpligte sig til aldrig, enten directe eller indirecte, at handle med Isenkram, men kun med Speile. — Mel-Møllen skal nedlægges, et Klippeværk og en Vandhammer anlægges i dens Sted, Møller Refdahl opsiges til Paaske 1799. —

(I 1797 vedtog man at bruge den til Slibemølle, men det er gaaet med denne, som med saa mange andre Resolutioner, de ere ikke komne til Udførelse). Til Betaling af opsagte Obligationer 800 Rdl., til Falkenberg 1000 Rdl., til Commerceraad Heinrich Fabers Tilgodehavende 1600 Rdl. og diverse Regninger ialt 3908 Rdl., skal søges et Laan paa 4000 Rdl. i Specie-Banquen.

December 20. Ansøgning til Kongen om Laan paa 40000 Rdl. à 4⁰/₁₀₀ mod Pant i Fabriken.

Directeurer: P. Faber, C. Schjøtt og B. Møssin.

1799.

August 8. Til forfaldne 2935 Rdl. 4 fl 14¹/₂ β lovede 10 Interessenter at betale tilsammen 900 Rdl. og October 21. til 809 Rdl. 4 fl 13 β 9 Interessenter tilsammen 500 Rdl.

Februar 12. (Her forekommer Baadh & Winther første Gang i Protocollen, Martin Winther underskriver desuden for sig). Skrivelse af 30. April 1799 fra Commerce-Collegiet angaaende Laanet paa de 40000 Rdl. fremlægges. Samtlige Interessenter befuldægtige Faber til at udstede deres solidariske Obligation for dette Beløb. (Der synes at have været 20 Interessenter).

1800.

Interessenter:
P. A. Seerup,
Baadh &
Winther.

Mai 5. Finants-Collegiets Skrivelse af 19. April tilsiger Interessenterne et Laan stort 35000 Rdl. i 3 Terminer. Om 3 Aar skal der afbetales paa denne Obligation, Renter og Afdrag skulle eventuelt repareres paa Actierne. Der er Doubletter af Actier og feile Nummere. — Nye Actier skulle udstedes og de gamle casseres. For Udeblivelse fra Samlingerne sattes Bøder: $\frac{1}{2}$ Time 1 fl , 1 Time 2 fl og derudover 4 fl til Raadvads Fabriks Fattigkasse. Faber klagede over Revisorernes Séndrægtighed. Der sattes en Mulkt af 1 Rdl. for hver Dag, Revisionen udebliver udover 3 Maaneder, efterat Regnskabet er afleveret. Der trykkes nyt Oplag af Conventionen (100 Stk.). Revisionen af Winthers Regnskab for

1794—95 fremlægges. Den casseførende Directeur skal fremtidigt aflevere sit Regnskab senest 3 Maaneder ind i det nye Aar mod en daglig Mulkt af 2 Rdl. (Dette blev dog ikke overholdt).

1801. Marts 9. Det ved Fabriken værende Duketøi er istandsat og fordeles mellem Interessenterne. Prøver af Strygejern 1—12 forevist. Interessenterne lovede ei at forskrive af den Slags fra Udlandet. Afbetalingen til Specie-Banquen skal ske med 12 Rdl. pr. Actie. Der tages 4 Sedler i Classelotteriet.

1802. April 14. Faber har tilgode efter Regnskab 1600 Rdl. 3 $\frac{1}{2}$ 12 β . Fabriken er omvurderet og assureret for 57220 Rdl. Han staar i Forskud for 3690 Rdl. — 7 Interessenter love at betale 650 Rdl. Af Laanet paa de 35000 Rdl. ere Renterne 700 Rdl. pr. Termin. — Interessenterne skulle betale Renterne mod at faa Varer for Beløbet; men man behøver og ønsker, at der gjøres endnu et Laan paa 25000 Rdl. Der tilstaas Faber 50 Rdl. i Leie for hans Kjælder til Oplag af Varer fra Fabriken.

November 8. Klokke- og Morter-Støber Norrin antages, Halbergs Enke opsiges, hun skylder 341 Rdl. Fra afdøde Raadmand Freeses Bo overleveres: 1) Original Skjøde paa Raadvaddams Fabrik for Kammertjener N. J. Jessen, 2) Auctionsskjøde af 10. December 1767, 3) Bevilling paa Brændevinsbrænderi, 4) Extensions Privilegium for Fabriken, 5) Privilegium paa en Kartefabrik, 6) Afskrift af Conventionen mellem Interessenterne og 7) 2de Actier i Raadvad Nr. 8 og 9. Faber er nu i Forskud af 7700 Rdl. — Hver Interessent skal til 11. December Termin betale 50 Rdl. pr. Actie. — Han er misfornøiet med Inspecteur Lassen, der ikke har aflagt Regnskab for 2 Aar. — Lassen lover Bod og Bedring og faar Lov til at blive. — Inspecteur Lassen har som Formand ved Strømmen havt Udgifter. — Der tilstaas ham hertil

hvert 9. Aar 20 Rdl. Skoleholder P. Vestergaard vil have Fabrikens Skole til en fast vedvarende Skole. Til Lyngby Sogns Fattige gives et Bidrag af 12 Rdl. Man bliver enig om at begjære at danne et Laug for sig selv, »da der ofte indløber Omstændigheder mellem Isen- og Urtekræmmerne.«

Mai 2. Der skal indgives Ansøgning til Regjeringen om et Laan paa 25000 Rdl. 1803.
Optages som
Interessenter:

Directeurer: P. Faber, Heining og Mossin. J. Mørck.
H. R. Kruse.

Januar 26. Ifølge General-Land-Oeconomi og Commerce Collegiets Skrivelse af 17. December 1803 bevilges Laanet af de 25000 Rdl. til Udbetaling i 3 Terminer. Inventariet og Varelageret assureres for 18000 Rdl. Inspecteur Lassen afskediges og Andreas Christensen Engelstrup antages. Der skal anlægges en grundmuret Bygning med Støbe-Ovn for Klokkestøber Norrin, at han kan støbe Jern og Messing. Ligeledes skal der anlægges et nyt Slibe- og Polér-Værk. De Ugepenge, som ikke prompte betales, skulle lovlig inddrives. Naar Directionen tager til Raadvad, skal en Interessent tages med, under en Mulkt af 1 Rdl. 1804.
M. A.
Heegaard.

Juni 14. Faber har ifølge fremlagt Regnskab tilgode for Aaret 1803 16164 Rdl. 5 $\frac{1}{2}$ β . Det bifaldes, at Urtekræmmerne ved Laugenes Adskillelse beholde Lov til at handle med Skriv-Papir, Sye- og Knappenaale, Grifler, Blyanter, Penne og Fingerbøller. Bechmann har en Gjæld til Fabriken af 1002 Rdl. 2 $\frac{1}{2}$ β , denne eftergives ham, mod at han deponerer sine Actier. Der skal trykkes Prisbøger, og enhver Interessent betale sit Exemplar (Fabrikens første Pris-Courant).

December 13. Faber har nu været casseførende Directeur i 10 Aar og vil gaa af, men lader sig overtale til at blive. Han behøver December 20. til Fabriken 800 Rdl. maanedlig, 17 Interessenter (der er 22) tegne

sig for tilsammen 670 Rdlr. maanedlig, og bestemmes det, at 2den og 3die Directeur skulle indkræve Ugepengene. Til Gjortlerværkstedet behøves Messing. 15 Interessenter ville levere tilsammen ca. 83 π . Der betales for Kjedelmessing, 2 $\mathcal{L}$, smaa Messing 24 β og Malm 20 β pr. π . Skoleholderen tilstaas 25 Rdl. aarlig for at assistere Inspecteuren ved Fabriken.

1805.

Mai 9. Man vil forskrive Jern fra N. Bjørnberg i Gøtheborg istedetfor fra Laurvig i Norge. Til en Regningsgjæld af 3656 Rdl. 2 $\mathcal{L}$ 13 β og Fabers Forskud 3911 Rdl. tilsige 7 Interessenter tilsammen 1000 Rdl. Der skal antages en Sporemager og en Blikkenslager. Forhenværende Inspecteur Lassen truer med Proces »indtil højeste Ret« for formentlig Tilgodehavende 417 Rdl. 4 $\mathcal{L}$ 3¹/₂ β . — „Man maa være fornøiet med 94 Rdl. 1 $\mathcal{L}$ 3¹/₂ β , ellers vil man udholde en Proces indtil højeste Ret“. Hørkræmmer Foght er villig til at modtage Obligation for sit Tilgodehavende for Jern 1300 Rdl. Det bestemmes, at de Isenkræmmer-Enkers Sønner, der ere Svende, fremtidigt skulle møde paa Interessentsamlingerne. Kartemager Bentzen antages. Til Laanets Forrentning, 1200 Rdl., tilsige 14 Isenkræmmere tilsammen 1075 Rdl. og til forfaldne Regninger, 1837 Rdl. 5 $\mathcal{L}$ 1 β , love 8 Interessenter 850 Rdl., Resten skal fordeles pr. Actie. Mossin jun. tilstillede D'hr. Interessenter en Samling Tegninger over alt det, som paa Fabriken hidtil er forfærdiget.

November 4. Der vælges til casseførende Directeur Major A. Lassen med 11 Stemmer og til 3die Directeur Winsløv. Lassen gjør Indsigelse mod Valget, men Interessenterne holde sig til Conventioen for Fabriken. Til Betaling af Gjæld tegnes 14 Rdl. pr. Actie.

December. A. Lassen har endnu ikke villet mod-

tage Valget. — Et Indbydelsesbrev skal tilstilles ham (og det synes at have hjulpet).

Directeurer: A. Lassen, Mossin og Jacob Winsløv. 1806.

Samling hos Lassen. Fabricationen var i 1805 13862 Rdl. Han fremlagde Ansøgning til Reiersenske Fond om et rentefrit Laan og Udkast til nye Laugsartikler. Til Renter og løbende Udgivter forlanger han 6 Rdl. 24 β maanedlig pr. Actie, uden at der derfor maa tages Varer, men det skal hæfte paa Actierne saaledes, at naar en Interessent ophører med sin Handel, udbetales der Intet for Actierne, forinden Hæftelsen og Varegjælden er betalt. Der skyldes paa Regninger 3170 Rdl. 11 β , og Creditorerne true med Inddrivelse deraf ved Retten. Til Betaling heraf foreslaar Lassen, at: M. Winther, Klein, Mørch, Bechmann, Lund, Jensen, Md. Hagedorn og Md. Seerup fritages for Tilskud, da de ikke kunne bruge saa mange Varer. Ligeledes fritages Faber, da han har tilgode ca. 8000 Rdl. Specier, og Lassen selv, der allerede er i Forskud for 3000 Rdl. Specier. Derimod repareres Beløbet paa Mossin & Søn, Liunge, Baadh & Winther, Md. Ebbesen, Winsløv, Schiøtt, Heining, Hansen, Kruse, Seerup, Heegaard og Md. Due. De ville dog kun betale 100 Rdl. pr. Actie. Arbejderne paa Fabriken skyldte tilsammen 4308 Rdl. 3 fl 15 $\frac{1}{2}$ β . Fabrikens Gjæld er:

Til det Kongelige Manufacturfond	60000	Rdl.	0	fl
» Collstrups Obligation	1200	»	0	»
» Md. Ebbesens »	1200	»	0	»
» Md. Foghts »	1300	»	0	»
Vexelobligation	13698	»	0	»
Fabers Tilgodehavende	8081	»	4	»

Tilsammen 85479 Rdl. 4 fl

Bechmann maa deponere sine Actier for Gjæld

920 Rdl. 2 $\mathcal{F}$ 7 β ; han skylder desforuden 318 Rdl. 3 $\mathcal{F}$ 6 β , men da dette er udover, hvad der efter Conventionen kan betroes ham, skal den daværende Directeur hæfte derfor. Lund skylder 1348 Rdl. Han skal indfri sin Obligation paa 200 Rdl., deponere sine 2de Actier og udstede Forskrivning for det overskydende Beløb.

December 17. Reiersenske Fond tilstaar Interessenterne 5% Præmie af de Varer, som i Aaret 1805 ere udsendte fra Fabriken. Beløbet er 14026 Rdl. og Præmien 701 Rdl. 33 β . Md. Hagedorn tilbageleverer sine 2 Actier og forlanger 600 Rdl. derfor. Lassen savner mellem Fabers Papirer General-Toldkammerets Tilladelse til toldfri Indførsel af Jern. Til Renternes Betaling skulle Interessenterne svare til 11. December Termin 50 Rdl. pr. Actie og af Regninger til Beløb 1870 Rdl. betale Interessenterne strax Bredes Regning for Messing 243 Rdl. 2 $\mathcal{F}$ og til Suhr & Søn og Collstrup udstedes Vexelobligation. Faber skal have Obligation for sit Tilgodehavende 7185 Rdl. 2 $\mathcal{F}$ 14 β . Der har i September Maaned været Brand i Hammermøllen, Skaden er godtgjort med 400 Rdl. Der antages en Jernstøber Hegl. Hammermøllen har leveret 2000 π Jern-Kiler til America (rimeligvis Vestindien). Bolværket bag den nye Slibe er istandsat, da Vandet havde gravet sig ind i Smedegaarden og truede Husene. Til casseførende Directeur valgtes Winsløw.

December 30. En Øltapper søger om at handle med nyt Jern, Magistraten sender Ansøgningen til Erklæring. Winsløw overtager Posten som casseførende Directeur paa følgende Vilkaar: Den første i hver Maaned betaler: Major Lassen, Schjøtt, Capitain Faber, Madam Ebbesen og Winsløw selv hver 100 Rdl. D. C., Mossin & Søn 150 Rdl., Heegaard 60 Rdl., Heining og Kruse hver 50 Rdl., Major Liunge, Baadh & Winther, P. A.

Seerup hver 30 Rdl. D. C. Desuden skal hver Interessent betale først i Mai og først i November 250 Rdl. D. C. For foranførte Beløb erholde Interessenterne Varer fra Fabriken. — Til 2den Directeur vælges Kruse.

Directeurer: J. Winsløw, H. R. Kruse og A. Lassen.

Juli 4. Samling hos Winsløw. Hansens Enkes Ansøgning om at sælge Varer paa Markeder er efter Forlydende afslaaet. Justitsraad Thomsen har opsagt sin Obligation, et nyt Laan til samme Beløb er erholdt ved Procurator Kruck. Faber faar Obligation for sit Tilgodehavende 7080 Rdl. Fabrikationen var i 1806 18931 Rdl. Laugsartiklerne bleve forelæste for Interessenterne og Major A. Lassen valgtes til Oldermænd. Til Bisiddere, hvoraf den ene ifølge Laugsartiklerne skal være i Directionen for Raadvaddams Fabrik, valgtes: Winsløw og Heining. Laugsskriverens Løn sattes til 50 Rdl. aarlig.

1807.

Arbeidernes Gjæld til Fabriken er 4863 Rdl. 3 $\frac{1}{2}$ 2 β .

÷ Afgaaet for Arbeide . . . . . 1336 » 0 » 7 $\frac{1}{2}$.

Rest 3527 Rdl. 2 $\frac{1}{2}$ 10 $\frac{1}{2}$ β .

Reiersenske Præmie er 511 Rdl. 51 β (Omsætningen har altsaa været i 1806 10230 Rdl. 3 $\frac{1}{2}$ 12 β .) Der kjøbes til Støberiet gamle Jern-Kanoner af G. C. Hedberg ifølge Contract for 16500 Rdl. Md. Hagedorn vil deponere sine Actier for sin Gjæld til Fabriken 502 Rdl. 3 $\frac{1}{2}$ 12 β ., da hun ikke holder aaben Boutik; men da hun endnu handler med musikalske Instrumenter, kan hun ikke fritages for Betaling til Fabriken. Man har ansøgt Finants-Collegiet om et Laan paa 20000 Rdl. til Indkjøb af Kanonerne, men da dette er afslaaet, ansøger man om 10 Aars Delation med den stipulerede Afbetaling 1760 Rdl. Kgl. Resolution af 22. Mai giver toldfri Indførsel af Jern. Ansøgning til Rentekammeret om Fritagelse for (Grund) Skat af Fabriken. (Denne Ansøgning bevilges

ikke.) Man ansøger Magistraten om Tilladelse til at anlægge en Bom ved en af Broerne for at tage Bompenge af Reisende. (Bevilges heller ikke). Der fremlægges Prøver af Hængsler, Spader og Holzskruer, som i lang Tid havde henligget paa Fabriken. — Disse Varer fordeles mellem Interessenterne ligesom ogsaa store Messing — og rustne Jern-Haarnaale, Hægter og Knappenaale. Prøver forevistes af Ildpustere, støbte Gryder og Pander. Til Betaling for Kul og Jern 3000 Rdl. ville 12 Interessenter i 3 Terminer betale tilsammen 2500 Rdl.

December 3. Der fremlægges Copi af Obligation til F. L. Gustmeier til Afdrag paa Kanonerne, samt ogsaa 5 Obligationer til Hedberg til Beløb 8795 Rdl. for Kanoner. Major Lassen har tilgode efter Regnskab 6270 Rdl. 3 $\frac{1}{2}$ 10 β . Major Liunge og B. Mossin & Søn ere fallit. Winsløw gaar af, Kruse vælges, men vil ikke modtage Valg.

December 23. Kruse modtager Valget mod at Interessenterne betale maanedlig tilsammen 800 Rdl., samt hver Interessent i Marts, Juli og September 125 Rdl. og først i Mai og November 250 Rdl. Der forevistes en Jerngryde, hvorefter for Fremtiden alle Størrelser fabrikeres.

1808. Directeurer: H. R. Kruse, M. A. Heegaard og Jacob

Til Interes- Winsløw.

senter ere
optagne:

H. C. Ebbesen,
G. A. Selmer,
J. A. Ebbesen,
A. G. Kruse.

April 13. Samling hos H. R. Kruse. Ansøgning om at maatte skjære Tørv paa Fabrikens Grund. Over-G. A. Selmer, krigscomm. Schmidt forespørger om der paa Fabriken kan smedes et Parti Jern. — Dette kan ikke ske for det Første af Mangel paa »Kulv«. Lassen vil for sit Tilgodehavende (6,600 Rdl.) have betalt 600 Rdl. strax, 2,000 Rdl. til 11. Juni og 4,000 Rdl. i 4% Obligationer. Interessenterne kunne ikke gaa ind herpaa og Faber, som har 7,500 Rdl. tilgode, vil slet ikke betale noget hertil, hvilket han lader tilføre Protocollen. H. Hansen

tilføjer, at han, den Gang Major Lassen aflagde Regnskab, ikke skyldte noget til Fabriken og ej heller har anmodet Directionen om at foretage noget, som har kunnet forøge Udgifterne; som Følge heraf vil han heller ikke betale noget til Major Lassen.

Juni 3. Der er givet Tilladelse til Tørveskjæring, hvortil der kræves 500 Rdl., som med 50 Rdl. til hver skal fordeles paa Interessenterne. Fabricationen var i 1807 20,300 Rdl. Mester Hegl skal forsættes til andet Arbeide, da der ingen »Kulv« er til Støberiet.

Ca. 498 Dus. diverse Kamme	} fordeles mellem
- 529 » » Piberør	

Major Lassen har endnu tilgode fra Aar 1806 (6657 Rdl. 5 $\frac{1}{2}$ 2 β). Han vil nu have betalt 2657 Rdl. 82 β , hvortil 11 Interessenter ville betale 1700 Rdl. Da Interessenterne komme mere og mere i Gjæld ved Fabriken, anser Kruse det for Pligt at gjøre Interessenterne opmærksomme paa, at man, for om muligt at formindske Byrderne, burde indgaa med Ansøgning til Hans kongl. Majestæt.

Juli 28. Ved et Møde hos Oldermænden forelægger Kruse en Obligation til Lassen for hans Tilgodehavende 5,000 Rdl. med 1,000 Rdl. aarlig Afbetaling fra 11. Juni 1809. Han fik Lov til at udstede denne paa Interessenternes Vegne.

November 4. Møde hos Kruse. Oplæst Ansøgning af 23. Mai d. A. til Kongen om Fritagelse for Afdrag med Collegiets Svar af 18. Juni, Ansøgning af 30. August til Collegiet om Fritagelse for Afdrag og om at erholde aarlig Præmie af hvad, der produceres. Regeringen bevilger Udsættelse af Afdragene indtil et Aar, efter at Freden er sluttet. Kruse gaar af, og M. A. Heegaard vælges med 7 St. Mørch og Lind fritages i Aar for at betale de maanedlige Bidrag til Fabriken.

December 22. Overtager Heegaard Posten som casseførende Directeur mod at Interessenterne betale til

Træ-Kul	2,700 Rdl.
Stenkul	1,500 »
extra Udgifter	1,500 »
Til Major Lassen	1,000 »
	6,700 Rdl.

Til Finantskassen, i Fald man ikke

kan faa Henstand dermed . . . . . 850 Rdl.

÷ Fradrag af de gamle Kulregningers Beløb 1,603 Rdl. og Kul-Beholdningen 850 Rdl. Deraf i Januar 1,000 Rdl., i Februar 1,000 Rdl., 11. Juni 1,000 Rdl. 11. December 1,000 Rdl. og endvidere til gammelt Messing 300 Rdl. Der skal betales 2 % af alle de Varer, der indleveres fra Fabriken til Præmier for Svendene at fordele med fra 5—10 Rdl., og naar Udgifterne overstige Indtægterne med 1,000 Rdl., skulle Interessenterne betale samme inden 14 Dage efter Samlingens Dato. Capitain, M. Ishøj vil laane Kanoner. Naar han stiller Caution, betaler Leie 30 Rdl. og Udgifterne, kan han faa dem, »Skøt gjælder 10 Rdl.« Efter Heegaards Opgjørelse er Underskudet aarligt 4,451 Rdl. 5 $\frac{1}{2}$ 2 β . Deraf Renterne af Gjælden (102,545 Rdl.) alene 4,305 Rdl. Alle indsendte Varer forhøjes med 24 β pr. Rigsdaler (25 %). Winsløw har tilgode for Aaret 1807 1301 Rdl. 1 $\frac{1}{2}$ 1 β . Nogle Interessenter have modtaget betydelige Quanta Varer fra Fabriken, medens Andre slet Intet have kunnet faae. — Varerne skulle fordeles ligeligt; dog skulde de have mest, som havde betalt mest til Fabriken. Winsløw beskylder Kruse for at have ladet sig udlevere Varer, der vare indpakkede og bestemte til andre Interessenter.

1809.

Directeurer: M. A. Heegaard, H. R. Kruse og Heining.

20. Januar. Møde hos Heegaard. P. A. Seerup har

fremsat Beskyldninger mod Heegaard. Heegaard fralægger sig de mod ham af Hr. P. A. Seerup under 22. December f. A. gjorte Beskyldninger og støttes heri af 9 Interessenter, saa at Hr. P. A. Seerups Fornærmelser skulle være »døde og magtesløse«.

Fra Major Lassen forelægges til Indførelse i Resolutions-Protocollen et langt Brev, hvori han i meget skarpe Udtryk beskylder H. R. Kruse, for at denne som casseførende Directeur har ladet sig tilkomme Varer langt udover, hvad han var berettiget til, ligesom han har ladet sig fabrikere Varer til egen Fordel; beskylder ham for Usandhed, og for at han vil binde Interessenterne »Noget paa Ærmerne«, at han har leveret Caspersen jun. Støbe-gods til 9 β π , trods det ved »Kulvenes« Stigning til 200 Rdl. Læsten kom Fabriken paa $9\frac{7}{8}$ β pr. π . Han (Lassen) har gjort Tilskud af 2,500 Rdl. og kun faaet Varer for 1,700 Rdl., medens Kruse, der kun har tilskudt 1,800 Rdl. har taget Varer for 3,000 Rdl., og forlanger han Kruse idømt en Mulkt af 2 Gange 25 Rdl. og at fratræde Directionen. Winsløw lader et Brev med lignende Beskyldninger mod Kruse protocollere, henviser til Svarene paa hans 23 Spørgsmaal af 23. December f. A. og paastaar, at Kruse har ladet sig fabrikere et stort Parti $\square$ Jern til egen Fordel, at han har nægtet sig hjemme for Winsløvs Bud, der saa Kruse springe ud af Vinduet. H. R. Kruse protesterede i Protocollen mod disse Beskyldninger og forlangte Udskrift af denne, der skulde cirkulere mellem Interessenterne. Heegaard har udlagt 3,397 Rdl. og kun faaet indcasseret 1,560 Rdl. Hver Interessent skal betale 100 Rdl. i Marts og April Maaned. Fabricationen var i 1808 23,400 Rdl. I Kruses Sted valgtes Capt. Faber til Meddirecteur. Da Klagerne mod Kruse ere beviste ved Inspecteur Engelstrups Vidnesbyrd, idømmes Kruse en Mulkt af 2 Gange

25 Rdl. H. R. Kruse, A. G. Kruse og H. Hansen nægte at betale Tilskud. Kongen skal ansøges om et Laan paa 60,000 Rdl. at henstaa fast i 10—20 Aar.

Maj 10. Heegaard er i Forskud for 3,851 Rdl. 3 β . Interessenterne skulle betale i Ugepenge 250 Rdl. inden 8 Dage og 200 Rdl. hver extra til Juni Termin. Der er indgaaet mindeligt Forlig mellem Lassen, Winsløw og H. R. Kruse og betalt 50 Rdl. til Fabrikens Fattigkasse. Der trænges til en ny Vandhammer, ved den gamle gaar det halve Vand til Spilde, der bør anlægges en Bredhammer paa 100 $\mathring{u}$'s Vægt i den gamle Slibe. 13 Interessenter vedtage at betale hver 50 Rdl. i Januar, Februar, Marts og April Maaned 1810, mod at erholde Varer derfor. Heegaard har set en Vandhammer som ovennævnte, der vil koste 2,400 Rdl., hos Elbertshagen i Remscheid. Den skal kunne smede Spader, Jernpander, Skovsave, Skjæreknive og Leer. Winsløw's Regnskab for 1807 er revideret; han har tilgode 1,301 Rdl. 17 β .

October 26. Heegaard er i Forskud med 6,831 Rdl. 18 β og vil have dem inden 14 Dage. 9 Interessenter ville betale ialt 2,700 Rdl. Seerup skylder 530 Rdl., som skulle inddrives. H. Kruse skal betale 300 Rdl. A. Kruse 200 Rdl. Heining er død; i hans Sted vælges J. A. Ebbesen. Heegaard forbeholder sig Ret til hos de Interessenter, der ikke betale i rette Tid, at tage Regres for muligt Courstab.

December 20. Der skal gjøres Laan af 20—30,000 Rdl. paa 2. Prioritet i Fabriken. Hvad Interessenterne have tilgode i Fabriken maa anses som faststaaende Capital, hvorfor ingen Varer faas; men det skal forrentes. Heegaard vil lade 1,600 Rdl. staa, men Resten skal indbetales ham. For hvad Interessenterne fremtidigt maatte tilskyde, skulle de have Varer. Heegaard er nu i Forskud for 10,861 Rdl., han forbeholder sig at gjøre Laan til Dækning heraf og

at beregne Interessenterne Renter og Provision til Udgift. Inspecteur Engelstrup kan ikke formaas til at aflevere Regnskab og Uge-Extractor, han skal fratræde 1. Januar 1810. J. F. Clausen antages til Inspecteur.

December 29. Heegaard vil kun vedblive, naar Interessenterne uvægerligen møde præcis efter Tilsigelse, naar de ei have lovligt Forfald, ellers skulle de bøde 5 Rdl. hver Gang og underkaste sig de Beslutninger, der tages. Da enkelte Interessenter forskrive fremmede Varer lig Fabrikens, til Tab baade for Staten og Fabriken, skulle de indskyde i Fabrikens Casse, hvad det de fremmede Varer, som de have solgt, kunde beløbe sig til, hvis de vare tagne fra Fabriken. Hvert Aars 27. December skal der optages Ballance paa Fabriken af Inspecteuren og 2 Directeurer. Procurator Lange blev mod aarlig Gage af 50 Rdl. antaget til at føre Protocollen ved Samlinger hos Oldermænden og den casseførende Directeur. Interessenterne skulle tilskyde 7000 Rdl. til Fabriken, eller dette Beløb laanes paa Vexelobligationer. Naar den casseførende Directeur har over 1000 Rdl. tilgode, skal dette indbetales ham inden 14 Dage efter Samlingen. Der skal betales Vogn til Fabriken og Fortæring en Gang om Ugen til den casseførende Directeur; det staar de andre Directeurer og een af Interessenterne frit at følge med. J. A. Ebbesen vil ikke modtage Valget til Meddirecteur; Winther vælges i hans Sted. Døer en Interessent, skal hans Tilgodehavende efter 1 Aars Opsigelse, udbetales ved Fordeling paa de andre Interessenter i Forhold til Deres Actier. Den casseførende Directeur vedbliver, naar han ønsker det, saalænge Fabrikens Tilstande forbedres; tiltager Underballancen have Interessenterne Ret til at vælge en Anden.

Juni 1. Heegaard meddeler at han intet Laan kan faa af Kongens Kasse, men har faaet Løfte om Laan hos 1810.

Som Inter- Private. Efter mange forgjæves Forsøg har han faaet et
 essenter ere Laan paa 20,000 Rdl. med 1 Aars Opsigelse gennem
 optagne: Étatsraad Rosenvinge Kollerup hos Geh. Conferents-
 J. E. Møller raadinde Kragh-Juel-Wind-Friis til Boller & Møgelkjær.
 og Fr.Schiøtt. Denne Obligation prioriteres med kgl. Tilladelse forud
 for Regjeringens Tilgodehavende og forrentes med 4⁰/₀.
 Den ny Vandhammer ventes færdig om 14 Dage. Den
 Reiersenske Præmie er 400 Rdl. For Kruses Regnskab
 af 1808 udsættes Revisionen, indtil der ved Hof- og Stats-
 retten er faldet Dom i den mod ham anlagte Sag for
 urigtig Fremgangsmaade mod Fabriks-Interessenterne i
 1808. Der er givet Ansøgning om Fritagelse for Militær-
 tjeneste for forskjellige af Fabrikens Mestre. Dette be-
 vilgedes. Klein, Beckmann, Mørch og Lind have intet
 Tilskud betalt i 1809. Md. Due vil ikke betale i 1810.
 »Med Md. Due udsættes det indtil videre, de andre skulle
 sagsøges.«

August 11. Den nye Vandhammer er nu færdig
 og svarer til Hensigten, den smeder ved én Hede en
 Spade i 2 Minutter. Der behøves nu flere Penge.
 Heegaard foreslaar at 7,200 Rd. blive staaende i Vexel-
 obligationer. Renten heraf er aarlig 350 Rdl.; men der
 menes at tjene ved Vandhammeren over 5,000 Rdl.
 aarlig. — Inspecteur Clausen beder om 25 Rdl. mere
 Løn. — Det udsættes indtil videre. Det vedtoges, at de
 enkelte Directeurer maa ikke foretage sig noget, uden de
 andre Directeurs Samtykke.

November 26. Der skal bruges 12,454 Rdl. 4 $\frac{1}{2}$ 14 β .
 Heraf har Heegaard tilgode 7,534 Rdl.; men 12 Inter-
 essenter skylde til Fabriken 13,378 Rdl. 5 $\frac{1}{2}$ 3 $\frac{1}{2}$ β . For
 hvad der maatte mangle i Betalingen fra de skyldige
 Interessenter, maa der søges et Laan. Inspecteuren faar
 tilstaaet aarlig 950 Rdl. og skal derfor holde Fuldmægtig
 og en Karl. Heegaard vil gaa af, men vælges igjen med

5 Stemmer, Winsløw faar 3, Heegaard vil ikke modtage Gjenvalg. En engelsk Filehugger antages (Naylor). En Bliklakerer er antaget. Lind lover at betale til Inspecteur Lassens Pension 2 Rdl. 3 $\frac{1}{2}$. Baadfører Lassen har paa en Reise til Sverrig solgt den Fabriken tilhørende Baad, hvormed han skulde hente Kul fra Høganæs, til Englænderne og er løbet sin Vei.

December 7. Winsløw har nægtet at modtage det paa ham faldne Valg. Der gjøres Indberetning derom til Magistraten. Alle Børn, som fødes paa Fabriken, fritages for Militærtjenste.

December 31. Capt. Faber vil paatage sig Posten 1811.
som casseførende Directeur.

Marts 11. Directeurer: P. Faber, F. Winther og J. Winsløw. Som Interessent er optaget:

Samling hos Faber. Faber vil, idet han overtager Posten som casseførende Directeur, ikke have personlig Andel i den Proces, der er mellem Magistraten og Fabriken om Vægtlodder. Han protesterer mod Heegaards Fremstilling af Fabrikens Status den 31. December og opfordrer denne til at komme med et ordentligt Regnskab. Han er allerede kommet i Forskud for 3,500 Rdl. Inspecteur Clausens Løn forhøies til 1,400 Rdl. samt Godtgjørelse for en Karl. Forhv. Isenkræmmersvend J. J. Gjørtz antages til Assistance ved Indcassering og Materialiers Modtagelse for en Løn af 300 Rdl. Faber har bragt i Erfaring, at enkelte Interessenter have forlangt nogle af Fabrikens Arbeidere til Staden, for at gjøre Aftale med dem. Dette misbilliges og skal i fornødent Fald paatales. H. de Hemmert.

August 31. Samling hos F. Winther. Capt. Faber er død; hans Tilgodehavende er 8,900 Rdl., og Winsløw har under hans Sygdom udlagt ca. 3,000 Rdl.; men naar Interessenternes Gjæld betales, er der et Overskud af

6,000 Rdl. Winsløw vælges til casseførende Directeur, men vil ikke modtage Valget, medmindre der stilles samtlige Interessenters Caution for et Laan paa 16,000 Rdl. og forestaar kun Posten, til dette skér, uden Ansvar. Der er fabrikeret 317 Dus. File. Den gamle Vandhammer skal indrettes til Lee- og Skjæreknivefabrication. Der antages en Skriver for Oldermænden og den casseførende Directeur til en Løn af 400 Rdl.

October 29. Det er ikke lykkedes at skaffe de 16,000 Rdl., og Winsløw vil derfor ikke være casseførende Directeur, da Ingen kan være tjent med at staa i saa stort Forskud. Han foreslaar at Interessenterne sammenskyde 5,000 Rdl., som skulle forrentes og blive staaende saalænge, det er nødvendigt. 13 Interessenter skulle hertil betale 4,400 Rdl., Ugepenge og desuden, hvad de skylde mere, end de maanedlige Bidrag beløbe sig til.

Bidragene til Ugepengene skulle være:

Januar	1812	13	Interessenter	100	1,300
Februar	»	»	—	100	1,300
Marts	»	»	—	125	1,625
April	»	»	—	100	1,300
Mai	»	»	—	250	3,250
Juni	»	»	—	100	1,300
Juli	»	»	—	125	1,625
August	»	»	—	100	1,300
September	»	»	—	125	1,625
October	»	«	—	100	1,300
November	»	»	—	250	3,250
December	»	»	—	100	1,300
					<u>20,475</u>

Paa disse Vilkaar vilde han modtage Valget. Der opfordres stadigt til at levere gammelt Messing til Fabriken. Inspecteur Clausen opsiges til 1. Januar; Isen-

kræmmer J. Staulund antages i hans Sted. Mørchs Actier ere tilbageleverede; hans Gjæld bliver udslettet. Paa Fabrikens Varer skal beregnes en Avance af 18 i Stedet for 15 0/0. Prisen sættes for gammelt Kjedel-Messing til 15 Ƴ , smaa Messing 12 Ƴ og Malm 10 Ƴ . Kleinsmed Olsens Kontrabogs Stempling vil koste 80 Rdl.

Juli 1. Directeurer: J. Winsløw, F. Winther og Thomas Lind. 1812.

Samling hos Winsløv. Werlin er antaget i Stedet for Staulund med Gage af 2000 Rdl.; men i Betragtning af Tiderne forhøies denne med 50 0/0. Den nye Hammermølle vil koste 10500 Rdl. Reiersenske Præmie er 700 Rdl. Fabricationen var i 1811 93,000 Rdl. Md. Schiøtt's Obligation er opsagt. — Det blev for 14 Interessenter 92 Rdl. til hver.

August 22. Ifølge kgl. Resolution kunde Nürnbergerne, Blankensteiner, Hois og Granelli indtræde i Isenkræmmerlauget mod at betale 1000 Rdl. til offentligt Brug og deltage i Byrder og Rettigheder lige med Isenkræmmerne; men Interessenterne fordrede tillige, at disse, for at indtræde i Lauget, skulde betale hver 4000 Rdl., samt 600 Rdl. for 2 Actier.

December 30. Det nye Hammerværk har kostet 25000 Rdl. Tilskuddet fra 19 Interessenter udgjør til Dato 60224 Rdl. eller for hver + 2 Actier (à 600 Rdl.) 3769 Rdl. 4 Ƴ 2 β . Ugelønnen er nu paa Grund af Levnetsmidlernes Stigning 2300 Rdl. Der er gjort et Laan paa 20000 Rdl., og en Mand har givet Credit paa ca. 20000 Rdl. Ugepengene sættes af den Grund for 15 Interessenter til 5300 Rdl., og der maa gjøres Laan for 4000 Rdl. Fabricationen har beløbet sig til 173724 Rdl. Werlin afskediges til Paaske og Fuldmægtig Kjærs Gage sættes til 1200 Rdl. »Hvo som ikke leverer gammelt Messing til Fabriken kan ingen Messingvarer erholde.«

1813. Laugsudgiverne bestemtes til 10 Rdl. aarlig.
 Renterne ere nu 2382 Rdl. eller 14292 Rdl. D. C.
 Kgl. Skatter 1100 » » 6600 » »
 Renten af den paa Fabriken hvilende Sølvskat udgjør
 8064 Rdl. à $6\frac{1}{2}\%$ = $524\frac{1}{6}$ Rdl. = 3145 Rdl. D. C.
 Tillæg i Lønninger . . . . . 1700 » » »

Optagne som
 Interessenter: Dato til $12\frac{1}{2}$ Rigsbankdaler pr. Actie. Foruden de 24 β
 N. P. Svane. paalægges Varene 4 β pr. Rdl. D. C. Der er paalagt
 J. Hois. en ny Skat af 10 Tdr. Korn til Lyngby Fattigvæsen
 J. P. Granelli. = 300 Rdl.
 G. Blanken-
 steiner.

Juni 30. Der sendes Directeuren for det Reiersenske
 Fond fra Fabriken et Par forsøvede Lysestager. En
 Arbejderbolig, der var calc. til 10—1200 Rdl. kostede
 paa Grund af Materialiernes Stigning 20000 Rdl. og et
 Stakit om Arbejdernes Haver kostede 1200 Rdl.

Inspecteur Clausen skal have i Løn 7000 Rdl. D. C.
 Fuldmægtig Mørch . . . . . 1000 » »
 — Kjær . . . . . 2400 » »

Fr. Schjøtt bydes 600 Rdl. D. C. for hans 2 Actier.
 For gl. Kjedelmessing beregnes nu 6 Rdl., smaat Messing
 5 Rdl. og Malm 4 Rdl. pr. $\mathcal{R}$. Fabricationen var i 1812
 173,724 Rdl. Heegaards Regnskab for 1810 med Tilgode-
 havende 1181 Rdl. 4 $\mathcal{R}$ 4 β D. C. er revideret og skal
 udbetales. Naar alt, hvad der skal betales til 11. Juni
 er afgjort, er der et Overskud af 20000 Rdl. D. C., som
 indestaar hos Interessenterne, og Karter til Beløb 5000 Rdl.

September 18. De tyske Arbejdere ved Fabriken
 stille større Fordringer

Wernrath sen. & Søn . . . . . 15600 Rdl. aarlig.
 do. jun. & Svend . . . . . 20280 » »
 Welk og Lindenburg . . . . . 31200 » »
 Bonninghausen . . . . . 6760 » »
 Wernraths Kone . . . . . 15600 » »

og det er at befrygte, at de om 8—14 Dage forlange ligesaameget til. Fuldmægtig Kjær faar i Løn for Fremtiden 600 Rdl. N. V. aarlig.

November 6. 14 Interessenter betale maanedlig Optaget som
3690 Rdl. N. V. Det aarlige Tilskud er som tidligere. Interessenter:
H. Schmidt.

Januar 3. Winsløw fremlægger sit Regnskab for J. Schmidt.
1812. Der er stor Underbalance i Fabrikens Kasse paa J. de
Grund af Standsning i Handelen, saa Interessenterne ikke Jonquieres.
kunne modtage de Varer, de have bestilt. Desforuden J. L. Blanken-
ere de kongelige Skatter stegne fra 1085 Rdl. = 5400 steiner.
Rdl. D. C. 1814.

Mobilieskatten er 10,365 Rdl. D. C.

Vareskatten 2000 » »

Tilsammen skal betales 53150 Rdl. D. C. Interes-
senterne vedtog at betale hver 1000 Rdl. D. C. og om
fornødent yderligere 1000 Rdl. D. C.

Marts 26. Ansøgning til Rente-Kammeret om Efter-
givelse eller Forandring af Mobilieskatten. En Prome-
moria til Mestre og Arbeidere ved Fabriken om Ned-
sættelse af Arbejdslønnen. Der forelægges et Udkast til
en Ansøgning til Oecon. og Com. Collegiet om Indførsels-
forbud paa adskillige Varer, som fabriceres paa Fabriken.
Det forlanges igjen, at der skal gjøres Ordinationer ved
Fabriken paa Varesorter, som de forskjellige Interessenter
kunne bruge. Der er udbetalt siden 3. Januar 29880 Rdl.
2 $\frac{1}{2}$ 8 β , dertil modtaget ca. 17000 Rdl. og der reterer
endnu at betale 23580 Rdl. 4 $\frac{1}{2}$ 8 β .

August 18. Mobilieskatten er ikke blevet eftergivet,
ei heller modereret, dog er der sket den Forandring, at
det Fradrag, som sker i Ildstedsskatten — forinden denne
— multipliceret med 10 — bliver Mobieskat, nu sker ved
alle Familier ved Fabriken, istedetfor tidligere kun ved
een, hvilket giver en Afgang i Skatten fra 1627 til 840
Rdl., saa at der spares 787 Rdl. Da Commerce Collegiet

ikke svarede paa Ansøgningen, henvendte man sig til Hans Majestæt Kongen selv; »som allernaadigst tillagde Collegiet Ordre at forestille denne Sag.« — Man forventer derfor at erholde samme Rettigheder som Klæde- og Bomuldsmanufacturerne. Den nye Skolebygning skal koste 10000 Rdl. D. C. — Tegninger og Overslag antages. — Directeuren forlanger Levering af gl. Messing, han troer at Interessenterne tilbageholde det. Knivsmed Jensen, Filehugger Naylor og Tøismed Klyvser afskediges; til Fordeling ligger hos Winsløw 600 Dus. File, 60 Dus. Foldeknive og 500 Brødknive. Der er forfaldent til Betaling 7871 Rdl. N. V. — Interessenterne love at betale hver hertil 500 Rdl. i 3 Terminer til September Maanedes Udgang.

December 8. Der fabriceres nu ved Hammerværket: Hakkelseknive, Leer, Skovsæve, Spader og Stegepander, disse holde nu Vægt med de tydske. Siden sidste Opfordring have 14 Interessenter leveret 83 π gl. Messing. Winsløw frasiger sig Posten som casseførende Directeur, Heegaard fik 10 Stemmer, men vilde ikke modtage Valg. Lind fik 5 Stemmer og lovede at erklære sig inden 8 Dage. 22 Dus. beskadigede Skjæreknive fordeltes mellem Interessenterne. Der er ingivet Ansøgning til Reiersenske Fond om Præmie, forsaavidt som Omsætningen i 1813 var større end den i 1812. Winther vil frasige sig 2. Directeurposten, men bliver; til 3. Directeur vælges J. E. Møller.

December 30. Thomas Lind modtager Posten som casseførende Directeur mod at Deficiten ca. 3200 Rdl. indkræves af Winsløw først i Januar 1815 med 180 Rdl.

1815.

Optages som fra hver af de 18 Interessenter.

Interessenter: Directeurer: Thomas Lind, F. Winther og J. E.

Capt.

O. C. Lassen. Møller.

J. A. Bauer.

April 28. Samling hos Thomas Lind. Lind er

allerede i Forskud for 3600 Rdl. og der behøves ialt 12445 Rdl., hvilket bliver for 18 Interessenter 720 Rdl. for hver. — Interessenterne lovede at betale næste Uge 100 Rdl. hver, og overlodes det Directionen for det Øvrige at bestemme, hvormeget Enhver efter Forholdet, kan tilkomme at betale. Gjørtler Engmann (skal vist være Eyer mann) vil ikke gjøre Knapperne Nr. 1, 2, 3, 4 og 5 uden Tillæg af 3 Rbm.⌘ istedetfor som tidligere 1 ⌘. Fabricationen var i 1814 80798 Rdl. Interessenterne erindres om at indsende deres Hoved-Ordination ved Aarets Begyndelse, ligesom ogsaa deres Supplements Ordres directe til den casseførende Directeur, da Inspecteuren har faaet streng Ordre til ei at modtage directe Ordre fra Interessenterne. Kartepriserne forhøies for Kartemageren, fordi han maa give 70 Rbm.⌘ for 1 Degger Skind. Med det Første kan ventes færdig 200 Par engelske Lyseplader. Der anmodes igjen om Levering af gl. Messing. Prisen er nu 6—8 ⌘. Vandhjulet i Sliben er meget brøstfældigt. Man vil se Tiden an. Der skyldes Hørkræmmer Jacobsen for Jern og Kul 7500 Rdl. Interessenterne lovede sidst i næste Maaned at betale saa meget som muligt. J. A. Bauer, som ikke mødte, skal betale maanedlig 305 Rdl. N. V.

December 20. Der skyldes 14600 Rdl., som Lind foreslaar fordelte paa de 20 Interessenter med 600 Rdl. fra hver; hvilke skulle blive henstaaende uden Obligation og Rente. — Interessenterne ville betale »imorgen« 200 Rdl. og den 28de 200 Rdl. hver. Interessenterne ere: Capitain Lassen, Winsløw, Faber, Baadh & Winther, Møller, Lind, J. A. Ebbesen, H. C. Ebbesen, Svane & Co., Selmer, H. Kruses Enke, A. Kruse, de Jonquieres, de Hemmert, Dues Enke, Blankensteiner, Hois, Granelli, Bauer og Heegaard. Thomas Lind gaar af, i hans Sted vælges J. E. Møller. Møller modtog Valget for 1 Aar

paa den Betingelse, at han ingensinde vilde staa i Forskud, men at Interessenterne uvægerligt, uanset deres Tilgodehavende, betale, hvad der behøves, mod at faa Varer derfor saavidt muligt. Winther gaar ogsaa af, i hans Sted vælges til 3die Directeur Svane. Der vælges en Commission til Fabrikens Reform, som kom til at bestaa af Capitain Lassen, Winsløv og de Jonquieres. Inspecteuren faar et Gratiale af 200 Rdl. og Tillæg af 200 Rdl. aarlig.

1816. Directeurer: J. E. Møller, Thomas Lind og N. P. Svane.
 Optages som Februar 15. Møller fremsætter, efterat han allerede
 Interessent: nu er i Forskud for 900 Rdl., Budgettet for Fabriken
 N. P. saaledes:
 Steenberg.

Ugepenge til Mestrene 26 Uger à 650	16900 Rdl.
Ugepenge til Mestrene 26 Uger à 700	18200 »
Til Messing og løbende Udgivter . .	12000 »
Renter til Private og Interessenter	5100 »
Skatter til Amtstuen	2300 »
Lønninger	1300 »
	<hr/>
	55800 Rdl.

Han foreslaar, at der hertil betales:

Af 19 Interessenter à 200	45600 Rdl.
Af 19 Interessenter i 10 Maaneder à 50	9500 Rdl.
Af do. i Mai og Novbr. for Termi- nernes Skyld à 100	3800 » 13300 »
Af 19 Interessenter maanedlig 12 $\frac{1}{2}$ Rdl. pr. Actie	2850 »
Af 1 Interessent maanedlig 4 $\frac{1}{6}$ Rdl. pr. Actie	50 »
	<hr/>
	61800 Rdl.

herved vil vel endel Interessenter komme til at betale mindre i Ugepenge end forhen, uagtet de kunne bruge flere Varer. — Interessenterne vedtog, at det skal have sit Forblivende med Ugepengene, som tidligere, men at

man vil betale extra Tilskud uden Vægning, naar den casseførende Director forlanger det. Gjørtler Fasting afsiges formedelst sine altfor høje Priser, som langt overstige, hvad de tydske Messingvarer koste. Reiersenske Præmie for 1814 er 486 Rdl. 30 β . J. A. Bauers Ugepenge nedsættes til 200 Rdl. pr. Maaned. Kleins 2de Actier overtages af Fabriken à 300 Rdl. pr. Actie med Fradrag af hans Gjæld. Hjulet i Sliben skal repareres, og ei saa uforsvarligt, som Panier gjorde det forrige Aar. Kartefabriken ophæves, og 58 Ringe $\frac{2}{10}$ Jerntraad fordeles mellem Interessenterne. Man maner igjen for gammelt Messing. Inspecteur Clausen afskediges paa Grund af Svagelighed og Uorden i hans Maaned- og Ugeextracter, og først Mørch, som bliver syg, og senere Kjær, constitueres i hans Sted. K. C. Schmidt antages ved Contoret for en aarlig Gage af 600 Rdl. N. V. mod Caution paa 1000 Rdl. Kammerraad Boeg har faaet sin Obligation paa 1705 Rdl. 24 β S. V. omskrevet til 500 Rbd. N. V., som ifølge Forordningen af 5. Januar 1813 udbetales med det 25 dobbelte Beløb af Renten med 1918 Rdl. 2 $\frac{1}{2}$ 10 β N. V. Hammersmed Wernrath fra Remscheid er antaget og har aflagt Prøve for Directionen. Hans Broder har været grov mod Directionen, og de have begge sagt op. J. de Jonquieres forlanger, da han forbruger saa faa Varer, sig fritaget for alle saakaldte Pengetilskud, med Undtagelse af Extra Tilskud pr. Actie. — Denne Sag udsættes, til at Commissionen har afgivet sin Betænkning. Commissionen lovede at fremkomme med sin Plan inden 2 Maaneder.

September 27. Commissionen fremkom med sit Forslag (der ei findes indført i Resolutions Protocollen), men det bestemtes bl. A. deri, at der herefter foruden de 3 Directeurer skulde være et Repræsentantskab, bestaaende af 4 blandt Interessenterne valgte.

October 31. J. E. Møller gaar af og Capitain Lassen vælges i hans Sted. Til Repræsentanter ifølge de nye Vedtægter valgtes: H. de Hemmert, M. A. Heegaard, Blankensteiner og G. A. Selmer. Der udfærdigedes og underskrevet Instrux for administrerende Directeur (hvilken Titel nu føres af 1ste Directeur istedetfor som tidligere casseførende) Instrux for Repræsentanterne, Instrux for Inspecteuren og Instrux for Mestrene. Hørkræmmerne Jacobsen og From have tilgode tilsammen 7713 Rdl. 4 $\frac{1}{2}$ 14 β . — Heegaard vil hertil betale 1400 Rdl.; det resterende Beløb skal betales med 100 Rdl. pr. Actie. Der kan ikke støbes af Mangel paa Støbejern, Directeuren spørger, om Hegl skal afskediges. — »Hegl skal levere en Prøve og opgive, hvad han vil levere Pundet for, Kullene beregnede à 11 Rdl. pr. Td., og Jernet 20 Rbd. pr. Sk $\bar{t}$.«

27. December. Fabrikens Bygninger ere nu assurerede for 126280 Rbd. S. V.

1817. Directeurer: O. C. Lassen, J. Winsløw og J. de Jonquieres.
 Optages som Interessent: A. Thomsen. Februar 24, Samling hos O. C. Lassen. Til Revisorer valgtes J. A. Ebbesen og N. P. Steenberg. Lassen klager over, at den forrige Directeur har oprettet en Contract, hvorved Fuldmægtig Schmidt kun skal kunne opsiges, naar samtlige Interessenter ere enige, hvilket aldeles er stridende mod Instruxen. — Denne Contract erklæres for ugyldig. Directionen foreslaar et nyt Vandhjul til Sliben, Repræsentanterne derimod, at det gamle skal repareres. — Directionens Forslag vedtoges med 13 Stemmer mod 1, men tilføies der: »Dog skal det gamle repareres saa længe som muligt.« Mester Bergmann skal forfærdige hollandske Dørlaase, Trækkelaase og Satzlaase. Mestrene have en Gjæld af tilsammen 4556 Rdl. 66 β . Denne skal afdrages med 5—10 % af Løn-

ningerne. Der spørges om Støberiet skal vedblive; der kan i Aarets Løb gjøres 130 Støbninger.

Disse ville indbringe Brutto for 83200 $\mathfrak{R}$ 13000 Rdl. 0 $\mathfrak{S}$
Svært Støbegods à 9 β , Gryder til 18 β $\mathfrak{R}$

+ 32 β pr. Rbd.	4333	» 3 $\mathfrak{S}$
	17333	Rdl. 3 $\mathfrak{S}$

Hertil ere Udgifterne til Jern, Kul og

Ugeløn . . . . . 14735 Rdl.

Præmie paa 5200 L $\mathfrak{R}$ à 16 β 867 » 15602 Rdl. 0 $\mathfrak{S}$

Avancen bliver derefter 1731 Rdl. 3 $\mathfrak{S}$

Repræsentanterne vil have, at Hegl skal betale Materialerne og have Betaling pr. $\mathfrak{R}$. Svane & Co., H. C. Ebbesen og Fru Faber have ikke ingivet deres Ordinationer endnu, Lassen mener, at det er af Chicane mod ham, Repræsentanterne ønske dette ordnet i Mindelighed. Inspecteur Kjær har forlangt Gageforhøielse, men afskediges, da han ikke har villet underskrive Instruxen eller stille Caution.

Mai 17. Møller har ikke indleveret sit Regnskab fra forrige Aar. Directeuren spørger, om han ifølge Vedtægterne af 27. September forrige Aar skal betale 1 Rdl. S. V. i daglig Mulct. — »Møller skal have Udsættelse dermed til 19. Juni.« Lassen fordrer, at ifølge nævnte Vedtægter skal den Interessent, der sender Ordinationer directe til Fabriken uden den administrerende Directeurs Paategning, betale 50 Rdl. S. V. i Mulct. Dette antages enstemmigt. Patronatet for Skolen overgaar til Drewsen paa Strandmøllen. Inspecteur Kjær har lovet Bod og Bedring og stillet Caution. Ved Afstemningen herover stod Stemmerne lige og den administrerende Directeurs Stemme gjorde Udslaget. Heegaard forlanger Prisen paa Panderne nedsat, da mange tage saadanne fra Tydskland paa Grund af, at Priserne ved Coursens Dalen ere for høie. — Interessenterne vedtog, at nedsætte Prisen til 66 β og lovede at

afbestille, hvad de havde ordineret i Tydskland. Den, som brød dette Løfte, skulde anses for et »æreløst og foragteligt Menneske.« I Fattigbøssen indkom der 15 Rdl. N. V.

Juli 18. Ifølge Plan af 27. September forrige Aar skal Fordeling af Interessenternes Tilgodehavende i Fabriken finde Sted i Begyndelsen af denne Maaned. saaledes, at den ene Interessent faar lige saa meget tilgode som den anden.

Interessenternes Tilgodehavende ved

Udgangen af 1816 var	52202 Rdl. 1 $\frac{1}{2}$ 0 β
Enkelte Interessenters Tilgodehavende ifølge Obligationer, som beregnede efter Bankcours, udgjør i Navne Værdi	8527 Rdl. 2 $\frac{1}{2}$ 12 β
	<hr/> 60729 Rdl. 3 $\frac{1}{2}$ 12 β ,

fordelte paa 19 Interessenter udgjør det for hver 3373 Rdl. 5 $\frac{1}{3}$ β , foruden de i Aaret erlagte 2205 Rdl. N. V. De, som ikke have saameget tilgode, ville herefter have at betale det Resten af Aaret med $\frac{1}{6}$ hver Maaned, og de som have mere tilgode, skulle have dette tilbagebetalt. Paa Forslag af den administrerende Directeur vedtoges det at forfatte en aarlig Balance med Inventarium paa Fabriken hvert Aars 30. Juni, samtidigt med Regnskabets Afslutning, og at dette foretages af Directeurerne og Repræsentanterne i Forening. — Lassen paatog sig at blive til 30. Juni 1818. Han fremlægger ifølge Planen sin Beretning over Mestrene og Functionairerne ved Fabriken. Inspecteur Kjær er han meget utilfreds med. — Han skal have en alvorlig Irettesættelse. I Fattigbøssen indkom 18 Rdl.

October 21. Directionen og Repræsentantskabet forsamledes, for at Inspecteur F. E. Kjær kunde svare paa de Forklaringer, som Mestrene have givet om ham

i Anledning af Underballancen i Varebeholdningen. Han beskyldtes for mod Contant at have udleveret Søm fra Pakhuset, flere end der fandtes paa Specificationen. Dette benægtede han, men erkjendte, at have anført Trækullene til 9 ½ Td., uagtet han til sine Tider kun havde betalt 8 ½, for at dække Svindet, der finder Sted (Smuldet kom dog ham tilgode), og han havde opgivet 6 Td. mere i Behold, end der var. Af Blaaleer havde han kun modtaget 36 Læs men opført i Regnskabet 40 Læs. Af Blikkenslager Mathiesens Ugepenge havde han tilbageholdt 10 Rdl. og dog opført dem i Contrabogen. Han blev derefter, efterat have været suspenderet siden 26. forrige Maaned, enstemmigt afskediget og Secretair Wøldicke, for hvem den administrerende Directeur cautionerede constitueret som Inspecteur. Lassen lovede i den Anledning at ville vedblive at være administrerende Directeur i 3 Aar.

November 24. Brev fra Kjær, hvori han erkjender sin Brøde. — Han skal have sit Tilgodehavende og Bevis for hvor lang Tid, han har været Inspecteur, uden anden Tilføjelse. Paa Grund af Conjunctionernes Forandring enedes man om, at afskedige Nagelsmedemester Kohn til næstkommende Mai, og at Tøismedemester Søren Madsen kun skal beholde 2 Svende. Bereder Hert maa kun beholde 3 Folk, Blikkenslager Mathiesen afskediges tilligemed sin Svend, og Gjørtlermester Fasting maa kun beholde sin Søn og en Dreng. Engmann skal afskedige alle sine Svende. — Der skal kun arbeides med en Vandhammer. — Da Priserne for Fabrikens Varer paa Grund af Coursens Falden ere høiere end i Udlandet, beder Directeuren om at maatte nedsætte Prisen, uanset hvad Raamaterialierne have kostet. Dette vedtoges, men maa der herefter ingen betydelig Del Materialier kjøbes uden Interessenternes Samtykke. Revisorerne have gjort

Udsættelse paa Linds Regnskab, og er der til Resolution fremført 21 Poster, deriblandt at Staal er indkøbt til højeste Detailpriser, dels udbetalte Gratialier og dels, at han har ladet Kjær indcassere 559 Rdl. 10 β . — Han fritages for de fleste Poster, men skal til forskjellige Interessenter betale 32 Rdl. 3 $\mathcal{L}$ 2 β og til Fabriken 858 Rdl. 1 $\mathcal{L}$ 2 β .

December 22. Man ønsker, at der skal udvælges en Commission for at »undersøge og bedømme Fabrikens bedre Gang.« — Repræsentantskabet skal skriftligt udvikle og tilstille Directionen nøiere Forslag til Bestemmelser inden 21. Januar 1818.

1818. Marts 11. Der er en Beholdning af 8009 Stkr.

Optages som Spader og 15419 π Pander. Directionen spørger, om Interessent: ikke Wernrath skal sættes paa fast Løn af 1500 Rdl., og C. W. Møller. om man skal tilbyde Haandværkere i Kjøbenhavn at udføre grovt Smedearbejde for dem. — »Man skal paatage sig saa meget fremmed Arbejde som muligt; men Wernrath skal have Betaling i Pundevis.« Fuldmægtigen skal afskediges til 1. November, Inspecteurs Gage, »da alle Levnetsmidler nu ere faldne saa betydeligt« nedsættes til den Tid til 800 Rdl. S. V. og Pakhuskarlens Løn til 5 Rbm $\mathcal{L}$ S. V. ugentlig. Repræsentanterne ville have, at Procenterne til den administrerende Directeur og Inspecteur skulle bortfalde; men det bestemmes med 15 Stemmer mod 3, at fremtidigt skal administrerende Directeur have 1 % og Inspecturen $\frac{1}{2}$ % af Beløbet for de indsendte Varer. Ifølge Planen af 27. September 1816 skulde Interessenterne mod at udlevere deres Obligationer paa Fabriken have Afregningsbevis for de Summer, de have tilskudt. Directionen foreslaar nu, at de gjældende Actier afleveres og nye udstedes paa den Sum, som Interessenterne ved Udstedelsen staa i Forskud med; men da denne, hvis Coursen kunde tænkes at blive al pari, vilde

blive betydelig, saa foreslaaes, at Summen reduceres til rede Sølv Værdi mod en Cours af 4 Rdl. pr. Specie, saaledes at de nye Actier komme til at lyde paa Rigsbankdaler. Man vedtog, at de nye Actier skulde ikke lyde paa Sølv men paa Navne Værdi. de Jonquieres og Blankensteiner & Søn forbeholdt sig dog ved nye Interessenters Tiltrædelse at faa deres Andel i de reglementerede Tilskud refunderede i Henhold til Planen af 27. September 1816. Da Afsætningen var saa ringe paa Grund af, at der lagdes 32 % Avance paa Varerne, vedtog man at sætte Avancen til 16 %, at betale maanedlig 12 Rdl. 3 $\frac{1}{2}$ S. V. uden at faa nogen Godtgjørelse derfor, og behøvedes der mere, skulde det godtgjøres af Interessenterne ved Aarets Slutning. Da Coursen nu er 400, skulle Priserne herefter omreguleres i Sølvværdi efter en Cours af 4 Rdl. pr. Specie for at komme i Lighed med Udlandets. Der trænges til 9000 Rdl., og man vil bort-auctionere Varer til hvad der bydes, for at erholde dette Beløb. Omsætningen har været 46272 Rdl.

Juni 17. Capt. Lassen gjenvælges ligesaa Winsløw; til 3die Directeur vælges Heegaard. Hammersmedemester P. Wernrath beder sig qua Kromand fritaget for at betale Leie af Kroen, da der er saa faa Arbeidere ved Fabriken. Man vil eftergive ham Halvdelen.

December 3. Der foreslaas og vedtages at Interessenterne hver skulle betale 200 Rdl. Sølv i Sedler til en Cours af 16 $\frac{1}{2}$ pr. Specie, mod at det afdrages i Regningen for indeværende Quartal, samt fra næste Aars Begyndelse hver 200 Rdl. Sølv til Betaling af Skatter, Assurance etc., som ei maa bruges til Fabricationen.

April 29. Til administr. Directeur vælges H. de Hemmert, til 2. Directeur Heegaard og til 3. Directeur Steenberg. 1819.

August 19. H. de Hemmert er i Forskud for 412 Rdl.

3 Ɔ 11 β Sedler og har lidt betydeligt Tab ved at han omsætter sine Penge i Specier. Interessenterne lovede at betale det halve af 2 Quartals Regninger »i næste Uge«. Der var ingen Beholdning af Kul eller Jern, da han modtog Posten. Det maa bero med at købe dette. 10 af Interessenterne staa tilbage med Betalingen af de bestemte 100 Rdl. Sølv til Skatter etc. Restanterne skulle kræves og i Mangel af Betaling indstævnes. Fru Faber, som er fallit, holder aaben Bod.

September 22. Kun 3 af Interessenterne have betalt for 2. Quartal. H. de Hemmert staar nu i Forskud for 1980 Rdl. 5 Ɔ 12 β og vil ei gjøre mere Forskud, men truer med fra næste Maanedes Begyndelse, hverken at betale Ugeløn eller Regninger udover det Beløb, som maatte indkomme fra Interessenterne. I dette Quartal er kun indkommet for 1,294 Rdl. 11 β Sølv, og da Ugepengene 125 Rdl. pr. Quartal ei udgjøre mere end 1,500 Rdl., saa er Tilskudet altfor utilstrækkeligt. Ingen Slags Jern haves i Behold; Kullene snart opbrugte, intet Messing, kort sagt ingen raa Materialier. Directionen skal i næste Uge tage til Fabriken og søge Overenskomst med Mestrene om paa anden Maade at overdrage dem Værkstederne, og dertil udarbejde en Plan.

October 25. Man enes om, for at concurre med Udlandet, at levere Interessenterne Varerne uden de 16°/_o, til Mesterpris, og da kun paalægge til Mestrene 6 Ɔ for 1 Sk π Jern, 3 Ɔ paa 1 Td. Kul og paa alle øvrige Materialier 6 Ɔ pr. Sk π , for at dække Transportomkostningerne; Varerne skulle da betales contant ved Modtagelsen. Da Procenten falder bort, skal Skatter, Renter, Lønninger og Reparationer betales af hver af Interessenterne med 200 Rdl. og af dem dækkes, hvad der derefter bliver af Underballance. Da Levnetsmidlerne ere blevne langt billigere, skulle Mesterpriserne nedsættes.

I 3die Quartal er der kun indkommet Varer iberegnet Procenterne for 2,136 Rdl. 15^{3/16} β. Det vedtoges at laane 1,000 Rdl. Sedler mod Vexelobligation til Indkjøb af Kul og Jern.

Januar 6. Major Lassen fordrer sine 3 Obligationer 1820. udbetalte med 1100 Rdl. og truer ved Procurator Haagen ^{Optages som} med Rettergang. Beløbet skal uopholdelig indcasseres ^{Interessenter:} hos Interessenterne. Inspecteur Wøldickes Gage sættes ^{J. C. Bauer og H. J. Holstebro.} til 600 Rdl. r. S. og Fuldmægtig Aug. Schmidts til 300 Rdl. r. S. Der tages en Del Bestemmelser om, hvorledes man skal forholde sig ved Actiernes Afhændelse i Anledning af Forretningsoverdragelse, Fallit, Dødsfald el. lignende. Ved Dødsfald skulle Actierne udbetales med 500 Rdl. aarlig, til den endelige Sum er betalt. Man kan vente Fru Kincks Obligation 1,000 Rdl. og Grosserer Friis Obligationer 9,000 Rdl. opsagte; der skal hertil søges Laan i Aviserne eller hos offentlige »Authoriteter«.

Marts 9. Samtlige Directeurer gjenvælges. Der har været gjort Execution af Drewsen i Fabrikens Varebeholdning for Skolelærers Løn 381 Rdl. 4 ƒ 3 β, i Anledning af en Disput med Capt. Lassen i 1818; Directeuren har betalt for at skaane Fabrikens Rygte, og Sagen er bilagt. Derimod har den nuværende Directeur stævnet Drewsen til at bevise sin Fordrings Rigtighed. Fru Faber har tilgode efter Ct. Crt. 2847 Rdl. 1 ƒ 5 β. Man vil give hende et eller 2 Actiebrev for Beløbet. de Hemmert gjør opmærksom paa, at der tabes betydeligt ved Indfrielsen af Fru Kincks Obligation, idet den som Vexelobligation burde have været omskrevet til 16 Rdl. 4 ƒ Sedler for hver 100 Rdl. D. C.

Juni 20. Man enedes om at forfatte et Bønsskrift til Kongen i Anledning af de mange til Uvedkommende i den senere Tid meddelte Privilegier.

August 24. H. de Hemmert har tilgode 1270 Rdl. 4 ƒ 14 β rede Sølv + 444 Rdl. 3 ƒ 9 β og 1581 Rdl. 3 ƒ 13 β Sedler og Tegn + 165 Rdl. 5 ƒ 14 β og forlanger, naar Regnskabet er revideret, strax disse Beløb udbetalte; men skriver han: »da Erfaring har lært, at der Intet paa den senere Tid, bliver forlangt fra Fakriken, men at jeg stedse kommer til at staa mere og mere i Forskud, saa frasiger jeg mig herved den administrerende Directeurs Post for indeværende Aar. Thi vel har jeg modtaget Directionsposten for at bestyre Fabriken, men det kan vel ikke omtvistes, at jeg derved ikke har forpligtet mig til at drive Fabriken med mine egne Penge.« Han forlanger at Interessenterne skulle tage Varer for et Beløb af mindst 50 Rdl. maanedlig. Det vedtoges énstemmigt at tage for 25 Rdl. maanedlig og Hemmert lovede at vedblive. Til Betaling af de 9000 Rdl. er der søgt Laan saavel hos Commissionairer som ved Avertissementer, men Ingen har meldt sig. Capt. Lassen meddeler i et Brev, at han vil hæve sin Handel. Broen ved Hammermøllen er saa slet, at Kromandens Heste ere slupne igennem. Broen skal istandsættes. Det vedtoges eenstemmigt at omskrive Actierne i rede Sølv til en Cours af 250°/_o.

1821. Torsdag 1. Marts. Hemmert maa tage en Obligation for sit Tilgodehavende 2496 Rdl. 5 ƒ 6 β r. S. Han truer med herefter at lade alle mulige Restancer hos Interessenterne, store eller smaa, indklage ved Gjældscommissionen. Kromanden fritages for Leie, saalænge Fabriken drives efter samme indskrænkede Maalestok.

April 8. Hemmert gaar af, N. P. Steenberg vælges i hans Sted, og modtager Valget, efter at han ved en Tilføielse til Protocollen har betinget sig, at Tilskud og Afdrag erlægges promte, i modsat Fald forbe-

holder han sig at fratræde, da han ei vil staa i Forskud. H. de Hemmert tiltræder som Meddirecteur.

December 28. Steenberg forelægger et Budget, hvorefter der behøves 423 Rdl. 2 $\frac{1}{2}$ 5 β r. S., som skulle fordeles lige paa Interessenterne uden nogen Godtgjørelse. I Juli og October Quartal er udsendt Varer til Beløb 3948 Rdl. 2 $\frac{1}{2}$ 14 β . Actierne omskrives til rede Sølv til Værdi af 1500 Rdl. pr. Actie. Nye Interessenter skulle betale contant 600 Rdl. r. S. og give Obligationer for Resten, som forrentes; derefter afbetales aarlig 200 Rdl., til Actiernes Beløb er betalt. De Summer, som de nuværende Interessenter, der afdrage paa deres Actier, allerede have betalt, reduceres til en Cours af 375% og fradrages det nu antagne Actiebeløb,

Marts 4. Samling i Anledning af, at Oldermænden 1822.
(Blankensteiner) havde afgivet en Betænkning til Magistraten, hvorefter 2 Actier efter hans Beregning kun skulde have en samlet Værdi af 1500 Rdl. r. S. og dette skulde være Basis for hele Interessentskabet. Men da Oldermænden, foruden at være indkommet i Lauget paa en Tid, da rede Sølv stod meget høit, ogsaa har angivet Fabrikens Gjæld 10,000 Rdl. r. S. for høit; saa afgiver Directionen en Erklæring derimod, som underskrives af Interessenterne.

Mai 1. Steenberg gaar af til 1. Juni, i hans Sted vælges G. A. Selmer.

Juni 21. Oldermænden giver efter og Actiernes Værdi sættes til 3000 Rdl. r. S. Da flere af Interessenterne ikke sørge for at faa Varer for de 25 Rdl., som maanedlig skal betaales, saa spørges der, om ikke de overskydende Beløb efter Aarets Udgang skulle indgaa i Fabrikens Kasse uden Godtgjørelse. »Det udsættes indtil videre.«

11. November. Til manglende 600 Rdl tilskyde Interessenterne 15 Rdl. pr. Actie (Der var ialt 21 Inter-

essenter). De 25 Rdl. betales ikke prompte, men det vedtoges at de skulle betales den 1ste og senere 16 Rdl. 4 $\frac{1}{2}$ r. S. den 24de hver Maaned. J. Winsløw har faaet Accord med sine Creditorer og vil afbetale sin Gjæld til Fabriken med 1—200 Rdl. aarlig. Herover forhandles der gjennem flere Samlinger, (Winsløw har 12 Børn at forsørge) og man enes tilsidst om at tilstaa ham denne Betalingsmaade. Da flere af Interessenterne forskrive Spader og Pander fra Udlandet, fastsættes der en Mulct af 100 Rdl. for slig Forskrivning. De 25 Rdl. ere utilstrækkelige. Directionen foreslaar yderligere 20 Rdl. r. S. pr. Actie, men heri ville Interessenterne ikke indvillige.

1823. Februar 28. Der mangler til Fabriken 657 Rdl. Optaget som Enhver Interessent skal hertil betale 30 Rdl. r. S. paa Interessenter: Anfordring. Oldermænd Blankensteiner skal sagsøges H. C. Dohler for skyldige 271 Rdl. 5 $\frac{1}{2}$ 4 β , uagtet han paastaar og P. J. Bøving, for skyldige 271 Rdl. 5 $\frac{1}{2}$ 4 β , uagtet han paastaar at have til Gode for formeget betalt paa Actier 400 Rdl. Sedler. Til Capt. Lobecks Obligation 468 Rdl. r. S. skal søges Laan.

6. Juni. G. A. Selmer afgaar og i hans Sted vælges J. A. Ebbesen; det vedtoges at betale Blankensteiner & Søn deres Fordring 438 Rdl. 1 $\frac{1}{2}$ i Sedler med 233 Rdl. 4 $\frac{1}{2}$ 2 β r. S. Interessenterne fritoges af Directionen for Statsgjælden og den synkende Fond, for at betale Afdrag paa de 60,000 Rdl., imod at Renterne prompte betales. Steenberg har ifølge Regnskabet tilgode 464 Rdl. 4 $\frac{1}{2}$ 12 $\frac{1}{2}$ β S. og T., hvoraf Halvdelen skal udbetales ham med 232 Rdl. 2 $\frac{1}{2}$ 6 $\frac{1}{4}$ β S. og T. Fabrikationen var i 1822 77,250 Rdl.

Juni 25. Capitain og Bager Lobeck har indkaldt Directionen for Forligscommissionen og forlanger paa én Gang udbetalt det, der skyldes ham paa de til ham af afdøde Isenkræmmer Lund pantsatte Actier. Directionen har tilbudt at sætte Actierne til 3,000 Rdl. og betale

dem med 300 Rdl. r. S. aarlig, men man vedtog at gaa ind paa L.s Fordring 4,500 Rdl. Sedler med 500 Rdl.s aarlig Afbetaling.

August 25. Den adm. Directeur Capt. J. A. Ebbesen foreslog, og man vedtog énstemmigt at ansøge om kgl. Bevilling til ved Proclama at indkalde alle Aktier og Obligationer, udstedte af Directeurene for Raadvad. De nugældende Aktier af 24. Juni 1818 skulle have Paategning om, at de ere nedsatte til 1500 Rdl. r. S. Naar denne Sum i Anledning af Dødsfald eller Ophør forfalder, skal den tilbagebetales med Afdrag paa 150 Rdl. aarlig.

September 19. Resolveredes at de Summer, der ere betalte som Afdrag paa Actier af nye Interessenter i Navne Værdi, oversættes i rede Sølv til Cours 300. Assurancesummen for Varer paa Fabriken nedsættes fra 17,650 Rdl. til 6,000 Rdl.

Marts 12. Directionen for Statsgjælden og den synkende 1824.
Fond forlanger nu, da Assurancen er nedsat, at Afdragene 1714 Rdl. 28 β igjen skulle begynde. Man enedes om at svare, at vel er der kun Varer for 6300 Rdl. paa Fabriken, men Bygningerne ere assurede for 126,000 Rdl., saa der er Sikkerhed nok; der ansøges om at den kgl. Kasses Tilgodehavende forbliver uopsigeligt, og at Renterne eftergives i 10 Aar. — For Jern og Kul skyldes 940 Rdl. 3 β 13 β i S. og T. à 250 = 752 Rdl. 3 β $\frac{4}{5}$ β r. S. — Interessenterne vedtog at betale 20 Rdl. r. S. i denne og 15 Rdl. r. S. i næste Maaned mod derfor at erholde Varer. Md. Heinings Obligationer, efter Omskrivning 768 Rdl. 3 β $\frac{9}{10}$ β Sølv, ere opsagte. Til Betaling heraf skal søges Laan. J. de Jonquieres har ophævet sin Handel og skal nu have i Afbetaling paa sine Actier 300 Rdl. til December Termin. Det Reiersenske Fond har givet Præmie for 1821 og 1822 med 179 Rdl. 4 β 8 β S. og T.

Marts 25. Da Ebbesen afgaar vælges M. A. Heegaard. Skrivelse fra Heegaard med Forslag til at hæmme det Tab, som bevirkes ved omrejsende fremmede Commissionærer. Fra Kruse Forslag til Forandring og Forbedring af Raadvaddams Fabriker. Fra Heegaard Skrivelse om hans Forslag i forrige Samling, hvorved han paatager sig at foretage det Fornødne.

April 8. Heegaard vilde ikke modtage Valget, derfor valgtes A. Thomsen. Heegaard lader indhefte i Protocolen en Skrivelse med Bemærkninger til Kruses Proposition. Han foreslaar deri, at bortleje hele Fabriken, dels til Mestrene, der nu have Værkstederne, dels til Andre, som ville entrere, og giver samtidigt Overslag over, hvad han mener, der kan komme ind i Leie, og hvad der kan spares i Lønninger, som han faar til en Sum af 4087 Rdl. De færdige Varer skulle fordeles mellem Interessenterne, og de skulle vedblive at betale 25 Rdl. r. S. mdl. til disse Varer ere betalte. Interessenterne maa vedblive at betale de 100 Specier om Aaret, og de unge Kræmmere deres Afbetaling paa Actier. De afgaaede eller afgaaende Interessenter skulle have deres Actier successive afbetalt, som tidligere bestemt, og nye Kræmmere tage Actier som hidtil. Directionen skulde vedblive i 6—10 Aar. — Hvis dette ikke vedtoges, foreslog han, at Herth og Wernrath skulde have Accord paa Pander og Spader og selv betale Jern og Kul. I en Repræsentantforsamling 6. April proponeres der, at Sliberne skulle have alt betalt i Stykketal og Tilladelse til at søge Arbejde udenfor Fabriken. — Inspecteurs Gage sættes til 500 Rdl. r. S. og $\frac{1}{2}$ Procenten bortfalder. Interessenterne skulle kunne tage Varer for det manglende af de 300 Rdl. og for hvad mere, der maatte gjøres af extra Tilskud, mod at godtgjøre 12 % til Fabrikens Kasse.

Man antog Kruses og Heegaards Forslag og det paa-
lagdes Directionen snarest muligt at bortleje Fabriken.

Juni 25. J. Schmidt er død og i hans Sted vælges
H. D. Hemmert til Repræsentant. Man resolverede, at
alt foreløbig skulde blive ved det gamle.

September 10. Samling hos Thomsen. Til Repara-
tioner fordres 450 Rdl. r. S. og hver Interessent vil hertil
have at betale 10 Rdl. r. S. uden Godtgjørelse, endvidere
10 Rdl. r. S. i denne og de 2 følgende Maaneder. Til Ud-
betaling til H. Heining og Jonquieres skal søges et Laan
paa 1000—1200 Rdl. Sedler. Man vil ansøge om, at
Renterne (4 %) af 60000 Rdl. til Hs. Maj. Kongen maa
afskrives som Afdrag paa Gjælden.

December 3. Thomsen bemyndiges til at tage et
Laan mod Vexelobligation paa 1000 Rdl. r. S. à 5 %
Rente, Interessenterne skulle yderligere tilskyde 9 Rdl.
4 $\frac{1}{2}$ 4 β hver og til Reparationerne hver af de 22
Interessenter 25 Rdl. 4 $\frac{1}{2}$ 12 $\frac{9}{10}$ β , som, hvis de ikke
betales, skulle inddrives ved Execution; endvidere til
Kul og Jern pr. Interessent 30 Rdl. r. S. Det paalægges
Mestrene at betale en Del af Reparationerne ved Fabriken
med ialt 100 Rdl. r. S. (som de dog efterhaanden fritoges for).

Marts 25. Der ansøges om Tilladelse til at bygge
en Vejrmølle i Dyrehaven. Bøving og Heegaard skulde
betale en Bøde paa 100 Rdl. r. S. for at have forskrevet
holl. Jernplader, men fritoges dog for denne i et senere
Møde. I Stedet for Thomsen vælges A. Kruse til admini-
strerende Directeur, da Hemmert ikke vil modtage Valg.
Hemmert, J. A. Ebbesen, M. A. Heegaard, Steenberg,
Kruse, Baadh & Winther og Selmer skulde fremtidigt
betale 75 Rdl. r. S. hvert Quartal, de øvrige som sæd-
vanlig 25 Rdl.

1825.

Juni 24. M. A. Heegaard har overleveret i Hans
Majestæts egne Hænder en Ansøgning, som Kongen

modtog meget naadigt. M. D. Hemmert har ikke faaet Renter i 5 Aar af sine Obligationer. H. J. Holstebro foreslog, at Avancen skulde sættes til $12\frac{1}{2}\%$, og dette blev vedtaget.

October 26. Kruse gjør opmærksom paa, at der i Opgjørelsen ei før har været opført Materialier og halv-færdige Varer, saa at Revisionen har været umulig. Der skal tilskydes fra hver af de 22 Interessenter 11 Rdl. $14\frac{1}{2}\beta$. Den Reiersenske Præmie er 165 Rdl.

1826. Februar 24. Det vedtoges som Forandring i Con-
 Optages som ventionen, at der fremtidigt intet Valg skér paa 1. og
 Interessent: 2. Directeur; der vælges kun 3 Directeurer, de rykke op
 J. A. Harboe. efter hinanden, og nyt Valg kan ikke ské paa andre
 end dem, der ere bragte i Forslag af Directionen og Re-
 præsentanterne. Der maa ikke paa nogen Samling ved-
 tages Resolution paa Sager, der ei have været bekjendt-
 gjorte for Interessenterne mindst 24 Timer forud.

Den lille Vandhammer skal istandsættes, der har allerede i 2 Aar været Mangel paa Pander. — Hertil skal hver Interessent betale 12 Rdl. r. S. Fabricationen var i 1825 20458 Rdl.

Marts 16. Der skal indgives Ansøgning om, at Afdragene til Statsgjælden fremtidigt maa blive 3% og Renten 3% af Gjælden.

Marts 32. I Capt. Lassens Bo fordres hans 2 Actier godtgjorte med $6494\frac{1}{2}$ Rdl. n. V. — Man vil sætte dem til den reducerede Værdi 3000 Rdl. r. S.

September 29. Til 3. Directeur valgtes H. J. Holstebro. Gjørtler Eyermand skal godtgjøres den af ham opførte Bygning med 400 Rdl. Kromanden skal nu igjen betale Leie; denne sættes til 25 Rdl. aarlig, og skal han holde Aaen oprenset i 2 Al. Bredde, istandsætte og vedligeholde Kroen.

November 9. N. Svane fritages for at svare Tilskud,

saalænge han ikke driver Handel. Fabriken har et Overskud af 115 Rdl. 14 β .

Marts 7. Statsgjælds-Directionen har givet Afslag 1827. paa Andragendet om Moderation af Afdrag og Renter; Optages som man vil ansøge General-Toldkammer og Com.-Collegiet ^{Interressenter:} H. F. Krarup. om at beskikke en Mand til at sammentræde med Direc- J. M. tionen for muligt at erholde Lettelse i Renternes Størrelse. Schoulund.

September 10. Til Trods for at Kruse paaviser, at Pander til 18 $\frac{1}{2}$ β pr. $\mathcal{R}$ give Tab, resolverer man dog at Prisen ei skal forhøies. Etatsraad Lehmann vil købe Mølle-Privilegiet for 5000 Rdl. — Man vil sælge det for 6395 Rdl. (Beløbet for de til Staten skyldige Renter), som skulle indbetales til den kgl. Kasse. Priserne sættes saaledes: 1 indstukken holl. Dørlaas 3 $\mathcal{K}$ 4 β , 1 dobb. Fag Vinduesbeslag 1 Rdl. 1 $\mathcal{K}$, 1 Sæt Kommode- laase 3 $\mathcal{K}$ 8 β , 1 Sæt Sengeskruer med Nøgle 2 $\mathcal{K}$ 8 β , 1 Par Støvlesinker med Søm 8 β .

Februar 11. For henlagte Penge til Afbetaling paa 1828. Statsgjælden besluttede man at købe 2000 Rdl. i 4 % kgl. Obligationer.

Marts 24. Kruse vælges til 3. Directeur. Thomsen bliver altsaa 1. Directeur. — 1ste Directeur er ikke blot berettiget, men endogsaa forpligtiget til at inddrive Restancerne ved Retten, unnlader han dette udover 3 Md. fra Forfald, bliver han selv ansvarlig for Fordringen. Der slutes Contract med R. L. Lundgreen om Reparation af Hamre for Brolægningsvæsenet.

Mai 23. Sagen mellem Heegaard og Kruse er paadømt. — Interessenterne skulle betale Omkostningerne (120 Rdl.)

Directeurer: A. Thomsen, H. J. Holstebro og A. Kruse.

October 13. Man begjærer Harboe's Actier realiserede af Skiftecommissionen for at dække hans Restancer. Fabricationen var i 1828 14441 Rdl.

1829. Januar 23. Interessenterne mindes om Forbudet mod Optages som at forskrive tydske Spader og Pander. H. J. Holstebro
Interessent: vælges til administrerende Directeur.

P. C. T.
Eegholm.

Mai 29. Den lille Vandhammer har faaet en højst fornøden Reparation. Sidst i April brød Vandet igennem Slibens Vandstue. — Der skal opføres en ny Skolebygning, som ei maa koste udover 3000 Rdl. Sedler, og Beløbet skal laanes af Kongens Kasse mod Afbetaling i Løbet af 28 Aar. En Dom paa Harboe for 99 Rdl. i hans Fallitbo skal exequeres om fornødent paa hans Person. Fabricationen var i 1829 14774 Rdl.

1830. Februar 1. Slibehjulet skal repareres for Renterne af de henlagte kgl. Obligationer. Secretair Wøldicke faar et Gratiale af 100 Rdl. r. S.

Juli 1. Directeurer: A. Kruse, A. Thomsen og H. C. Dohler.

November 12. Da Interessenterne i det Hele kun kunne svare aarligt 1600 Rdl. til den kgl. Kasse, vedtager man, paa Etatsraad Lehmanns Forslag, at begjære Renten nedsat til 2 % og at Resten afskrives paa Capitalen, da man ellers vil lade Creditorerne søge Dækning i Pantet (Fabriken). Man vedtog, at hvis Hs. Maj. Kongen ikke skulde gaa ind paa Begjæringen om Rentenedsættelsen og Capitalafdraget, skulde man komme med Forestilling til Vedkommende om at foranledige en i Fabriksfaget kyndig Mand udnævnt til at tiltræde Administrationen. Han skulde i enkelte Tilfælde have Stemme i Interessent-samlingerne og Veto mod enhver Beslutning, som maatte være stridende mod Conventionen; Disput herom skulde afgjøres af General-Toldkammer og Commerce

1831.

Optages som Collegiet. Fabricationen var i 1830 15908 Rdl.

Interessenter: Marts 9. A. Kruse vilde fratræde, men Samlingen J. Winsløw. var ikke beslutningsdygtig, og ved Samling den 17. Marts C. F. Møller. bestemtes det, at han skulde staa som 3. Directeur ind- C. Hornbeck.

til Sagen med Statsgjælden var bragt i Rigtighed. Fabrikens Brænderiredskaber forsynes med nye Segl, da de gamle ere beskadigede.

Directeurer: A. Thomsen, H. C. Dohler og N. P. Steenberg. 1832.

Mai 7. Blankensteiner sen. skal betragtes som Interessent til 11. Juni. Fabricationen var i 1831 14623 Rdl.

Juli 1. Directeurer: H. C. Dohler, A. Kruse og N. P. Steenberg.

December. Det bestemtes, at for hvad en Interessent tager mindre i Varer end 300 Rdl. r. S. om Aaret, skal han betale 25 % af til Fabriken. Inspecteur Wøldicke siger op til Mai 1833, og Isenkræmmer A. Thomsen antages i hans Sted. Fabricationen var i 1832 11816 Rdl.

October 30. General-Toldkammer og Commerce Collegiet forlanger, at hver indtrædende Interessent skal betale 1000 Rdl. til Afdrag paa Fabrikens Gjæld til Staten. — Man indgiver en Forestilling om Fritagelse herfor.

December 27. 5000 Rdl. i kgl. Obligationer, tilhørende Fabriken, skulle noteres som Interessentskabet tilhørende. En kgl. Obligation paa 1000 Rdl. skal forblive i Dohlers Værge.

Februar 26. Directionen for Statsgjælden og den synkende Fond finder ingen Anledning til at gaa ind paa Interessenternes Forslag og venter deres Erklæring inden 4 Uger. Interessenterne ere villige til, efter 5 Aars Forløb, at betale hver 50 Rdl. aarlig i Afdrag paa Gjælden til Staten og forvente, at samtlige Renterestancer maa afgjøres med de tilbudte 5000 Rdl. i kgl. Obligationer.

Mai 9. Interessenternes Forslag antages forsaauidt, at de 5000 Rdl. i Obligationer strax erlægges, og ingen Renterestance (som til 11. December 1833 efter Fradrag af de 5000 Rdl. udgjorde 18022 Rdl. r. S.) afskrives i det

Optages som
Interessenter:
M. F. O.
Winther.
Hendr.
Jacobsen.
M. R. Kruse.

1833.
H. F. Hassert.

1834.

Tidsrum, hvori det contante Tilskud fra Industri- og Commercefonden (1250 Rdl., som er tilstaaet Interessenterne aarlig i 10 Aar fra 11. December 1833), tilflyder Fabriken. Professor Dyssel vælges af Regjeringen til tilsynshavende Directeur. Steenberg vælges til casseførende og H. C. Dohler til 2. Directeur.

1835. Februar 4. Prisen paa Skov- og Langsauge sættes Optages som til 22 β r. S. pr. Fod + $6\frac{1}{2}$ % Avance. C. F. Møller Interessenter: vælges til 2. Directeur.
C. D.

Creemers. Februar 24. Regnskabsaaet flyttes nu til 1. Januar.

1836. Det vedtoges at ingen Interessent under en Bøde af 50 Joh. Rdl. r. S. maatte modtage Prøver directe fra nogen reisende Karmarck. Handelsagent; men Prøverne skulde overleveres til Oldermænden, som skulde sætte dem i Circulation.

November 4. Interessenterne skulde give et Tilskud af 25 Rdl. til Fabrikens Vedligeholdelse mod at modtage Varer derfor. Protokollen er første Gang underskrevet af J. Dyssel.

1837. April 19. En Underbalance af 2833 Rdl. 58 β r. S. P. H. Muus. skal dækkes, Halvdelen ved Tilskud i 3 Md., og om Chr. Aug. Resten skal tages nærmere Bestemmelse.
Heegaard.

Steph. Anker December 20. Der skal bruges 1700 Rdl. til Sliben Heegaard. og nye Værksteders Indretning. Til Dækning heraf vil man sælge Actieretten for Hæftelsen til Nationalbanken ved en Mægler, dog skulde Interessenterne have Forkjøbsret..

1838. Directeurer: J. Dyssel, C. F. Møller og F. Winther.

August 28. Vandstuen ved den lille Vandhammer skal sættes i forsvarlig Stand og den store Vandhammer 1839. repareres. Det besluttes at bortsælge Fabrikens ubrugelige Inventar; deriblandt Brænderiinventariet.

P. S. F. Benzon. Juni 27. Man vil have 3000 Rdl. for Retten til at J. E. Brænde Brændevin, naar denne skulde afløses.
Bechgaard.

1840. Juli 18. Den lille Hammermølle skal repareres, det

vil koste 4—500 Rdl. Regulativet af 27. September 1816 drages frem, og det paalægges Revisorerne at aflevere Regnskabet revideret senest 2 Md. efter Modtagelsen, under en daglig Mulct af 1 Rdl. Directeurerne skulle dele Arbeidet imellem sig, da den casseførende Directeur er overlæstet.

Optages som
Interessenter:
F. T. Dalberg.
J. B.
Jordening.

November 13. Bauer og Dohler fremlagde deres af 80 §§ bestaaende Forslag til Regulativ for Bestyrelsen og Forretningsgangen i det Hele ved Raadvaddams Fabrik:

- 1) Fabriken bestyres af 3 Directeurer og 4 Repræsentanter. Directeurerne vælges blandt Repræsentanterne eller de Interessenter, der tidligere have være Directeurer.
- 2) Følgende lønnede Betjente antages:
  - 1 Inspecteur paa Værket,
  - 1 Fuldmægtig ved Contoret i Byen og
  - 1 Revisor, der lønnes med 4 Rdl. aarlig af hver Interessent.
- 3) Iste Directeur er tillige casseførende og vælges paa 2 Aar og kan da vælges paany for 1 Aar ad Gangen. Hans Regnskab skal være opgjort medio Mai under daglig Mulct af 1 Rdl. Sølv. Han udsteder Conto Couranter ved hvert Quartals Slutning og tilligemed de 2 andre Directeurer Actier til nye Interessenter, sørger for Optræelsen maanedlig af Tilskuddene, respective 25 Rdl. og 16 Rdl. 4 $\frac{1}{2}$, og fører i Forening med de andre Directeurer og Repræsentanter det fornødne Tilsyn med Fabriken. Naar 4 af dem ere tilstede, ere de competente til at tage Beslutning. — Hver 4de eller 6te Uge skal der mødes paa Fabriken, og da confereres Inspecteurs Bøger med Mestrenes Kontrabøger. Han skal paase, at Mestrenes Gjæld bliver afkortet i deres Arbeidsløn, og at de fremtidigt ei stifte Gjæld til Fabriken.

Han maa ikke afskedige nogen Mester eller nedlægge noget Værksted uden samtlige Interessenters Samtykke, derimod kan Directionen i Forening med Repræsentanterne suspendere en Mester og senere forelægge Afgjørelsen til Interessenterne.

Han skal den første Maaned i hvert Quartal sammenkalde Repræsentanterne og forelægge dem:

- 1) Udsigt over Fabrikens Tilstand saa tydeligt, som den kan have af Directionens Bøger.
- 2) Meddele Underretning om, hvormange Varer, der i det forløbne Kvartal er indsendt, hvilken Underretning blot summarisk angiver hver Varesort.
- 3) Hvor stor Mestrenes Gjæld er.
- 4) Hvilke Materialier, der i sidste Quartal er udsendt til Fabriken og sammes Priser, og forøvrigt alt, hvad der paa nogen Maade kan antages at interessere dem.

Han skal i disse Samlinger have Interessenternes Resolution paa det, han har foretaget. Stemmegivningen sker ved Kugler, ved Stemmeligbed har den casseførende Directeur 2 Stemmer. Enhver Vare Ordination fra Interessenterne til Fabriken skal have casseførende Directeurs Paategning. Han maa ingen bedre Vare lade forfærdige for sig selv end for alle andre Interessenter, og Fordelingen skal ske af Inspecteuren i Forhold til indkomne Ordre. Overtrædelse heraf straffes med 50 Rdl. til Fabrikens Fattigkasse. Overleveringen fra den ene casseførende Directeur til den anden, skér i Overværelse af de andre Directeurer og Repræsentanterne, som alle paa-tegne Forretningen in duplo. Han faar derfor 1% af Omsætningen ved Fabriken. I det Hele er der 30 §§ vedrørende 1ste Directeur. 2den Directeur, der vælges paa 2 Aar, skal forskrive Varer og Materialier til Fabriken og sørge for, at de afleveres der, og faar derfor

$\frac{1}{2}$ % af Omsætningen ved Fabriken. — Idet mindste 2 Directeurer skulle underskrive al Correspondance, enhver Ordre og Communication udenfor de almindelig løbende Forretninger, som underskrives af den casseførende Directeur alene. — Derefter følger vidtløftige Instruxer for Inspecteur, Mestre, Arbejderne etc. — Der skal oprettes en Sygekasse. En af Fabrikens Arbejdere er udskrevet til Soldat, man vil ansøge Cancelliet om Fritagelse for ham. Der skal antages en Sporemager. Der skal bruges 4—5000 Rdl. — Hver af Interessenterne tilskyde 200 Rdl., heraf 100 Rdl. i December Termin, 100 Rdl. ultimo Marts 1841, mod 2 Obligationer til hver à 100 Rdl. à 4 %; i hvert October Quartal udtrækkes 4 af disse Obligationer.

November 19. P. H. Muus fritages for at tilskyde de 200 Rdl. mod at svare 4 % Rente, indtil det Nr. udtrækkes, som hans Obligation skulde have havt.

Directeurer: J. Dyssel, C. F. Møller og J. C. Bauer.

1841.

Februar 23. Inspecteur Thomsens Assistent skal fremtidigt engageres af Interessentskabet som Pakhusskriver med 125 Rdl. Løn. Thomsens Tillæg (150 Rdl.) nedsættes til 75 Rdl. (for Kost og Logi til Assistenten). Eyermanns Værksted overdrages til hans Søn. Det kgl. Fabriks-Directorat har forespurgt, hvilken Indflydelse den nu-gældende Told-Tarif har havt paa Tilvirkningen af de forskjellige Artikler. Bauer har i den Anledning confereret med Etatsraad Beck om toldfri Indførsel af Værkets Materialier. Der foreligger Prøver fra Smedemester Hans Hansen af fortinnede Kjørestænger, Stigbøiler, Trenser og Bridonger. — Forslag om at gjøre Tilskud til at udnytte den Del af Vandkraften, der er uafbenyttet. Professor Dyssel oplæste Concept til en Contract med Mestrene.

Juni 7. Det kongelige Rentekammer tilkjængegiver, at Directionens Forslag om Godtgjørelse for Afløsning

af Retten til at brænde Brændevin ei kan antages. — Det vedtages at nedsætte Fordringen om Godtgjørelse til 2500 Rdl. (Man faar 1000 Rdl. derfor, som afskrives paa Gjælden til Statskassen).

August 6. Fremtidigt skulle de Interessenter, som ikke lade deres Ordre paategne af den casseførende Directeur bøde 2 Rdl., og Inspecteuren 2 Rdl., naar han effectuere Ordre uden Paategning.

November 5. Der skal søges Forbindelse i Norge for Afsætning af Fabrikens Varer.

1842. Januar 20. Der mangler til Dækning af Regnings-
 Optages som gjæld 3000 Rdl. 10 Interessenter ville tage Varer for
 Interessent: 200 Rdl. hver, 6 Interessenter for 100 Rdl., at betale
 H. F. Berg. Contant mod 2% Rabat. Confirmation paa Fabrikens
 Privilegier. — Staal og Stenkul toldfri, 150 Sk. t Stang-
 Baand og Pladejern for $\frac{1}{4}$ Told. — Vareomsætningen var
 i 1841 31496 Rdl. Børstenbinder Bruun antages. Assu-
 rancen paa Fabrikens Bygninger er 48130 Rdl., do. paa
 Varer 15000 Rdl., do. paa Inventarium 2800 Rdl. Over-
 sigt over Fabrikens sande Tilstand kan kun gives i hvert
 Aars April Maaned.

Mai 19. Salget i 1ste Quartal har været 6086 Rdl. 58 β . Der er et Overskud i Varer og Materialier paa 18153 Rdl. 66 β ; men der mangler til at dække presserende Gjæld ca. 4500 Rdl. Direction og Repræsentanter foreslaa: at realisere den store Beholdning af Bordknive, Gafler og Lommeknive, og at Interessenterne under Mulct skulle forpligte sig til ei at have andre Knive i deres Udsalg end Raadvads. Der vedtoges ingen Mulct; men Interessenterne skulde saavidt muligt modtage Knivsmedearbeidet til Fabriksprisen. Muus fritages for at tage Noget deraf. Smedesvend Madsen tilbyder, saafremt han faar Laan af Kongens Kasse, at leie den store Hammermølle for derpaa at fabrikere Holzskruer, Ildtænger,

Skuffer, Laase m. m. Han vil forpligte sig til at levere til tydske Fabrikspriser + $\frac{1}{2}$ Told og $\frac{1}{2}$ Omkostninger. Bøving multeres for Udeblivelse fra Samlingen.

Juni 24. Mekanikus S. G. C. Gjede antages fra 1. Januar 1843 som Inspecteur med 625 Rdl. Gage (lig Thomsens) dog kun 500 Rdl. 1ste Aar og 2 % af hvad Omsætningen gaar ud over 27500 (sidste Aars Omsætning). Pakhusskriver Drastrups Løn forhøies fra 125 Rdl. til 200 Rdl. og 1 % af Omsætningen udover 27500 Rdl. Thomsen faar Pension af 300 Rdl. aarlig.

August 10. Det befalede Afdrag paa Gjælden til Kongens Kasse, 50 Rdl., skulde forlængst være begyndt, Directionen foreslaar at andrage Kongen om, at naar den Tid er udløbet, at den kgl. Gave aarlig udbetales med 1250 Rdl., Interessenterne da maa nøjes med 3 % p. A., hvoraf den ene Procent skal være Afdrag. Man vil henvise til Privilegierne af 1759 og 1769 og de betydelige Indskrænkninger, der ere gjorte heri under Christian d. VIII. ved de mange Bevillinger, han har givet til Andre. Repræsentanterne foreslaa, at da der endnu er $1\frac{1}{2}$ Aar tilbage, at vente 1 Aarstid. Paa Grund af den ringe Afsætning har Productionen hos Gjørtleren, Kartemageren og Hammersmeden maattet indskrænkes. Dohler constitueres i Møllers Bortrejse for 3 Uger.

October 17. Det bestemtes, at Benævnelsen 1ste Directeur, da Dyssel factisk er 1ste Directeur, ombyttes med casseførende Directeur og 2den Directeur med Vare-Directeur. Inspecteur Gjede vil foretage en Rejse til Rhinegnene, han faar hertil 20 Rdl. af hver Interessent. Vareomsætningen var i 1842 29767 Rdl.

Directeurer: H. C. Dohler, casseførende, J. C. Bauer, Vare-Directeur og J. Dyssel.

Januar 24. General-Toldkammer og Commerce Collegiet har fordret uopholdeligt betalt 2450 Rdl. i Afdrag

1843.

paa Gjælden til Kongens Kasse. Man vedtog at ansøge om at nøjes med at betale $\frac{1}{3}$ heraf den $\frac{11}{6}$ 1843, $\frac{1}{3}$ den $\frac{11}{6}$ 1844 og $\frac{1}{3}$ den $\frac{11}{6}$ 1845, de maanedlige Tilskud skulde da forhøies til 25 Rdl. for hver Interessent, til dette var betalt, og derefter sker Opkrævningen med 20 Rdl. S. V. istedetfor de tidligere 16 Rdl. 4 $\frac{1}{2}$. H. F. Berg blev som ny Interessent fritaget. Schoulunds Enke opsiges sin Mands 2de Actier til Udbetaling. Hun skal have 50 Rdl. pr. Actie aarlig afbetalt, men først afskrives Actiernes Del i Betalingen af Gjælden til Kongens Kasse. Det vedtoges, at naar en Interessent tager Varer til et Beløb af ikke under 100 Rdl. og betaler Regningen senest 8 Dage efter, da erlægger han kun $6\frac{1}{2}$ $\frac{0}{100}$, istedetfor $12\frac{1}{2}$ $\frac{0}{100}$ Avance. De gamle Actier skulle inddrages og nye udstedes.

Mai 15. Smedemester Hassing opsiges sit Værksted. Actiebrevne lyde ifølge nyt Udkast af Procurator Dahl saaledes:

»Vi underskrevne Directeurer for den Isenkræmmerlauget tilhørende, i Jægersborg Dyrehauge beliggende Raadvaddams Fabrik, gjør vitterligt: At Hr. N. N., Isenkræmmer her i Staden, eller hvilken anden Interessent i Isenkræmmerlauget, der maatte blive Eier af dette Actiebrev, er Actieeier i bemeldte Fabrik for den Sum 1500 Rdl. r. S., siger Et Tusende og Fem Hundrede Rigsdaler rede Sølv.

Som Følge heraf staar saadan dette Actiebrevs Eier for sin Andel til Ansvar paa samme Maade, som enhver anden Interessent i Isenkræmmerlauget for den Capital, som Interessenterne som Eiere af Fabriken, skyldte efter udstedte Obligationer og andet til Fabriken gjort eller gjørende Laan, ligesom han ogsaa deltager for sin Part i alle herefter til Fabriken Drift behøvende Tilskudde, hvorimod han paa den anden Side bliver delagtig pro

rata i alle bemeldte Fabriks Eiendele, nuhavende og tilkommende, være sig Bygninger, Inventarier, Varer, Materialier, Tilgodehavende etc., alt uden Undtagelse, saavel som i dens Privilegier og Herligheder med deraf flydende Fordele og Rettigheder.

Iøvrigt bemærkes, at dette Actiebrev med Alt, hvad der ifølge samme kan tilkomme dets Eier, tjener Fabriken og dens Interessenter til Sikkerhed for alt, hvad han til enhver Tid skylder Fabriken uden Undtagelse, hvorfor det ei heller af nogen anden kan erhverves eller deri gjøres Arrest eller Execution til Skade for Fabriken eller dens Interesser med Hensyn til hans Gjæld til den.

Dette Actiebrev kan som saadant kun eies af en Interessent i Isenkræmmerlauget, og den af disse, som det overdrages til, bliver derved ansvarlig for Alt, hvad foregaaende Eier skylder til Fabriken ved dettes Afstaaelse, og som Actiebrevet, som meldt, tjener til Sikkerhed for. Men naar dets Eier udtræder af Isenkræmmerlauget, betragtes han ikke længere som Actionair, og dette Document ikke som Actiebrev, hvorfor da afskrives paa det, hvad bemeldte dets Eier da skylder Fabriken, og afgaar dette saaledes i dets paalydende Beløb. Det, som da bliver tilovers, udbetales af Fabrikens Kasse afdragsviis i hver 11. Juni og 11. December Termin hver Gang med 25 Rdl. r. S. med Renter 4 % p. A. af det til enhver Tid skyldige Beløb, hvilke Renter hver Gang betales med det Halve. Naar dette Document transporterer, skal saadant strax noteres hos den casseførende Directeur.«

August 1. Naar Interessenten, efterat have betalt det fastsatte Forskud af 75 Rdl. r. S., skylder efter Conto Courant en Saldo af 100 Rdl. r. S. eller derover, skal han, naar han betaler inden 8 Dage have en Rabat af $3\frac{1}{8}$ %.

December 27. Blikkenslager og Metaltrykker J. Holm antages. Vareomsætningen 1843 udgjorde 32979 Rdl. 21 β .

1844.

Januar 30. Ansøgning til Directionen for Statsgjælden og den synkende Fond om Rentenedsættelse, eller at den Interestent: kgl. Gave maa vedblive.

C. Th.

Taagerup.

Mai 14. Instrumentmager Nyrops Plan til en Knivsmedefabrik heri Staden, fremlægges for Interessenterne. Rode-mester, forhenv. Isenkræmmer A. Kruse har anholdt om at faa extra 150 Rdl. udbetalt paa sine Actier, hvilket bevilliges. Man enedes om at udstille paa Industriudstillingen i Sommeren 1844.

August 20. 1 Uhr til 40 Rdl. anskaffes til Fabriken. Bereder Selbachs Værksted indrettes til Kartemagerværksted.

November 14. Der er vundet 25 Rdl. i Lotteriet. Med Hensyn til Betænkningen fra den angaaende Forandringen i Handelslaugene nedsatte Commission vedtog man at gjøre fælles Sag med de andre Laug i saa Henseende.

1845.

Februar 24. Enkemad. Fogh's Obligation i Raadvad Optages som 1300 Rdl. er opsagt. Man bifalder at Smedesvend Interestenter: Lindqvist opstiller sine 2 Maskiner paa Fabriken, og G. Farrer. man giver ham den fornødne Kraft til dermed at klippe C. Th. Risting. 2" og mindre Søm.

Marts 28. For at kunne huse flere Arbeidere vedtoges det, at sætte en Etage paa det Hus, som beboes af Søren Madsen og Blikkenslager Holm.

August 22. Der skal tilskydes aarligt 60 Rdl. til en stenlagt Vei gennem Dyrehaven.

December 5.

Vareomsætningen 1845 var 31514 Rdl. 83 β .

Til Justerkammeret . . . . . 4434 » 2 $\frac{1}{2}$ β .

35948 Rdl. 85 $\frac{1}{2}$ β .

Directeurer: H. C. Dohler, J. C. Bauer og Peter Eegholm. 1846.

Februar 18. Murmester Jensens Forslag om at bygge en Bygning til i Mesterleilighed og 4 Svendeleiligheder for 2000 Rdl. antages.

Optages som
Interessenter:
Fr. Jul.
Hartmann.
Carl J.
Kjærboe.

Mai 29. Der ønskes fra Regjeringens Side truffet et Arrangement med Isenkræmmerlauget angaaende Afstaaelsen af Raadvaddams Fabrik og dennes Udskillelse fra Lauget, da Forbindelsen med den staar til Hinder for Laugenes Ophævelse. Bauer, Dohler og Jacobsen valgtes til at forhandle med Regjeringens Repræsentanter.

September 15. Under 9. Juli er P. Eegholm constitueret i afdøde Professor Dyssels Sted. Eegholm valgtes til Directeur. Linds Enke er død, hendes Pension overgaar til Hois.

Fra Aaret 1836 og til sin Død 1846 var Professor ved polyteknisk Læreanstalt J. Dyssel, Regjeringens tilsynshavende Directeur paa Raadvad. Han skulde som Fabrikskyndig controllere Bestyrelsen af Raadvaddams Fabrik og havde i visse Tilfælde et absolut Veto. — At han ikke fik mere Indflydelse paa Fabricationen, skyldes flere Omstændigheder. Han kunde ifølge sin Stilling vel standse Foranstaltninger, der ikke forekom ham formaals-tjenlige, men for at hans Forslag til Forbedringer i Fabricationen og Foranstaltninger til Fabrikens Tary skulde kunne gjøres gjældende, var det nødvendigt at alle Interessenterne vare enige med ham deri; thi ifølge Con-ventionen var ethvert Forslag bortfaldet, saasart blot i Stemme var derimod. Man sporer derfor ingen synderlig Fremgang i den Tid, han er i Fabrikens Bestyrelse. Hans aarlige Indberetninger ere fulde af Klager over Fabrikens slette Tilstand: »Alt er faldefærdigt og raadent, Dammen er ofte næsten tør, fordi der gaar Hul paa Dæm-ningerne. Det Hele er saa lidet fabriksmæssigt indrettet,

Mestre og Svende forarmede og drikfældige.« I det hele skildres Tilstanden som saa trøstesløs som vel muligt.

Interesserterne yndede ikke hans Kritik, og enten tog de ham ikke med paa Tourene til Raadvad, eller ogsaa blev han tilsagt med meget kort Varsel.

Han klagede herover til Commerce-Collegiet og efterhaanden blev Forholdet mellem ham og Directeurerne bedre, enkelte af hans Forslag gik ogsaa igjennem.

1847. Marts 15.

Optages som	Vareomsætningen 1846 har været	40887 Rdl.	18	β.
Interessenter:	Til Justerkammeret	8164	»	50 ¹ / ₂ β.
H. W. Hartvig.		49051 Rdl. 68 ¹ / ₂ β.		
H. W. M.				
Amundin.				

F. H. Kron. 2. Directeur maa ei levere egne Varer til Fabriken,
 J. E. Biørnsen. men skal forskrive dem eller købe dem hos Andre. —
 G. L. Primon. Det vedtoges at Bauer ingen Mulct skulde give, for at have beregnet sig Avance paa de Varer, han havde leveret fra sit Lager til Fabriken.

September 17. Man vedtog at lade Domstolene afgjøre Erstatningskravet for Reparationer paa Broerne.

December 10. Dohler gjenvalgtes til casseførende Directeur.

1848. Marts 22. Omsætningen 1847 var 39566 Rdl. 54 β.

S. J. Rohde.	Justerkammeret	7673	»	94 β.
Em. Th.		47240 Rdl. 52 β.		
Petersen.				

Istedetfor Winther, der snart udtræder af Lauget, valgtes Hans F. Berg til Repræsentant. —

December 27. Til Varedirecteur valgtes C. F. Møller. Der er erhvervet Confirmation under 10. November paa Privilegierne for Raadvaddams Fabrik. — Fuldmægtig Winther har sagt op, forhenv. Inspecteur Thomsen antages med 100 Rdl. aarlig foruden sin Pension.

Mai 18. Omsætningen 1848 var 42167 Rdl. 34 β. 1849.
 Justerkammeret . . . . . 4819 » 16 β. Optagen som
 Interessenter:
 46986 Rdl. 50 β. G. A. Selmer.

Directeurer: H. C. Dohler, C. F. Møller og P. Eegholm.

Conferentsraad Treschow har opsagt sin Obligation paa 9000 Rdl. Vexelerer Goldschmidt skaffer en Anden (M. M. Levy) der kjøber den for 8080 Rdl. Den gamle Hammermølle trænger til Reparation. — »Dette udsættes indtil videre.« Statsgjældsdirectionen fordrer Afgjørelse af Restgjælden til den kgl. Kasse.

Juli 28. Sliben er i slet Tilstand. Det vedtages at istandsætte Bygning Nr. 13 og tilstødende Vandstue og deri overflytte Sliben. Lille Hammermølle og Vandstue skal have en Hovedreparation.

December 17. Sagen mod den kgl. Kasse om Vedligeholdelse af Broerne er tabt ved Hof- og Statsretten og skal ikke appelleres. Man byder O. Chr. Green 500 Rdl. for 3 Sømmaskiner.

Juni 18. Omsætningen i 1849 var 42611 Rdl. 72 β. 1850.
 Justerkammeret . . . . . 4881 » P. Ibsen.
 47492 Rdl. 72 β.

Paa Circulairet fra Committeen for Handelslaugene svarede der, at man kunde underskrive Betænkningen med Undtagelse af Punkt 5, hvortil gjøres følgende Bemærkning: »Da Isenkræmmerlauget er Eier af Raadvadams Fabrik, maa vi, idet vi paa Medinteressenters og egne Vegne i bemeldte Laug underskrive dette Andragende, bemærke, at saalænge Lauget eier bemeldte Fabrik, vil Indstillingspunktet Nr. 5 ikke kunne komme til Anvendelse, forsaavidt den nævnte Fabrik angaar, til hvilken Enhver, der vil være Interessent i Lauget, fremdeles som hidtil maa gjøre det nu vedtagne Indskud,

saaledes som bestemt er, uden hvilket Fabriken ikke kan bestaa. Vi kunne derfor ikke tiltræde det nævnte Indstillingspunkt uden med denne Modification.«

December 5. Andragende til Indenrigsministeriet om Tilbagebetaling af formeget betalte Skatter og Afgifter af 2 Jordlodder til Græsning i Dyrehaven. — Regnskaberne skulle af alle Vedkommende være aflagte inden hvert Aars September Maaned.

1851. April 16. Indenrigsministeriet svarer paa Andragendet om Tilbagebetaling af Skatter for de 2 Jordlodder i Dyrehaven, at dette ikke kan indrømmes, selv om Forpligtelsen kunde være tvivlsom, da Skatterne have været erlagte langt udover Hævdstid. Directionen for Raadvad vil enten kunne erholde det hele Areal for en passende Kjøbesum, eller en saa stor Del af Arealet, som svarer til Fabrikens nuværende Rettighed til fuld Eiendom.

Juni 25. Omsætningen i 1850 var 46193 Rdl. 89 β og til Justerkammeret 5426 Rdl. 32 β tilsammen 51,260 Rdl. 25 β .

August 30. Domainedirectionen fordrer Afgjørelsen om Græsningsretten i Mindelighed paaskyndet.

October 10. Det vedtages at afstaa Græsningsretten, som Fabriken har til visse Dele af Dyrehaven, samt Ret til at have Køer paa Græs i den øvrige Del af Dyrehaven mod at faa et nærmere betegnet Areal, med derpaa værende Skov samt et Vandparti til fuld Eiendom, saafremt Pantecreditorerne ei modsatte sig dette.

December 10. Benzon vælges til 2den Directeur.

Directeurer: H. C. Dohler, P. F. J. Benzon og P. 1852. Eegholm.

Januar 17. Skrivelse fra Domainedirectionen om, at Directionens Tilbud antages, kun at Jordstykkerne, paa Kortet betegnede med A og C, ikke indbefattes, og at Fabriken frafalder Ret til Tøireslag, Høslæt og Græsning af Høveder i Dyrehaven, samt frafalder Fordringen om

Godtgjørelse for erlagte Skatter. — At antage inden Midten af næste Maaned.

Febr. 4. Svar til Domainedirectionen at Directionen for Raadvad antager Betingelserne. Man skulde nu tro at Sagen dermed var afgjort; men den 29. Mai kommer der Skrivelse fra Domainedirectionen om, at man er kommet til at tænke paa Jagtretten til det Fabriken efter Forslaget tilkommende Areal, der ligger midt i Jægersborg Dyrehave, hvilket vil volde Vanskeligheder. Man mener, at ifølge Skjøde af 5. Mai 1759 have Interessenterne heller ikke egentlig Eiendomsret men kun Brugsret til Fabrikens Grund, og at Eiendommen skal falde tilbage til Staten, naar den ei længere bruges til Fabrik. Derfor troer Finantsministeren ikke at kunne gennemføre Overeenskomsten ved Rigsdagen med Hensyn til Arealet, uden med samme Begrænsning, som gjælder Fabrikens Grund, men sætter i Udsigt et betydeligt Vederlag for Afstaaelsen af Græsningsretten. — Interessenterne ville ikke gjøre Paastand paa Jagtretten, men fastholde, at det hele Areal, baade det nye og det Bygningerne staa paa, skal blive fuld Eiendom.

Juli 1. Svares der Domainedirectionen, at der ikke staar noget i Skjødet, om at Eiendomsretten til Fabriken skulde tilfalde Staten, naar Fabriken ikke længere drives. Der staar tværtimod at »Kongen for sig og sine kongelige Arve Succesneurer aldeles ingen ydermere Lod, Deel eller Rettigheder har til eller udi formeldte Raadvaddams Mølle og dens Tilhørende, men samme skal paa anførte Maade til uryggelig og uigjenkaldelig Arv og Eiendom følge etc. med foranførte Friheder Tillæg samt lige Ret og Rettigheder, som Kongen det selv hidindtil eiet og havt haver, hvornæst Kongen lover at hjemle det frie og frelst.« Man mener at Directoratet ikke vil fravige,

hvad det engang har indrømmet og tilbudt og Directionen vedlægger Panteattest og Creditorernes Samtykke til Overeenskomsten.

Juli 24. Domainedirectionen mener i sin Svarskrivelse, at Lovgivningsmagten ikke vil gjøre Brud paa det i Lov af 25. Marts 1851 udtalte Princip, at Jagtretten bør følge med Eiendomsretten, og at det derfor bør forblive ved, at Interessenterne beholde Brugsretten, hvormed ei følger Jagtret. Der kunde vel træffes Afgjørelse ved Domstolene, Eiendomsretten betræffende, men Domainedirectionen finder det ei paa dette Tidspunkt nødvendigt. Om-sætningen var i 1851. ca. 52,000 Rdl.

August 9. Raadvads Direction svarer, at den ikke vil holde paa Jagtretten, men forbeholder iøvrigt Inter-essenternes Ret ifølge Skjødet, og forlanger Lovudkastet forelagt Rigsdagen, som tidligere aftalt, der kan da altid udstedes en Declaration til Staten.

November 13. Svar fra Domainedirectionen med Udkast til Lov, om at de omtalte Arealer overlades Interessenterne til fuld Eiendom; men at Jagtretten bort-falder.

November 27. Directionen for Raadvad samtykker heri. —

December 16. Bygningen Litra D. Nr. 3 er ombygget og Assurancesummen for samtlige Bygninger er nu 55,180 Rdl. Fuldmægtig Thomsen afskediges paa Grund af Alder og beholder sin Pension 300 Rdl. aarlig.

1853.

Optages som Lovforslaget om Afstaaelsen af Græsningsretten fandt Interessenter: ikke Bifald i Rigsdagen og henlagdes.

H de Hemmert Juli 13. Finantsministeriet (Sponneck) kræver i Ebbesen, Skrivelse af 25. Juni for resterende Renter og Afdrag Jørgen Chr. Patermann, 4678 Rdl. og bebuder Sagsanlæg for Statskassens hele J. A. Schiøtz, Fordring, hvis Arrangementet om Græsningsretten m. m. Ad. Holstebro, ikke antages. Man vedtog at indgaa paa Arrangementet, P.N.C Bøving.

dog saaledes »at Interessenterne ikke fraveg deres formentlige Eiendomsret til Fabrikens Jorder«. Man tillader at afdøde Thomsens Pension og Rest paa Actier udbetales Boet paa engang.

September 2. Finantsministeriet forlanger Svar inden 14 Dage, ellers vil Sagen blive anlagt.

September 20. I Svar til Finantsministeriet foreslaar Directionen, at Ministeriet vælger 2 og Interessenterne 2 uvillige Mænd til at taxere Græsningsretten, og hellere end at afgive deres Ret, ville de søge at betale Statskassen den hele Gjæld, de have Udsigt til et Laan i den Anledning. Man undrer sig over, at der nu tages saa strængt fat, da Renter og Afdrag aldrig tidligere ere erlagte i rette Tid.

November 25. Skrivelse fra Finantsministeriet, som byder en Godtgjørelse af 3500 Rdl. for Afstaaelsen af Græsningsretten og tilbyder Interessenterne 10 Td. Land i Forpagtning.

Januar 17. Samling i Anledning af Dohlers Død. 1854.
Faith vælges til casseførende Directeur og Benzon til 2den Directeur, Eegholm forbliver som 3die Directeur. Det vedtoges at Interessenterne i de 3 første Maaneder betale hver 100 Rdl. til Fabrikens Drift, det maanedlige Forskud af 25 Rdl. bortfalder da for indeværende Aar.

Januar 25. Skrivelse til Finantsministeriet, om at man ikke vil modtage Forpagtningen af de 10 Td. Land, og anmodes Ministeriet om, forinden Sagen afgjøres, at opgive, hvormeget af det Areal, der har været til Græsning, hvorpaa nu tildels er bygget og haves Haver, der vil blive til Interessenternes Afbenyttelse, og om det maa være Interessenterne tilladt, uden sær Bevilligelse, at bygge til Fabrikens Brug paa det Areal, der saaledes afbenyttes. — Finantsminister Sponneck skriver, at han har

beordret Kammeradvokaten at anlægge Sag mod Interessentkabet for hele Gjælden til Statskassen.

April 5. Omsætningen i 1853 har været 57591 Rdl. 68 β og til Justeerammeret 6036 Rdl. 4 β tilsammen 63627 Rdl. 72 β . Kroen bortforpagtes til Jeppe Knudsen for 785 Rdl. Man bemyndiger Bestyrelsen til Fabrikens Brug at søge Credit i Hamborg for Bco $\frac{1}{2}$ 20,000.

Juli 19. Inspecteur Gjede faar Bolig i den Bygning, der har været brugt til Sommerleilighed for Interessenterne. Pakhusskriver Drastrup afskediges, og der skal antages en Bogholder og en Pakhusforvalter. Lønnen for begge maa, foruden fri Bolig, ei overstige 750 Rdl. Der skal af en Sagkyndig indrettes et passende Bogholderi. Man vil conferere med Høiesteretsadvocat Liebe om Sags Anlæg for Indgreb i Isenkræmmerlaugets Rettigheder, fordi Bing & Søn have faaet Bevilling til at handle med Skrive- og Tegnematerialier samt Galanterivarer. Creemers har foreslaaet at afgjøre sin Gjæld til Fabriken med 25%. Der var 10 Stemmer for og 7 Stemmer mod Forslaget. De 7 protesterede mod Balloteringen, som ei afgjørende. Directionen fastholdt det Modsatte.

October 11. Ved Creemers var tabt 4000 Rdl. Ebbesen & Paterman, Primon, Kron, Petersen og Dalberg protesterede mod denne Afgjørelse, da Tabet burde dækkes af Dohlers Bo, samt af Dhr. Eegholm og Benzon, som havde ladet Creemers gjøre større Gjæld til Fabriken end de havde Lov til. Directionen henholdt sig til Voteringen i sidste Samling. Man vil forespørge hos Magistraten, hvilken Virkning det vilde have for Fabriken og Interessenterne, om Meyer Bing skulde tage Actier i Raadvad. Sømfabriken skal vedblive til det Jern, der er i Behold, er opbrugt, og da standses. For de tilskudte 300 Rdl. skal hver Interessent have 8 Stk. 4% Obligationer à 100 Rdl. Til Renter og Afdrag til Kongens Kasse for

1852—53 og 54, tilsammen 2625 Rdl., skal søges Credit hos Moench & Sohn i Hamborg, for at skaffe hurtigst mulig Betaling.

November 30. Med 15 Stemmer mod 1 vedtages det, at Meyer Bing og J. A. Meyer skulle tage Actier i Raadvad. Rohde valgtes til 2den Directeur istedetfor Eegholm. Sæbye antages som Bogholder med 300 Rdl. Gage, Gjõe og Schackinger til Fuldmægtige med 350 Rdl. hver halvaarlig.

Directeurer; Faith, Jul. Rohde og Benzou.

1855.

Februar 5. Skrivelse af 27. Januar fra Domainedirectionen om Fastsættelsen af Fabrikens Areal og Betingelser derfor. — Samtlige Mødende kunde ikke gaa ind paa denne Afgjørelse og besluttede at tilbagesende Udkastet. Dette skete den 26. Februar. Søren Julius Rohde er død, i hans Sted vælges Hendr. Jacobsen til Varedirecteur. Omsætningen i 1854 var 49912 Rdl. 2 β , til Justerkammeret 5093 Rdl. 1 fl 6 β , tilsammen 55005 Rdl. 1 fl 8 β .

Optages som
Interessenter:
T.M. Werner,
Thorv. Piper,
Jul. M. Capito.

Juni 13. Faith har villet betale Renter til Statskassen, men har nægtet at tage mod Quittingen derfor, som indeholdt Reservation.

Juli 16. Dohlers Bo skylder til Fabriken ifølge Skrivelse 2749 Rdl. 59 $\frac{1}{2}$ β . — Sæbye skal revidere dette Regnskab. Sømfabrikationen optages atter.

October 31. Dohlers Regnskaber for 1851, 52 og 53 ere reviderede og dedicerede; herefter skylder Boet til Fabriken 13499 Rdl. 51 $\frac{1}{2}$ β . Fabriken har ifølge nævnte Regnskaber tilgode i Creemers' Bo 6823 Rdl. 5 fl 15 β og hos P. H. Muus 3066 Rdl. 3 β . Samme skylder endnu paa sine Actier 1700 Rdl. Det vedtoges at anmelde de 13499 Rdl. 61 $\frac{1}{2}$ β i Dohlers Bo. — 6 Interessenter ville endvidere have Fordringen paa Creemers 6823 Rdl. 5 fl 15 β anmeldt i Dohlers Bo; de øvrige

med Undtagelse af 1, der ikke stemte, holdt paa den i tidligere Samling trufne Afgjørelse. De samme 6 Protesterende vilde ikke give den casseførende Directeur Quittering, fordi der ikke i hans Regnskab var taget Forbehold med Hensyn til Creemers' Gjæld. Faith erklærede, at dersom han ikke fik fuldstændig og ubetinget Quittering, vilde han fratræde Directeurposten. Der blev udtrukket $\frac{1}{6}$ Del af de under 30. November 1854 udstedte 66 Obligationer à 100 Rdl. M. H. Bing og J. A. Meyer have ansøgt Indenrigsministeriet om Fritagelse for at tage Actier i Fabriken. (Deres Indlæg optager 13 Sider i Brev Copiebogen og Directionens Svar herpaa $9\frac{1}{2}$ Side). Magistraten forlanger Laugets Erklæring. Det vedtoges at svare, at de kunde fritages for at tage Actier, naar de en Gang for Alle vilde betale hver 300 Rdl. til Fabriken.

November 5. Faith fik fuldstændig Quittering for sit Regnskab med 11 Stemmer mod 5.

1856. Directeurer: A. Faith, Hendr. Jacobsen og Benzon.

Optaget som
Interessant:
Grosserer
J. G. Rohde.

Januar 28. Sæbye faar et Tillæg af 100 Rdl. Gjøe et Gratiale af 50 Rdl. Omsætningen var i 1855 52830 Rdl. 8 β , Justerkammeret 5138 Rdl. 2 fl 12 β , Slibning af File 449 Rdl. 2 fl 9 β , tilsammen 58417 Rdl. 5 fl 13 β , og der er et Overskud af 1481 Rdl. 13 β .

Juli 24. Skrivelse fra Magistraten af 20. Juni, hvori det paalægges Bing og Meyer inden 4 Uger at tage Actier i Raadvad, da ellers deres Privilegium skal være forbrudt. Der eftergives Dohlers Enke 3000 Rdl. samt Renter. Det bestemmes, at Interessenterne kunne paadrage sig ligesaa stor Gjæld til Fabriken, som det Beløb, de have indbetalt paa deres Actier.

October 27. Der blev igjen udtrukket 11 af Interessenternes Obligationer. Magistraten har tilsendt Indenrigsministeriets Resolution af 1. October om, at Bing og

Meyer, der have vægret sig ved at tage Actier i Raadvad, skulle være uberettigede til at benytte den dem ved Bevillingen tilstaaede udvidede Handelsret, og kan Søgmaal anlægges. — Man vil indgaa med en ny Forestilling til Ministeriet for at faa Sagen afgjort, om muligt uden Søgmaal. Avancen i 1856 var 1436 Rdl. 2 $\frac{1}{2}$ 1 β , Omsætningen 60899 Rdl. 5 $\frac{1}{2}$.

Directeurer: Faith, H. F. Berg og Benzon.

1857.

Marts 23. Spørgsmaal om man i Forening med de øvrige Strøminteressenter skal købe Frederiksdals Mølle. — Dette udsattes indtil videre.

Mai 29. Generalforsamling (fremtidigt benævnes Samlingerne saaledes). Man vedtog, i Forening med de øvrige Strøminteressenter, at forpagte Frederiksdals Mølle.

November 12. Der blev udtrukket 11 Obligationer à 100 Rdl. Man kan græsse 8 Kreaturer i Jægersborg Dyrehave à 5 Rdl. pr. Stk. Studsgaard melder, at han ikke mere kan have at gjøre med Omsætningen af Fabrikens Vexler. Man beslutter at anskaffe 2 Søm-maskiner.

December 28. Under 7. December er der falden Dom i Sagen med Finantsministeriet om Betalingen af 45825 Rdl. — Man vedtog at appellere Sagen til Højesteret og dertil at engagere Højesteretsadvocat Liebe. For hurtigere at skaffe Penge, bestemtes det, at Beløbet for 3die Qvartals Varer skal betales contant, og det for 4de Qvartal med 3 Maaneders Vexel fra 1ste Januar 1858 uden Disconto eller med Contant mod 7% Disconto.

Mai 20. Omsætningen i 1857 var 69411 Rdl. 5 $\frac{1}{2}$ 12 β . 1858.

November 29. blev der udtrukket 11 Obligationer. Optagne som Interessenter:

Directeurer: Faith, Berg og J. E. Bechgaard. H. E. Halberg.

Omsætningen i 1858 var 49095 Rdl. 1 $\frac{1}{2}$. 1859.

Marts 31. Magistraten forespørger i Anledning af en ny Vandforsyning, hvormeget Fabriken vil have for sin Hans A. Eegholm.

Ret til Vandet fra Furesøen. Man enedes om at forlange 120,000 Rdl. (Dette Beløb nedsattes senere til 100,000 Rdl., men Magistraten fandt Fordringen endnu for høj).

August 25. Forskjellige Varer skulle forauctioneres blandt Interessenterne.

December 14. Der udtrækkes 11 Obligationer. Omsetningen i 1859 var 53935 Rdl. 5 $\frac{1}{2}$ 9 β .

1860.

Marts 26. Faith ønsker at fratræde. — Interessenterne vilde ikke vælge en ny Directeur, da der ingen Jurist var tilstede, og protesterede mod Samlingens Gyldighed, da den ei var behørigt indvarslet, og forlangte en ny Generalforsamling afholdt i de første Dage. Faith nægtede at sammenkalde et nyt Møde og forlod Forsamlingen, idet han erklærede Mødet for hævet. — Man enedes om at antage Advokat Liebe til juridisk Consulent.

Marts 29. Continuations-Generalforsamling hos Faith. Faith ønskede at fratræde ved Udgangen af indeværende Qvartal. Man yttrede, at han ikke kunde være berettiget dertil, eftersom han nylig havde modtaget Gjenvalg, men vilde dog ikke fastholde ham mod hans Ønske. — Faith meddelte, at han var udtraadt af Lauget og havde indsendt sit Borgerskab til Ombytning med Grossererborgerskab. Man vilde dog derfor ikke løse ham fra de Forpligtelser, han havde gennem de 2 Actier i Raadvad, og fastholdt, at han fremdeles hæftede for sin Andel i de Forpligtelser, som Interessentskabet havde ved hans Udtrædelse. Faith vilde ikke anerkende dette og reserverede sig sin Ret. J. G. Rohde valgtes til hans Eftermand; han kunde ikke modtage Valget, men bebudede, at han med det Første vilde fremkomme med Forslag om Forandringer i 1ste Directeurs Stilling. Han foreslog, at de 2 andre Directurer til denne Forandring kunde finde sin Afgjørelse,

skulde varetage samtlige Directionsforpligtelser. Dette vedtoges.

April 18. Generalforsamling hos H. F. Berg. Man vedtog, at ingen Interessent maa nu gjøre Gjæld ved Fabriken for mere end Halvdelen af det, han har betalt paa sine Actier, heller ikke maa han ved Udtrædelsen af Interessentskabet liquidere med Gjæld eller Varer sin Actie-Capital i Fabriken for et større Beløb end 1500 Rdl. Der skal fremtidigt kun være 2 Directeurer for Fabriken. J. E. Bechgaard bliver casseførende og H. F. Berg Vare-Directeur og nyde de Emolumenter, der ere tillagte Directeurposterne.

September 6. Generalforsamling paa Raadvad. Kønigsbruck antages som Blikenslager. Kroforpagter Kreiser faar et Afslag i Leien af 100 Rdl. for Sommeren.

October 1. Man gaar ind paa Finantsmisteriets Forslag om, at Interessenterne erholde som samlet Fabriksgrund ialt $21^{3650/14000}$ Tdr. Land med derpaa staaende Træer og Friskov, mod at de for bestandigt give Afkald paa den iffl. Skjødet af 5. Mai 1759 dem tilkommende Ret til Tøireslag eller Høslæt i den tilgrændsende Del af Dyrehaven. De faa en Godtgjørelse en Gang for alle af 3500 Rdl. ÷ Halvdelen af Træernes Værdi 912 Rdl., ialt 2588 Rdl., som afskrives paa Gjælden. Den Statskassen skyldige Capital kan da blive indestaaende i Fabriken mod 4 % aarlig Rente og et aarligt Capitalafdrag af 1000 Rdl. (Spørgsmaalet om Fabrik og Grund ere Eiendom, eller om der derpaa kun haves Brugsret, henstaar endnu uafgjort.) Inspecteur Gjede afstaar det af ham paa Fabriken indrettede Dreievrærksted, der har kostet ham 2200 Rdl.; han skal derfor fremtidigt have $\frac{1}{2}$ % af den samlede Omsætning.

October 31. Generalforsamling paa Fabriken. Paa Forslag af Werner og Amundin forhøies Avancen paa

Fabricata fra $12\frac{1}{2}$ — $16\frac{2}{3}$ 0/0. Betalingen skal erlægges hver Maaned contant uden Rabat eller med $\frac{3}{m}$ Vexel + Disconto. Forskuddene skulle fremtidigt være 10 Rdl. pr. Md. Alle 24 Interessenter give Finantsministeriet en Declaration om, ogsaa efter Laugets Ophør, at hæfte solidarisk for Gjælden til Statskassen. Det vedtoges med 18 St. mod 1 (Holstebro), at Interessenterne efter 1. Januar 1862 fortsætte Eiendomsforholdet i Raadvaddams Fabrik, og at ingen Interessent ved at udtræde af Forbindelsen med Raadvad skal være berettiget til at afgjøre den Gjæld, hvori han staar til Fabriken ved Liquidation i Actiernes Paalydende eller formentlige Værdi.

December 15. Raadvad staar i Status til Værdi 116659 Rdl. 2 $\mathcal{L}$ 8 β , men opføres nu til 50000 Rdl. Sæbye faar et Gagetillæg af 100 Rdl. Omsætningen i 1860 var 49959 Rdl. 5 $\mathcal{L}$ 14 β .

1861.

Februar 18. Det vedtages at bygge en Restaurationsbygning paa det bakkede Terrain og dertil at anvende 8000 Rdl., hvortil hver Interessent skal tilskyde 200 Rdl. og derfor have 4 0/0 Obligation, som skal udtrækkes aarligt med 4 Portioner à 100 Rdl. hver 11. Juni.

Juli 30. Børstenbinderiet indstilles, Bruun afskediges og Varerne fordeles mellem Interessenterne.

September 26. Man discuterede og vedtog en Overenskomst, udarbejdet af Liebe, om ifl. Generalforsamlingsbeslutning af 11. October 1860, at vedligeholde Eiendomsforholdet til Fabriken. De Tilstedeværende J. E. Bechgaard, H. F. Berg, J. G. Rohde, Hendr. Jacobsen, Carl Th. Taagerup, P. S. F. Benzon, T. M. Werner, G. Farrer, Emil Petersen, H. Amundin, Thorvald Piper, Hans W. Hartvig, H. Ed. Halberg, Julius Schiøtz og Ad. Holstebro forbandt sig ved Underskrift indbyrdes og endeligen, selv om de Fraværende ei skulde tiltræde.

Overenskomsten. Denne skulde gjælde i 10 Aar (til 1. Januar 1872). Til Bestyrelse valgtes som Comiterede: J. G. Rohde, J. E. Bechgaard og Hans Fr. Berg med 3 Suppleanter: T. M. Werner, H. Amundin og P. Eegholm. Chr. Sæbye valgtes til Forretningsfører, S. G. A. Gjede til Inspecteur, Høiesteretsadvokat Liebe til juridisk Consulent og L. Petersen til Revisor.

December 5. Der har været Strid imellem Strøminteressenterne, som nu forliges.

December 27. J. A. Struck har forpagtet Restaurationen paa 8 Aar for en aarlig Leie af 1000 Rdl. Bygningen har kostet 9240 Rdl. — Struck faar Obligation paa 3200 Rdl. for dertil udført Tømrerarbejde. Obligationen stilles som Sikkerhed for de af Struck ved Leie-maalet indgaaede Forpligtelser.

Januar. Ifl. Overenskomsten af 26. September 1861 1862.
§ 19 er enhver Gjældsfor skrivning eller Vexel, der er underskrevet af Forretningsføreren og 2 af de Comiterede eller de i deres Sted fungerende Suppleanter, bindende for Interessentskabet. — Udtrukket 4 Tilskudsobligationer à 100 Rdl. — Den nye Bestyrelse træder i Function — og samtlige dens Medlemmer gjenvælges gennem hele den 10aarige Periode. — Omsætningen i 1862 var 72106 Rdl. 5 $\frac{1}{2}$ 3 β med en Underbalance af 677 Rdl. 2 $\frac{1}{2}$ 3 β .

Marts 20. Der er sluttet Forlig med M. H. Bing 1863.
og C. A. Meyer, saaledes at de hver betale en Gang for alle 400 Rdl. Man tilskriver Galanterihandler Fr. Schytte om han vil ordne den mod ham anlagte Sag, der har været stillet i Bero, paa lignende Maade. Ebbesen & Patermann og J. M. Capito have ikke villet underskrive Overenskomsten, og der verserer i den Anledning Sager ved Hof- og Statsretten. Sagen mod Ebbesen & Patermann tabes, og der indgaas derefter Forlig saaledes, at de udtræde af Interessentskabet og faa en Obligation paa 1000 Rdl.

for deres Tilgodehavende paa Actierne. Sagen mod Capito vindes af Interessentskabet.

September 7. Paa Skrivelse af 2. September svares der Kjøbenhavns Nordre Birk, at Raadvaddams Fabrik har Privilegium paa Markentenderi, senest stadfæstet af Kong Frederik den Syvende. — Udtrukket 4 Tilskudsobligationer à 100 Rdl.

Omsætningen var i 1863 73,175 Rdl. 4 Ɔ 7 β med et Overskud af 1,102 Rdl. 1 Ɔ 10 β .

1864. Januar 20. Interessentskabet søger kgl. Stadfæstelse paa Privilegierne, deriblandt det til at drive Gjæstgiveri, meddelt 18. April 1846 af Kong Christian den Ottende, og stadfæstet 3. Marts 1849. Indenrigsministeriet nægter under 9. April at stadfæste denne Bevilling. Der tilstilles Hs. Maj. Kongen en Ansøgning i den Anledning. — Udtrukket 4 Tilskudsobligationer à 100 Rdl.

1865. Januar 20. Indenrigsministeriet har givet Bevilling til at drive Værtshushold saavel til Raadvaddams Fabrik som til Struck. Omsætningen i 1864 var 71,307 Rdl. 2 Ɔ 13 β og Overskuddet 1,910 Rdl. 5 Ɔ 15 β .

Juni 15. G. Farrer's Enke faar sine 2 Actier godtgjorte med en 4% Obligation paa 500 Rdl. — 1ste Prioriteten 9,000 Rdl. er opsagt; men der faas Laan for samme Beløb hos Lorentz Petersens Arvinger at forrente med 5%.

August 29. P. S. F. Benzon har nedlagt sin Handel. Hans Gjæld til Fabrikken er 1,181 Rdl. 8 β , derfra gaar 500 Rdl. for hans Actier og 100 Rdl. for Tilskud, for Resten 581 Rdl. 8 β maa han give simpel Obligation uden Renter og Afdrag. Varesalget i 1865 var 72,559 Rdl. 4 Ɔ 2 β med et Overskud af 255 Rdl. 3 Ɔ 15 β . — Udtrukket 4 Tilskudsobligationer à 100 Rdl.

1866. April 7. Efterat der har været taget Syn paa den gamle Slibebygning, og Brugen af denne paa Grund af Brøstfældighed forbudt, beder man Birkedommer Flensborg

om en billig Frist til at bringe denne Sag i Orden. 3 Familier fra Kvistetagen ere overflyttede i andre Huse, de fra 1. Etage skulle flytte ind i andre, derefter vil Bygningen blive nedrevet til Stuetagen, denne eftersæt og lagt Tag over, man haaber da at faa Lov til at benytte Drivkraften i denne Bygning Sommeren over, indtil en ny Bygning kan ventes opført. — Udtrukket 4 Tilskudsobligationer à 100 Rdl.

Omsætningen i 1866 var 84,014 Rdl. 4 $\frac{1}{2}$ 13 β , Overskuddet 2,315 Rdl. 5 $\frac{1}{2}$ 1 β .

Mai 20. Generalforsamling paa Fabrikens Contoir 1867. Aabenraa 36 i Byen. Efter Bestyrelsens Indstilling besluttedes det at opføre en ny Fabriksbygning med en Bekostning af 10—11,000 Rdl. Arbejdet blev overdraget til Tømmermester Struck.

Raadvaddams Fabriks Status opgives saaledes:

Activa.	Passiva.
Eiendommen 60,000	Bankhæftelse 7,791
Inventarium 11,000	1ste Prioritet 9,000
Cassa 900	2den do. 33,587 50,378
Varer og Materialier 45,000	Opsagte Actier 12,000
Debitorer 6,000	Løbende Vexler 48,000
	Creditorer 7,522
	Interessenternes
	Capital 5,000
Rdl. 122,900	Rdl. 122,900

Juli 17. 100 Aarsdagen for Fabrikens Kjøb afholdtes der en Festlighed paa Fabriken, samtidig med Reisningen af den nye Fabriksbygning.

October 8. Svares der til Ligningskommissionen i Kjøbenhavn, at da Fabriken hverken har Lager eller Udsalg i Kjøbenhavn, kan den ikke være directe skattepligtig til denne Commune, men muligt indirecte gennem dens derboende Interessenter, hvem den imidlertid hidtil ikke har givet noget Udbytte.

December 11. For at dække Udgifterne ved den

nye Fabriksbygning og andre Udgifter optoges et Prioritetslaan à 6% paa 40,000 Rdl. med Pant efter Bankhæftelsen 7,791 Rdl., 9,000 Rdl. à 5% og 32,587 Rdl. til Statskassen à 4%. Det overtoges med $\frac{1}{4}$ Part for hver af Liebe, Eegholm, Chr. Bøving og Thorv. Piper. Den extra Rabat af respect. 2 og 4% som større aarlige Forbrugere hidtil havde haft bortfaldt fra 1. Januar 1868. Samtidigt med Prioritetslaanet indløstes Blanco Crediten hos Moenck & Sohn. Udtrukket 4 Tilskudsobligationer à 100 Rdl.

1868. Varesalget i 1867 var 79,532 Rdl. 3 fl 6 β og Overskuddet 1,620 Rdl. 1 fl 11 β . — Udtrukket 4 Tilskudsobligationer à 100 Rdl. Nybygninger have kostet 17,445 Rdl. og Brandassuransen paa Bygningen er forhøiet til 87,170 Rdl.

1869. Omsætningen i 1868 var 73,806 5 fl 7 β og Overskuddet 1,260 2 fl 9 β Kroen bortleies paany til J. A. Struck fra 1. Januar 1870 for 1,500 Rdl. aarlig.

1870. Paa Generalforsamlingen den 21. Juni vedtages det at sætte Fabriken Bygninger og Vandkraft i Status til Værdi af 50,000 Rdl. Inspecteur Gjede opsiges, men skal dog forblive til 1. Januar 1872.

Juni 24. Em. Petersen er død; hans Enke udmelder sig af Interessentskabet. Da der er en Underbalance af 3,540 Rdl. 2 fl 10 β , bliver det for 15 Interessenter 236 Rdl. for hver; naar hun inbetaler dette Beløb, kan hun udtræde.

1872. Ved Generalforsamlings Beslutning af 1. Marts 1872 skulde Fabriken ved Høiesteretsadvocat Liebe søges afhændet ved privat eller offentlig Auction. Auctionen forsøgte 4 à 5 Gange uden at acceptabelt Bud opnaedes, hvorfor Interessentskabet med Undtagelse af 4 Medlemmer,

1873. Amundin, Berg, Bøving og Piper under 18. Marts 1873 besluttede at fortsætte Driften, og under 20. Mai samme Aar dannedes det nye Interessentskab med nye Love

og Vedtægter og bestaaende af 9 af de gamle Interessenter samt Kunstdreier Andersen.

De 10 Interessenter vare saaleles:

H. Andersen, J. E. Bechgaard, Peter Eegholm, H. Ed. Halberg, Hans W. Hartvig, Hendr. Jacobsen, Peter Jbsen, Georg Primon, J. G. Rohde og T. M. Werner.

Bestyrelsen bestod af:

H. Andersen, Directeur, J. G. Rohde, Formand, Peter Ibsen og T. M. Werner. Forretningsfører i Byen Chr. Sæbye.

Til Inspecteur paa Fabriken antoges C. Uldall som 1875—77.

1. September 1875 afløstes af C. Ammentorp, der beklædte Stillingen til 1. Juli 1877 hvorpaa den overtoges af J. Krumhardt, som til Dato er Inspecteur paa Fabriken.

Den 1. Januar 1878 fratraadte Chr. Sæbye Forretningsførelsen i Kjøbenhavn, denne Post inddroges og Fabriken repræsenteres siden den Tid ved en Agent. 1878.

Den 28. October 1878 opkom der Ildløs paa Fabriken, og Sømfabriken med Maskiner og Lager nedbrændte totalt, hvilket vel snarere var til Gavn end til Skade, da Sømfabrikationen tildels var ophørt. Hendr. Jacobsen døde og Boet udtraadte af Interessenskabet.

Mai 1. fratraadte Directeur H. Andersen og udgik af Interessentskabet. Samtidigt tiltraadte P. C. Elfstrøm, baade som Directeur og som Interessent, under ham tog navnlig Fabrikationen af Bordknive efter engelske Mønstre stort Opsving. 1879.

I Slutningen af 1879 døde Georg Primon og Boet udtraadte af Interessentskabet.

Den 20. Januar 1881 udtraadte Peter Eegholm, i Mai s. A. Hans W. Hartvig og i Januar 1885 Peter Ibsen. 1881. 1885.

Den 18. Juli 1887 fratraadte Directeur P. C. Elfstrøm, samtidigt med at han udtraadte af Interessentskabet. Efter dette Tidspunkt og til Dato forestaas den tekniske

Ledelse af Fabriken af C. Lundberg og den mercantile af Inspecteur J. Krumhardt.

1891. Den 11. November 1891 var der en mindre Ildebrand i Knivfabriken, som dog ikke standsede Virksomheden i nogen væsentlig Grad.

Den 4. Detember 1891 døde Interessentskabets hidtil værende Formand J. G. Rohde, men hans Enkefru L. Rohde forblev i Interessentskabet, saaledes at dette nu bestaar af 3 Medlemmer: H. Ed. Halberg, Enkefru L. Rohde og T. M. Werner; der er ingen Formand, og alle have lige Stemmer. Fabriken holder en privat Skole for Arbeidernes Børn, Elevantallet er for Tiden ca. 50. Der er en Syge- og Begravelseskasse, og Personalet er ulykkesforsikret. En Forsamlingsbygning er skjænket af P. C. Elfstrøm. Drivkraften er 2 Vandhjul og 1 Dampmaskine og ca. 90 Mennesker, Voxne og Børn, ere beskæftigede ved Fabriken. Man har indskrænket Fabrikationen til at gjælde solide og courante Artikler, og den staar paa Høide med Nutidens Fordringer.

Directionen for Raadvaddams Fabrik

har fra 1768—1862 været:

(Den casseførende eller administrerende Directeur er her stadigt nævnt først).

1768. C. P. Freese, G. H. Mossin og F. Lund.
 1770. C. P. Freese, P. S. Schmidt og F. Lund.
 1771. C. P. Freese, P. S. Schmidt og J. A. Meiting.
 Jørgen Seerup, P. S. Schmidt, og J. A. Meiting.
 F. S. Steinhardt, J. Seerup og P. S. Schmidt.
 1773. Thomas Thomsen, P. S. Schmidt og J. Seerup.
 1775. F. Lund, Th. Thomsen og J. Seerup.
 O. H. Baadh, J. Seerup og Th. Thomsen.
 1779. H. Hansen, J. Seerup og Th. Thomsen.
 1781. G. H. Mossin, C. Ebbesen og A. Lassen.
 1784. A. Lassen, Casse og C. Ebbesen.
 1787. C. Ebbesen, S. F. Liunge og P. F. Rasmussen.
 1790. S. F. Liunge, P. F. Rasmussen og A. L. Prom.
 1793. M. Winther, H. C. Bechmann og P. Faber.
 1795. P. Faber, A. Lassen og C. Ebbesen.
 1798. P. Faber, Chr. Schiøtt og C. Ebbesen.
 1799. P. Faber, Chr. Schiøtt og B. Mossin.
 1803. P. Faber, O. Heining og B. Mossin.
 1806. A. Lassen, B. Mossin og Jacob Winsløw.
 1807. J. Winsløw, H. R. Kruse og A. Lassen.
 1808. H. R. Kruse, M. A. Heegaard og J. Winsløw.
 1809. M. A. Heegaard, H. R. Kruse og O. Heining.
 M. A. Heegaard, P. Faber og O. Heining.
 M. A. Heegaard, P. Faber og J. A. Ebbesen.
 1810. M. A. Heegaard, P. Faber og F. Winther.
 1811. P. Faber, F. Winther og J. Winsløw.
 J. Winsløw, F. Winther og Thomas Lind.
 1815. Thomas Lind, F. Winther og J. E. Møller.
 1816. J. E. Møller, Thomas Lind og N. P. Svane.

1817. O. C. Lassen, J. Winsløw og J. de Jonquieres.
Repræsentanter: H. de Hemmert, M. A. Heegaard,
J. G. Blankensteiner og G. A. Selmer.
1818. O. C. Lassen, J. Winsløw og M. A. Heegaard.
Repræsentanter: H. de Hemmert, J. G. Blanken-
steiner, G. A. Selmer og N. P. Steenberg.
1819. H. de Hemmert, M. A. Heegaard og N. P. Steenberg.
Repræsentanter: G. A. Selmer, J. E. Møller, J.
A. Ebbesen og F. Winther.
1821. N. P. Steenberg, H. de Hemmert og M. A. Heegaard.
Repræsentanter: G. A. Selmer, J. E. Møller, J.
A. Ebbesen og F. Winther.
1822. G. A. Selmer, M. A. Heegaard, H. de Hemmert.
Repræsentanter: J. Schmidt, A. Thomsen, J. A.
Ebbesen og F. Winther.
1823. J. A. Ebbesen, G. A. Selmer og M. A. Heegaard.
Repræsentanter: J. Schmidt, A. Thomsen, J. Hois
og F. Winther.
1824. A. Thomsen, J. A. Ebbesen og A. Kruse.
Repræsentanter: J. Schmidt, H. J. Holstebro, J.
Hois og F. Winther.
1825. A. Kruse, M. A. Heegaard og A. Thomsen.
Repræsentanter: J. Schmidt, H. J. Holstebro,
J. Hois og F. Winther.
1826. A. Kruse, A. Thomsen og H. J. Holstebro.
Repræsentanter: H. de Hemmert, J. Hois, F.
Winther og N. P. Steenberg.
1828. A. Thomsen, H. J. Holstebro og A. Kruse.
Repræsentanter: H. de Hemmert, J. Hois, N. P.
Steenberg og H. C. Dohler.
1829. H. J. Holstebro, A. Kruse og A. Thomsen.
Repræsentanter: H. de Hemmert, J. Hois, N. P.
Steenberg og H. C. Dohler.
1831. A. Kruse, A. Thomsen og H. C. Dohler.
Repræsentanter: H. de Hemmert, J. Hois, N. P.
Steenberg og P. J. Bøving.

1832. A. Thomsen, H. C. Dohler og A. Kruse.
 Repræsentanter: H. de Hemmert, J. Hois, N. P. Steenberg og P. J. Bøving.
 H. C. Dohler, A. Kruse og N. P. Steenberg.
 Repræsentanter: H. de Hemmert, J. A. Ebbesen, P. J. Bøving og F. Winther.
1833. H. C. Dohler, A. Kruse og N. P. Steenberg.
 Repræsentanter: J. C. Bauer, J. A. Ebbesen, C. F. Møller og F. Winther.
1834. N. P. Steenberg, H. C. Dohler og Regjeringens Tilsynshavende J. Dyssel.
1835. H. C. Dohler, C. F. Møller og J. Dyssel.
1838. C. F. Møller, F. Winther og J. Dyssel.
1841. C. F. Møller, J. C. Bauer og J. Dyssel.
 Repræsentanter: F. T. Dalberg, P. Eegholm, C. D. Creemers og H. C. Dohler.
1843. H. C. Dohler, J. C. Bauer og J. Dyssel.
 Repræsentanter: C. F. Møller, F. Winther, F. T. Dalberg og P. Eegholm.
1846. H. C. Dohler, J. C. Bauer og P. Eegholm.
 Repræsentanter: C. F. Møller, F. Winther, F. T. Dalberg og P. S. F. Benzon.
1848. H. C. Dohler, J. C. Bauer og P. Eegholm.
 Repræsentanter: C. F. Møller, Hans Fr. Berg, F. T. Dalberg og P. S. F. Benzon.
1849. H. C. Dohler, P. Eegholm og C. F. Møller.
 Repræsentanter: Hendr. Jacobsen, H. F. Berg, F. T. Dalberg og P. S. F. Benzon.
1850. H. C. Dohler, P. Eegholm og C. F. Møller.
 Repræsentanter: Hendr. Jacobsen, H. F. Berg, P. S. F. Benzon og C. D. Creemers.
1852. H. C. Dohler, P. S. F. Benzon og P. Eegholm.
 Repræsentanter: Hendr. Jacobsen, H. F. Berg, S. J. Rohde og C. D. Creemers.
1854. A. Th. Faith, P. S. F. Benzon og P. Eegholm.
 Repræsentanter: Hendr. Jacobsen, H. F. Berg, S. J. Rohde og C. D. Creemers, og da Creemers gik fallit F. T. Dalberg.

1855. A. Th. Faith, S. J. Rohde (døde 9de Februar)
og P. S. F. Benzon.
Repræsentanter: J. F. H. Kron, H. F. Berg, F. T.
Dalberg og Hendr. Jacobsen.
A. Th. Faith, Hendr. Jacobsen og P. S. F. Benzon.
Repræsentanter: J. F. H. Kron, H. F. Berg, F. T.
Dalberg og H. Amundin.
1856. A. Th. Faith, Hendr. Jacobsen og P. S. F. Benzon.
Repræsentanter: J. F. H. Kron, H. F. Berg,
G. Farrer, og H. Amundin.
1857. A. Th. Faith, H. F. Berg og P. S. F. Benzon.
Repræsentanter: J. F. H. Kron, Hendr. Jacobsen,
G. Farrer og H. Amundin.
1858. A. Th. Faith, H. F. Berg og P. S. F. Benzon.
Repræsentanter: G. Farrer, Hendr. Jacobsen, H.
Amundin og J. E. Bechgaard.
1859. A. Th. Faith, H. F. Berg og J. E. Bechgaard.
Repræsentanter: G. Farrer, Hendr. Jacobsen, H.
Amundin og J. G. Rohde.
- April 1. J. E. Bechgaard, H. Fr. Berg, Varedirecteur.
Repræsentanter: G. Farrer, Hendr. Jacobsen, H.
Amundin og J. G. Rohde.

Disse vedbleve til 1862, da Fabriken overgik til det
ved Laugets Ophør dannede Interessentskab.

Peter Vegholm

Laugets sidste Oldemand,
Isenkrammerforeningens Æresmedlem,
død 16. April 1888.

ISENKRÆMMERFORENINGEN

I KJØBENHAVN.

Under den vel ikke altid hensynsfulde Concurrence, der havde hersket, siden Lauget ophørte, har der vel hos En og Anden været følt Trang til en Forening, der kunde virke hen til en mere collegial Optræden. Saaledes meddelte Vermehren mig (C. F. L. Galle) kort Tid efterat min Broder og jeg i 1877 havde overtaget Bøvings Forretning, at C. F. L. Friis havde for ham udtalt sig om Ønskeligheden af, at have en saadan Forening. Der blev imidlertid ikke den Gang gjort noget Skridt i den Retning, og først i Foraaret 1880, da flere indtrufne Omstændigheder havde gjort mig det klart, hvor gavnlig en saadan Sammenslutning vilde være for Standen, henvendte jeg mig til Vermehren og spurgte ham, om han nu vilde medvirke til Dannelsen af en Forening. Han erklærede sig villig dertil, og vi udtalte os da om Sagen til T. M. Werner, som ogsaa bifaldt Tanken, til J. G. Rode sen., som mente sig for gammel til nu at have dermed at gjøre, og overlod det til sin Søn J. G. Rohde at deltage i Forhandlingerne. Senere henvendte vi os til Hans Eegholm, N. Th. Høyer og C. F. L. Friis og Resultatet blev følgende Opraab!

»Undertegnede tillade sig herved at indbyde vore Colleger i Isenkramfaget til et Møde i Herr Seekamp's lille Sal Fredagen den 5. dennes Kl. 5 Aften, for at discutere om og mulig vedtage Dannelsen af en Isenkrammerforening, hvis Formaal, foruden mulige veldædige, skulle være at værne om Standens Interesser i det Hele taget, navnlig ligeoverfor fremmede Huses og deres Repræsentanters mulige Overgreb, og for, ved en samlet Optræden, at give de Foranstaltninger, der i den Anledning maatte træffes den fornødne Vægt.

Kjøbenhavn, den 3. Marts 1880.

1880.

C. F. L. Galle, T. M. Werner. N. Th. Høyer.

af Firma P. J. Bøvings Eftfl.

Peter Eegholm. Edv. Vermehren. C. Friis & Co.«

C. F. L. Galle og Edv. Vermehren gik rundt til de fleste af Isenkrammerne og agiterede, og Ideen slog saa godt an, at omtrent samtlige Isenkrammere gave Møde til den fastsatte Tid. T. M. Werner indledede Mødet og dirigerede, og C. F. L. Galle gav en Oversigt over, hvad man tilsigtede med Foreningen, samt oplæste de af ham forfattede og af Indbyderne antagne Lovforslag.

Man vedtog énstemmigt at danne:

»ISENKRÆMMERFORENINGEN
I KJØBENHAVN«,

som nu blev Foreningens officielle Navn, 44 Isenkrammere ind tegnede sig som Medlemmer, og efterat de derhen hørende Lovparagrafer vare antagne, valgtes til Bestyrelse:

C. F. L. Galle, som Formand.

Edv. Vermehren,

C. F. L. Friis,

N. Th. Høyer

og Moritz R. Henriques.

Det besluttedes at lade en Sagfører faa Lovforslaget til Gjennemsyn, for at det derefter, trykt som Manuscript, kunde tilsendes Medlemmerne. Derefter skulde der sammenkaldes en Generalforsamling, paa hvilken Forslaget skulde discutes og Lovene endeligt vedtages. Den 12. Marts holdtes Bestyrelsesmøde hos Formanden, man drøftede Lovene, og N. Th. Høyer valgtes til Kasserer. Formanden begyndte sin Virksomhed med at efterspore, om de fremmede Handelsreisende havde det befalede Adgangsbevis, og den første Melding til Politiet i den Anledning skete den 3. April. (Senere meldtes der mange, til endelig Luften i den Retning blev saa temmelig rén.)

Den 7. April indmeldtes i Foreningen: F. A. Foght og T. W. S. Thaulow, den 9. April: H. de H. Ebbesen, den 10. April: Chr. Sæbye og den 12. April: H. Nissen, Firma Bucka & Nissen. Paa Generalforsamlingen den 14. April vedtoges Lovene og Vedtægterne for Foreningen. Til Revisorer valgtes: Chr. Sæbye og W. Aagesen. Paa Bestyrelsesmødet den 9. Mai besluttede man at foreslaa Peter Eegholm til Æresmedlem af Foreningen i Anledning af hans forestaaende 50aars Jubilæum. Dette vedtoges enstemmigt paa Generalforsamlingen den 12. Mai. Samtidigt vedtoges det at lade den Del af Mulcten, (32 Kr.), som tilfalder Angiveren for Anmeldelse om en Reisendes Mangel paa Adgangsbevis, tilflyde den Opdagelsesbetjent, som faar med Sagen at gjøre. Paa Forslag af Formanden besluttede man at ansøge Justitsministeriet om i Sø- og Handelsretten og Skifteretten at lade Foreningens Bestyrelse faa Indflydelse paa Valget af Vurderingsmænd i Fallit og Dødsboer, da flere Boer vare blevne uforsvarligt lavt vurderede. (Skifteretten tog det tilfølge, og i Mammens Dødsbo valgte Isenkræmmerforeningens Bestyrelse den ene Vurderingsmand.)

Den 22. Mai mødte den samlede Bestyrelse hos Peter

Eegholm og Formanden overrakte ham Diplomet som Æresmedlem. Eegholm meddelte, at han i Dagens Anledning havde stiftet et Legat for Isenkræmmerforeningen paa 10000 Kr., hvoraf Renten aarligt skulde udbetales i 2 Portioner til værdige trængende Isenkræmmere eller Enker efter saadanne.

I Bestyrelsesmødet den 24. Mai paatog Formanden sig fremtidigt at modtage Anmeldelser fra ledige Svende og Lærlinge og fra Principaler, der søgte saadanne.

Den 1. Juni complimenterede Bestyrelsen T. M. Werner i Anledning af hans 25aars Jubilæum.

Den 2. Juni skjænkede Th. Ahrentz Foreningen en Dirigentklokke.

Den 4. Januar modtoges en Skrivelse fra Frugt og Vildthandlerforeningen med Indbydelse til et Møde angaaende Falbydelsen i Huse og paa Torve. Formanden svarede, at da det ingen Interesse havde for Foreningen, ønskede man ei at være repræsenteret paa Mødet.

I Bestyrelsesmødet den 30. Juni besluttede man at have Opmærksomheden henvendt paa at faa Indflydelse paa Udarbejdelsen af den nye Toldlov.

Den 9. Juli afholdtes Foreningens første Skovtour. Heri deltog 28 Medlemmer. Touren gik over Raadvad til Skodsborg, Raadvads Directeur P. C. Elfstrøm deltog i Touren, der var meget vellykket.

I Bestyrelsesmødet den 31. August vedtoges Fundatsen for Peter Eegholms Legat. De første Legatnydende vare P. S. F. Benzøn og Enkefru Henrikke Holstebroe.

Paa Mødet den 8. September optoges som Medlemmer:

Wald. F. Wulff,

Ludvig Brønnum,

H. V. Christensen

og Chr. Hedemann.

Vedtægterne for Understøttelsesfonden skulde have været discuterede; men Forsamlingen var for faatallig.

Den 10. November afholdtes en extraordinair Generalforsamling. Vedtægterne for Understøttelsesfonden discuteredes og vedtoges. Formanden meddelte, at han til Magistraten havde meldt en Detailhandlende, der havde Udsalg paa 2 Steder og en Anden, der handlede uden Borgerskab. Der førtes Forhandlinger med de indenlandske Fabrikanter om, at de skulde nægte Varer til de Handlende, der ei overholdt Fabrikernes Brutto priser, og Sagen var ved at gaa i Orden; men strandede paa, at én Isenkræmmer ei vilde forbinde sig til at holde faste Priser.

Paa Mødet den 12. Januar indkom i Bøssen til Understøttelsesfonden Kr. 26,50; men da flere Medlemmer ei syntes om, at denne Bøsse gik rundt paa Møderne, saa foreslog O. V. Jørgensen, at Formanden skulde lade en Liste circulere, hvorpaa Medlemmerne kunde tegne sig for aarlige Bidrag. 1881.

Onsdagen den 2. Februar begjærede Directeuren for Raadvaddams Fabrik P. C. Elfstrøm, at Isenkræmmerforeningen skulde ansætte den Rabat, som ønskedes paa Fabrikens Varer, da han var ifærd med at udarbejde en ny Pris-Courant.

Paa Mødet den 16. Februar vedtog man at sætte denne Rabat til $22\frac{1}{2}\%$. Det vedtoges, paa Forslag af 5 Medlemmer, at fremtidigt tiltrædende Medlemmer skulle svare Kr. 20 i Indskud til Understøttelsesfonden. Som Medlem optoges: James A. Kuhr.

Onsdagen d. 9. Marts afholdtes den første ordinære Generalforsamling. Formanden aflagde Beretning om Virksomheden i det forløbne Aar og meddelte bl. A., at der var ansøgt hos Overtoldinspecteuren om forlænget Arbejdstid paa Toldboden, naar Søen brød op. Kassereren fremlagde det reviderede Regnskab. Fra 3 Medlemmer var der indkommet et Forslag om, at de indenlandske Fabrikanter

skulde anmodes at sætte Rabatten paa deres Bruttopriser til $16\frac{2}{3}\%$ i Almindelighed og derefter extra 10% til Medlemmer af Isenkræmmerforeningen. Efter en længere Discussion herom nedsattes der et Udvalg paa 5 Medlemmer til at forhandle med Fabrikanterne om denne Sag. Ved Ballottering optoges: A. J. T. Hinrichsen, Østergade 16 og Niels Mammen, Gothersgade 42. Til Understøttelsesfonden indkom Kr. 41,85.

Onsdagen d. 23. Marts afholdtes et Møde i Larsens Lokale i Anledning af, at Udvalget havde forhandlet med flere Fabrikanter, som vare villige til at indgaa paa Rabatforslaget, naar samtlige Medlemmer vilde forbinde sig til at holde Fabrikanternes Bruttopriser. De 33 Medlemmer, som havde givet Møde, forbandt sig skriftligt hertil, men Sagen gik dog ikke senere i Orden, da ogsaa nu et enkelt Medlem vægrede sig ved at underskrive.

Den 12. April klagede Formanden og Vermehren til Politidirecteuren over, at der ei blev taget alvorligt fat paa de Handelsreisende, der bleve meldte fra Foreningen for Mangel paa Adgangsbevis, idet flere fik Lov til at reise uden Mulkt; dette frugtede og fremtidigt slap Faa igjennem.

Den 12. April optoges som Medlem:

Oscar Stenberg, Nørrebrogade 25.

Den 23. April complimenterede Bestyrelsen Moritz R. Henriques i Anledning af hans 25 Aars Jubilæum som Handlende.

Den 25. April mødte Formanden i 5. Criminalkammer i Anledning af, at en Reisende var meldt for at handle uden Adgangsbevis, dette havde han senere løst, men maatte betale Bøden, fordi han havde handlet forinden. Efterat en Liste havde circuleret blandt Medlemmerne, besluttedes det at lukke Boutikerne i Sommermaanederne Kl. 8 Aften.

Den 12. Mai modtoges en Skrivelse fra Hof- og Statsrettens Skiftecommission om at udvælge en Vurderingsmand til at bistaa ved Optagelsen af afdøde Isenkræmmer Niels Mammens Bo. Hertil valgtes Viggo Rasmussen.

Skovturen afholdtes den 29. Juni, der dineredes paa Skodsborg Badehotel af 28 Medlemmer og 4 Gjæster. Samtlige Deltagere bleve fotograferede.

Onsdagen d. 16. November afholdtes Møde i »Grand Hotel«. Formanden meddelte, at Adressen i Anledning af Havnesagen, der havde ligget til Underskrift hos ham, nu var afleveret. Ved Ballotering optoges: J. Møller og L. Mammen, Gothersgade 42.

I Bestyrelsesmødet den 7. December enedes man, paa Forslag af Thaulow, om at forhandle med »Det forenede Dampskibsselskab« om en mere ensartet Beregning af Fragten for engelske Varer. Selskabet viste sig meget imødekommende, og Fragterne bleve reducerede ved Skrivelse af 29. April 1882.

Den 14. December modtoges Fundatsen for Peter Eegholms Legat med kgl. Confirmation.

Paa en Liste, der var udsendt om Understøttelse til P. S. F. Benzon tegnedes 805 Kr. aarlig. 1882.

Den 4. Januar afholdtes Møde, der discuteredes om Fragttaxterne, og Rabatten paa Raadvaddams Bordknive. H. Eegholm meddelte, at han paa Forespørgsel hos Politidirecteuren havde erfaret, at de nu circulerende Regnepenge (Spillemærker) ei maatte forhandles, uden at der var slaet Hul i dem, eller de paa anden Maade vare lette at skjelne fra Guldpenge.

Fredag d. 20. Januar døde Medlem af Foreningen, Wilhelm Christian Theodor Jørgensen, 49 Aar gammel., Foreningen sendte en Krands til Baaren.

Den til 8. Februar indvarslede Generalforsamling kunde ikke afholdes, da der var mødt for faa Medlemmer, der afholdtes da kun almindeligt Møde og ved Ballotering optoges: Ferd. H. Lørup, Triangelen.

Ved den derefter den 15. Februar afholdte Generalforsamling gjenvalgte de 3 afgaaende Bestyrelsesmedlemmer.

Den 14. Marts forhandlede i Borgerrepræsentationen om at overtage Frøken Juliane Marie Lunds Legat, stort 7000 Kr., hvis Renter i Portioner à 100 Kr. skulle tilfalde trængende ugifte Døttre af Borgere i Kjøbenhavn, dog skulle Isenkræmmerdøttre have særlig Fortrinsret (Legatrixen er rimeligvis Slægting af Isenkræmmer Lund).

Den 20. Marts meldtes til Magistraten, at Grosserer Waldemar Friis driver Detailhandel paa Grossererborgerskab.

Søndagen d. 30. April begravedes Isenkræmmer Lauesen, Medlem af Foreningen, og Formanden bivaanede Begravelsen.

Onsdagen d. 13. September Møde i Kückers Restauration. Til en Enke indkom 30 Kr., og det besluttedes at lade en Liste udgaa, for at samle Bidrag til midlertidig Understøttelse; Beløbet skulde Bestyrelsen kunne disponere over.

Paa Mødet Onsdagen d. 8. November optoges ved Ballotering: John J. Petersen, Frederiksborggade.

1883.

I Bestyrelsesmødet d. 29. Januar meddelte Formanden, at der var tegnet paa Listerne: til Fru Benzon aarlig 290 Kr. og til midlertidig Understøttelse 550 Kr.

Generalforsamlingen afholdtes Onsdagen d. 7. Februar, Formanden meddelte, at Medlemsantallet var 56 mod 57 forrige Aar, der var tilkommet 2 nye Medlemmer, men afgaaet 2 ved Døden, og 1 havde udmeldt sig. Der

havde været anmeldt 13 Svende og 10 Lærlinge som pladssøgende og meldt 5 Reisende til Politiet. Aagesen foreslog, at der i Saisonen (September—Marts) skulde holdes ugentlige Sammenkomster, istedetfor som hidtil maanedlige, hvilket vedtoges. Paa Forslag af Ahrentz vedtoges det fremtidigt at spille paa $\frac{1}{2}$ Classelod, og at mulig Gevinst skulde gaa til Understøttelsesfonden.

Tirsdagen den 6. Marts afholdtes 1ste Gang Foreningens Stiftelsesfest paa den kgl. Skydebane med 24 Deltagere. Under Taffelet musicerede et Orchester. Formanden udbragte Hs. Maj. Kongens Skaal, og en Sang blev afsungen, Festen, der sluttedes Kl. 12 $\frac{1}{2}$, var meget vellykket.

I Bestyrelsesmødet den 9. Mai tildeltes Enkefru J. en Understøttelse af 100 Kr. aarlig.

De ugentlige Møder begyndte Tirsdagen den 2. October paa den kgl. Skydebane, men da de bleve saa sparsomt besøgte, at der til Tider kun mødte det inspectionshavende Bestyrelsesmedlem, besluttede Bestyrelsen at foreslaa, at Møderne atter indskrænkedes til 6 maanedlige.

Tirsdagen den 4. Februar Generalforsamling. T. M. 1884.
Werner dirigerede. Formanden aflagde Beretning og Kassereren fremlagde Regnskabet, hvorefter Understøttelsesfonden nu eiede 2292 Kr. 32 Øre og Peter Eegholms Legat 10349 Kr. 43 Øre. De ugentlige Møder suspenderedes, og det vedtoges fremdeles kun at holde 6 Møder om Aaret. Til Formand gjenvalgtes C. F. L. Galle, og til Bestyrelsesmedlemmer valgtes: Wald. Thaulow og Carl Mørck. Til Revisorer: Charles Olsen og Chr. Sæbye (Gjenvalg).

Den 5. Marts feiredes Stiftelsesfesten med en Middag paa Skydebanen, hvori 25 Medlemmer og 4 Gjæster deltog.

Den 7. Marts begravedes James A. Kuhr. Formanden og Thaulow repræsenterede Foreningen ved Jordefærden. Det bestemtes fremdeles at lukke Boutikerne Kl. 8 Aften i de 3 Sommermaaneder.

I Bestyrelsesmødet d. 3. Juli tildeltes Enkefru H. en Husleiehjælp af 100 Kr. aarlig.

Den 9. Juli foretoges Skovtouren pr. Vogn fra Kjøbenhavn over Klampenborg, Fortunen, Hjortekjærshuset og Stampen til Hôtel Øresund, hvor der dineredes. I Touren deltog 21 Medlemmer.

Mandagen den 27. October afholdtes extraordinair Generalforsamling i Seekamps Lokale, grundet paa at der fra 10 Medlemmer var kommet Forslag om Forandringer i Lovene, navnlig med Hensyn til lettere Adgang til at blive Medlem af Foreningen. Det vedtoges at fordre, at den der vilde optages som Medlem, skulde mindst have været i Isenkræmmerlære i 3 Aar; dog overlodes det til Bestyrelsens Skjøn at afgjøre, om Vedkommende skulde proponeres eller ei.

I Anledning af en Anmeldelse fra O. V. Jørgensen tilskreves Politiasstenterne den 2. December om at have vaagent Øie med de Omløbere, der faldholdt Varer i Gjæstgivergaardene. Formanden protesterede hos Magistraten mod Lovligheden af, at Kett & Cohen havde leiet Boutiker ude i National, til der at holde Bazarer. — Magistraten svarede under 5. December, at saafremt det var ulovligt, skulde det blive paatalt. Samme Dag gaves Meddelelse til Politiet om Sagen, og den 9. December tilskreves Politidirecteuren i samme Anledning.

1885. Charles Olsen døde i Februar. Bestyrelsen og mange Medlemmer fulgte ham til Jorden.

Den 16. Februar afholdtes Generalforsamlingen. Der var til denne fra 25 Medlemmer indkommet forskjellige Forslag om Forandringer i Lovene, navnlig i Henseende

til at fremme mere Selskabelighed paa Møderne. Disse Forslag, som ogsaa det fra et Medlem, at Bidragene til Understøttelsesfonden skulde opbruges hvert Aar, toges paa Formandens Forlangende tilbage af Forslagsstillerne. Til Revisor valgtes Ludvig Brønnum i afd. Charles Olsens Sted.

Den 13. Marts foreslog Formanden for Manufacturhandlerforeningen, Sachs, at man skulde indgaa til Indenrigsministeriet med et Andragende om, at Bazarer ei maatte afholdes i Tiden mellem 1. November og Aarets Slutning, hvilket Bestyrelsen bifaldt.

Den 16. Marts deltog paa Bestyrelsens Vegne Thaulow og Mørck i et Møde i Handelsforeningen angaaende unge Handelsmænds Fritid. Der fremkom senere i den Anledning et Circulaire om, at Boutikerne burde holdes lukkede om Søndagen efter Kl. 9 Form., som Bestyrelsen underskrev.

Der var siden Efteraaret 1884 holdt en halv Snes Bestyrelsesmøder for at drøfte et Forslag til Forandringer i Toldloven, som Wald. Thaulow havde ladet trykke og omdele til Medlemmerne. Da man endelig vare blevne enige om, hvorledes Forslaget skulde være, sammenkaldtes der den 19. Mai et Møde i National, hvor Forslaget vedtoges med nogle faa Ændringer.

Den 16. Juli tildeltes Enkefru O. M. Jørgensen den ved Fru Benzons Død ledigblevne Portion af Peter Eegholms Legat.

Den 22. Juli foretoges Skovtouren pr. Vogn til Skødsborg. 15 Deltagere.

Den 31. August deltog Formanden efter Indbydelse i Handelsmødet og 1. September ligeledes i Festmiddagen, der holdtes i Hôtel d'Angleterre. Den 24. September afholdtes Møde Hôtel d'Angleterre. Thaulow foreslog, at man dannede en Forening til at undersøge Accord-

forslagene fra Provindserne; men det fandt ingen Tilslutning.

Den 26. October sendte Bestyrelsen Lykønskings-telegram til Peter Eegholm, i Anledning af, at det var hans 80aarige Fødselsdag.

Paa Mødet den 5. November optoges som Medlem: F. Bonnichsen.

1886. Den 7. Januar Møde i Hôtel d'Angleterre. Man enedes om at indmelde Foreningen i den nydannede Kommunalforening, og valgte Høyer og Mørck til Delegerede.

Den 4. Februar afholdtes Generalforsamlingen. Werner dirigerede. Formanden meddelte i sin Beretning, at Medlemsantallet var 52, der havde meldt sig som Plads-søgende 20 Svende og 9 Drenge. 5 Reisende vare meldte til Politiet for manglende Adgangsbevis. Kassereren fremlagde Regnskabet, hvorefter Understøttelsesfonden nu eiede 3558 Kr. 60 Øre og Peter Eegholms Legat 10354 Kr. 20 Øre. Der vedtoges nogle Lovændringer, Formanden og de afgaaende Bestyrelsesmedlemmer gjenvalgtes, og som nyt Medlem optoges:

L. V. Erichsen, Nørrebrogade 55.

Paa Mødet den 28. October optoges som Medlem: Ernst Olsen, St. Kongensgade 50. Formanden oplæste et Udkast til en Overenskomst med det kgl. octr. Brand-assurancecompagni, hvorefter der skulde gives Medlemmerne Rabat paa Assurancen, naar der tegnedes en samlet Assuranceværdi af 1½ Million Kr.

Der var i Begyndelsen af Aaret dannet en »Forbrugsforening for Embedsmænd og Bestillingsmænd samt Læger«, som havde contraheret med endel Handlende, deriblandt ogsaa med flere Isenkræmmere, om Rabat paa de Varer, som denne Forbrugsforenings Medlemmer købte en detail. Da der fra mange Sider var

klaget herover, og flere af Isenkræmmerne fortrøde, at de vare indgaaede paa sligt Rabatsystem, sammenkaldtes ved O. Brønnums Initiativ den 18. November et Møde, hvortil der udenfor Foreningen var indbudt flere Isenkræmmere, samt de større indenbyes Fabrikanter. Der mødte 13 af de Indbudte og 29 Medlemmer. Stemningen var udelt for at hæve al Forbindelse med Forbrugsforeningen, da man indsaa, at ingen respectabel Handlende kunde give denne Forening Rabat fremfor andre Kunder, idet den ikke i Principet var en Forbrugsforening. I Udlandet kjendte man vel Forbrugsforeninger, der gjorde Indkøb i det Store og selv fordelte Varerne til Medlemmerne, den her omtalte var nærmest en Rabatforening. — Fabrikanterne lovede at støtte Isenkræmmerne i denne Sag og vilde nærmere overtænke, hvorledes en Overenskomst, der var betryggende for begge Parter, i denne Retning kunde finde Sted.

Den 9. December afholdtes i samme Anledning et større Møde i Hôtel d'Angleterre, hvortil mødte 44 af de Indbudne. Der forelagdes Udkast til en Overenskomst, som et Udvalg af Fabrikanter og Grossister havde udarbejdet, og man vedtog enstemmigt at tiltræde dette. — Formanden bad Udvalget fungere, til man havde faaet Tilslutning af alle dem, der vare interesserede i, at man vendte Front mod Forbrugsforeningerne.

Paa et Møde den 27. Januar afsluttedes den endelige Overenskomst med Isenkræmmerforeningen og Detailhandlere paa den ene Side og Fabrikanter og Grossister paa den anden Side, og 78 Detailhandlere forbandt sig ved deres Underskrift til ei under nogen Form at give Forbrugsforeningerne Rabat. En enkelt Handlende, der trods sin Underskrift, igjen havde entreret med Forbrugsforeningen, blev tvunget til atter at trække sig tilbage fra den igjen. —

1887.

Den 10. Januar lykønskede Bestyrelsen Urtekræmmerforeningen til dens 25 Aars Jubilæum, og der overraktes Formanden for denne Forening én i den Anledning udfærdiget Adresse. Formanden for Isenkræmmerforeningen deltog som Æresgjæst den 16. Januar i Festmiddagen.

Søndagen den 7. Februar overrakte Formanden, ledsaget af Bestyrelsen en Adresse til Manufacturhandlerforeningens Formand i Anledning af denne Forenings 25 Aars Jubilæum. Samme Dag deltog Bestyrelsen som Gjæster i Manufacturhandlernes Fest.

I Mødet den 10. Februar indballoteredes:

Peter Arctander,

Ludvig Olsen,

I. G. Preisler,

Edv. Sommer,

og D. H. A. Ohlsen.

Den 21. Februar deltog Bestyrelsen paa Indbydelse fra Urtekræmmerforeningen i et Møde paa Østergade 15, hvori deltog Bestyrelserne for 14 Handelsforeninger. Mødet var indkaldt for at virke hen til at hæve al Forbindelse med Forbrugsforeninger. Man besluttede énstemmigt at agitere for, at der ei contraheredes med Forbrugsforeningen, og der nedsattes et Udvalg bestaaende af Formændene for de 14 Foreninger, med Ret til at supplere sig med Formænd for andre Foreninger, til at virke for Sagen.

Generalforsamlingen den 24. Februar dirigeredes af Chr. Sæbye. Formanden meddelte i sin Beretning at Medlemsantallet var 55, at der var meldt 2 Reisende til Politiet for Mangel paa Adgangsbevis, ligesom ogsaa en Agent, der uden Borgerskab forhandlede fremmede Varer fra sin Bopæl, at man endelig var blevet Forbrugsforeningen kvit, og takkede Medlemmerne for den Enighed, de havde vist i denne Sag. Der havde været anmeldt

7 Svende og 8 Lærlinge som Pladssøgende. Chr. Bøvings Død mindedes Medlemmerne ved at reise sig. Kassereren fremlagde Regnskabet, hvorefter Saldoen 143 Kr. 4 Øre gik over til Understøttelsesfonden, der nu eiede Kr. 4,229 96 Øre og Peter Eegholms Legat Kr. 10,357 73 Øre. Til Bestyrelsesmedlem istedetfor Vald. Thaulow, der havde udmeldt sig at Foreningen, valgtes paa 1 Aar: Alfred Callesen.

Den 1. Marts udmeldte Moritz R. Henriques sig af Foreningen. Paa et Møde i Udvalget for Handelsforeningerne, der nu var suppleret med Formændene fra 2 Foreninger, valgtes et Forretningsudvalg med Eskild Salomon, Næstformand i Manufacturhandlerforeningen, som Formand H. E. Hellfach Formand for Urtekræmmerforeningen som Næstformand, C. Nonnegaard Formand for Handelsforeningen af 5. Juni som Secretair og som Udvalgsmedlemmer: N. Nielsen, Formand for Høkerforeningen, J. Gætje, Oldemand for Bagerlauget, C. F. L. Galle, Formand for Isenkræmmerforeningen og W. Juul, Oldemand for Slagterlauget.

I Bestyrelsesmødet den 2. Marts vedtog man den endelige Form for Isenkræmmerforeningens Toldlovsforslag, og Formanden og Høyer lovede at forebringe det til Folketingsmanden for Kjøbenhavns 4de Kreds. Thaulow indtraadte igjen i Foreningen. Stiftelsesfesten feiredes den 11. Marts paa Hôtel d'Angleterre; der deltog deri 16 Medlemmer.

Torsdag den 28. April deltog Bestyrelserne for Isenkræmmer-, Manufactur- og Urtekræmmerforeningerne i et Møde, som var indvarslet at Manufacturhandlerforeningen, for at drøfte Forslag til en Forandring af Næringsloven af 1857. Der nedsattes i den Anledning et Udvalg som kom til at bestaa af: N. Th. Høyer og C. F. L. Friis af Isenkræmmerforeningen, Eskild Salomon og

P. C. Thamsen af Manufacturhandlerforeningen og H. E. Hellfach og Rudolf Knudsen af Urtekræmmerforeningen. Udvalget constituerede sig og valgte P. C. Thamsen til Formand.

I Bestyrelsesmødet den 30. April drøftedes denne Sag, og man enedes om forskellige Ændringer i Forslaget.

Den 3. Juni afholdtes et Fællesmøde i Seekamps Lokale, hvortil Medlemmerne af de 3 Foreninger vare indvarslede. Udvalgets Formand P. C. Thamsen oplæste Udkastet til Forslag om Forandringer i Næringsloven, efter nogen Discussion vedtoges dette med nogle enkelte Ændringer, og det overdroges Udvalget at sørge for, at det, trykt som Manuscript, kom Regjeringsmyndighederne i Hænde.

Skovtouren afholdtes af 14 Medlemmer den 29. Juni med Middag paa Hôtel Øresund Skodsborg.

Den 14. August meldtes et herværende Firma for ulovlig Omløben med Havesprøiter paa Strandveien og en Grossist, der solgte Lamper til Private fra sit Lager.

I Mødet Torsdagen den 27. October holdt Peter Arctander et interessant Foredrag om sit Ophold i Republiken Liberia.

I Mødet den 24. November holdt Aug. Friederichsen Oplæsning.

Den 15. December gjordes Indsigelse hos Politiet mod et Udsalg af Isenkramvarer, der af en Svensker og en Tydsker holdtes i Berninas Gaard i Vimmelskaftet.

1888. Den 23. Februar afholdtes Generalforsamlingen. Peter Arctander sluttede sit Foredrag om sin Virksomhed i Afrika fra 1873—1882. Derefter valgtes Chr. Sæbye til Dirigent. Formanden meddelte, at Medlemsantallet var 51; der var meldt 3 Reisende til Politiet og anmeldt som Pladssøgende 11 Svende og 10 Lærlinge. Kassereren fremlagde det reviderede Regnskab en Saldo af 53 Kr. 36 Øre

overførtes til Jubilæumsfonden (dannet med Laugets 200 Aars Jubilæum i 1893 for Øje). Understøttelsesfonden havde havt en Indtægt af 1,013 Kr. 37 Øre og en Udgift af 221 Kr. 35 Øre. Beholdningen var 3,500 Kr. i 4⁰/₀, og 1,500 Kr. i 4¹/₂ % Kasse-Kreditobligationer og i Contanter 21 Kr. 98 Øre tilsammen 5,021 Kr. 98 Øre. Peter Eegholms Legat sluttede med en Beholdning af 10,363 Kr. 01 Øre. Der discuteredes og vedtoges forskellige Lovændringer saaledes: at der for at et Bestyrelsesmøde kunde være beslutningsdygtigt, skulde der mindst være 3 Bestyrelsesmedlemmer tilstede og for Understøttelsesfondens Vedkommende følgende §.

»Den til Understøttelsesfonden henhørende Kapital maa ingensinde angribes, og Renten af denne ei heller, førend Kapitalen har naaet en Størrelse af 20,000 Kr. Hvad der af denne Rente derefter aarligt ei forbruges, henlægges til Capitalen, og er da med denne ligeledes urørlig for Fremtiden«.

De afgaaende Bestyrelsesmedlemmer gjenvalgtes med Acclamation med Undtagelse af Callesen, der ikke ønskede Gjenvalg, i hans Sted valgtes O. Brønnum. Revisorerne gjenvalgtes.

Den 6te Marts afholdtes Stiftelsesfesten af 21 Medlemmer med en Middag i Hôtel d'Angleterre. H. Hvalsøe optoges som Medlem.

Den 16. April døde Foreningens Æresmedlem, Peter Eegholm, 82¹/₂ Aar gammel. Ved Begravelsen den 21. April mødte Bestyrelsen in pleno og de fleste af Medlemmerne; til Kisten sendte Foreningen en stor Palmekrands.

Den 11.—13. September deltog Formanden efter Indbydelse i Handelsmødet.

Paa Mødet den 27. September indmeldte sig, paa Forslag af Formanden, 8 Medlemmer i Toldreformforeningen.

Onsdagen den 17. October mødte Formanden efter Indbydelse fra »Foreningen til Søndagens rette Brug« i Bethesda. Formændene fra forskellige Foreninger vare ligeledes indbudte. Der forhandlede om Lukningen af Boutikerne om Søndagen. Hellfach foreslog, at Boutikerne holdtes aabne til Kl. 9 Søndag Morgen af Hensyn til de mange Smaafolk, der først kunde gjøre deres Indkjøb om Søndagen. Iøvrigt vedtoges en om Lukningen udarbejdet Adresse til Regjering og Rigsdag, og der indvarsledes til et nyt Møde, for at Formændene i Mellemtiden kunde søge Mandater hos deres Foreninger til at underskrive Adressen.

Torsdagen den 26. October afholdtes Møde i Hôtel D'Angleterre. Formanden fik Mandat til at underskrive Adressen om Boutikernes Lukning om Søndagen efter Kl. 9. Til at lykønske Hs. Maj. Kongen paa Jubilæumsdagen valgtes foruden Formanden, Friis og Høyer. Som Medlem optoges: Chr. Hansen, Holbergsgade 14. Et Medlem spurgte om, hvorledes Optagelserne meddeltes Vedkommende, om det var i en smuk kaligraferet Skrivelse eller lignende. Formanden meddelte, at Optagelsesbrevene vare med hans Kaligrafi, men om man fandt den smuk eller ei, var jo en Smagssag. Til Politiet meldtes Cornelius van der Frijs, der falbød en Artikel, som han kaldte flydende Nikkelsølv. Da det var et rént og skjært Qviksølvspræparat, blev han anholdt og tiltalt for Bedrageri.

Den 29. November holdt A. P. Koedt, ledsaget af Tømmerhandler Frederiksen, et Foredrag om vore Toldforhold, og mange af Medlemmerne indmeldte sig i Toldreformforeningen.

1889.

Paa Mødet, Onsdagen d. 16. Januar, foreslog Mørck, at man skulle samle sig om Fællesindkjøb af Varer. For-

samlingen mente, at Udførelsen af denne Tanke vilde støde paa praktiske Vanskeligheder.

Den til d. 28. Februar averterede Generalforsamling kunde ikke afholdes, fordi saa faa af Medlemmerne havde givet Møde. Som Medlem indballotteredes: Grosserer Adolph Wulff, Kongens Nytorv 6.

Torsdagen den 5. Marts afholdtes Stiftelsesfesten i Hôtel D'Angleterre af 17 Medlemmer. Man tømte et Mindebæger for Foreningens afdøde Æresmedlem Peter Eegholm.

Onsdagen den 20. Marts afholdtes Generalforsamlingen, der var kun mødt 10 Medlemmer. Chr. Sæbye dirigerede. Formanden meddelte i sin Beretning, at Medlemsantallet var 52. 7 Svende og 10 Lærlinge havde gjennem ham søgt Plads. Til Politiet var meldt 3 Reisende, og der var gjort Anmeldelse om Gionvaninos Bonicellos Udsalg paa den nordiske Udstilling. En Sag mellem nogle Isenkræmmere og en Grosserer angaaende et udenlandsk Varemærke var bleven bilagt ved ham. I Kassererens Fraværelse fremlagde Formanden det reviderede Regnskab. En Saldo af 123 Kr. 16 Øre var overgaaet til Jubilæumsfonden. Understøttelsesfonden sluttede med en Beholdning af 5689 Kr. 92 Øre, og Peter Eegholms Legat med 10367 Kr. 28 Øre. Paa Forslag af Alf. Callesen nedsattes et Udvalg paa 3 Medlemmer til at fremkomme med Forslag om Forandringer i Lovene. Hertil valgtes: A. Callesen, L. Brønnum og Edv. Vermehren, Grosserer Adolph Wulff foreslog at danne et Udvalg til Behandling og Prøvelse af Accordforslag. Til at forberede denne Sag valgtes: C. Th. Rom, Wald. Thaulow og Adolph Wulff. H. V. Christensen klagede over, at Arbejdspengene paa Toldboden vare blevne forhøiede, og bad Bestyrelsen protestere herimod.

I Bestyrelsesmødet den 22. Mai meddelte Formanden, at han havde faaet en Skrivelse fra Kommunalforeningen om et extra Bidrag af 12 Kr. i Anledning af Udgifter ved Borgerrepræsentantvalgene. Man enedes om at betale de 12 Kr., og da udmelde sig af denne Forening.

Onsdagen d. 5. Juni overrakte O. Brønnum, da Formanden ved Sygdom, og de andre Bestyrelsesmedlemmer ved andre Forhold vare forhindrede i at møde, en Adresse til Handelsforeningen af 5. Juni i Anledning af denne Forenings 25 Aars Jubilæum.

Søndagen d. 16. Juni deltog Formanden og Brønnum i Festligholdelsen paa St. Thomas af Handelsforeningen af 5. Juni's Jubilæum. Der indviedes et nyt Banner, var Festmiddag, dramatisk Forestilling og Bal. Det var i det Hele taget en meget vellykket Fest, begunstiget at det skønneste Veir.

Den 30. September klagede Erichsen over, at en Isenkræmmer, der holdt Udsalg paa Vesterbro fra et Fallitbo, stadigt forsynede sig med nye Varer fra de danske Fabrikker. Formanden tilskrev i den Anledning Carl Lunds Fabrikker, og Tilførslen blev stoppet.

Den 6. October udmeldte Chr. Hansen, Holbergsgade, sig af Foreningen.

Fredagen den 13. December modtoges en Skrivelse fra Handelsforeningen af 5. Juni angaaende Lærlingeforholdene og navnlig Lærlingenes bedre theoretiske Uddannelse.

1890.

Torsdagen den 9. Januar afholdtes et Møde i Hôtel D'Angleterre, hvortil var indbudt en større Mængde Detailhandlende i Isenkramfaget. Der var ialt mødt 73. Formanden meddelte, at Grunden til at man havde indvarslet dette Møde var, at man mente, at de stigende Conjuncturer burde benyttes, og at man ei maatte undlade at sætte Prisen op af Frygt for, at Naboen ei skulde

følge med. At sælge billigt var jo ingen Kunst, de sidste Aar havde ei været saa lucrative, at man jo nok kunde trænge til den Extrafortjeneste, der blev ved Forhøielsen af Udsalgsprisen. Det havde tidligere hjulpet godt i Kampen mod Forbrugsforeningen, at man havde tilkaldt Colleger udenfor Foreningen, og han haabede ogsaa paa et godt Resultat af dette Møde. Stemningen var udelt for at følge Bestyrelsens Forslag, og man enedes om at avertere i de forskjellige Dagblade, at Priserne paa Isenkram og Udstyrsartikler vare forhøiede med c. 20⁰/. Om faste Priser paa Traadstifter, Skruer og Skøiter havde man alt i flere Aar været enige.

Den 23. Januar udmeldte Wald. F. Wulff sig af Foreningen.

Paa Bestyrelsesmødet den 23. Januar paabegyndte man Behandlingen af Forslag til Forandringer i Regjeringens Toldlovsforslag.

Lørdagen d. 25. Januar deltog Formanden og Høyer i et Møde i Handelsforeningens Lokale, hvortil Bestyrelserne for flere Handelsforeninger vare indvarslede, for at discutere om Oprettelsen af en Syge- og Begravelses-casse for Handelsstanden. Man enedes om at forelægge Sagen for de forskjellige Foreninger.

Torsdagen d. 30. Januar afholdtes Møde i Hôtel D'Angleterre. Gjenstanden for Forhandlingerne var Regjeringens Toldlovsforslag og Grosserersocietets Betænkning dertil. Formanden betonedede, at man havde forundret sig over, at Grosserersocietetets Comité til denne Betænkning havde søgt Udvalgsmedlemmer i Handels- og Contoristforeningen, som dog nærmest var en selskabelig Forening, og at man paa en extraordinair Generalforsamling paa Børsen i den nærmeste Tid havde isinde at protestere mod Grosserersocietetets Betænkning. Høyer, som havde deltaget i Societetets Udvalgs møder, paaviste

det Urimelige i mange af de foreslaaede Positioner; han havde talt derimod, men var bleven overstemt. Han talte om den Fare, der var ved den Beskyttelse, som urimelig høie Toldsatser gav. Paa Forslag af Thaulow vedtoges det, at Grosserere i Foreningen skulde møde til Generalforsamlingen paa Børsen paa Foreningens Vegne, og at Bestyrelsen, med Ret til at supplere sig med 7 Medlemmer, skulde udarbejde en selvstændig Betænkning over Regjeringens Toldlovsforslag.

Den 1. Februar deltog Formanden, Høyer og Mørck i et Møde, som Urtekræmmerforeningen havde indvarslet, og hvortil Bestyrelserne for 13 Handelsforeninger mødte. Formanden for Isenkræmmerforeningen dirigerede og Formanden for Urtekræmmerforeningen indledede en Discussion angaaende Regjerings-Forslaget om Handelsbøgers Førelse. Han fandt dette Forslag i mange Henseender uheldigt, og efter en længere Debat enedes man om at nedsætte et Udvalg, bestaaende af et Bestyrelsesmedlem fra hver af de forskjellige paa Mødet repræsenterende Foreninger, til at behandle Sagen. Dette Udvalg skulde igjen vælge et 5 Mands Underudvalg, som skulde redigere Betænkningen og forelægge denne paa et senere Møde. Valgte bleve: Grunth for Handelsforeningen af 5. Juni, Hammer for Glas- og Porcellainhandlerforeningen, Nielsen for Høkerforeningen, Sønder sø for Vesterbros Handelsforening, Galle for Isenkræmmerforeningen, Thomsen for Korn- og Melhandlerforeningen, Meyer for Læderhandlerforeningen, Poulsen for Manufacturhandlerforeningen, Hansen for Forstædernes Manufacturhandlerforening, Petersen for Meubelhandlerforeningen, Hellfach for Urtekræmmerforeningen, Nielsen for Frederiksberg Urtekræmmerforening og Larsen for Østerbroes Urtekræmmerforening. Til Underudvalget valgtes: Galle, Grunth, Hellfach, Nielsen og Eskild Salomon. Den 13. Februar

samledes dette Udvalg hos Hellfach og den 18. Februar vedtog man den Betænkning, som skulde forelægges det samlede Udvalg.

Den 18. Februar deltog Bestyrelsen i et større Møde i Hôtel Phønix angaaende den extraordinaire Generalforsamling paa Børsen.

Den 20. Februar afholdtes den extraordinaire Generalforsamling paa Børsen, som var indvarslet paa Forlangende af et større Antal Grosserere. Mod Grosserer-Societetets Betænkning protesterede her blandt andre Koedt, Seligmann, Eskild Salomon og paa Isenkræmmerfagets Vegne Galle. De Protesterende bleve overstemte, men havde dog en meget talrig Minoritet.

Tirsdagen den 25. Februar vedtoges paa et Møde af de 13 Formænd i Handelsforeningens Lokale Betænkningen til Rigsdagen »om Handelsbøgers Førelse«.

Torsdagen den 27. Februar afholdtes Generalforsamling i Isenkræmmerforeningen, T. M. Werner dirigerede. Formanden meddelte bl. A. i sin Beretning, at Medlemsantallet var 53. Der havde været anmeldt som Pladssøgende 11 Svende og 5 Lærlinge, til Politiet var meldt 2 Reisende. Han beklagede, at det Udvalg, der var nedsat til at revidere Foreningens Love, havde lavet et helt nyt Lovforslag og tilsendt dette til Medlemmerne uden først at have confereret derom med Bestyrelsen. Bestyrelsen havde i den Anledning udarbejdet Forslag til nogle Forandringer i Lovene, der som Manuscript nu forelaa tilligemed Udvalgets Forslag. Herom opstod en Del Discussion, men paa Dirigentens Forslag vedtoges det, at Bestyrelsen sammen med Udvalget skulde udarbejde nye Forslag, som da skulde forelægges en senere Generalforsamling. Kassereren fremlagde det reviderede Regnskab, hvorefter 131 Kr. 56 Øre overgik til Jubilæumsfonden. Understøttelsesfonden sluttede med en Saldo af

6353 Kr. 76 Øre og Peter Eegholms Legat med 10371 Kr. 54 Øre. De afgaaende Bestyrelsesmedlemmer og Revisorer gjenvalgte.

Torsdagen den 6. Marts holdtes Festmiddag i Hôtel d'Angleterre i Anledning af Foreningens 10aarige Bestaaen. Formanden, som i Dagens Anledning havde faaet tilsendt en Bouket med røde og hvide Sløjfer, udbragte under levende Tilslutning Hs. Maj. Kongens Skaal. — Wald. Thaulow udbragte Formandens Skaal, takkede ham for Alt, hvad han havde gjort for Foreningen i de forløbne 10 Aar og ønskede, at han maatte leve og holde 25aars Jubilæum som Formand. Derpaa fulgte Taler Slag i Slag, og den gemytligste og hjerteligste Stemning herskede under hele Festen.

Den 13. April anmeldte Ernst Olsen at 2 Isenkræmmere averterede i deres Vinduer med Udsalg af Husholdningsgjenstande med 10% Rabat. Ved Formandens og Aagesens Mellemkomst bleve disse Placater fjernede af Vedkommende.

Den 25. April deltog Formanden i et Møde, der var indvarslet af Manufacturhdl.- og Urtekræmmerforeningens Formænd angaaende Dannelsen af en Fællesrepræsentation for Detailhandlerstanden. Der var mødt Formænd fra 19 Handelsforeninger i Kjøbenhavn. Eskild Salomon indledede Mødet og forelagde Programmet. Han mente, at der burde udgives et Blad, 14 Dages eller Maanedes, for at Sager af Interesse for Standen deri kunde blive offentligt udtalte. — Der var Stemning for at danne en Fællesrepræsentation, men Tanken om Udgivelsen af et Blad fandt ikke fornøden Tilslutning.

I Bestyrelsesmødet den 7. Juni gaves den ledige Portion af Peter Eegholms Legat til Fru Emilie Hansen, Enke efter afd. Chr. Hansen.

Den 23. Juni deltog Formanden, Brønnum, Friis og

Høyer i et Møde paa Vodrofflund sammen med Bestyrelserne for 14 andre Handelsforeninger efter Indbydelse fra Handelsforeningen af 5. Juni. Grunth udviklede i et langt Foredrag, hvor meget Handelsforeningerne havde forsømt at foretage med Hensyn til at paatale deres Interesser i Modsætning til Haandværkerstanden, der nu ret havde Vind i Seilene. — Han fremhævede stærkt det Uheldige i, at Ingen af Kjøbenhavns store Detailhandlerstand var kommen med i Næringslovscommissionen. Han havde med Overretssagfører Conradsen udarbejdet en Betænkning over de Punkter, der vare forelagte Commissionen, hvilke han gennemgik med Commentarer. Ved Afstemning besluttedes det énstemmigt, at lade et Andragende indgaa til Commissionen, og at hver Forening skulde vælge et Medlem af sin Bestyrelse til at gennemgaa dette Andragende. For Isenkræmmerforeningens Vedkommende valgtes N. Th. Høyer.

Tirsdag den 1. Juli foretoges Skovtouren af 19 Medlemmer og 7 Besøgende med Middag paa Hôtel Øresund.

Fredag den 4. Juli confererede Formanden med et af Medlemmerne af Næringslovscommissionen angaaende de Forhold, der vedrørte Isenkræmmerstanden.

Torsdagen den 20. Juli afholdtes et større Møde paa Vodrofflund af 15 Foreninger med ca. 500 Deltagere angaaende Betænkningen til Næringslovscommissionen. Blandt flere Talere var Formanden for Isenkræmmerforeningen Ordførende for et Par af §§.

Mandagen den 27. October afholdtes Møde hos Edv. Vermehren af Bestyrelsen og Udvalget til Revision af Foreningens Love. Efter længere Discussion enedes man i det Væsentlige om en Del af Ændringerne i Lovene. — Discussionen om Resten af Lovændringerne fortsattes paa et Møde i Hôtel d'Angleterre den 30. October.

Tirsdagen den 4. November overværede Formanden efter Indbydelse Indvielsen af de Brockske Handelsskoler.

Fredagen den 14. November samledes Formændene for 14 Handelsforeninger hos Eskild Salomon. Efter nogen Forhandling vedtog man at danne »Det staaende Udvalg for de kjøbenhavnske Handelsforeninger«, og valgtes til Formand: Eskild Salomon, Næstformand, G. M. Grunth og til Secretair og Kasserer N. E. Hellfach. Som Repræsentanter deltog Formændene for de 14 Foreninger: Blomsterhandlerforeningen, Glas- og Porcellainshandlerforeningen, Handelsforeningen af 5. Juni, Høkerforeningen, Frederiksberg Handelsforening, Vesterbros Handelsforening, Isenkræmmerforeningen, Korn- og Melhandlerforeningen, Læderhandlerforeningen, Manufacturhandlerforeningen, Forstædernes Manufacturhandlerforening, Papirhandlerforeningen og Urtekræmmerforeningen.

Den 24. November holdt dette Udvalg sit første Møde i Wittmacks Lokale. Der blev bebudet som Sager, der snart vilde komme til Forhandling: Lærlingeloven og Næringsloven. Angaaende Toldlovsforslaget vedtog man, at hver Forening for sig skulde udarbejde en Betænkning, der da samlet med de øvrige skulde indgives til Folkethingets Toldudvalg.

Paa Mødet i Isenkræmmerforeningen den 27. November optoges som Medlem: Grosserer S. Kjersgaard. Til at assistere Bestyrelsen med Udarbejdelsen af Betænkning over Toldlovsforslaget udvalgte: C. Th. Rom, Ad. Wulff, Aug. Meyer, Alf. Callesen, H. de H. Ebbesen og Wald. Thaulow.

Den 4., 5., 12., 18. og 27. December afholdt Bestyrelsen og dette Udvalg Møder; den 13., 14. og 15. Januar 1891 foretog Formanden og Høyer Redactionen af Isenkræmmerforeningens Forslag til Forandringer i Regjeringens Toldlovsforslag, og den 16. Januar afleverede Formanden det af ham renskrevne Forslag til Eskild Salomon.

Den 5. December afholdtes Møde af »det staaende Udvalg o. s. v.«. Salomon meddelte, at han havde confereret med en Folkethingsmand om det Forslag, Toldloven angaaende, der vilde fremkomme fra Foreningerne.

Den 15. Januar udmeldte Edv. Vermehren sig af Foreningen, da han havde overdraget Forretningen til sin Brodersøn. 1891.

Torsdagen den 29. Januar afholdtes Møde i Hôtel d'Angleterre. Galle meddelte, at han paa den kommende Generalforsamling vilde nedlægge sin Post som Formand, da hans private Forretninger lagde saa meget Beslag paa hans Arbejde, at han ikke kunde ofre den fornødne Tid paa Foreningens Anliggender. Flere Medlemmer anmodede ham indstændigt om at forblive. — Som Medlemmer optoges M. P. Blickert og N. Vermehren.

Den 10. Februar confererede Formanden med A. P. Köedt om forskellige Toldsatser og fik fra flere af Isenkræmmerne leveret Prøver, som illustrerede urimelige Toldsatser. Köedt brugte disse til en Conference med Folkethingsmand Boiesen paa Hôtel Union, da der var Tale om et Compromis i Toldsagen mellem Høire og Venstre.

Tirsdagen den 24. Februar var der Møde i »det staaende Udvalg for de københavnske Handelsforeninger«; der fastsloges Vedtægter for Udvalget og valgtes Bestyrelse, som kom til at bestaa af Eskild Salomon som Formand, P. Bjørnback, Næstformand og Hellfach som Secretair og Kasserer.

Torsdagen den 26. Februar afholdtes Isenkræmmerforeningens ordinaire Generalforsamling. H. Eegholm dirigerede. Formanden meddelte i sin Beretning, at Medlemsantallet var 53, omtalte det afdøde Medlem P. H. Fritzsche, hvis Minde Forsamlingen hædrede ved at reise sig, fremhævede de mange Sager, der havde været for i Aarets Løb og udtalte derefter »Man har paa flere Møder i den senere

Tid beklaget, at Detailhandlerne mangle Energi og Organisation, og man har yttret, at det er Grunden til, at der er givet Love og Anordninger, som berøre os stærkt, og som vi maa bøje os for, uden at en eneste Detailhandler har været tilkaldt for at give Oplysninger; man har aldeles overset os. Saaledes blev Næringslovscommissionen sammensat, uden at en eneste kjøbenhavnsk Detailhandler fik Sæde i den, saaledes blev Lærlingeloven til, og saaledes gik det ogsaa med Toldlovsforslaget. I Modsætning hertil har man nævnet det Liv og den Energi, der har været tilstede hos Haandværkerne og Fabrikanterne; de have ved deres Organisation og ved Dannelsen af Foreningen »Det nationale Arbeide« vidst at erobre sig en Position, saaledes at Regjeringens sidste Toldlovsforslag tilfredsstiller næsten alle deres Ønsker. Men dette Forhold maa forandres, de Handlende maa vaagne til Liv og gennem deres Foreninger og disses Bestyrelser vise, at ogsaa de have et Ord med at sige, naar det gjælder for dem vigtige Interesser. Herom varsler Dannelsen af »Det staaende Udvalg for Handelsforeningerne«, hvori jo ogsaa vor Forenings Bestyrelse deltager. Det er dog ikke nok, at Bestyrelsen alene tager sig af Sagerne, ogsaa Medlemmerne maa virke og fittigt deltage i Møderne, det er den bedste Anerkjendelse, de kunne give den Bestyrelse, som arbejder for dem. Som Følge af hvad jeg før nævnte, er Arbeidet ogsaa voxet for denne Forenings Bestyrelse og da navnlig for dens Formand. Da mine private Forretninger mere og mere tiltrænge mit personlige Arbeide, kan jeg ikke mere virke for Foreningen, som jeg kunde ønske og burde paa den Post, som jeg hidtil har indtaget her i Foreningen. Jeg fylder i næste Maaned mit 50. Aar, og Arbejdsdygtigheden tager jo ikke til i den Alder i samme Forhold, som Arbeidet voxer, hvorfor jeg har besluttet at trække

mig tilbage fra den Stilling i Foreningen som jeg nu i saa mange Aar ved Deres Tillid har beklædt.»

Han beklagede sig endvidere over det ringe Besøg paa Møderne, og navnlig at et Møde, hvor en saa vigtig Sag, som Toldlovforslaget forelaa, havde været saa tarveligt besøgt. Han havde ikke naaet det Maal, han havde sat sig ved Foreningens Stiftelse, men haabede, at det maatte lykkes hans Eftermænd. Han takkede Medlemmerne for den Tillid, de havde vist ham ved vælge og atter og atter at gjenvælge ham, og Bestyrelsen for godt Samarbejde. — Callesen takkede Galle for det store og gode Arbejde, han havde gjort for Foreningen, og ønskede ham fremtidig Lykke og Held, idet han beklagede, at Foreningen nu maatte undvære hans ihærdige Arbejde for dens Vel. — Kassereren fremlagde det reviderede Regnskab, hvorefter 19 Kr. 74 Øre overgik til Jubilæumsfonden, der nu var 327 Kr. 82 Øre. Understøttelsesfonden havde havt en Indtægt af 994 Kr. 72 og en Udgift af 204 Kr. 49 Øre, dens Formue var nu 7,143 Kr. 99 Øre og Peter Eegholms Legat udviste en Saldo af Kr. 10375, 80 Øre. Derefter forhandlede og vedtoges Love og Vedtægter for Foreningen med faa Ændringer i den Form, hvori de vare udarbejdede af Udvalget og Bestyrelsen. Paa Forslag af Galle valgtes til Formand N. Th. Høyer og til Bestyrelsesmedlem istedetfor ham Peter Arctander.

Efter Generalforsamlingen fandt en livlig Fællesspisning Sted. Paa det derefter afholdte Bestyrelsesmøde valgtes Carl Mørck til Kasserer.

Fredagen den 6. Marts fandt Stiftelsesfesten Sted hos Restaurateur Wivel. Der var 21 Deltagere. Formanden (Høyer) udbragte under stor Tilslutning Hs. Maj. Kongens Skaal. En Sang blev afsunget, og der herskede under hele Festen en livlig og hjertelig Stemning.

Den 14. April afholdtes Møde af »Det staaende Udvalg for de kjøbenhavnske Handelsforeninger«. Paa Forespørgsel af Formanden for Blomsterhandlerforeningen debatterede man, hvad der i Helligdagsloven maatte forstaas ved Ordet Boutik, da mange Blomsterhandlere havde Udsalgsteder i Haver, og en gammel Forordning tillod Salg fra Mark og Haver under Gudstjenesten; de Blomsterhandlere, der havde Boutik, mente sig forurettede ved denne Fortolkning af Ordet Boutik, som de forment maatte gjælde for ethvert Udsalgssted. — Den 5. Mai afholdtes igjen et Møde, paa hvilket Formanden for Cigar- og Tobakshandlerforeningen fremsatte det Ønske, at der maatte virkes hen til, at Ugelønnen paa Værksteder og Fabriker udbetaltes om Fredagen istedetfor om Lørdagen, for at Arbejderne, efterat den nye Helligdagsanordning var traadt i Kraft, i rette Tid kunde forsyne sig. Man enedes om at gjøre Henstilling herom i samtlige Aviser.

Den 8. Juni overrakte den afgaaede Formand et Sølvkaffeservice og en Adresse ved H. Eegholm og W. Thaulow, som Deputation for en Comité, der havde indsamlet hertil iblandt Isenkrammerforenings Medlemmer. —

I Bestyrelsesmødet den 9. Juni vedtoges det at lade Enkefruerne Jørgensen og Hansen nyde Peter Eegholms Legatportioner i 1892—93. — Skovturen afholdtes den 30. Juni med en Udflugt til Raadvad. —

Mandag den 27. Juli jordedes Edv. Vermehren; Foreningen sendte en Krands, og Bestyrelsen og mange Medlemmer fulgte Baaren.

Den 30. August modtoges kgl. Confirmation paa Foreningens Love og Vedtægter.

Den 10. September. Møde i Hôtel Phønix. Som Medlem optoges Alex. Ludvigsen, St. Kongensgade.

Paa Mødet den 12. November meddelte Formanden, at »Det staaende Udvalg o. s. v.« havde indgivet en Betænkning angaaende Lærlingeloven til Ministeriet. — Meyer klagede over, at en Blikkenslager i Rømersgade drev ulovlig Handel med Isenkram, Formanden lovede at tage sig af Sagen.

Tirsdagen den 8. December afholdtes et extra Møde i Hôtel Bellevue for at drøfte Regjeringens Forslag til Lov om Straf for urigtige Varebetegnelser. I Discussionen fremkom der ingen væsentlige Anker mod Forslaget, dog mente man, at enkelte Betegnelser for Varer, som vare gaaede ind i den almindelige Bevidsthed som: hollandske Hængsler, Hamborger Hængsler, Halifax Skoiter o. s. v., maatte kunne bibeholdes, selv om saadanne Varer vare fabrikerede paa et andet Sted end det, som Navnet kunde tyde paa. Ligeledes var Stemmningen for, at Overtrædelserne skulde paatales af en særlig varekyndig Domstol eller Sø- og Handelretten, men ikke af Politiretten. Som Medlem optoges Grosserer Hermann Raffel.

Onsdagen den 9. December begravedes Isenkrammer J. G. Rohde. Foreningen sendte en Krands og Bestyrelsen og flere Medlemmer bivaanede Jordefærden.

Den 14. December lykønskede Bestyrelsen Wald. Thaulow i Anledning af hans Sølvbryllup. —

Fra »Det staaende Udvalg o. s. v.« er der til Landsthingets Udvalg indsendt Betænkning over Forslag til Lov om Straf for Brugen af urigtige Varebetegnelser.

Ludvig Olsen udmeldte sig af Foreningen.

1892.

Generalforsamlingen holdtes den 18. Februar. H. Eegholm dirigerede. Formanden meddelte i sin Beretning, at Ministeriet havde ladet Handelsforeningernes Betænkninger til Toldlovsforslaget trykke og omdele til Thingenes Medlemmer. Medlemsantallet var 54. Kasserer Carl Mørck fremlagde det reviderede Regnskab, en Saldo

af 10 Kr. 84 Øre var overført til Jubilæumsfonden, der nu eiede 338 Kr. 66 Øre. Understøttelsesfonden eller Velgjørenhedsfonden, som den nu kaldes, havde udbetalt i Understøttelse 205 Kr. 22 Øre og sluttede med en Saldo af 8056 Kr. 26 Øre, Peter Eegholms Legat med 10381 Kr. 93 Øre. De afgaaende Bestyrelsesmedlemmer O. Brønnum og Carl Mørck gjenvalgte, ligesom ogsaa L. Brønnum som Revisor. Istedetfor Chr. Sæbye, som paa Grund af Svagelighed trak sig tilbage, valgtes C. Th. Rom. Ved Ballotering optoges som Medlem Axel Sander.

Den 26. Mai overbragte Formanden for Isenkræmmerforeningen som Ordførende for »Det staaende Udvalg o.s.v.«, ledsaget af Formanden for Blomsterhandlerforeningen, Alstrup, Lykønskning til Majestæterne i Anledning af Guldbrylluppet.

Den 15. Juni afholdtes et Extramøde i Hôtel Phønix angaaende de hos enkelte Isenkræmmere stedfindende Udsalg med Rabat paa danske Artikler. Der var god Stemning for at standse dette, men da man ikke alle kunde blive enige om at forbinde sig til ei at have slige Udsalg, faldt Sagen selvfølgelig bort.

Den 12. Juli afholdtes Skovtouren med Middag paa Hôtel Øresund, Skodsborg.

Paa Mødet den 28. October indballoteredes som Medlemmer: J. Jørgensen af Firma Hermann Raffel og S. N. Simonsen.

Paa et Møde i November af Handelsforeningernes Formænd vedtoges det at forandre det tidligere førte Navn for disses fælles Organisation til »Kjøbenhavns Håndelsforeningers Fællesrepræsentation«, og man enedes om Vedtægter og Forretningsorden.

Paa Mødet i Isenkræmmerforeningen d. 25. November vedtoges det at udgive et Festskrift til det forestaaende

200-Aars Jubilæum, og Galle og Høyer paatog sig at udarbejde dette. Galle lovede at skjænke de Illustrationer, der skulde bruges til Skriftet.

Den 11. December overrakte en Deputation, bestaaende af: C. Th. Rom, Carl Mørck og D. H. Ohlsen et Sølvkaffeservice og en Adresse til Formanden i Anledning af hans Sølvbryllup.

Paa Mødet den 27. Januar optoges som Medlem: F. Lucas.

1893.

Den 13. Februar indmeldte sig som Medlem: Otto Petersen, som optoges uden Ballotering, da han tidligere havde været Medlem.

Generalforsamlingen afholdtes d. 17. Februar. Wald. Thaulow dirigerede. Formanden aflagde Beretning om, hvad der var passeret i det forløbne Aar, og Kassereren fremlagde Regnskabet. Til Jubilæumsfonden var henlagt forrige Aars Saldo med 104 Kr. 28 Øre. Totalsummen var nu 442 Kr. 94 Øre. Velgjørhedsfonden havde haft en Indtægt af 1414 Kr. 82 Øre og en Udgift af 451 Kr. 88 Øre, Formuen var nu 9019 Kr. 20 Øre. Bestyrelsen søgte Bemyndigelse til at optage et Laan paa 600 Kr. til dermed at bestride Udgifterne ved Jubilæet. Paa Forslag af Galle besluttedes det at give Bestyrelsen Lov til at disponere over indtil 1000 Kr. Den afgaaede Bestyrelse: Høyer, Friis og Arctander gjenvalgtes, ligesom ogsaa Revisorerne L. Brønnum og C. Th. Rom. Til Optagelse som Medlemmer ere anmeldte: N. A. Schiørring, Holger Odense og Chr. Langberg.

Jubelfesten afholdes Lørdagen den 10. Juni d. A., 200 Aarsdagen for Stiftelsen af det gamle Laug.

Naar man ser tilbage paa, hvad der er passeret i de 13 Aar, som Isenkræmmerforeningen i Kjøbenhavn har bestaaet, maa man vel beklage, at ikke Alt er opnaaet saaledes, som man havde tænkt sig det ved Foreningens Stiftelse,

beklage, at mange Foranstaltninger, der vilde have kunnet bære god Frugt, ei ere komne til Udførelse, fordi der har manglet fuldstændig Enighed derom. Foreningen har dog derfor ikke været uden Nytte for Standen. Den Splittelse, der havde hersket siden Lauget ophørte, er afløst af en mere collegial og imødekommende Optræden; flere Sager af Vigtighed for Standen ere gennemførte; ingen trængende Collega har forgjæves søgt Hjælp hos Foreningen, og med Bistand fra det jævnt voxende Understøttelsesfond vil man vel ogsaa i Fremtiden sé sig istand til at række en hjælpende Haand til Standens Trængende. Samarbeidet med de andre Handelsforeninger vil forhaabentlig ogsaa bidrage sit til, at vigtige Spørgsmaal kunne finde en for Medlemmerne heldig Løsning, og vi haabe, at disse ogsaa indenfor Foreningens snevrere Kreds ved deres Tilslutning ville støtte Bestyrelsen i dens Arbeide til Lykke og Held for Standen.

ISENKRÆMMERFORENINGENS

*M. R. Henriques,
1880—84.*

*C. F. L. Friis,
Secretair,
fra 1880.*

*C. F. L. Galle,
Formand fra 1880—91.*

*Edv. Vermehren,
1880—84.*

*Carl Mørck,
fra 1884,
Kasserer fra 1891.*

BESTYRELSESMEDLEMMER.

*A. Callesen,
1887—88.*

*W. Thaulow,
1884—87.*

*N. Th. Høyer,
Kasserer fra 1880—91,
Formand fra 1891.*

*O. Brønnum,
fra 1888.*

*P. Arctander,
fra 1891.*

ISENKRÆMMERNE

I KJØBENHAVN I DE SIDSTE 200 AAR.

Da Laugets Protocoller fra 1693—1808 ikke udvise, hvilke Medlemmer, der vare Isenkræmmere, ei heller hvem der var Urtekræmmer eller Sukkerbager, saa have vi for at komme til Klarhed herom, søgt og erholdt Hjælp fra Genealogisk Institut, der ad forskjellige Veie har fremdraget de ønskede Oplysninger; først fra Overtagelsen af Raadvaddams Fabrik 1767, har man i Fabrikens Protocoller Fortegnelse over de tiltrædende Isenkræmmere.

Efterfølgende Liste udviser, at de første Isenkræmmere for Størstedelen vare Fremmede, navnlig Tydkere de hørte da ogsaa som oftest til Petri Menighed; særlig fra »Sonnenberg i Franchen« indvandrede adskillige, hvis Optagelse i Lauget vel kun var mulig i Henhold til Laugsartiklernes § 15; paafaldende er det, at saamange Enker efter Isenkræmmere paany bleve gifte; formodentlig har Adgangen til at blive Medlem af Lauget, ved at gifte sig med en Enke, været lettere.

Med Hensyn til Isenkræmmerforretninger, som i et langt Aaremaal have bestaaet, og som ere overgaaede til dels fra Slægt til Slægt, skal nævnes »Baadh & Winthers Efterfølger« fra 1717 (Peter Baadh), det er endogsaa sand-

synligt, at denne Handel kan føres tilbage til 1712 (Hans Jochum Rohde), men dette kan ikke med Sikkerhed paa- vises; endvidere Firmaet »P. H. Fritzsche« 1727 (Frederich Friederichsen) i det samme Hus (Gl. Torv Nr. 2, nuværende Nr. 10), J. E. Møllers Enke & Co.« 1810 (J. E. Møller), »Joh. Chr. Petersen & Søn« og »H. de H. Ebbesen« 1811, (H. de Hemmerdt), »J. C. Farrer« 1815 (J. A. Bauer) i det samme Hus (Nygade, nuværende Nr. 1); i Eien- dommen Vimmelskaftet Nr. 48, gl. Nr. 25, boede 1787 »Mathias Madsen Barslew« 1820, »J. H. Holstebro« og fra 1847 »H. Amundin«.

I Fortegnelsen ere Isenkræmmerne opførte efter Aarstal og Dato for deres Borgerbrev eller deres Interessexamen, denne faldt i Almindelighed omkring samme Tid som Borgerbrevet, dette gjælder særlig for Interessenterne i Raadvaddams Fabrik.

Borgerskab.

1656. Müllich, Johan, boede paa Amagertorv Nr. 54, var en af Stadens 32 Mænd, død 1685.
1662. 7. October. Kurtz, Jochum, havde Isenbod i sit Hus paa Hjørnet af Amagertorv og Kjøbmager- gade, som han fik Skjøde paa 1. August 1664, hans Enke Margrethe døde 1697; hendes Søn Hans Cracowitz der var gift med Elisabeth Wiche- wort kom ind i Lauget 9. Juli 1697.
1665. Alsten, Johan, „Amager Torff lige ud for Hel- ligsteskirche, og tilhørende huse ud til Vederstred“, begravet 5. August 1679, hans Enke Christine blev 10. August 1693 Interessent i Lauget.
1668. 19. August. Bechell, Hans Hinrich, boede i Hyskenstræde, men „havde sin Boed ved Stran- den.“ Oldermænd fra 16. Februar 1699— 10. Marts 1704. Det er ham, der stærk anbefaler

- Kjøbet af Søbøtchers Gaard paa Østergade (saa-
som et Compagnie Hus høist nødvendigt er."
1678. 25. September. Wienberg Hermann; boende
Østergade Nr. 25.
1681. 1. September. Petersen, Hans; boede i Sko-
boderne, senere paa Amagertorv; han „faliereð“,
kaldes 1704 i Laugsprotocollen „førarmet“, boede
da i Fortunstræde; han havde en betydelig For-
dring paa Prinds Fredrik (Frederik IV.) for leverede
Varer.
- 1. September. Kurtz, Marcus, boede paa
Hjørnet af Høibrostræde, havde tidligere eiet Nr.
178 i Vimmelskafte, død 1696. Enken Catharine
Byssing blev gift med Gregers Graa, der 1699
blev optaget i Lauget.
1685. 13. April. Paulsen, Christian, født 1657,
boede paa Nørregade, men „havde sin Boed paa Gl.
Tørff“ Hjørnesteðet Nr. 1; som brændte 1728;
var Oldemand fra 1708 til sin Død, var Stads-
capitain, begravet 28. Februar 1713 i „Vor Frue
Kirke mellem Kochi Capel og Daabs Choret om
Astenen ved 4 flet, swag i 3 Uger, død af Bryst-
syge“. Enken, Maren Thygesdatter, fortsatte For-
retningen, en Søn, Thyge Christiansen blev Isen-
kræmmer 1715.
- 18. Juli. Schnitler, Lorentz, boede paa
Christianshavn, død 1711. Han skrev Tydsk i
Laugsprotocollen.
- Bischoff, Samuel, 1689 eiede han Huset
Nr. 3 i Klædeboderne
1689. 8. April. Jacobsen, Rasmus.
1690. 15. December. Schorler, Johan, boede i Klæde-
boderne.

1693. 27. September. Rieck, Jochum, han „faliereb“
1698, blev 1704 Stadsmægler.
- 18. December. Rintz, Jochum, var født i
Rostock.
1694. 3. Mai. Müllich, Gregorius, boede paa
Gammel Torv Nr. 4, blev gift med Kirsten Krick.
1695. Svendsen, Rasmus, erholdt under 2. April
1695 „af sær kongel. mildhed oc naade oc i aller-
naadigst henjeende til hans høye alder“ Bevilling
til „udj hans lifs tiid til sin oc sin gamle hustruis
lifs ophold fremdeelis maa nære sig af det slags
smaa framvahre at selge oc forhandle, som han til-
forn haver handlet med, saa at de isenkræmmerne
her i staden af os allernaadigst gifne laugs artichler
hannem derudj ej til nogen hinder skal vere“.
1697. 9. Juli. Enken Elisabeth Wichewort, der efter sin
Mands, Hans Cracowitz's, Moder, Jochum Kurtzs
Enke, Margrethe, havde arvet en stor Del Isen-
kramvarer, samt Huset paa Hjørnet af Amager-
torv og Kjøbmagergade, fik 22. Juni 1697 Bevil-
ling af Chr. V. til der at sælge og forhandle disse
Varer „til hendes og hendes Børns Bedste, samt
endog siden ved samme Handel fremdeles forblive“.
9. Juli blev hun indskrevet i Lauget, hun døde
1738 og blev 21. Januar begravet fra St. Petri
Kirke.
1698. 21. September. Heublein, Hans Paul, født i
Sonnenberg i Francken, hvor hans Fader, Hans
Heublein, var Isenkræmmer, han holder Isenkram,
boer hos Urtekræmmer Menschings Enke »Ved
Stranden«, begravet 27. Juli 1709.
1699. 16. Januar. Christian Wolf, født i Flensborg,
boede i Læderstræde, men „haver sin Boed paa
Børsen, haver 1701 hverken Svend eller Dreng“.

1699. 3. April. Nunnenberg, Casper, boede paa Amagertorv.
- 15. April. Graa, Gregers. 15. April 1699 blev bevilget „af sær fgl. mildhed oc naade“, at han, „som med afgangne Martus Kurz, forðum jfenkræmmer oc jndvaaner i voris etc. Kjøbenhavn, hans encke nafnlig Catharine Byssing i egteskab er kommen, maa efter at hand sit borgerskab lovligen haver vundet udi jfenkræmmerlauget hersammesteds indtages oc sig af jfenkræmmer handel lige ved een anden laugsbroder ernære, uanseet hand effter laugs articlerne ei samme handel haver lært eller derpaa for dreng oc svend tient“; boede 8. Mai 1699 i Høibrostræde.
- 25. August. Hansten, Samuel, født i Kjøbenhavn, holder Isenboed paa Børsen, logerer hos Müllicks.
1700. 26. Mai. Hasten, Peter, boede paa Kjøbmagergade, begravet 15. Mai 1711.
1701. 17. Januar. Sprieck, Ludolf, født 1672, boede paa Vestergade, døde 1722.
- 6. Mai. Heublein, Egedius, født i Sonnenberg i Francken, hvor hans Fader, Hans H., var Isenkræmmer.
- Juli 27. Lorentzen, Herman, født i Kjøbenhavn, boede i Vimmelskafte, begravet 14. Februar 1718. Enken, Cathrine Mensching, blev gift med Isenkræmmer Johan Rieck.
1704. 8. September. Draguhn, Jochum David, født i Wismar, logerede paa Østergade, 9. Mai 1707 var han „valgeret“ her fra Byen.
1706. 9. Januar. Hyllested, Niels Jacobsen, født i Skaane.
1707. 9. Mai. Freese, Poul Jørgensen, født i Jylland, boede paa Vestergade.

1709. 6. Mai. Ahnmüller, Caspar, født i Kjøbenhavn, begravet 7. October 1711.
1711. 11. Mai. Krick, Brun Jacobi, født i Kjøbenhavn 1692, boede i Helliggeiststræde, begravet September 1735.
1712. 11. Januar. Müllich, Hans, Søn af Isenkræmmer Johan Müllich, boede paa Amagertov.
- 29. Januar. Rohde (Rohge), Hans Jochim, boede paa Amagertov, 1. Marts 1717 anmeldtes i Laugsmødet, at Enken „hafde forandret sig og gifvet sig i Egtefæb med en Mand af Guldræffer Professionen, og endnu blef ved at holde aaben Sfenboed.“
1713. 20. Marts. Rieck, Johan, født i Rostock 1683, boede i Helliggeiststræde, hans Hustru Cathrine Mensching var Enke efter Isenkræmmer Herman Lorentzen, han blev begravet 1752.
1714. 23. Juli. Sass, Christian Friederich, født i Rostock, blev 1730 Laugsbud, fik Afsked 6. Mai 1745 formedelst Alderdom og Skrøbelighed, men beholdt til Subsistence den aarlige Løn 50 Rdl.
1715. 22. Januar. Rähder, Nicolai, født i Sonnenberg i Francken.
- Juli 1. Christiansen, Tyge, kaldet »Paulsen« døbt 21. April 1692, Søn af Isenkræmmer Chr. Paulsen, død 1730, hans Gaard paa Gl. Torv brændte 1728.
1716. 24. August. Hütten, Nicolaus von, født i Sonnenberg i Francken, Oldermænd 1730—1733, var 1740 Directeur i Brandforsikringskassen.
1717. 6. December. Baadh, Peter; født i Ystad 1679, han var Stifter af den Forretning som nu drives under Fimaet Baadh & Winthers Efterfølger, blev

13. Januar 1718 gift med »Elisabeth Magdalene Holmans«, døde 1752, Enken fortsatte Handelen.
1721. 21. Juli. Rieck, Jacob, født i Rostock.
1724. 1. Mai. Pipgras, Jørgen Schwensen; født i Kjøbenhavn 1700; død 1730.
- Kafen, Henrik; han havde forskrevet et stort Qvartum Papirer, og paa Reise i Holland og til Leipzig kjøbt endnu større Qvantiteter, det blev ham da af Frederik IV. bevilget, „at hannem allernaadigst maatte tillades udi urte og isenfræmmer lauet i vores etc. Kjøbenhavn at indtages og een aaben boed med alle slags papiirer, saa og alle sorter skriv materaalier samt smaa galanterie Stram holde endefjøndt han ei for dreng eller svend paa samme handel haver tient.“
1727. 27. Februar. Fridrichsen, Fredrich; født i Slesvig 1683, boede paa Gammeltorv 2. Huset brændte 1728; døde 1763, Handelen overgik 1766 til Frederik Hansen Lund.
- 8. December. Hegelund, Oluf Caspersen; født i Ringkjøbing, boede Kjøbmagergade 115. Huset brændte i 1728, han maatte 1730 møde i en Laugsforsamling fordi han havde pryglet sin Dreng med en »Krabask.«
1728. 10. Mai. Wienberg, Johan Herman; født i Kjøbenhavn 1704, boede i Løvstræde 135. Huset brændte 1728, begravet 1. Juli 1761 i „sin arvelige murede Grav i Tinitatis Kirke.“
1729. 12. Januar. Høckermann, Carl Gottlieb; født i Pommern.
- 14. Marts. Schwindt, Lars Pedersen; født i Jylland, i Compagni med Joh. Georg Bückler.
- 14. Marts. Bückler, Johan Georg; født i Sonnenberg i Francken i Compagni med Lars

- Pedersen Schwindt, død 1747; hans Enke Beate Løwe blev gift med Amtmand Mathias Collet.
1729. 24. October. Lehmann, Gotfried, født i Lübeck, boede St. Helliggeiststræde 162.
1731. 29. Januar. Eigen, Peter; født i Tydskland. En Isenkræmmer Abraham Eigen boede i Stenboderne 20, Hjørnet af Klosterstræde, Huset brændte 1728; Huset var nylig kjøbt og der stod 2,000 Rdlr. til Rest at betale.
- 10. September. Hermani, Lorentz Lorentzen; født i Kjøbenhavn 1710, Søn af Isenkræmmer Herman Lorentzen, døde 1770 han var Medkjøber af Raadvaddams Fabrik, var Rodemester i Strandquarter fra 28. Marts 1745— 4. April 1753.
1732. 19. Mai. Lehmann, Carl Frederich; født i Holsten 1700; boede paa Østergade 39, døde 1777; var Medkjøber af Raadvaddams Fabrik.
1737. 27. Mai. Sibette, Peter Hinrich; født i Rostock.
1738. 6. October. Giessing, Jørgen; født i Jylland Enken »Dorthea Marie« fortsatte Handelen og blev gift med Isenkræmmer Henrik Lylow.
1739. 20. October. Fabritius, Jodocus; født i Kjøbenhavn; 1. Mai 1754 søgte han om Tilladelse til at anlægge „eine Nagelschmiede auf Castrup auf Amack“ dette fraraadede Magistraten 15. Juli s. A. da der „er her i Staden aldeles ingen Mangel paa Søm.“
1740. 4. Juli. Lund, Christian Henrik; født 12. Juni 1714 i Kjøbenhavn, boede paa Østergade Nr. 36, han var Medcurator ved Petri Kirke, var en af Stadens 32 Mænd; døde 1. Marts 1763 hans Enke var Medkjøber af Raadvaddams Fabrik.
- 25. Juli. Lassen, Jørgen; født i Jylland.

1742. 30. April. Lund, Peter Michelsen; født i Kjøbenhavn, han var den første Isenkræmmer der aflagde Examen.
1744. 22. Juni. Pipgras, Hermann Lorentz; født i Kjøbenhavn 1718, var 1754 Rodemester i Strand-
 kvarter (Rodemester var et offentligt Ombud og var ulønnet).
- 15. Juli. Freese, Christian Paul; født i Kjøbenhavn 1714, boede i Nygade 135. Oldermænd 1757—1761; var Medkjøber af Raadvaddams Fabrik, en af Stadens 32 Mænd, og Viceraadmand fra 21. Februar 1781; døde 1785. Enken fortsatte Forretningen.
- 24. August. Hansen, Henrik; født paa Sjælland ca. 1714, boede i Klædeboderne Nr. 1, han og Hustru lod Frue Arbejdshus udvide og fuldføre; han blev begravet 1793 i Vor Frue Kirke, han var Rodemester i Klædebo Qvarter fra 7. April 1762— 31. August 1797.
- August 24. Thaarup, Niels Thomsen; født i Jylland.
1748. 17. Juni. Lorentzen, Johan Albreht; født i Kjøbenhavn 1719, Søn af Isenkræmmer Herman Lorentzen.
1749. 28. Juli, Raupach, Friderich Ludwig; født i Kjøbenhavn 1718, begravet 4. Januar 1757 i Petri Kirke; hans Enke Agnete Elisabeth Rieck, Datter af Isenkræmmer Joh Rieck blev gift 2den Gang med Isenkræmmer Jørgen Seerup.
1752. 1. Marts. Lylow, Henrik Christian; født i Jylland ca. 1718, viet i Torsted Præstegaard, boede i Store Færgestræde, begravet 25. Juni 1779 han blev gift med Isenkræmmer Jørgen Giessings Enke.

1754. 22. Septbr. Eberhardt, Frederik; født i Kjøbenhavn, boede i Gothersgade Nr. 205; var Medkjøber af Raadvaddams Fabrik 1767, men døde kort Tid derefter.
1755. 22. September. Møller, Oluf Michael; født i Jylland, boede paa Amagertorv Nr. 58.
- 3. November. Meitting, Johan Andreas; født i Kjøbenhavn, boede paa St. Kjøbmagergade Nr. 86, var Medkjøber af Raadvaddams Fabrik.
1756. 4. Februar. Ibsen, Jacob; født i Kjøbenhavn.
- 23. August. Degn, Christian; født i Jylland ca. 1726, boede i Vimmelskaftet Nr. 160 begravet 18. August 1796, han var Medkjøber af Raadvaddams Fabrik.
1757. 7. December. Carstensen Paul; født i Slesvig.
1759. 12. November. Seerup, Jørgen; født i Sjælland ca. 1733, boede i Vimmelskaftet 164, begravet 6. Februar 1787, han var Medkjøber af Raadvaddams Fabrik; hans Hustru »Agnete Elisabeth« var Datter af Isenkræmmer Joh. Rieck og Enke efter Isenkræmmer Friderich Ludwig Raupach. Paa Grund af Kjøbenhavns Ildebrand 1795, blev Forretningen flyttet til en Bod paa Slotspladsen.
- April 13. Baadh, Octavius Holman; født i Kjøbenhavn døbt 31. December 1728, Søn af Isenkræmmer Peter Baadh, han overtog Handelen efter dennes Enke, boede i Vimmelskaftet 51, flyttede paa Grund af Kjøbenhavns Ildebrand 1795 til Kjøbmagergade 19, døde 1800; han var Oldemand 1776—1783, og var Medkjøber af Raadvaddams Fabrik.
1761. 18. Mai. Mossin, Berthel Jürgensen; født i Jylland 1723; boede St. Kjøbmagergade Nr. 29,

- døde 31. December 1808; han var Medkjøber af Raadvaddams Fabrik.
1761. 18. November. Liunge, Peter Ogelbye; født i Kjøbenhavn ca. 1731, begravet 20. April 1775, var Stadscapitain.
1762. 17. Mai. Winther, Jens.
- 17. Mai. Zahn, Johan Georg; født i Kjøbenhavn, døbt 23. Februar 1736.
1764. 19. November. Lind, Peter; født i Kjøbenhavn 1735, boede paa Østergade Nr. 21, begravet 24. August 1787; han var Medkjøber af Raadvaddams Fabrik.
1766. 25. August. Lund, Frederik Hansen; født i Kjøbenhavn ca. 1730, boede Gl. Torv Nr. 2 overtog Handelen efter Fridrich Fredericksen begravet 3. November 1775; han var Medkjøber af Raadvaddams Fabrik. Enken fortsatte Handelen.
1769. 6. Juli. Steinardt, Peter Salomon; boede paa Amagertov 60.
1770. 30 Juli. Thomsen, Thomas; født i Kjøbenhavn, boede Høibrostræde Nr. 69.
- 30. Juli. Casse, Christian; født i Kjøbenhavn, boede Høibrostræde 72, fik 1. Juli 1789 Borger- skab som Brygger, Captain i Borgervæbningen, blev 8. April 1774 gift med Mette Susanne Freese, døde 28. Juni 1806.
1773. 17. Mai. Liunge, Svend Frederik; født i Kjøbenhavn, boede paa Kultorvet 123, Captain ved det borgerlige Infanteri og Chef for Snarens Compagni, senere Major og Bataillons Commandeur.
- 17. Mai. Ebbesen, Claus; født i Sjælland 1742 boede Gothersgade 205, døde 10. October 1804.
1777. 26. Mai. Lassen, Andreas; født i Sjælland 1746, boede paa Gl. Torv Nr. 2, overtog Handelen

- efter F. H. Lunds Enke. Oldemand 1807—1817, var Divisionsmajor i det borgerlige Infanteri og Chef for Nørre Compagni; han døde 18. Januar 1820.
1779. Marts 29. Lytzen, Hans Munch, født paa Lolland, han gik i Compagni med Christopher Ritter.
- Marts 29. Rasmussen, Peter Falchenberg, født i Kjøbenhavn 18. November 1745, boede paa Østergade Nr. 32, døde 30. April 1790.
- Marts 29. Ewertsen, Peter, født i Kjøbenhavn.
- 22. December. Ritter, Christopher, født i Kjøbenhavn, boede paa Østergade 32, han var i Compagni med H. M. Lützen, Capitain i det borgerlige Infanteri, fik 18. November 1793 Borger-
skab som Møller.
1781. 4. Juli. Prom, Andreas Lorentz, født i Sjælland ca. 1743, boede paa Kongens Nytorv Nr. 160, døde 16. Januar 1797. Fra hans Bryllup med Kirstine Sophie Olivarius, født 14. November 1754, død 16. April 1836, Datter af Provst Johan Olivarius i Ørslev og Bjerre, haves følgende Digt:

„Kiærlighed den rare Dyd
 Bringes dobbelt Hierte-Fryd.
 Betragtet da:

Belædle

Herr Andreas Lorentz Prom
 Borger og Hjenkræmmer,
 Indgif en kiærlig
 Egte-Forening
 med

Sin Dydziirede Jomfrue Brud.

Fredagen d. 10. Septbr. Anno 1784.

Hvo, som faar en god Hustru, Sand faar en god Ting, ja!
 en from og dydig Hustru skal gives i deres Lod, som frygter
 Herren.

Naar Dyd og Gudsfrøgt bli'er

Med Egteskab forenet.

Da dette agtes her som jordist Paradiis,

Dhi hvilken Glæde kand mod denne Glæde ligned.

Som ædle Siæle maae
 Ved Sammenbinding faae.
 Om jeg Poet nu var, jeg bedre vilde rime.
 Men dette fattes mig
 Som Dennem ey er lig.
 Men ædle, smukke Par! Jeg Dennem ønske vil
 Alt Godt, bestandig Held saa længe de er til.

Wotum!

Nyd beste Par; den bedste Lykke,
 Som hver oprigtig ønsker dem
 I Kierlighed nyd Graaehaars Smykke,
 Nyd Pagtens Frugt i Glædens Hiem.
 Nyd bedste Par for bedste Nyder.
 Det allerønskeligste Liv,
 Nyd iidelig den Tiids Jordriv.
 Som Kierlighedens Haand, ret Egtefæb tilbyder“.

1782. 6. Mai. Due, Christian, født i Jylland c. 1750, boede paa Østergade Nr. 22, begravet 13. December 1795. Enken fortsatte Forretningen; han flyttede 1787 til Hjørnet af Højbrostræde og Stranden, og da dette Hus brændte ved Kjøbenhavns Ildebrand 1795, fik han Bod paa Slotspladsen ved Holmens Bro, han var Rodemester i Strandquarteret 1791.
1784. 6. September. Bechmann, Hans Christian, født i Kjøbenhavn, boede i Frederiksberggade 149, han var Major ved det borgerlige Infanteri og Chef ved Vester Compagni.
- 15. November. Degn, Johan Christian, født i Kjøbenhavn c. 1761, boede i Snaregade Nr. 10, begravet 5. September 1801.
1785. 5. December. Lind, Christian Frederik, boede paa Christianshavn, Strandgade 32, hans oliemalede Portrait eiedes af hans Datter, nu af Stiftsprovst C. F. Koch i Ribe, død 20. Mai 1821.
1786. 21. Juli. Faber, Peter Paul, døde 1811.
- 21. Juli. Freese, Joh. Chr.
- 14. August. Klein, Peter Gabriel, født 12.

- October 1753, boede i Høibrostræde Nr. 72, men flyttede 1795 til Østergade Nr. 12, døde 6. Juni 1833.
1787. 1. October. Barslew, Mathias Madsen, født i Kjøbenhavn, boede i Vimmelskaftet 25.
1788. 15. April. Hagedorn, A., boede i St. Kongensgade 3, døde 1804.
- 15. April. Winther, Martin Hansen, født 1747 paa Møen, boede paa Amagertorv Nr. 5, Capitain, Rodemester i Strandquarter, døde 10. Januar 1818.
- 23. Juni. Benzon, Eggert Christopher, født i Stubbekjøbing 19. Mai 1760, han var i Lære og senere Svend hos Henrik Hansen, som overdrog ham sin Handel; han døde 24. April 1791.
1790. 10. Mai. Schjøtt, Christian, Østergade 22, døde 6. Juli 1807.
- 10. Mai. Mylius, Hans Jensen, boede paa Østergade 22.
1791. 11. Februar. Mossin, Georg Hendrik, (B. Mossin & Søn), boede paa St. Kjøbmagergade Nr. 29, Capitain og Chef for Frederiks Compagni, døde 1808.
1792. 27. Marts (Freese & Tøxen).
- 12. October. Herforth, Ludwig Nicolai, boede i Klædeboderne Nr. 2, flyttede paa Grund af Kjøbenhavns Ildebrand 1795 til en Fjellebod ved Nørreport.
1793. 19. April. Schebel, Hermann, (Schebel & Heining).
- 19. April. Heining, Ole N., død 1809 (Schebel & Heining).
- 19. April. Lorentzen, Alb.
1794. 18. December. Winsløw, Jacob, Vestergade 9, flyttede paa Grund af Kjøbenhavns Ildebrand 1795 til en Fjelleboed ligefor Vesterports Accisebod.
1797. 17. Februar. Jensen, Eichel, (Eschel Jensen).

1798. 15. Februar. Hansen, Heinrich.
1800. 21. Februar. Baadh, Nicolai Peter, Søn af Octavius Holman Baadh, født i Kjøbenhavn 13. April 1770, boede paa St. Kjøbmagergade Nr. 19; døde 1805. (Firma Baadh & Winther).
- Winther, Frederik, født i Kjøbenhavn (Firma Baadh & Winther).
- Mai 5. Seerup, Peter Adolph.
1803. 14. April. Kruse, Holger Rosenkrantz, født 28. Juni 1771, først i Compagni med A. G. Kruse (H. & A. Kruse), senere under eget Navn, boede Strandstræde 87, døde 8. September 1814.
- Mørck, J.
1804. 13. December. Heegaard, M. A., boede i Frederiksborggade 143.
1807. 8. Juni. Kruse, Adam Gottlob, født 26. Aug. 1774, først i Compagni med H. R. Kruse (H. & A. Kruse), senere under eget Navn, boede Østergade 55, ophørte 1. Januar 1840, døde 7. September 1853.
1808. Ebbesen, Hans Christian, (Ebbesen Selmer), boede paa Hjørnet af Vestergade og Vestervold.
- Selmer, Gustav Adolph, (Ebbesen & Selmer), lærte hos Martin Winther, var Oldermænd Januar 1824.—December 1825, boede paa Hjørnet af Vestergade og Vestervold, senere under eget Navn paa Amagertorv 48.
- Ebbesen, Jørgen August, Søn af Claus Ebbesen, drev i nogle Aar Forretningen sammen med Moderen, (C. Ebbesens Enke & Co.), han var Captain, døde 1839.
1809. 28. December. Lind Thomas, han blev Svend 24. October 1798, ophørte 1820.
1810. 13. November. Schiøtt; han blev Svend 10. October 1798.

1810. 13. Novbr. Møller, Johan Erik, han blev Svend 3. Juli 1803, boede paa St. Kjøbmagergade, døde 1825; han var Stifter af den Handel, som nu drives som J. E. Møllers Enke & Co.
1811. 17. December. Hemmerdt, Hans de, født i Lundehuset, lærte for Claus Ebbesen, blev Svend 24. Juni 1808, han var Oldermænd fra 1. Januar 1826 til sin Død i Slutningen af November 1833.
1813. 13. April. Svane, Niels Peter, han lærte hos Christian Schjøtt, blev Svend 5. Februar 1813, boede paa Østergade Nr. 33, ophørte 1826.
- Juni 17. Blankensteiner, Johan Georg, han var Nürnbergerhandler, men blev optaget som Interessent i Lauget imod at betale 1000 Rdl. »til saadan offentlig Brug som Hs. Maj. allernaadigst maatte bestemme«, han var Oldermænd 2. Januar 1818—31. December 1823.
- Hois Jacob, han var Nürnbergerhandler og blev Interessent i Lauget imod at betale 1000 Rdl. til offentlig Brug.
- Granelli, Baptist, blev Interessent paa samme Maade som Blankensteiner og Hois.
1814. 16. Februar. Smith, Hans, han blev Svend 24. Juni 1807, og var i Compagni med N. P. Svane Østergade 33.
- Smith, Jens Møller, lærte hos S. F. Liunge, blev Svend 30. Juni 1813, døde 1824. Han var ogsaa i Compagni med N. P. Svane.
- 2. December. Jonquires, Jean Francois, født i Haag 27. November 1775. — Han blev optaget i Lauget ifølge kgl. Rescript af 26. April s. A., da han i flere Aar havde været Compagnon med J. A. Seerup, han døde 1820.
1815. 18. Marts. Lassen, Ole Christian, han var

- født i Kjøbenhavn 1780, var en Søn af Major A. Lassen, han fremlagde 2 Actier i Raadvad tidligere denne tilhørende, han var Captain, flyttede i Begyndelsen af Tyverne fra Byen, men vedblev nogle Aar at fortsætte Handelen for sin Regning, boede Gl. Torv Nr. 2.
1815. 29. Juni. Bauer, Johan Augustin, Dannebrogsmænd, han var Jern- og Komfurhandler, og blev optaget i Lauget ifølge kgl. Bevilling, boede i Nygade, gl. Nr. 92, døde 1816, Enken fortsatte Handelen.
1816. 1. August. Stenberg, Niels Peter, lærte hos H. & A. Kruse, Svend 2. Marts 1814, han blev født den 30. Juli 1790 og blev gift med H. R. Kruses Enke, boede i St. Strandstræde Nr. 87, nuværende Nr. 2, døde 23. Februar 1840.
1817. 23. Mai. Thomsen, Andreas. født i Kjøbenhavn 1784; han blev Svend 7. August 1802, overtog Handelen efter sin Moder, Isenkræmmer Dues Enke.
1818. 17. Juli. Møller, Carl Wilhelm, født 1784 i Sjælland, i Lære hos J. Winsløw, Svend 1. August 1811.
1820. 27. Juni. Bauer, Joh. Chr., Nygade 92, han var Oldermænd 30. November 1833— 31. December 1837 og fra 1. Januar 1844— 31. Decbr. 1848, overdrog Handelen til G. Farrer.
- 27. Juni. Holstebro, Hans Jørgen, lærte hos F. Winther, Svend 2. Marts 1814, boede i Vimmelskafte Nr. 25.
1821. 27. April. Willingrod, Andreas Hendrik; blev Svend 16. April 1795.
1823. 30. April. Döhler, Hans Christian; født i Kjøbenhavn, lærte hos Th. Lind, blev Svend 12. Marts 1816, boede St. Kjøbmagergade 23; han var Oldermænd 1. Januar 1838— 31. December

- 1839 og fra 1. Januar 1842— 31. December 1843, han døde 1854.
1823. 3. November. Heegaard, Hans; født 16. Juli 1796 i Nordby, blev Svend 17. Juni 1818; først i Compagni med P. J. Bøving (Bøving & Heegaard).
- 3. November. Bøving, Paul Jacob; kom 1811 i Lære hos Peter Faber, senere hos M. A. Heegaard; Svend 27. Juni 1820; — først i Compagni med Hans Heegaard, boede 1827 i Gothersgade 344, døde 1859.
1826. 3. November. Harboe, Jacob Adolph; lærte hos J. A. Ebbesen, Svend 17. Januar 1823, op-
hørte 1828.
1827. 26. September. Genrich, Hans Frederich, med Tilnavn Krarup, født i Kjøbenhavn, lærte hos Baadh & Winther og blev Svend 17. Februar 1821.
- 6. November. Schoulund, Johan Mathias, (Capitain Lassens Efterfølger), han blev Svend 9. Januar 1797, boede paa Gl. Torv Nr. 2, hans Enke fortsatte Handelen.
1829. 13. November, Borgerbrev 29. Mai 1830. Eegholm, Peter Frederik Carl, født i Kjøbenhavn 26. October 1805, kom i Lære 1. Mai 1821 hos M. A. Heegaard og blev Svend 12. Februar 1827, boede paa Østergade, Hjørnet af Højbroplads; han var Medindbyder til Dannelsen af Isenkræmmerforeningen; den 22. Mai 1880 kunde han feire 50aarig Borgerjubilæum og der blev i den Anledning ved en Deputation overrakt ham Diplom som Æresmedlem af denne Forening, ved samme Leilighed skjænkede han Foreningen en Gave af 10,000 Kr. til Stiftelsen af et Legat for trængende Isenkræmmere eller Isenkræmmeres Enker, hvilket Legat bærer hans

- Navn, og vil bære dette Navn frem i Tiderne til Minde om hans Velgjørenhed og til Velsignelse for Mange; 1860 optog han Sønnen H. A. Eegholm som Interessent, han havde været Borgerrepræsentant og var Laugets sidste Oldemand, døde 16. April 1892.
1831. 22. Marts. Winsløw, Jacob; født i Kjøbenhavn 11. Juni 1800; lærte hos Faderen, boede paa Vestergade 8.
- 22. Marts. Møller, Christian Fredrik; født paa Oldengaard ved Sorø 1801, i Lære 1816 hos N. P. Svane, senere hos J. E. Møller, blev Svend 17. Januar 1823, overtog Handelen efter J. E. Møllers Enke (J. E. Møllers Enke & Co.), døde 1851.
- 14. September. Hornbech, Christian; født i Kjøbenhavn 14. Februar 1804, i Lære hos Jens Smidt, blev Svend 2. Februar 1827.
1832. 26. Januar. Winther, Mathias Frederik Octavius, Søn af Frederik Winther (Baadh & Winther), født i Kjøbenhavn, lærte hos Faderen, blev Svend 18. November 1828, boede i Silkegade 47, han var Oldemand fra 1. Januar 1840 — 31. December 1841, Handelen gik over til Søren Julius Rohde (Baadh & Winthers Efterfølger).
- 22. Juni. Jacobsen, Hendrik; født i Englerup Mølle 1806; var i Lære hos Jørgen Holstebro, blev Svend 6. Mai 1829, boede paa Amagertorv Nr. 48, senere paa Højbroplads, han var Oldemand fra 1. Januar 1853 — 31. December 1856.
1833. 28. Juni. Hassert, Herman Frederik; født 3. Juni 1807, var i Lære hos H. de Hemmerdt, blev Svend 6. Mai 1829, fortsatte Hemmerdts Handel som H. de Hemmerdt & Co; boede i St. Kongensgade 227; 1852 overtog Ebbesen &

- Patermann Detailhandelen under eget Firma, medens han selv fortsatte en gros Handelen i Nr. 229, senere i Kronprindsessegade Nr. 28. 1863 optog han Joh. Chr. Petersen som Compagnon, 3. Juli 1878 blev denne ene Indehaver, og optog da sin Søn, Otto Petersen som Compagnon samt forandrede Firmaet til Joh. Chr. Petersen & Søn.
1835. 4. Juni. Creemers, Carl Dominicus; født i Kjøbenhavn 25. April 1808, i Lære hos Baadh & Winther, Svend 6. Mai 1829, han boede i Nygade Nr. 96, ophørte 1859, døde Februar 1887.
1836. 22. April. Karmark, Johannes; født 11. Februar 1804, i Jylland, i Lære hos M. A. Heegaard, blev Svend 2. November 1825.
1837. 6. April. Muus, Peter Heinrich; født i Kjøbenhavn 1810, i Lære hos Bøving & Heegaard, Svend 6. Mai 1829, boede i St. Grønnegade 288, ophørte 1866, døde 2. Februar 1879.
- 18. Mai. Heegaard, Christian August; Søn af M. A. Heegaard, født i Kjøbenhavn 18. Juli 1810, lærte hos Faderen og blev Svend 22. Juni 1830, fortsatte Faderens Handel sammen med Broderen S. P. A. Heegaard som »M. A. Heegaards Sønner«, ophørte 1848.
- 6. April. Heegaard, Steffen Peter Anker; Søn af M. A. Heegaard, lærte hos Faderen og blev Svend og Interessent paa samme Dag, overtog Faderens Handel sammen med Broderen C. A. Heegaard som »M. A. Heegaards Sønner«, ophørte Handelen 1848, men fortsatte og udvidede en betydelig industriel Virksomhed, var i flere Aar Formand for Industriforeningen; er Etatsraad R. og DM.

1838. 3. Mai. Mariager, Just Emil; født 26. November 1812, i Lære hos H. C. Dohler, blev Svend 13. Mai 1834, boede paa Hjørnet af Pilestræde og Sværtegade (nuværende Nr. 38 i Pilestræde), ophørte 1851.
1839. 2. Mai. Benzøn, Hans Peter Severin Føns; født i Jylland 1801, i Lære hos J. E. Møller, og blev Svend 2. November 1825; han boede paa Østergade Nr. 57.
- 6. December. Bechgaard, Jens Emil, R. af Db. født i Kjøbenhavn 26. Mai 1815, kom i Lære hos H. J. Holstebro 1829, og blev Svend 22. April 1836, boede i Gothersgade Nr. 122, senere i nuværende Nr. 6, ophørte 1. Juli 1874 og overdrog Handelen til Th. Ahrentz.
1840. April 15. Dahlberg, Frederik Thorbjørnsen; født 2. Februar 1810, lærte hos Isenkræmmer N. P. Steenberg, blev Svend 25. Juni 1832, overtog Handelen efter Steenberg i St. Strandstræde 87, nuværende Nr. 2, 1855 overdrog han Handelen til Capito.
- April 15. Jordening, Julius Bernhard; født i Helsingør 14. Mai 1809, lærte hos J. E. Møller, blev Svend 30. November 1832, hævede Handelen 1844.
1842. 2. November. Berg, Hans Frederik; født i Kjøbenhavn 23. September 1815, lærte hos M. A. Heegaard, Svend 27. April 1842, overtog Handelen efter Schoulunds Enke paa Gl. Torv Nr. 2, nuværende Nr. 10, overdrog denne til P. H. Fritzsche.
1844. 21. Marts. Taagerup, Carl Theodor, født 1817, lærte hos Hendrik Jacobsen, blev Svend 3. Mai 1838, boede i Vimmelskaftet Nr. 139.

1845. 23. October. Farrer, Gothard; Borgerskab 1849, født i Kjøbenhavn 11. April 1820, han lærte hos J. C. Bauer, blev Svend 28. September 1840, overtog Bauers Handel i Nygade 92, døde April 1865, Handelen overgik da til Broderen J. C. Farrer.
- 23. October. Risting, Carl Theodor; født i Kjøbenhavn 5. Juni 1820, lærte hos M. A. Heegaards Sønner, blev Svend 27. April 1842, han boede paa Kulturvet i nuværende Nr. 4. Handelen overtoges 1855 af T. M. Werner.
1846. 24. April. Kjerboe, Carl Julius; født i Helsingør 26. Juli 1818, lærte hos A. Kruse & Søn, blev Svend 2. Mai 1839, boede Gl. Amagertorv 12, senere Østergade 55.
- 24. April. Hartmann, Frederik Julius, født i Hillerød 1820, lærte hos J. E. Møllers Enke blev Svend 27. April 1842, boede paa Østergade 56, forlod Landet 1847.
1847. 16. April. Hartvig, Hans Wilhelm; født i Odense 28. October 1817, han lærte hos P. J. Bøving og blev Svend 28. September 1840, var først i Compagni med H. Amundin, boede da i Vimmelskafet 25 (Holstebroes tidligere Handel) senere paa Amagertorv i nuværende Nr. 4; døde 20. Februar 1893.
- 16. April. Amundin, Hans Virgil Moreau; født i Tikjøb 28. September 1820, lærte hos H. J. Holstebro, blev Svend 28. September 1840, boer i Vimmelskafet nuværende Nr. 48 (Holstebroes tidligere Handel), var i nogle Aar i Compagni med H. W. Hartvig.
- 16. April. Primon, Georg Ludvig, født i Kjøbenhavn 7. April 1820, lærte hos Hendrik

- Jacobsen, blev Svend 12. Mai 1841, tog Borger-
skab 29. November 1851, han boede paa Øster-
gade 68, senere i nuværende Nr. 15, døde 1879.
1847. 16. April. Kron, Jens Frederik Hinnerup,
født i Aalborg 26. Februar 1824, lærte hos J. A.
Ebbesen, blev Svend 24. April 1845, boede paa
Christianshavn i Brogade 26, senere i Strandgade,
døde 1862.
- 16. April. Bjørnsen, Jacob Emanuel, født
i Ringsted 12. Mai 1821, lærte hos Hendr. Jacobsen,
blev Svend 24. April 1846, boede paa Østergade
56, ophørte 1848 og forlod Landet.
1848. 17. April. Rohde, Søren Julius, (Baadh &
Winthers Efterfølger), lærte hos J. E. Møllers
Enke & Co., blev Svend 24. April 1846, boede
i Silkegade Nr. 6, døde 9. Februar 1855, Handelen
gik da over til Broderen, Johan Gudmann Rohde.
1849. 17. October. Selmer, Gustav Adolph, lærte
hos Hendr. Jacobsen, blev Svend 16. April 1847,
han fik Tilladelse til at underkaste sig Interessent-
Examen, skjønt han ikke havde tjent sine Svende-
aar, men maatte først efter disses Forløb blive
optaget som Interessent (1854), han boede paa
Amagertorv 48, ophørte 1857.
1850. Mai 8. Ibsen, Peter Johannes Frederik,
født paa Herregaarden Mørup 19. Januar 1820,
lærte hos M. A. Heegaards Sønner, blev Svend
2. November 1842, boede paa Kjøbmagergade 56,
senere i Kronprindsensgade, var Medlem af Isen-
kræmmer-Foreningen.
1851. 18. Juni. Faith, Anthon Thomas, født i
Kjøbenhavn 29. August 1813, lærte hos M. A.
Heegaards Sønner, blev Svend 2. Mai 1839, han
overtog 12. Juli 1851 Handelen efter C. F. Møller

- J. E. Møllers Enke & Co.) St. Kjøbmagergade, hævdede Detailhandelen og flyttede til Lille Kjøbmagergade 62, tog Borgherskab som Grosserer 1860, han overdrog Forretningen 1. Januar 1877 til Edv. Christensen.
1853. 28. April. Ebbesen, Hans de Hemmerdt, født i Reykjavik 6. Februar 1824, lærte hos Chr. Fr. Møller, blev Svend 16. April 1847, overtog sammen med J. C. Patermann (Ebbesen & Patermann) Detailhandelen efter H. F. Hassert (H. de Hemmerdt & Co.) i St. Kongensgade 227, drev senere kun en gros Handel i Gothersgade 43, og siden atter Boutikshandel i Dr. Tvergade under eget Navn; er Medlem af Isenkræmmerforeningen.
- 30. October. Schiøtz, Julius August, født paa Bognæsgaard ved Roeskilde 5. Marts 1825, lærte hos H. J. Holstebro, blev Svend 23. October 1845, boede i nuværende Nr. 38 i Pilestræde, Hjørnet af Sværtegade.
- 30. October. Holstebro, Peter Johan Adolph, født i Kjøbenhavn 20. October 1827, lærte hos Faderen H. J. Holstebro, blev Svend 17. April 1848, overtog Detailhandelen efter J. F. H. Kron i Strandgade, fra December 1868 i Compagni med Chr. Raagaard (Ad. Holstebro & Co.), døde 1871.
- 8. December. Bøving, Preben Niels Christian, født i Kjøbenhavn 26. April 1829, lærte hos Faderen, P. J. Bøving, blev Svend 13. April 1849, overtog dennes Handel og Firma 1859, afstod Handelen 1877 til C. F. L. og H. L. Galle; døde 28. September 1886.
- 8. December. Patermann, Jørgen Christian, født 13. August 1823, lærte hos J. E. Mariager, blev Svend 24. April 1846, i Compagni med H. de H.

- Ebbesen (Ebbesen & Patermann) boede i St. Kongensgade Nr. 227 (tidligere H. F. Hasserts Handel) senere i Gothersgade, ophørte 1871, døde April 1893.
1855. 11. April. Werner, Theodor Marius, født 14. October 1831 i Ringsted, lærte hos J. E. Møllers Enke & Co., blev Svend 24. April 1861 begyndte Forretningen paa Kulturvet, nuværende Nr. 4 (Ristings tidligere Handel), er Medlem af Isenkræmmer-Foreningen og Medstifter af denne.
- 11. April. Piper, Christopher Rudolph Thorvald, født i Kjøbenhavn 13. August 1832, lærte hos C. Kierboe, blev Svend 20. October 1853, boede paa Kjøbmagergade Nr. 24. døde 8. Januar 1877.
- 11. April. Capito, Julius Moritz, født i Kjøbenhavn 13. September 1832, lærte hos Baadh & Winthers Efterfølger, blev Svend 28. April 1853, overtog Handelen efter F. T. Dahlberg i Strandstræde Nr. 87, nuværende Nr. 2, hævdede 1864.
1856. 8. Marts. Rohde, Johan Gudmann, født i Kjøbenhavn 9. Februar 1818, lærte Kjøbmandshandel og var først etableret i Holbæk, tog Examen efter Bevilling af 16. November 1856, overtog Broderens Handel i Silkegade, gl. Nr. 47, nyt Nr. 6 (Baadh & Winthers Efterfølger), flyttede senere til St. Kjøbmagergade 45, optog 1. September 1877 Sønnen og Svigersonnen Jul. G. Rohde og O. F. P. Hecht som Compagnoner; døde 4. December 1891; han var Medlem af Sø- og Handelsretten og R. D. Enken er fremdeles Medinteressent i Handelen.
1858. 21. Januar. Halberg, Hans Edvard, født i Kjøbenhavn 20. September 1829, lærte hos C. D. Creemers, blev Svend 10. October 1850, boede

- paa Amagertorv, gl. Nr. 48 (Selmers tidligere Forretning), ophørte 1892, er Medlem af Isenkræmmer-Foreningen.
1859. April. Farrer, Johan Christian, født i Kjøbenhavn 20. September 1826, lærte hos G. Farrer, blev Svend d. 1. Mai 1855, boede paa Kongens Nytorv Nr. 24, overdrog Handelen der 1866 til N. F. H. Satterup, havde 1865 overtaget G. Farrers Handel, Nygade, nuværende Nr. 1 (i denne Eien- dom har været Isenkramhandel siden 1815) er Medlem af Isenkræmmer-Foreningen.
- 20. October. Eegholm, Hans Anker, født i Kjøbenhavn 23. Mai 1834, lærte hos Faderen Peter Eegholm, blev Svend 1. Mai 1854, optoges 1860 i Faderens Forretning, Østergade, og blev Eneindehaver af denne fra 16. April 1888, over- drog Handelen 1. April 1892 til Peter Arctander, som driver den under eget Navn; er Medlem af Isenkræmmer-Foreningen.
- 1861—62. Benzou, Christian Emil, født i Stubbe- kjøbing 22. Juli 1829, lærte hos Hans Fr. Berg, blev Svend 17. October 1849, boede i Frederiks- borggade, nuværende Nr. 20, døde 1865.
1862. 2. October. Jørgensen, Wilhelm Christian Theodor, født i Kjøbenhavn 14. August 1832, lærte hos F. T. Dahlberg, Svend 28. April 1853, boede paa Christianshavn; døde 20. Januar 1882. var Medlem af Isenkræmmer-Foreningen.
- November. Luxenius, Edvard Ludvig, født Kjøbenhavn 9. August 1839, lærte hos C. Kjerboe, senere hos P. J. Bøving, blev Svend 15. April 1859, forlod Landet, døde 11. December 1882.
1864. Hansen, Jens Peter, født 8. April 1839, lærte hos T. M. Werner, Commis 1859, boede i Pile-

stræde, nuværende Nr. 38, døde 1892, var Medlem af Isenkræmmer-Foreningen.

1865. 1. Januar. Nissen, Hans, Etatsraad (Bucka & Nissen) født 13. November 1822 i Jyndewad i Nord-slesvig: er Medlem af Isenkræmmer-Foreningen.
- Lund, Peter Christian, lærte hos Emil Petersen, overtog Handelen efter C. E. Benz on, Frederiks-berggade, i nuværende Nr. 20, ophørte 1871.
1866. 2. October. Høyer, Niels Theilgaard, født 5. November 1837 i Viborg, lærte hos Isenkræmmer H. Lund i Aalborg, Svend 1. April 1857, be-gyndte Agentur-Forretning 1. Mai 1862, men tog først Borgerskab 1866, var Medstifter af Isen-kræmmer-Foreningen og i dennes Bestyrelse fra dens Begyndelse, er dens nuværende Formand.
- Juli. Satterup, Nicolai Fred. Harald, født Kjøbenhavn, lærte hos G. Farrer, blev Svend 19. Mai 1856, overtog Handelen efter J. C. Farrer paa Kongens Nytorv Nr. 24; døde 14. November 1884.
- 26. October. Friis, Christian Frederik Ludvig, født i Skive 29. September 1836, lærte hos Plewe & Co. i Hamborg, Commis 1. Juli 1858, i Compagni med A. Th. H. Friederichsen (C. Friis & Co., Vesterbrogade 57) til 1. Februar 1887, i Isenkræmmerforeningens Bestyrelse fra dens Be-gyndelse. M. f. æ. D. M. f. D. R.
- 26. October. Friederichsen, August Theodor Hjorth, født i Kjøbenhavn 14. Juli 1833, lærte hos Baadh & Winthers Efterfølger, blev Svend 1. Juli 1855, i Compagni med C. F. L. Friis (C. Friis & Co., Vesterbrogade 57) til 1. Februar 1889, fra den Tid Eneindehaver under eget Navn, er Medlem af Isenkræmmer-Foreningen.

1867. Mai. Hansen, Johan Christian, født 20. Marts 1838, Svend 26. October 1857, boede paa Østergade 50, ophørte 1889, var Medlem af Isenkræmmer-Foreningen.
- 1. Juli. Henriques, Benny, født i Kjøbenhavn 1. September 1841. Kom i Forretningen hos M. R. Henriques 1. Juli 1856, i Compagni med N. Kalkar (Henriques & Kalkar), er Medlem af Isenkræmmer-Foreningen.
- Kalkar, Nicolai, født i Kjøbenhavn 11. Juli 1836, kom i Forretningen hos J. R. Henriques 19. September 1849, i Compagni med B. Henriques (Henriques & Kalkar), er Medlem af Isenkræmmer-Foreningen.
1868. 14. Marts. Vermehren, Edvard Theodor August, født i Ringsted 19. April 1835, lærte hos Agent C. Holst i Ringsted, Commis 1855, boede Nørrebrogade 16, overdrog Handelen til sin Brodersøn, N. Vermehren, 1. Juli 1890, var Medstifter af og i Bestyrelsen for Isenkræmmerforeningen, døde 18. Juli 1891.
- 29. December. Raagaard, Christian, født i Kjøbenhavn 18. September 1842, lærte hos J. M. Capito, blev Commis 1. Januar 1863, traadte i Compagni med A. Holstebro (Ad. Holstebro & Co.) og blev Eneindehaver ved dennes Død 1871, boede først i Strandgade, nu i Torvegade Nr. 9, er Medlem af Isenkræmmerforeningen.
- 21. April. Jørgensen, Oluf Valdemar, født 7. December 1842 i Kjøbenhavn, lærte hos T. M. Werner, boede paa Vestergade Nr. 14, ophørte 7. December 1886, var Medlem af Isenkræmmerforeningen.
1869. 21. Januar. Raffel, Hermann, født i Aalborg 3. November 1843, lærte i Randers hos Lipmann

- & Mønsted (senere A. J. Thyssen), blev Commis 1863, er Medlem af Isenkræmmerforeningen.
1869. April. Mørck, Carl Phillip Julius, født paa Kastberggaard pr. Grenaa 21. Mai 1842, lærte hos Isenkræmmer F. C. F. Hartmann i Aalborg, blev Commis 1862, boede i St. Kongensgade 27, nu i Heibergsgade Nr. 18, er Medlem af og i Bestyrelsen for Isenkræmmerforeningen.
- 21. Juli. Fritzsche, Peter Hieronymus, født i Kjøbenhavn 10. Juli 1842, lærte hos G. Primon, Commis 1. Januar 1862, overtog Handelen efter Hans Fredr. Berg, Gl. Torv Nr. 10 (gl. Nr. 2), var Medlem af Isenkræmmerforeningen, døde 15. Marts 1890. Enken fortsatte Handelen til 8. Juni s. A., da den blev overtaget af H. König.
1870. 6. Januar. Thaulow, Valdemar Sigfried Thevis, født i Kjøbenhavn den 7. December 1839, lærte hos Ebbesen & Patermann, blev Svend 20. October 1859, i Compagni med F. A. Foght (Foght & Thaulow), Eneindehaver under eget Navn fra 1. Juli 1881, boede først i Slotsholmsgade 10, nu paa Vestergade Nr. 14, var i Bestyrelsen for og er Medlem af Isenkræmmerforeningen.
- Foght, Ferdinand Adolph, født i Kjøbenhavn 7. Juli 1839, lærte hos Ebbesen & Patermann, blev Svend 27. October 1858, var i Compagni med W. Thaulow (Foght & Thaulow), udtraadte af Compagniskabet 1. Juli 1881 og drev senere Handelen under eget Navn og som »Dohm & Foght«, er Medlem af Isenkræmmerforeningen.
- 3. Mai. Aagesen, Lauritz Valdemar G., født i Ballerup 18. April 1837, lærte hos Peter Ibsen og blev Svend 30. October 1856, var i Compagni

med Charles W. Olsen til 1880 (Aagesen & Olsen) derefter Eneindehaver af Firmaet, boede paa Kjøbmagergade 16, ophørte Detailhandelen 1888, driver nu Agentur og en gros Handel, er Medlem af Isenkræmmerforeningen.

1870. 1. Marts. Olsen, Charles William; født i Kjøbenhavn 18. October 1841, lærte hos Hans W. Hartvig, blev Svend 10. April 1861, i Compagni med L. V. G. Aagesen (Aagesen & Olsen) til 1880, overtog da Handelen efter Hans W. Hartvig under eget Navn paa Amagertorv Nr. 4, var Medlem af Isenkræmmer Foreningen, døde 1885.
- 2. August. Galle, Christian Frederik Ludvig; født i Ringsted 16. Marts 1841, lærte i Præstø hos Consul H. P. L. Grønvold, Commis 1861, demitteret fra Grüners Handelsacademi Mai 1865, i Compagni med R. I. Rosenberg (Galle & Rosenberg) til 1. Januar 1877, overtog 1877 sammen med Broderen H. L. Galle, P. N. C. Bøvings Handel (P. J. Bøving) i Gothersgade Nr. 15 som P. J. Bøvings Efterfølgere, er Medstifter af Isenkræmmer Foreningen og var dennes Formand til 26. Februar 1891.
1871. 11. December, Børgesen, Harald; født 2. Juli 1842, lærte hos C. D. Creemers senere hos Hendrik Jacobsen, Commis 1862, overtog Handelen efter Peter Lund i Frederiksberggade 20, er Medlem af Isenkræmmer Foreningen.
1872. 28. Mai. Andersen, Andreas Fritz Harald, født 26. Februar 1839 i Kjøbenhavn, lærte hos H. Amundin, blev Svend 15. April 1859, ophørte fra 7. September 1872, var senere etableret paa Frederiksberg.
- 28. December. Kjersgaard, Søren født i Skive 28. December 1843, lærte Manufacturhandel hos

- F. W. Høyer i Aarhus, begyndte først Forretningen Januar 1876, er Medlem af Isenkræmmer Foreningen.
1874. 1. Juli. Ahrentz, Th.; født i Kjøbenhavn 27. October 1842, lærte hos Hans W. Hartvig overtog Handelen efter J. E. Bechgaard i Gothersgade Nr. 6, ophørte 29. December 1885, var Medlem af Isenkræmmer Foreningen.
- Mai. Speerschneider, August; født 27. November 1845 i Augustenborg paa Als, lærte hos Carl Fr. Richelsen i Flensborg, boede i Vimmelskafte Nr. 35, hævdede Detailhandelen 1888, driver nu Agenturforretning i Isenkram.
- Mai. Mammen, Anton Andersen, født i Aalborg ca. 1840, lærte hos Michael Sørensen i Aalborg, boede i Gothersgade Nr. 42, døde 1880, var Medlem af Isenkræmmer Foreningen.
- 25. September. Brønnum, Oluf (Firma Oluf Brønnum & Co.); født i Kjøbenhavn 10. Juni 1846, lærte hos Hans Fr. Berg, blev Commis 1866, er i Bestyrelsen for og Medlem af Isenkræmmer Foreningen.
1875. 1. Mai. Hansen, Peter E., født i Hørsholm 16. Juli 1847, lærte hos Georg Primon, blev Commis 1866, er i Compagni med Alfred Callesen (Hansen & Callesen) boede i Frederiksberggade 24, nu i Nr. 26, er Medlem af Isenkræmmerforeningen.
- 1. Mai. Callesen, Alfred, født i Kjøbenhavn 25. September 1851, lærte hos Georg Primon og blev Commis 1. Januar 1872, er i Compagni med Peter E. Hansen (Hansen & Callesen), boede i Frederiksberggade 24, nu i Nr. 26, var i Bestyrelsen for og er Medlem af Isenkræmmerforeningen.

1875. 4. November. Rom, Carl Theodor (Firma C. Th. Rom & Co.), født i Lyngby 7. Mai 1847, lærte hos N. C. Nors Enke i Horsens, blev Commis 1. November 1867, boer paa Vesterbrogade 2 B., er Medlem af Isenkræmmerforeningen.
1876. 1. April. Hedemann, Hans Christel, født paa Christiansø 13. September 1852, lærte hos Peter Eegholm, blev Commis 1. April 1873, op-hørte 1883, var Medlem af Isenkræmmerforeningen til 1. Juli 1883.
- April. Børgesen, Peter Viggo, født i Blaustrød, lærte hos Harald Børgesen, boer Østerbrogade Nr. 40.
- 2. November. Lucas, Ferd., født i Rudkjøbing 22. Marts 1851, lærte Manufacturhandelen hos J. F. Winther i Svendborg, drev først Handel i Manufactur, men gik over til Isenkram og Galanteri, er Medlem af Isenkræmmerforeningen.
1877. 1. Januar. Christensen, Edvard Theobald, født i Kjøbenhavn 4. Januar 1837, lærte hos A. Th. Faith (J. E. Møllers Enke & Co.), blev Svend 30. October 1856, overtog Handelen efter Faith under det gamle Firma og overdrog samme November 1887 til Brødrene »Victor Albert Christensen og Alfred Georg Christensen«, som fortsætter under samme Firma, er Medlem af Isenkræmmerforeningen.
- 1. Januar. Christensen, Hans Vilhelm, født 22. Februar 1851, lærte hos Vilh. Sander, er Medlem af Isenkræmmerforeningen.
- Mai 17. Meyer, August, født i Kolding 24. Juli 1852, lærte hos Plewe & Co. i Hamborg, blev Commis 13. October 1870, boer i Frederiksborg-gade Nr. 30, er Medlem af Isenkræmmerforeningen.

1877. Mai 17. Galle, Henrik Ludvig, født i Ringsted 16. April 1851, lærte først Farveri hos Faderen, gik senere over til Handelen og overtog sammen med Broderen C. F. Galle, Firmaet P. J. Bøvings Handel som P. J. Bøvings Efterf., Gothersgade 15, er Medlem af Isenkræmmerforeningen.
- Simonsen, S. N., født i Aarhus 15. Februar 1848, lærte hos H. J. Bing & Søn, Commis 1867, er Medlem af Isenkræmmerforeningen.
- September. Rohde, Julius G., født i Holbæk 14. October 1849, Cand. polyt., begyndte 1873 Forretningslivet som Contoirist i Faderens Handel (Baadh & Winthers Efterf.), St. Kjøbmagergade 45, indtraadte tilligemed Oscar Hecht i Firmaet som Medindehaver, er Medlem af Sø- og Handelsretten og Medlem af Isenkræmmerforeningen.
- September. Hecht, Oscar, født 21. Mai 1848 i Bisserup Ladeplads, lærte hos Isenkræmmer C. S. Sander i Faaborg, blev sammen med Svogeren Julius G. Rohde optaget som Medindehaver af Firmaet Baadh & Winthers Efterf. St. Kjøbmagergade 45, er Medlem af Isenkræmmerforeningen.
- 25. October. Kuhr, James Alfred, født i Odense 2. December 1852, lærte hos Alstrøm i Odense, Commis 1872, var Medlem af Isenkræmmerforeningen, døde 29. Februar 1884.
1878. Wulff, Valdemar F., født i Pluggegaard paa Bornholm 31. December 1842, lærte hos P. W. Wulff i Stubbekjøbing, blev Commis 1860, var fra 1870—1878 Isenkræmmer i Roeskilde, boer paa Vesterbrogade 28, var tidligere Medlem af Isenkræmmerforeningen.

1878. 24. Januar. Sæbye, Christian, født 21. August 1824 i Nibe, lærte hos Kjøbmand Andreas Malling i Aarhus og blev Commis 1. Mai 1844, blev 1861 Forretningsfører for Raadvaddams Fabrik, hvis Regnskaber han førte fra 1852 og fratraadte denne Stilling 1878; hævede Forretningen 1892, var Medlem af Isenkræmmerforeningen.
- April. Jacobsen, Axel, født 18. October 1839, lærte hos Hendrik Jacobsen og blev Svend 15. April 1859, efter dennes Død 24. Marts 1878 overtog han Handelen paa Høibroplads Nr. 4 (Hendr. Jacobsen & Co.), døde 24. April 1883, hvorefter Handelen blev fortsat af Herr C. P. Hornsleth under samme Firma.
- 1. Mai. Stenberg, Oscar, født i Kjøbenhavn 20. Juli 1853, lærte hos Peter Ibsen og blev Commis 1. Mai 1873, boede paa Nørrebrogade og senere paa H. C. Ørsteds Vej 41 B., er Medlem af Isenkræmmerforeningen.
- 19. October. Rasmussen, Viggø, født 13. Juli 1850 i Kjøbenhavn, lærte hos H. Amundin, blev Commis 17. November 1869, boede i Korsgade 41, hævede Handelen 1886 og gik over i anden Virksomhed, var Medlem af Isenkræmmerforeningen.
- Lauesen, J. L., født 1847, lærte hos Sophus Jantzen i Odense, boede i St. Kongensgade 85, fra November 1880 i Compagni med H. Hvalsøe (Lauesen & Hvalsøe), boede nu i St. Strandstræde, døde 24. April 1882, var Medlem af Isenkræmmerforeningen.
- 2. November. Lund, D., født 17. Marts 1848 i Lundsgaard Østerskov pr. Flensborg, lærte hos J. Andr. Andersen i Flensborg, boer paa Vester-

- brogade, var indtil 1892 Medlem af Isenkræmmerforeningen.
1879. 19. April. Lørup, Hans Fr. Ferdinand Hansen, født i Kjøbenhavn 13. Januar 1855, gik først Contoirveien hos Rud. Bay, i Compagni med Georg Holst (Lørup & Holst) til Februar 1882, boer paa Østerbro, Trianglen 136 som Eneindehaver under eget Navn (Ferd. H. Lørup), er Medlem af Isenkræmmerforeningen.
1879. 3. Mai. Thaulow, Albert, født i Kjøbenhavn 2. April 1843, lærte hos Ebbesen & Patermann og blev Commis 1. Juni 1864, boede paa Høibroplads Nr. 7, hævdede Handelen 1887.
1879. Carlsen, P. Funder, boede paa Kjøbmagergade Nr. 64, han ophørte i Slutningen af 1880 og etablerede sig i Aarhus, han var Medlem af Isenkræmmerforeningen.
- Ohlsen, Dithlef Albert Heinrich, (Firma Ohlsen & Ahlmann), født i Flensborg 27. Februar 1840, lærte hos N. C. Krock i Fredericia, var til 1882 i Compagni med Johannes Ahlmann, fra den Tid Eneindehaver, er Medlem af Isenkræmmerforeningen.
1880. 5. Marts blev Ludvig Brønnum Medlem af Isenkræmmerforeningen, han er født 17. Juni 1842 i Kjøbenhavn, lærte hos Hans Fr. Berg, blev Svend 10. Octbr. 1860, er Forretningsfører for Christianshavns Jernstøberier.
- Petersen, Carl, født i Kjøbenhavn 11. August 1851, lærte hos Peter Eegholm, blev Commis 27. October 1870, var fra 1876—1880 etableret i Holbæk, er Medlem af Isenkræmmerforeningen.
- 24. April. Hinrichsen, Alfred, født i Kjøbenhavn 21. Juli 1853, lærte hos Hendr. Jacobsen

- blev Commis November 1873, boer paa Østergade Nr. 15, er Medlem af Isenkræmmerforeningen.
1880. 21. September. Olsen, Ernst, født i Lyngby 6te Juni 1855, lærte hos Thorvald Piper, blev Commis 1. Mai 1873, boer i St. Kongensgade Nr. 50, er Medlem af Isenkræmmerforeningen.
- Mammen, Niels, født i Aalborg, lærte hos Jacob Schou i Randers, overtog Broderens (A. A. Mammen) Handel, Gothersgade 32, efter dennes Død, var Medlem af Isenkræmmerforeningen, døde i Marts 1881.
- 21. December. Erichsen, Lauritz Valdemar, født i Kjøbenhavn 4. December 1858, lærte hos Peter Eegholm, blev Commis 1. Mai 1879, boede først paa Christianshavn i Compagni med C. V. Koefoed (Koefoed & Co.), siden 1882 Eneindehaver under eget Navn, boer nu paa Nørrebrogade Nr. 55, er Medlem af Isenkræmmerforeningen.
- 14. December. Wulff, Adolph, født i Kjøbenhavn 26. Februar 1856, lærte hos Vilh. Sander, blev Commis 1874, er Medlem af Isenkræmmerforeningen.
1881. Januar. Blickert, M. P., født i Kolding 19. Februar 1851, lærte hos H. W. Meyer i Kolding, blev Commis 1. September 1871, er Medlem af Isenkræmmerforeningen.
- October. Møller, Jens Julius, født i Kjøbenhavn 16. November 1855, lærte hos H. Amundin, blev Commis 1876, i Compagni med L. Mammen (Møller & Mammen), boer i Gothersgade Nr. 42, er Medlem af Isenkræmmerforeningen.
- October. Mammen, Lorens, født i Aalborg 21. September 1858, lærte oprindeligt Smedehaandværket, indtraadte som Medhjælper i

- Broderens (Niels Mammen) Forretning, i Compagni med J. J. Møller (Møller & Mammen), boer i Gothersgade 42, er Medlem af Isenkræmmerforeningen.
1881. April. Petersen, Johan Jørgen, født i Kjøbenhavn 24. August 1856, lærte hos C. R. Roding i Næstved, blev Commis 1876, hævdede Handelen 1892, boede i Frederiksborggade, var Medlem af Isenkræmmerforeningen.
- 9. November. Hvalsøe, Hother, født i Odense 22. December 1853, lærte hos Sophus Jantzen, senere hos Vilh. Stahnke i Odense, blev Commis 1. Mai 1873, i Compagni med J. L. Lauesen (Lauesen & Hvalsøe), efter dennes Død Eneindehaver som H. Hvalsøe & Co., er Medlem af Isenkræmmerforeningen.
1882. 1. Januar. Møller, Christian Louis Eduard, født 2. December 1840, er Compagnon i Firmaet Lemvig & Co., Medlem af Isenkræmmerforeningen.
- 15. August. Arctander, Gerhardt Peter, født 7. Juni 1840 i Klinte pr. Bogense, lærte hos Peter Eegholm og blev Svend 28. October 1861, blev 1868 etableret i Odense, reiste til Amerika 1872, var fra Juni 1873—October 1881 Factor i »Liberia« paa Vestkysten af Afrika for Carl Voermann i Hamborg; blev udnævnt til General-Consul dersteds, for Tydskland 1. December 1878 og for Unionsstaterne 1. Januar 1870, boer Østergade 61, er Medlem af Isenkræmmerforeningen og i dennes Bestyrelse.
1883. Preisler, Johan Georg, født i Hvidovre 3. December 1833, lærte hos Amundin & Hartvig, blev Svend 20. October 1853, boer i Frederiksberggade Nr. 32, er Medlem af Isenkræmmerforeningen.
- Bonnicksen, Frederik Mencke Peter, født i Kjøbenhavn 6. September 1858, lærte hos J. E.

- Bechgaard, boede i Sølvgade Nr. 84, ophørte 1887, var Medlem af Isenkræmmer-Foreningen.
1884. 2. April. Hartvig, Carl, født i Kjøbenhavn 13. Februar 1857, lærte hos J. P. Hansen, blev Svend 1. April 1876, boer i Læderstræde Nr. 5.
1885. 1. April. Vermehren, Nicolai, født i Kjøbenhavn 7. Marts 1861, lærte hos Edv. Vermehren, blev Commis 1. October 1881, drev først Agentur og en gros Forretning, overtog 1. Juli 1890 Edv. Vermehrens Handel, Nørrebrogade 18, som Edv. Vermehrens Efterfølger, er Medlem af Isenkræmmer-Foreningen.
- 1. Mai. Breum, Niels Osvald; født 29. November 1858 i Kjøbenhavn, lærte hos Amundin, blev Commis 1878, boede i Adelgade 115 hævede Handelen October 1888.
1886. 7. Januar. Jørgensen, Johannes; født paa Catrinedal pr. Svinninge 20. Februar 1859, lærte hos Herm. Raffel, optages 5. Mai 1892 som Compagnon i Firmaet Hermann Raffel, er Medlem af Isenkræmmer Foreningen.
- 23. Marts. Nielsen, Johan Christian Andreas; født i Randers 22. December 1859, lærte hos Chr. Thorsen & Co. Odense, blev Commis 1. Mai 1879, boer Vesterbrogade 63.
- 7. September. Christensen, Victor Albert; født i Kjøbenhavn 30. October 1860, lærte hos J. E. Møllers Enke & Co. overtog dette Firma 1. November 1887 i Compagni med Broderen »A. G. Christensen«, er indmeldt i Isenkræmmerforeningen.
- 20. October. Sommer, Eduard, født i Kjøbenhavn 2. September 1859, lærte hos Firmaet P. J. Bøving, blev Commis 1879, boer i Pilestræde Nr. 12, er Medlem af Isenkræmmer-Foreningen.

1887. 1. April. Odense, Holger, født i Aarhus 3. October 1856, lærte hos N. Baadsgaard & Co. i Aarhus, blev Commis 1. Mai 1875, boer i Sølvgade 84, er indmeldt i Isenkræmmer-Foreningen.
- 1. September. Nielsen, Ole Peter, født i Slangstrup 20. September 1861, lærte hos T. N. Brendstrup i Frederiksværk, blev Commis 1. November 1880, boer paa Vestergade Nr. 2.
- 29. December. Christensen, Alfred Georg; født i Kjøbenhavn 16. Juli 1863, lærte hos J. E. Møllers Enke & Co, overtog dette Firma 1. November 1887 i Compagni med Broderen »V. A. Christensen«.
1888. 5. Juli. Lyders Hermann, født i Kjøbenhavn 11. Februar 1861, lærte hos Peter Ibsen, blev Commis 1. Januar 1881, boer i Falconérellé 45.
- 20. October. Hou, Ludvig født i Kjøbenhavn 17. Mai 1859, lærte hos C. Larsen i Roeskilde, blev Commis 1. November 1878, boer i Sværtegade 6.
- 1. November. Brown, Sigismund, født i Kjøbenhavn 18. October 1861, lærte hos Chr. Satterup i Næstved, blev Commis 1880, boede i St. Kongensgade 85, ophørte 1890.
- 12. December. Sie, Carl, født i Flensborg 14. Mai 1861, lærte sammesteds hos Chr. Rohwedder, blev Commis 1. April 1881, boer i Bredgade 18.
1889. 20. April. Olsen, Axel, født i Veile 13. September 1884, lærte hos P. O. Strange i Veile, boer Nørrebrogade 25.
- 28. September. Langberg, Chrstian, født i Aarhus 6. Juni 1861, lærte hos C. Th. Rom & Co., boer i Helgolandsgade 18, er indmeldt i Isenkræmmerforeningen.

1890. 1. Marts. Pingel, Wiggo; født i Maribo 8. Marts 1859, lærte hos C. R. Roding i Næstved, blev Commis 1. November 1881, boer paa Nørrebrogade Nr. 13.
- 8. Juni. Kønig, Henry, født i Valby 8. Marts 1858, lærte hos O. A. Hahn i Aarhus og blev Commis 1. Mai 1877, overtog Handelen efter P. H. Fritzsche, Gl. Torv Nr. 10 (gl. Nr. 2), under dette Firma.
- 16. September. Schlichtkrull, Carl, født i Kjøbenhavn 18. Juli 1863, lærte hos Aagesen & Olsen og blev Commis 1884, boer i Vimmelskiftet 35.
1891. 1. Januar. Ludvigsen, Alex, født i Kjøbenhavn 10. Februar 1866, lærte hos Peter Ibsen, blev Commis 1. Januar 1887, boer i St. Kongensgade 58, er Medlem af Isenkræmmer-Foreningen.
- 26. Februar. Skovgaard, Axel Gustav, (N. Skovgaard & Søn), født i Kjøbenhavn 3. Marts 1864, var oprindelig Mechaniker, boer i Aagade 54.
- Marts. Herforth, Poul, født i Kjøbenhavn 3. Marts 1863, lærte hos Foght & Thaulow, boede paa Kjøbmagergade 60, nu i Frederiksberggade 24.
1892. 2. August. Wüstenberg, August, født i Kjøbenhavn 13. April 1864, lærte hos Peter Eegholm, blev Commis 1. April 1879, boer paa Amager-torv 5 (gl. Nr. 48, Halbergs tidligere Forretning).

TRYKFEIL.

(Da Trykningen maatte ské saa forceret, at der ei var Tid til at læse 3die Correctur paa Bogen, bedes følgende Rettelser og Trykfeil undskyldte):

- Side 2 13 L. f. n. Kjøbmanden, læs: Kjøbmændene.
- 2 11 L. f. n. Kæmmerser, læs: Kammerser.
- 5 12 L. f. o. Mojel, læs: Moje-
- 6 15 L. f. o. befaler, læs: betaler.
- 6 10 L. f. n. Jørend, læs: Jørend.
- 10 6 L. f. n. Dren-, læs: Dreng-
- 12 3 L. f. n. Artiuler, læs: Articler.
- 13 6 L. f. o. behøvis, læs: behøvis.
- 14 5 L. f. o. dispenseret, læs: dispenseret.
- 14 11 L. f. o. mærkelig, læs: mærkeligt.
- 14 7 L. f. n. modvillig, læs: modvilligt.
- 14 6 L. f. n. valgt, læs: valgte.
- 15 10 L. f. n. Commissairius, læs: Commissarius.
- 15 1 L. f. n. bliver, læs: blive.
- 16 14 L. f. o. var, læs: var der.
- 16 17 L. f. o. var, læs: var der.
- 17 13 L. f. n. gjenstridige, læs: Gjenstridige.
- 17 7 L. f. n. Bør-, læs: Bor-
- 19 6 L. f. n. 1894, læs: 1694.
- 20 3 L. f. o. Søbotchers, læs: Søbøtchers.
- 22 14 L. f. o. 1799, læs: 1699.
- 23 1 L. f. n. Henrik, læs: Hinrich.
- 26 9 L. f. o. 1608, læs: 1708.
- 31 14 L. f. n. Negatien, læs: Negotien.
- 34 13 L. f. o. 1740, læs: 1744.
- 35 5 L. f. n. 1839, læs: 1739.
- 38 9 L. f. o. Gartgarn, læs: Gurtgarn.
- 39 10 L. f. o. Knopper, læs: Knapper.
- 39 6 L. f. n. Schmalkolden, læs: Schmalkalden.
- 41 11 L. f. o. Drengen, læs: Dreng.

- Side 46 18 L. f. n. Trænsebed, læst: Trænsebid.
 — 52 4 L. f. o. nden, læst: inden.
 — 52 13 L. f. o. stærk, læs: stærkt.
 — 53 13 L. f. n. at, læs: af.
 — 54 14 L. f. n. priverigerede, læs: priverigerede.
 — 55 7 L. f. o. saarede og faldnes, læs: Saarede og Faldnes.
 — 55 15 L. f. n. Baath, læs: Baadh.
 — 58 1 L. f. o. Biedler, læs: Bjelder.
 — 69 7 L. f. n. Heinning, Heining.
 — 80 1 L. f. o. Agent-, læs: Agat-.
 — 85 8 L. f. o. udvaret, læs: advaret.
 — 114 1 L. f. n. hvilkeltsomhelst, hvilket somhelst,
 — 128 5 L. f. n. gjøres, læs: gjøre.
 — 150 4 L. f. n. allernaadigst, læs: allernaadigst.
 — 166 9 L. f. n. Materialer, læs: Materialier.
 — 171 10 L. f. n. Fabrikken, læs: Fabriken.
 — 173 11 L. f. o. forderligst, læs: forderligst.
 — 176 8 L. f. o. efter Interessenter mangler i.
 — 185 3 L. f. o. vil, læs: ville.
 — 211 5 L. f. o. smaa, læs: smaat.
 — 247 11 L. f. n. Committeen, læs: Comitéen.
 — 248 7 L. f. n. P. F. J. Benzon, læs: P. S. F. Benzon.
 — 252 2 L. f. n. 8 Stk., læs: 3 Stk.
 — 264 7 L. f. o. Enkefru, læs: Enke Fru.
 — 283 1 L. f. o. H. E. Hellfach, læs: N. E. Hellfach.
 — 284 1 L. f. o. H. E. Hellfach, læs: N. E. Hellfach.
 — 304 1 L. f. n. stærk, læs: stærkt.
 — 309 14 L. f. o. endstjændt, læs: endstjændt.
 — 309 7 L. f. n. Trinitatis, læs: Trinitatis.
 — 312 7 L. f. o. Meitting, læs: Meiting.
 — 316 2 L. f. n. Fjelleboed, læs: Fjellebod.
 — 318 6 L. f. o. for, læs: hos.
 — 318 6 L. f. n. Jonquires, læs: de Jonquieres.
 — 319 9 L. f. n. Holstebro, læs: Holstebro.

